

Nada Petrović

**Meduze
žive zauvek**
dok ih ne uhvate

Geo
poetika

Nađa Petrović (rođ. 1997) završila je dramaturgiju na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, kao i master iz filmske i TV režije, na istom fakultetu.

Sa šesnaest godina osvojila je treće mesto na konkursu Mladi književni supertalenti, kad joj je objavljen roman *To je to* (2015). Njene priče objavljene su u zbirkama *Priče sa gradskih ćoškova* (2015), *Studentske priče* (2021) i *Mokri(n) čvor* (2022).

Po njenim scenarijima snimljeno je desetina kratkih filmova koji su prikazani na više od sto festivala širom sveta. Filmovi u režiji Nikole Stojanovića nagrađivani su joj na Sarajevo film festivalu, festivalu evropskog filma *Les Arcs* u Francuskoj, Martovskom festivalu dokumentarnog i kratkometražnog filma, festivalu *Beldocs*, a dobila je i nagradu za najbolji filmski scenario na festivalu Bašta fest.

Režirala je kratke igrane filmove, a kratki dokumentarni film *Drugi avgust* imao je premijeru na Martovskom filmskom festivalu 2023. godine.

Živi i radi u Beogradu.

Edicija *Svet proze*

Geopoetika izdavaštvo

Beograd, Kapetan Mišina 8

Tel./Fax: +381 (0) 11 403 72 09

+381 (0) 11 403 72 10

e-mail: beograd@geopoetika.com

www.geopoetika.com

Glavni urednik

Vladislav Bajac

Izvršna urednica

Jasna Novakov Sibinović

Lektura i korektura

Olgica Rajić

Naslovna strana

Koan

Beograd, 2024

Nada Petrović

MEDUZE ŽIVE ZA UVEK
DOK IH NE UHVATE

Roman

Geopoetika
izdavaštvo

Copyright @ Nađa Petrović i *Geopoetika* izdavaštvo

I DEO

Komšija je dobar dok ne počne da urliče.
Trčanje je lako dok se ne zadišeš.
Kosti su jake dok ih ne polomiš.
Bolnice su zgrade dok u njih ne uđeš.
Telo je dobro dok ti ne otkáže.
Meduze žive zauvek dok ih ne uhvate.

Stojim ispred farbare, pušim cigaretu i pitam se da li je ovo godina u kojoj ću umreti. Posmatram pijacu preko puta ulice. Prodavci su već počeli da pakuju svoje namirnice sa štandova. Na obodu pijace, ribarnica. Veliki akvarijum s ribama koje plivaju levo-desno, levo-desno, čekaju da ih neko odabere. Kad ih taj neko odabere, odnese ih kući, stavi u kadu i ulupa im glavu čekićem. Barem je tako radio moj otac, a majka bi vrištala. Bila sam ubeđena da jedna riba gleda u mene i otvara usta, onako, kao da izgovara: *om – om – om*.

Posmatram čoveka koji prilazi ribarnici i zagleda se u ribe kroz staklo. Sve su iste. Nasumično pokaže prstom na jednu. Ruka s druge strane stakla zarije se u jato i izvadi ribu koja se koprci i bori za dah. Radnik iz ribarnice upita čoveka: „Da li je to ta?“. Čovek je ni ne pogleda, samo klimne glavom i izvadi novac. Tada je odlučeno: baš toj ribi će danas biti smrskana glava.

Dok sam posmatrala kako čovek preuzima kesu s odabranom ribom, pitala sam se: zašto baš ona?

Možda je bila blizu stakla u pogrešnom trenutku, ili je drugačije od drugih riba izgovorila *om* ili je napravila previše nagli pokret, čime je na sebe posebno skrenula pažnju; možda je čoveka pogledala na pogrešan način ili na pravi način ili je bila bolja od drugih riba, ili je previše zaostajala u odnosu na druge ribe, ili je prosto postojao prazan prostor oko nje u trenutku kada ju je čovek pogledao, ili bi sutra došao neko ko bi joj loše ulupao glavu pa bi, u agoniji, morala živa da trpi još i prženje. Možda. A možda uopšte ne postoji razlog zašto je baš ona završila u toj kesi. Zašto je baš ona odabrana od svih. Možda je to samo tako. Slučajnost.

To bi bilo najgluplje.

Naglo sam ugasila cigaretu o zid farbare.

Iz farbare izlazi gazda, sredovečan čovek, stomak kao trudnica, noge kao kostur, osmeh kao hijena. Simpatičan tip.

– Ajde, seko, ajde, koliko jednu pušiš! Mlada pluća, može to i brže! – iskezio se, uštinuo me za obraz. Uvek je bio nervozan i žurio je. A za ova tri dana, koliko radim ovde, nisam primetila da je iko sporiji od njega. Izvadio je cigarete iz džepa a ja sam ušla u farbaru. Skučena radnja, pretrpana kofama s farbom, na čijim je zidovima nekoliko nalepljenih panoa s raznim paletama boja. Pored stola na kom stoji kasa, razni alati za farbanje. Još uvek nisam zapamtila kako se koji alat zove. Otišla sam u „radionicu“. Tako mi je rečeno da se ta prostorija zove. Mala soba, jedan stočić, dve stolice, jedna fotelja. Na zidovima nekoliko fotografija manastira, ikona i fotografija gole žene pored ferarija. U uglu sobe kompjuter, na kom su uvek bili puštani snimci ljudi koji padaju „na smešne načine“. Tako je pisalo ispod snimka. Bacila sam pogled na kofu s farbom koja je stajala na stolu. Prva boja koju sam sama umešala. Bila je braon kao govno.

Imala sam još vremena do devet. Tad mi se završavalo radno vreme. Sela sam pred kompjuter i gledala kako ljudi

padaju na smešne načine. Čovek skače s daske u bazen, pada pored bazena pravo na kičmu. Dečak hoda gredom, skli-
zne, šipka mu se zarije u međunožje. Žena se zaleti u dnev-
noj sobi, skoči, udari glavu o dovratnik i pada na pod. Ništa
mi nije bilo smešno. Premotala sam nekoliko puta unazad
i opet pogledala. I dalje mi ništa nije bilo smešno. Pogleda-
la sam koliko ljudi je pregledalo taj video. Osamdeset tri hi-
ljade. Ne znam. Možda sam ja glupa. Gazda je ušao u radi-
onicu, osmehnuo mi se kad je video da gledam snimak.

– Je l' si videla debelog na bazenu? Majku mu jebem,
upiš'o sam se od smeha. Kakvih idiota ima, majko mila!

Osmehnula sam mu se. Stvarno mi je bio simpatičan.
Kad je opsovao, učinilo mi se da ima nečeg seksualnog u
njemu. Nekako je tako psovao, agresivno a nonšalantno. Da
li bih spavala sa njim? To sam se u to vreme pitala za mnoge
ljude, a onda bi me posle bilo sramota. Pogledao je na sat.

– Ajde, seko, pali! Ko još kupuje farbu u pola devet
uveče?

Skinula sam kecelju koju sam ponela od kuće. To je ga-
zdi bilo veoma bitno na razgovoru za posao. Da imam svo-
ju kecelju, ne može on baš sve da obezbedi. I platu i kece-
lju. Pogledao je kecelju, namignuo mi zadovoljno.

– Odlična kecelja, e... možeš i meni takvu jednu da na-
baviš.

Kecelja je bila roze, na cvetiće. Pomislila sam da bi ke-
celja bila jedini odevni predmet koji bi mogao da prekrije
njegov stomak.

Kada sam izašla na ulicu, kao da me je nešto lupilo. Ose-
tila sam talas leta. Devet uveče i tek je sumrak. Zvukovi uda-
ljenih glasova, dranja, smejanja. U kratkim rukavima sam i
vruće mi je. Svake druge godine osetila bih zanos i krenula
da hodam niz ulicu. Pomislila bih kako volim život i vetar
bi me pogurao otpozadi, majica bi mi se slepila uz znojave
leđa i vetar bi me osušio, gledala bih prolaznike u kojima
učitavam svoju sreću, kakav god da im je izraz lica. Ove go-

dine ne mogu tako da se osećam jer mi je pre neki dan bio devetnaesti rođendan.

To je, između ostalog, razlog zašto od jutros sve vreme razmišljam o ogrebotini koju sam zadobila pre posla. Preskočila sam zardalu ogradu ne bih li skratila put do farbare. Sada se ceo dan pitam da li će mi amputirati nogu ili ne. Završila sam s poslom, leto je, a mene nervira što mi se od toplote znoje šake i to me sprečava da lepo zategnem kožu na butini kako bih još jednom proverila da li je ogrebotina samo površinska ili je došla do krvi. Sumrak još više otežava moj, već uvežbani, pregled. Približavam se izlogu s cipelama i neonsko svetlo osvetli mi butinu. Pritiskam ogrebotinu, i dalje nema krvi. Razmišljam da li da se vratim do te ograde iako je u potpuno drugom smeru. Kažem sebi, ne budi luda. Nastavljam da hodam, ali strah mi nagrizava sve ostale misli. Odlučim da se ipak vratim.

Pređem nekoliko kilometara i stižem do ograde. Gledam žicu na koju sam se ogrebala i stvarno mi deluje da nije zardala, samo na sredini ima malo rđe, kao u nekim tačkicama. Vrlo fokusirana rđa. Shvatam da ipak nisam dobila tetanus, pa odlazim do trafike da kupim pivo.

Sad sam smirena i pod utiskom toga što je leto. Previše sam ljubazna prema nadrždanoj ženi koja me gleda belo dok mi otkucava pivo. I nju sam volela. Ženo iz trafike, volim te, jer je leto i kupujem prvo letnje pivo kod tebe u trafici.

Sela sam na klupu koja gleda na reku. Ponekada kada bih sedela ovde imala bih toliko želja u sebi da sam osećala kako mi telo treperi. Sada sam samo gledala kako automobili prolaze putem i nestaju. Pomislim kako je jedino spasenje za mene vožnja u tim kolima. Sada stojim sa strane i samo ih gledam, a spasenje je, pomislim, u tome da budem u njima. Ispred mene bi bio osvetljen put i ulična svetla koja se razliju i postaju šare i mrlje i osećala bih iščekivanje kako me steže u stomaku. U tim kolima znam kuda idem i biće, i biće, i biće...

Bilo je tek deset. Nisam ništa jela ceo dan i pivo je već počelo da me hvata. Da li što sam pijana ili jer mi je dosadno, zovem Viktora. Odmah mi se javlja na telefon i kaže da dođem do njega. Čudno, ali super.

Ušla sam u tramvaj. Opet rđa na sedištima; ipak odlučim da stojim. Dovezla sam se do pretposlednje stanice i pela se sve do vrha brda. Viktor je bio nizak i mislio je o sebi da je ružan. Jednom, dok smo se ljubili, potekao mu je gnoj iz bubuljice, oči su mu se napunile suzama, a ja sam se tek tad stvarno zaljubila. Viktorova majka je bila bogata. Držala je lanac apoteka. Viktor je pričao da joj želi sve najgore, a u stvari je samo želeo da ona češće bude kod kuće. Nikad nisam upoznala njegovog oca, a ni ne moram. Znam da ga je tukao. Uhvatio bi Viktora za kosu i vukao ga po podu, ako bi ovaj zaplakao, bilo bi još gore.

Pomisao na tu scenu dugo me je opsedala. Zamišljala sam njegovog oca, onakvog kakvog ga jedino znam, s porodične fotografije koju sam videla u prastarom albumu: Viktorova majka tad je bila još mlada a Viktor je bio beba. U mislima bih njegovog oca bacala po sobi koja ima hrapave zidove, vukla bih mu glavu po gipsanim izbočinama dok delići njegove lobanje ne ostanu zalepljeni.

Kad mi je njegova majka pričala o tome, bila je pijana. Ona je često bila pijana, a i Viktor sve češće. Dok se svađaju, lica su im na isti način modrocvena, glas im na isti način podrhtava, istim tonom govore iste stvari, ali nikako ne mogu da se sporazumeju.

Kad sam stigla, ulazna vrata bila su otključana. Čim sam ušla, dočekala me je Viktorova mačka. On je mrzeo što me njegova mačka toliko voli, ljutio se na nju kada mi priđe dok se svađamo. Mrzeo je što me njegova majka toliko voli i što mi se tako nežno obraća kada mi nudi kafu. Viktor je mrzeo da me iko voli jer se plašio da ću onda shvatiti da mi on ne treba.

Viktor i ja smo raskinuli pre godinu dana. Od tad povremeno imamo seks, svaki put deluje kao da ćemo opet biti

zajedno, ali onda se Viktor seti koliko mogu da ga povredim i vratimo se na početak.

U predsoblju se čuo glasan zvuk televizora. Njegova majka je bila kod kuće. Odlučila sam da joj se ne javim, nego da odem pravo kod Viktora u sobu.

Duboko sam udahнула dok sam stajala ispred njegovih vrata. Stomak mi se uvek grčio pri pomisli da ću ga videti. Bio je to osećaj koji zamišljam da bih imala u onim kolima. Uzbudeno sam otvorila vrata, ali u sobi nije bilo nikoga. Osetila sam grozničavo razočaranje. Istog trenutka sam znala, on uopšte nije kod kuće.

Nekoliko trenutaka stajala sam zaleđeno na vratima, a onda sam ušla u sobu i bacila se na krevet, oslonila se na zid i gledala po sobi. Dok sam pogledom prelazila preko izlepljenih zidova njegove sobe, želela sam da znam do kada planira da mi se sveti. Pogled mi se zadržao na jednoj karti za koncert koja je bila zalepljena na zidu. Na taj smo išli zajedno. Uzela sam njegovu usnu harmoniku koja je stajala pored kreveta, dunula sam u nju. Čuo se tužan zvuk koji me je razbesneo. Otvorila sam prozor i bacila usnu harmoniku duboko u dvorište. Nadam se da će zardati dok je ne nađe.

Legla sam na njegov krevet i zagledala se u plafon. Posteljina je mirisala na omekšivač koji je Viktorova majka uvek koristila. Miris me je podsećao na nežni roze cvet pošto mu se latice iskidaju na deliće. Prekrila sam lice posteljinom. Kroz istanjenu tkaninu naziralo se svetlo lustera koji mi je zalčio na košnicu. Šta bih mu rekla kad bi sad ušao u sobu? Kako bih se ponašala?

Čujem vrata koja se tiho otvaraju i zvuk izlizanih đonova. U sobu ulazi Viktor, vidim mu neurednu kosu kroz rupice tkanine. Sklonim posteljinu sa lica. Nije iznenađen što sam tu.

– Duže je trajalo predavanje – kaže mi.

– Ma da – kažem mu.

Viktor se nasmeje. Seda pored mene na krevet. Na meter smo od ukrštanja pogleda kada mačka otvori vrata. Prede i repom se vrti oko Viktorove noge. Viktor me pogleda da bi proverio da li sam ljubomorna. Stegnem usne i okrenem se na bok, ne bih li sakrila svoju reakciju. Bilo me je sramota, ali naravno da sam bila ljubomorna. Da je muška mačka, možda ne bih bila, ovako jesam. Ljubomorna sam i zavidim joj. Slučajno sam ga krajičkom oka pogledala i time mu dala znak da je pobedio. Čim je osetio moju slabost, njegovo prisustvo odjednom je naraslo, ispunilo sobu i počelo da me guši. Prostorija je postala lepljiva, dodirнула sam zid i ruka mi je ostala zalepljena za žutu smolastu tečnost koja se slivala. Pogledala sam ka lusteru koji je ličio na košnicu, odjednom je žuto svetlo u njemu počelo da treperi. Zagledala sam se u svetlo uplašeno, dok mi je ruka sve više tonula u lepljivi zid. Pogledala sam Viktora koji je s pod-muklim kezom mazio mačku. Sada mu je sedela na šorcima a šapice je grčila i širila na njegovoj koži iznad kolena. Više nisam ljubomorna, ali je sad gotovo, sve što uradim biće protumačeno kao znak slabosti. Pokušavam da istrgnem ruku iz lepljive mase, a Viktor se oseća sve većim i moćnijim. Odjednom se čuje jezivi prodorni zvuk nalik na dva prigušena bubnja. Pogledala sam u pravcu lusteru. Munjevitom brzinom roj osa probuši tanku opnu lusteru i krene ka meni. Već ih vidim kako mi prekrivaju celo telo i ulaze u uši, nos, usta. Kako me proždiru i kako mi je nepodnošljivo toplo i postajem sve ulepljenija i gušim se u haotičnim zvukovima zujanja i mekanim osinjim trbusima. Zatvorim oči spremna na njihov napad, ali u poslednjem trenutku one menjaju pravac. Škiljim. Ose prekrivaju sve zidove i počinju da nas zagrađuju. Grade žute lepljive naslage svuda po zidu. Polako nestaju sve karte za koncerte i posteru, umesto njih se prave rupice i uskoro ceo zid izgleda kao saće koje mi je majka davala da sisam u krevetu pre škole. Sad mi je ruka do lakta utonula u zid, gledam Viktora i njegovu mačku i shvatam da smo u stvari oduvek i bili u košnici.

Želim da mu kažem nešto da bih prekinula sve to, da mu kažem da ne želim više da budem ljubomorna i da želim da zajedno mazimo tu prokletu mačku, ali osa me ujede za jezik i ja shvatim da je možda i bolje što se nije pojavio, ustajem s kreveta i izlazim iz sobe.

U predsoblju se i dalje čuje buka televizora. Pogledam na sat, tek je jedanaest i petnaest. Na trenutak se premišljam, a onda otvorim vrata i uđem u dnevnu sobu.

Viktorova majka sedi u polumraku zavaljena na kauču. Naglo se okrene kad otvorim vrata. Spreмна je da drekne što je neko prekida. Kad me ugleda, osmehne se, raširi ruke. U jednoj ruci pivo, u drugoj cigareta.

– Zajebava sin, zajebava? Otišao je pre četrdeset pet minuta.

Slegnem ramenima i pravim se da me sve to nije pogodilo. Pokazala mi je rukom da sednem pored nje. Zavalila sam se i otvorila limenku piva koju mi je dodala. Nastavila je da gleda vesti i puši kao da mi je posvetila dovoljno pažnje i sad može konačno da se vrati svom poslu.

– Vidi ovog skota molim te, ne skida se s televizije. Što mene ne puste malo, majke ti, malo nešto lepo da gleda narod? Da ljudi uživaju. A?

Nasmejala se, uvukla dugački dim cigarete koju je držala među tankim prstima. Uvek je držala cigaretu između malog i domalog prsta. Jednom prilikom sam je pitala zašto, pokazala mi je srednji prst.

– Da ovaj dasa bude slobodan da odgovara na pitanja.

To je bilo na samom početku veze s Viktorom, u periodu kada sam se još trudila da se svidim njegovoj majci. Htela sam da propadnem u zemlju jer tada nisam još shvatila da je takvo ponašanje, u njenom svetu, znak ljubavi.

Bilo je nečeg u njoj čemu sam se divila. Pokreti su joj bili grubi ali graciozni. Zbog te grubosti svaki njen pokret delovao je naglašeno, teatralno. Bilo je teško proceniti kada je ozbiljna, kada ironična, da li glumata jer se podsmeva ili je to samo njen način prepričavanja nekog događaja.

Otpila sam veliki gutljaj piva, i razgledala po sobi, želela sam da je zapamtim u detalj. Svaki put kada bih sedela na tom kauču, mislila bih da je to poslednji put. Htela sam da zapamtim te razbacane stvari, skorele mrlje kafe, mrvice na stolu, novine koje je mačka iscepkala, na tepihu, tu ženu. Uvek bih imala istu misao. Ovo je poslednji put da sam došla kod Viktora. A ipak, nekako sam se uvek vraćala na taj isti kauč s tom istom ženom.

– To je pokupio od svog oca.

Pogledala sam Viktorovu majku zbunjeno. Bila je potpuno hladna. Promakao mi je njen prethodni pogled. Možda je u njemu bio odgovor. Gledala sam je još nekoliko trenutaka ali onda mi je postalo neprijatno i skrenula sam pogled. Toliko je dugo ćutala nakon te izjave, da sam pomislila kako sam utripovala da je išta rekla.

– Ta duboka nesigurnost... Uopšte se nije promenio od kad je bio mali. Oduvek je bio takav. Kad bi mogao, uništio bi sve što ima, samo da bi dokazao da je za nešto uskraćen. Mislila sam da će to prestati, ali samo ide dalje i dalje, nikako da prekine. To je začarani krug, znaš? I svi smo mi u njemu.

Nisam znala šta da kažem pa sam ćutala. Otpila sam gutljaj piva. Na njenom licu nisam mogla da nađem nikakav odgovor, pa sam joj se zagledala u šaku. Učinilo mi se da su joj kosti zategnute i krute. Posle nekoliko trenutaka, kada je odustala od daljeg razgovora, opustile su se i šaka joj je delovala deset godina mlađe.

– Leti uvek imam osećaj kao da nešto tek počinje – rekla sam iznenada.

Nikad joj se nisam na taj način otvarala i plašila sam se odgovora. Osećala sam da ona na takve izjave gleda s nipoštaštvom. Pogledala me je s nekim sažaljenjem pomešanim sa simpatijom. Povukla je dim. Gledala sam u cigaretu koja stoji između malog i domalog prsta.

– Tako sam i ja kad sam bila u tvojim godinama. Još si mlada. Samo kad si mlad misliš da su promene vremena od

velikog značaja. Posle shvatiš da kad je lepo, lepo je, a kad je sranje, ne može baš ništa da ti pomogne.

Preživela sam. Nakon toga usledila je tišina. Meni neprijatna, a njoj samo obična tišina ispunjena glasovima skotova s televizije. Sačekala sam još malo, kako ne bi pomislila da sam se uvredila i da zato odlazim.

Kada sam procenila da je prošlo dovoljno minuta, zahvalila sam joj se na pivu, rekla da se uskoro možda opet vidimo. Nazdravila mi je pivom u vazduhu i nastavila da radi isto što i do tada.

Kada sam ušla u stan, bila su pogašena svetla. Prošla sam kroz dnevnu sobu u kojoj je spavala majka. Još uvek joj je bio uključen televizor i šarena svetlost osvetljavala joj je iznureno lice. Dok tako mirno spava ne plašim je se. Krenula sam ka svojoj sobi, kada sam videla da se nešto dimi u kuhinji. U glavi mi se odmah javila slika ogromnog požara koji se širi iz kuhinje kroz celu kuću. Pokušavam da probudim majku, ali ne mogu jer se već onesvestila zbog prevelikog dima. Pokušavam da se setim broja hitne pomoći, psujem sebe što ne mogu da zapamtim četiri cifre. Ako su uopšte četiri, možda su tri. Majka se ipak probudi, a baba sa njom. Mi krećemo. Imam još vremena da odem do svoje sobe. Šta da ponesem? Pomislim da je to možda dobar test da vidim šta mi stvarno znači u životu. Svoje dnevnike i odeću. Dobro, odeću mogu da kupim novu. Moji dnevници. To je stvarno bitno. Šta ako ne mogu sve da ih ponesem? Koji period života mi je najbitniji?

Dok sam razmišljala, polako sam se približavala kuhinji. Dim je bio preslab da bi vatra prerasla u požar. Osetila sam miris cigarete. Na frižider je bio prslonjen štap. Ugledala sam baku koja sedi na hoklici i puši. Kad me je primetila, pogledala me je uplašeno i molećivo. Zaličila je na malo dete. Stavila je prst na usta.

– Psssst!

Krila se od svoje ćerke, moje majke. Sela sam na pod pored nje, izvukla cigaretu i zapalila je. Počela je da mlati

prstom pred mojim licem. Grdila me je. I ja sam počela da mlatim prstom pred njenim licem. Grdila sam je.

Uspavala sam se i majka je već otišla na posao. Bosonoga, hodala sam po hladnim pločicama da bih se rashladila, a baka me je zbog toga prekorila. Namazala mi je maslac na hleb i na to bacila celu kašiku džema. Po escajgu su opet bili deliћи skorele hrane i zbog toga sam mrzela kad baba pere sudove. Ruke su joj bile slabe, pa neka onda ne pere sudove. Tek što sam uzela prvi zalogaj, a ona je već podelila hleb napola i stavila desnu polovinu na poslužavnik. U stare metalne posudice sipala je ostatke ručka i gurnula mi ceo poslužavnik u ruke. Kaže mi da kasnim u školu i da požurim.

Izašla sam na hodnik zgrade koji smrdi na mačiju pišačku i vlagu. Pidžama mi je bila tanka i mekana i u njoj sam se osećala kao da sam mnogo lepa. Popela sam se stepenicama do potkrovlja i ušla na tavan. Plafon je izgledao kao da će se svakog trenutka urušiti i sve je bilo prekriveno finim ćebetom prašine. Kroz izlomljene prozore probijali su se zraci sunca i ceo prostor je bio išaran vrelin šarama i tačkicama koje su u senkama pravile oblike raspadnutog nameštaja. Pomislila sam da tako mora da izgleda druga dimenzija, sve crno i žuto, i raspadnuto. Ostavila sam metalne posudice na mokri karton i mali mačići su se pojavili ispod najlona. Pomazila sam ih, ali oni su bili previše halapljivi i moje maženje im ništa nije značilo.

Otvorila sam krovni prozor i promolila glavu. Izdrobila sam hleb i bacala ga babinim golubovima. Zapahnuo me je svež vazduh i u daljini sam videla tragove aviona. Ukrštali su se. Neki tragovi su se već razlili a neki su bili kao iscrtni izbeljivačem. Jedan avion je leteo vrlo blizu zemlje. Poželela sam da Viktor bude normalan. Pa sam se posle uplašila da je to previše opšta želja i kako će je uslišitelj želja protumačiti. Valjda ga neće pretvoriti u beživotnu lutku.

Vratila sam se kući i stavila karmin. Spakovala sam suknju u ranac s knjigama i krenula.

Imam dve drugarice. Jedna se zove Sofija, nju već godinama izbegavam, druga se zove Natalija i naš odnos najviše liči na moj odnos s pokojnim psom. Toliko sam molila roditelje da ga dobijem, zamišljala sam šta ćemo sve raditi zajedno, u mislima sam videla da pored njega više nikad neću biti usamljena, a kada sam ga dobila, uplašila sam se što svuda ide za mnom i da li ću ikada moći ponovo makar na trenutak da budem sama sa sobom. Posle nekoliko dana prestao je da ide za mnom, prvo mi je laknulo, a onda me je odjednom ta pomisao uznemirila. Šta ako sam ga razočarala? Odjednom sam htela da uradim apsolutno sve, samo da bi me ponovo pratio. Identično sam se osećala prema Nataliji. Kad se malo udaljila od mene nakon perioda sveobuhvatne pažnje, nisam mogla da podnesem ideju da sam joj manje zanimljiva sad kad me je upoznala. Taj osećaj je počeo da raste jer sam od nje dobijala sve manje potvrda a sve više šala i kritika. Sada joj se dokazujem, imam tremu u stomaku pre nego što nešto kažem i nikad joj se ne suprotstavljam, iako se često ne slažem s njom. Često sam razmišljala o tome kako je ona kao pauk. Pustila me je da sama sletim tu gde je htela i onda je polako počela da me uvija u lepljivu mrežu da bi me konačno potpuno zarobila i tek onda došla do odnosa koji joj savršeno odgovara. Da me izjeda, a ja se koprcam.

Nosila je izrazito kratku suknju i pocepane čarape. Više profesora ju je opomenulo tog dana, a ona im se slatko osmehnula. Uskoro ide da studira u Ameriku i sada se ponaša kao da joj niko ništa ne može.

Usput pijemo medovaču i somersbi, plašim se da ne dobijem šećer, ali joj ništa ne govorim.

– Je l' znaš da kad se ljubiš upotrebiš deset različitih mišića na licu? – kaže Natalija.

– I razmeniš hiljadu bakterija... – odgovorim ja.

Kao i obično, Natalija ne obraća pažnju na to što ja pričam, već nastavlja.

– Onda sam počela da razmišljam... Da li po veličini nečijeg podbratka mogu da zaključim koliko se ta osoba često ljubi? Evo, na primer, Popara. Ona ima najveći podbradak na svetu, drugu glavu, i gotovo sam sigurna da se u životu nije poljubila. Mada, onda se postavlja pitanje šta je starije: kokoška ili jaje?

Klimam glavom, iako me to uopšte ne zanima. Bitno mi je samo da li ćemo sresti Viktora večeras. Nakon jučerašnjeg susreta koji se izjalovio, još više sam želela da ga vidim.

– Svi će večeras biti tamo – kaže Natalija i zadovoljno ispije medovaču. To joj je bilo veoma bitno. Kad odemo u neki nasumični kafić, ona se dosađuje, zija okolo i posle sat vremena kaže kako mora da ide kući da pomogne mami ili prošeta psa. A i meni je bila draža kada smo među ljudima, na čudan način bi tada na mene obraćala pažnju više nego kad smo bile same. Tad sam osećala da voli što sam tu, glasno se smejala na sve što kažem i svima bi me predstavljala kao najbolju drugaricu. Majka je jednom, gledajući kroz prozor kako se Natalija udaljava od naše zgrade, rekla: „Ne sviđa mi se Natalija. Baš je ubeđena da ne možeš da je zasediš.“

Razumela sam šta majka hoće da kaže. I ja sam osećala da me gleda s visine, ali nije mi smetalo jer sam duboko u sebi mislila da je ona glupa i površna. Naravno da sam je tad branila od majke, a i od Sofije kad su se upoznale, ali duboko u sebi znala sam da su obe u pravu.

Najčešće smo izlazile u skriveni lokal u skupom delu grada. Lokal je u stvari bio običan stan koji smrdi na ustajali duvan. Prozori su bili zamračeni da se lokal ne bi video i čuo s ulice, tako da se nikad nije luftirao. Ljudi koji su dolazili u njega mahom su bili s umetničkih fakulteta ili su se prosto kretali u tim krugovima. Svi su izgledali neugledno i zapušteno, ali u stvari većina je bila privilegovana, na ovaj ili onaj način. Takve smo bile i mi, i baš sam se užasno ose-

ćala što toliko želim tu da pripadam. Nisam smela da se pojavim tamo bez Natalije, i mnogo sam se plašila trenutka kada će ona otići u Ameriku. Neću imati više ništa što me vezuje s tim svetom.

Na hodniku srećemo desetak ljudi koji su tamo stalni, duvaju i dodaju se buksnama. Sedmero se javi Nataliji, meni troje klimne glavom. Osećam se jako neprijatno i želim da što pre uđemo, zaždim prema vratima kao da sam gola i kao da svi vide kroz mene. Vrata na vrhu stepenica kao da se sve više udaljavaju. Kad dođem do njih, osvrnem se da proverim gde je Natalija, ali vidim da se ona ugurala između ljudi i uzela da puši buksnu. Vrelina mi prolazi kroz telo, ne znam šta da radim. Svima se neprirodno osmehujem dok prolazim pored njih. Svi me gledaju belo. Želim da stanem pored Natalije, ali svi su zgurani i plašim se da dođem u situaciju da neko neće da se pomeri i onda budem ponižena.

– E, Saro, dođi ovde.

Čujem hrapav muški glas, i vidim Viktorovog najboljeg druga. Stanem između njega i kratko ošišane devojke.

– 'De si, brate? Nisam te video sto godina!

To nije bilo istina. Sreli smo se prošle nedelje na istom mestu, samo što smo se tada zaobišli.

To je bila stvar s lokalom. Uvek su tu isti ljudi, i u zavistnosti od raspoloženja biraš s kim ćeš to večer pričati. Ove ostale, kao da nisi ni sreo. Druga specifičnost ovog mesta bila je to što svi van lokala pričaju kako su ga prerasli i kako ne mogu više da podnesu te odnose i ljude, a iznova bi u njega dolazili i želeli da tu pripadaju.

– Je l' idete posle na ovo? – pita on mene.

Klimnem glavom i ne znam o čemu da pričam s njim. Skoro se ošišao na kratko. Ima veliku glavu i malo telo, uvek je nadrogiran i iz usta mu smrdi na džigericu. Strašno želim da ga pitam da li dolazi Viktor, ali znam da će mu preneti i onda će Viktor likovati.

– Je l' si ti gledala onaj film sa Rajanom Goslingom, onaj ljubavni, gde je kao ona baba s demencijom?

– Da, znam film.

– E, brate, riba me je danas terala to da gledamo da bi videla da l' ću plakati.

Ubacuje se devojka s kratkom kosom.

– Ajde, bre, šta smaraš s tom pričom više! Shvatili smo svi da imaš ribu.

– E, ćuti ti, ćelava.

Osmehnem im se i vidim Nataliju kako mi pokazuje da krenem za njom. Lakne mi i konačno ulazimo u lokal.

Prilazimo baru i Natalija nam naručuje dva velika piva. Prstom kupi penu i stavlja prst u usta. Hoću nešto da kažem, ali se ona nagne preko bara i zavodljivo se smeška konobaru koji ima veoma izraženu Adamovu jabučicu i zato mi izgleda kao petao.

– E, je l' si preslušao onu pesmu što sam ti rekla?

– Jebote! Zaboravio sam.

Ja bih se razočarala, ali vidim da Nataliju to uopšte ne dotiče.

– Nema veze. Preslušaj.

Konobar klima glavom, deluje da će stvarno preslušati. Natalija me povuče za ruku i sedamo za sto blizu ulaznih vrata. Natalija se glasno smeje dok pričamo, a najglasnije kad se vrata lokala otvore. Već sam dosta pijana i sve mi je uzbudljivo i brzo se odvija. Natalija smejanje zaustavi jednim gutljajem piva. Ja se i dalje smejem i sve više crvenim od pijanstva.

– Znači, ti si ozbiljna za to pauziranje godine?

– Da – odgovaram kratko kao da sam odlučna osoba.

– Pa super... – Natalija pravi pauzu, vadi cigaretu iz paklice. Premišlja se da li da nastavi razgovor.

– A htela sam nešto da te pitam – kaže konačno.

Nemam vremena da tu najavu shvatim naročito ozbiljno.

– Reci, naravno.

– A što slikarstvo uopšte?

Kao da sam se naglo otreznila.

– Kako zašto? – odgovaram neočekivano odbrambeno.

– Pa, mislim, kapiram da bi se bavila tako nečim, moraš to baš da voliš i da kao budeš baš talentovan. Ja tebe nikad nisam videla da crtaš, niti da pričaš o tome.

– Pa crtam – ljutim se na njenu konstataciju.

– Što se ljutiš, Saro? Mislim, pretpostavljam da crtaš čim hoćeš to da upišeš, samo kao, volela bih da vidim neki crtež. Na to sam mislila.

Slegnem ramenima i uzimam gutljaj piva, više da bih prekrila lice čašom nego da bih pila.

– Čekaj sekund!

Natalija ustaje i odlazi od stola. Pretpostavljam da je videla nekoga ko joj je zanimljiv i srećna sam što je gotovo s ovom temom. Vraća se s hemijskom olovkom. Traži nešto po džepovima jakne koja ispumpano visi sa stolice. Vadi fiskalni račun iz Lidl. Okrene ga na drugu stranu i tutne ga ispred mene.

– Evo, možeš mene da nacrtáš.

Nasloni se na zid i zabaci glavu teatralno. Smeje se. Osećam paniku i sve mi se vrti. Odjednom se otvore vrata i u lokal ulazi Viktor.

Pogledamo se i odmah osetim uzbuđenje u stomaku. Brzo skrenem pogled da ne bi on skrenuo svoj pre mene. Natalija primeti šta se dešava.

– Je l' morao večeras? Baš nam je lepo.

Razmišljam kako je meni tek sad lepo, ali ništa ne govorim.

– Pusti njega. Ajde da igramo.

Natalija me povuče i odlazimo u centralni deo lokala gde su raznobojna svetla kao u diskoteci u osnovnoj školi. Dok igramo, pokušavam da vidim gde Viktor sedi i razmišljam o tome kako je on jedina stvar oko koje sam toliko napeta da nemam mesta u sebi da budem napeta oko drugih stvari i na tome sam mu zahvalna.

– Idem samo da nam donesem jakne! – Natalija mi se dere na uvo da bih je čula.

Kada ode, više nemam hrabrosti da gledam po drugim prostorijama. Samo se nadam da me Viktor neće videti kako ovde stojim sama. Natalija se ubrzo vraća, za ruku vodi Petla i pokazuje mi glavom da ih pratim. Uopšte se ne pitam kuda idemo, bitno mi je samo da ne stojim ovde sama.

Sve troje ulazimo u toalet i Natalija gasi svetlo.

– Natalija, je l' si normalna? – pitam uznemirenije nego što stvarno jesam, jer ne želim da Petao pomisli da sam i ja debil.

– Dajte, opustite se. Dodite ovde.

Ništa se ne vidi, pa Natalija upali svetlo na telefonu. Pokazuje nam rukama da joj pridemo. Stanemo iznad nje, i vidim da u krilu drži naše dve jakne.

– Ljudi, vidite ovo...

Natalija gasi svetlo na telefonu i počne da prelazi jednom jaknom preko druge. Odjednom, kao sa drugog sveta, bele niti zasijaju u mraku. Elektricitet. Natalija nastavlja da pomera jakne i ponovo svetli belo usred stvarnosti. Ne mogu da verujem šta vidim i gledam Nataliju zaneseno. Kako je uradila tako nešto čarobno?

– Bravo, Nato, otkrila si ono što je Tesla sa sedam godina.

Natalija se smeje i udara ga jaknom po nozi.

– Ajde, beži tamo.

Njih dvoje se koškaju i već vidim da će večeras imati seks. Odjednom, duboko u sebi osećam kako se širi neopisiva mržnja prema Nataliji i ne mogu da shvatim zašto. Zar mi nije upravo bila čarobna?

Izlazimo iz toaleta i opet igramo, ovog puta je tu i Petao. Gledam Nataliju i dolazim do grozničavog saznanja da je ovo bilo prvi put da pomislim da je stvarno bolja od mene. Zato je mrzim. Zato što je bolja od mene. Što nisam ja to uradila? Što ja nisam pozvala Viktora u toalet i pokazala mu elektricitet i on me zezao da sam tek sa devetnaest go-

dina otkrila ono što je Tesla sa sedam? Dok sam ja stajala u strahu od osude nasred podijuma, ona je imala otkriće, ona je napravila procep u realnosti. Ja sam stajala i plašila se toga da sam bedna i da će ljudi misliti da sam sama i da nemam prijatelje, dok je ona pravila nešto što svetli, što pecka, što razara.

Osećala sam se odvratno i htela sam da idem kući, ali je lokal već počeo da se zatvara i svi su išli dalje, na koncert, Natalija mi je vrištala na uvo da ne mogu da je ostavim samu s Petlom. Pa sam ipak ostala.

Na ulici je postalo hladno. Grupica od nas dvadesetak hodala je kao razbijeni čopor. Prvi u redu drali su se a ostali su pili. To su ljudi koji Nataliji i meni predstavljaju javno mnjenje. Onaj tamo, za koga svi misle da je gad, ali niko ne sme to da mu kaže jer pravi dobre žurke. Ona tamo, što je svim drugaricama skinula bar po jednog dečka. Onaj tamo, što se priča da je jednoj devojci ubacio nešto u piće. Onaj tamo, što je izvadio nož i bocnuo druga. Kad to javno mnjenje razložim u glavi, shvatim da me retko čije mišljenje zanima. Ali ipak, kad Natalija kaže „svi će večeras biti tamo“ ili „šta će svi misliti“, obe u glavi imamo ove ljude i to su za nas jedini ljudi na svetu.

Natalija mi se okačila oko vrata.

– Šta ti je? Je l' si okej?

Klimnula sam glavom i ubrzala korak. Nataliji je to bilo dovoljno da joj se smiri savest pa je naskočila Petlu na leđa i on ju je nosio kao konj. Ponovo sam zaostala i osećala sam se tako daleko od svih. Bila sam zahvalna što je Viktor negde malo dalje i ne može da me vidi kako hodam sama, ali mi je istovremeno sve bilo besmisleno kad me ne gleda. Da li je sve u mojoj glavi?

Kad je Petao konačno uspeo da skloni Nataliju s leđa, primetila sam Viktora kako zaostaje iz grupice svojih drugova. Srce mi je ubrzano lupalo. Hoće li mi prići?

Viktor je išao u mom smeru. Duboko udahnem i spremna sam. Pogledi nam se sretnu na trenutak, ali onda on svoj

usmeri ulevo i ispada da uopšte nije gledao u mene i tako me opet ponizi.

Viktor, na moje zaprepašćenje, prilazi Nataliji i traži joj rizlu. Natalija ga prvo gleda popreko a onda počne da rovari po džepovima. On počinje nešto da priča s njom, ne čujem šta jer su udaljeni, ali osećam da mi se nešto u telu cepa. Sad sam zazidana u onaj osinji zid i osinji trbusi su vreli i vibriraju i osećam ih svuda. Samo su mi još usta slobodna ali polako i u njih ulaze ose i pojavljuje se moja majka u Viktorovoj sobi. Izobličena je, s naduvenom glavom kao da će da pukne i nosi ogromno saće koje mi gura u usta i ne mogu da dođem do daha od tog saća. Zubi mi se lepe i više ne mogu da joj kažem da me to saće guši.

Čujem prodoran krckavi zvuk, spustim pogled i vidim da sam zgazila puža. Kućica mu je potpuno izlomljena, a telo mu je žvaka. Osetim nalet griže savesti i zaključim da se iznutra osećam isto kao što on izgleda spolja, pa mi bude još gore. Vidim okolo gomilu puževa koji su izašli zbog večerašnjeg pljuska. Počnem da ih sklanjam s puta. Ne želim da budu zgaženi kao ja i njihov drug, otac, teća, brat. Zapištam se zašto podrazumevam da je puž muško. Zato što je „taj“ puž? I ko je to odabrao da li je „taj“ ili „ta“! Ta puž. Onda se setim da smo iz biologije učili da je puž dvopolan. To puž.

Tela su im zalepljena za asfalt i moram da ih vučem da bih ih pomerila.

Kad sam ih skoro sve sklonila, Natalija dolazi do mene, opet se okači na moje rame kao da se ništa nije desilo. Verovatno time želi da me smiri i pokaže kako smo mi toliko bliske da ne moram ni da se brinem što je pričala s Viktorom, ali ne uspeva joj.

– Šta to radiš?

– Spasavam puževe.

– Fuj!

Vidim još jednog puža na putu i iskoristim to da bih izbegla Natalijin pogled.

– Šta je rekao?

– Ma, pusti ga. Pokušava da te pravi ljubomornom.

Pogledam je. Ona me poljubi u čelo. Gurne mi pivo u ruku. Otpijem. Natalija počinje pijano da peva na izlomljenom crkvenoslovenskom jeziku koji je očigledno pogrešno izgovoren.

– Svjati mučenici že dobre stradavše slovavše i vjenčavše sja. Molite svjakogospodu pomilovati sja duša naših. Slava tebe hriste bože apostolom pohvalom mučenikom radovanije i že propovje trojca jedino sušna ja. Jest i budet. Jest budet – Natalija pravi pokrete kao da okreće slavski kolač i ljubi vazduh.

– Šta ti je to?

– To peva pop kad idem s tatom da sečemo kolač.

Klimam glavom.

– Je l' si sigurna da tako ide?

– Nisam baš skroz ali tako ja pevam – Natalija uzima pivo nazad, otpije – baš je zarazna pesma.

Sada dosta zaostajemo za ostalima. Čuju se u daljini.

– Prvo sam mislila da kaže, „jest i budet“ kao, da jedemo taj kolač. Pošto se kolač okreće u tom trenutku dok se izgovara to „jest i budet“, pa je logično...

Počnem da se smejem.

– A šta u stvari kaže?

– I jest i budet. Pa mi je tata rekao da to znači „jeste i biće“. To kaže pop. Jeste i biće. Jeste i biće.

– Tako sam se ja osetila kad si napravila onaj elektricitet. Natalija se iskezi.

– Jeste i biće? – upita oduševljeno.

– Jest i budet – osmehnem joj se.

Ponovo je volim, iako ne znam kako.

Stižemo u industrijski deo grada. Sve je sivo i nema nikoga okolo. Penjemo se uz metalne stepenice i ulazimo u klub koji je nekad bio klanica. Unutra je vlažan i hladan vazduh koji smrdi na znoj i pivo. Unutra se sve devojke skinu

u kratke majice pa to uradim i ja iako se plašim da ću dobiti upalu jajnika. Čim uđemo, izgubim Viktora iz vida i odmah se brinem kako će mi biti sada kada nemam o čemu da razmišljam. Natalija i ja se probijemo blizu bine. Svi se guraju i vodim računa da me neko ne udari laktom u glavu.

– Je l' imaš neke pare? – upita me ona.

– Ne.

Natalija se okrene nekoliko puta oko svoje ose kad vidi momka koji gleda u nju. Osmehne mu se slatko, kao što je to radila i profesorima u školi. Kaže mi da je sačekam. Njih dvoje pričaju, a na binu izlazi hrvatski bend *Klinika Denisa Kataneca*. Počinju da sviraju, i nakon nekoliko pesama Natalije još uvek nema. Nastaje tišina i odjednom halom počinju da odzvanjaju prvi tonovi pesme koja kao da saseče sva ranija osećanja i započinje nešto potpuno novo. Publika stoji nemo i sluša. Gledam pevača na bini, učini mi se da mu telo podrhtava. Odjednom pukne pesma, svi se razlete po podijumu, a u meni odjekuju reči i ne mogu da se pomerim.

Sanjam

Sanjam kako pada

Pada poput stabla

Stabla koje pada

I ruši druga stabla

Ali dobro zna da

Srušit nikad neće

Ispod njega cvijeće.

Sanjam

Sanjam kako padam

Padam poput stabla

Stabla koje pada

I ruši druga stabla

Ali dobro znam da

Srušit nikad neće

Ispod njega cvijet će

Mrijet.

Ne znam zašto, ali te reči me jako pogode. Podižem ruke, njišem se i na trenutak osećam slobodu.

Ubrzo se pesma završi, Natalija se pojavljuje ispred mene i gurne mi plastičnu čašu u ruku. Pogledam, u njoj je neka čudna tečnost.

– Popij – kaže mi Natalija.

Oklevam i gledam je sumnjičavo.

– Ma daj! Običan špricer.

– Ne verujem ti.

– Daj, bre, Saro, ne mogu više da slušam te tvoje glupe tripove, samo se nešto plašiš. Popij pa idemo na drugi stejdž, možda je Viktor tamo – shvati da sam i dalje skeptična. – Špricer je!

Poverujem joj, a i imam nalet hrabrosti na pomen Viktora. Popijem tečnost iz čaše. Natalija i ja se uhvatimo za ruke i probijamo se kroz klanicu.

Prolazimo kroz zamračeni hodnik u kom sve smrdi na mesecima nakupljanu mokraću i govna. Gledam po podu da ne zgazim na iglu, da mi se ne probije kroz đon i da ne dobijem sidu.

Ulazimo u mnogo manju prostoriju nego što je bila hala u kojoj se održavao koncert. Ovde mora da su kačili svinjska i jagnjeća trupla nakon što ih istesterišu, pomislim. Ide neka tehno muzika koju ja baš ne volim i ona svetla koja izazivaju epilepsiju, a ni njih baš ne volim. Ogromna je gužva i svi izgledaju kao da su podivljali. Glave im se klate, mišići se napinju, imam osećaj kao da će nas neko pretući. I stvarno se zapitam šta ljudi nazivaju zabavom. Natalija maše nekome i pokazuje mi da je pratim. Osetim odjednom, malo mi je muka, zastanem na trenutak, ali Natalija nestaje u masi. Opet ostajem sama. Treperenje belog svetla odjednom mi se proredi. Lakne mi što sam izbegla epilepsiju, ali onda pogledam oko sebe. Shvatam da se nije treperenje proredito nego se sve oko mene usporilo. Na licu čoveka s tetovažom na vratu, usna polako iz oblika osmice prelazi u oblik nule, ali se to toliko sporo dešava da mu jezik izgleda

kao puž golač koji se širi na kiši. Počnem da zaobilazim ljude kao da su voštane figure. Imam osećaj da kad bih jednog gurnula, dobila bih domino efekat. Uspaničim se da će zauvek ostati ovako, kad u daljini vidim Laru. Stoji nasred mase i pleše. Kad je ugledam, svi ponovo počnu da se kreću normalnom brzinom i gužva mi prekrije pogled na nju. U neverici sam i probijam se, lepim za tuđi znoj, grebem. Druga tela me odbacuju i stiskaju, ali se provlačim kroz njih kao ljigavac među župčanicima. Kada stignem do nje, kao da sam izašla iz tunela na vazduh. Larina kosa je crna i dugačka. Nosi ljubičasti karmin i ima pirsing u nosu. Po obrazima su joj plavo-zelene šljokice koje pod strob svetlima deluju kao crne rupe, ali u jednoj od svetlosnih faza jarko zasijaju. Prelepa je, i čini mi se da bi iz daljine svi drugi ljudi bili zamućeni, a ona jedina fokusirana.

– Laro? – kažem i kao da sam time i ja ušla u fokus.

Lara me pogleda i osmehne mi se.

– Već si i ti počela ovde da izlaziš?

Naljuti me to.

– Kako misliš, već? Imam devetnaest godina.

– Sad si kao ja.

Lara se osmehne i vadi cigarete iz džepa, zapali jednu.

– Baš si našla koga da imitiraš.

– Ne imitiram te! Zašto bih ja tebe imitirala? – postajem besna i ne razumem zašto tako priča sa mnom kad se toliko dugo nismo videle.

Lara samo slegne ramenima i s cigaretom u ruci igra okrenuta ka meni.

– Ajde, pravimo sendviče.

Počne da igra kao da seče sendviče i maže ih, kao što smo radile kad sam bila mala.

– Prestani! Ne igram više tako.

Lara klimne glavom i uozbilji se. Počne normalno da igra i gleda me. Odjednom osetim čudan riblji miris. Prvo ga ignorišem, ali on se samo usložnjava, i počinje sve više da miriše na crkotinu.

– Je l' osećaš? Kao da nešto smrdi na ribu?

Lara se iznenadi što mi je to toliko čudno. Okrene mi leđa i vidim kako joj riba viri iz ranca. Zagledam se u njene šare i shvatam da je to ona riba od juče, što me je gledala, koju je čovek odneo da joj smrska glavu.

– Odakle ti?

– Kupila sam je juče na pijaci.

Odmeravam je pogledom ne bih li shvatila da li je ozbiljna. Odjednom, svetlo počne brže da treperi. Smenjuje se belo i crno i učini mi se da joj se šljokice šire licem, sada u trenucima izgleda kao da posred obraza i čela ima velike otvorene rupe. Riba pomeri glavu i pogleda me. Prvo pomislim da mi se učinilo, ali već u sledećem trenutku ona se izmigolji iz ranca i ujede me za ruku. Zbunjeno pogledam ribu koja ukrućeno drži moju ruku među svojim zubima.

Probudio me je blag vetar koji mi je ohladio lice. Prozor je bio širom otvoren, a ćebe mi se srozalo na drugi kraj posteljine tako da sam se osećala golo. Osetim da mi ruka prigušeno trne. Kao kada predugo držim glavu na njoj dok čitam, samo podmuklije.

– Gde si to bila sinoć?

Trgnem se i shvatim da mi majka sedi na krevetu. Drži pikslu u ruci i puši svoju jeftinu cigaretu od čijeg me mirisa boli glava. Udahne dugački dim i zamišljeno gleda ispred sebe. Mrzela sam kada mi neko sedi obučen na krevetu, ali bilo mi je nešto utešno u tome kad to radi majka. Kao da je njena suknja čistija od drugih i kao da mi ona nikad ne bi svesno naudila.

– Molim? – pitam je, jer se uvek plašim da li sam je dobro razumela.

– Gde si bila sinoć?

Sve mi se vrati. Setim se Lare i ribe koja me je ugrizla za ruku. Zaprepašćeno shvatam da je to ista ruka koja mi sad trne. Zavrnem rukav i pogledam ruku, nema ugriza.

– Je l' te nešto ujelo?

Preplašeno podignem pogled i pogledam majku. Ona mi rukom pokazuje na rukav koji sam zavrnila. Shvatam da verovatno misli na neku bubu.

– Učinilo mi se.

Majka na to ćuti, i shvatam da joj nisam odgovorila na pitanje.

– Bila sam na nekom koncertu.

– Natalija je rekla da ti je pozlilo – odbijala je da me pogleda. To je radila kad je bila ljuta. Želela je da budemo bliske i na tome je insistirala agresivno kao neka pijavica, a nije mogla da podnese bilo kakvu istinu o meni.

– Previše sam popila.

Ugasila je cigaretu toliko jako o staklo, da se skoro čulo škripanje. Koža na vrhu prstiju bila joj je žuta i napukla od pušenja.

– Spremi se. Idemo kod tate.

Ustaje i gledam njene snažne listove kako izlaze iz sobe.

Prekrijem glavu prekrivačem, ali u mraku mi je trnjenje još realnije.

U kolima smo sedele u tišini. Bila je kao tempirana bomba. Uvek sam osećala napetost pored nje. Pokušavala je da odaje utisak hladne i smirene osobe, ali ju je i najmanja stvar izvodila iz takta. Telo joj je uvek bilo ukrućeno i mislim da su joj zbog toga naglašeni mišići.

Brujao je radio i neka glupa emisija koja reklamira preglede na privatnim klinikama. Putovale smo neprijatno dugo i majka se sve više mrštila.

Ušle smo u stan na vrhu trospratnice i odmah videle da nema nikakvog napretka. Dnevna soba još uvek nije bila okrećena i čuo se zvuk huktanja vetra kroz prastare prozore. Otac se pojavio iz druge sobe kad je čuo ključ. Već godinu dana nosi kačket preko očiju jer je operisao kataraktu i oči su mu uvek u senci.

– Daj, čoveče, skini tu stvar s glave više!

– Ne mogu, Sonja, smeta mi, sve me peče, bre, kako ne razumeš?

– Ma, peče tebe nešto u glavi!

Majka je skinula jaknu i bacila je na stočić u predsoblju jer još uvek nije montiran plakar s ugrađenim čivilukom. Pri svakom pokretu glave pazila je da ne gleda ni u šta određeno. Preletala je pogledom po prostoriji ne bi li odala utisak da ništa oko sebe ne primećuje.

Svi smo seli na otvoren dvosed i gledali u pravcu televizora koji je jedini bio namontiran kako treba. To je izazivalo još veću napetost jer je jasno da otac po ceo dan sedi i gleda sportski program umesto da renovira stan. Oboje su zapalili svoje cigarete i kroz nekoliko trenutaka soba je postala za nijansu svetlija.

– Kupio sam nam pečenje za ručak – rekao je otac.

– Mi ćemo ručati kod kuće.

– Gluposti. Ja ću vas odbaciti dokle treba.

– Što bi nas ti odbacio kad i ja vozim?

Nastala je tišina.

– Što imaš takve podočnjake, šta si to radila? – pita on mene.

– Izašla je sinoć i napila se. Imaš nešto protiv? – sad je odjednom na mojoj strani, iako nju više iritira moje pijanstvo nego njega.

– E, svašta stvarno, – otac se zamisli – vidi je kakva je nadvuena, kao neka slonica.

Otac počne da imitira slona s velikim ušima i to mu uopšte ne stoji, ali majka se iskreno smeje. Bilo mi je gadno koliko je majka zaljubljena u oca iako iz njegovih usta retko izađe nešto lepo.

– Bože, Dušane, ti si stvarno idiot! Je l' vidiš ti ovo, Saro? Klimnem glavom i pravim se da delim njen entuzijazam.

– Je l' si videla šta su ovi napravili s krečenjem? Pogle, pogled!

Otac ustaje i pokazuje linijice na vrhu zida koje se jedva primećuju.

Već tri godine živi odvojeno od nas, jer ga je baba izbacila iz kuće. Rekla mu je da nikad nije videla bezobrazluk

kao njegov i da uzme te svoje patike u kojima uvek gaca po kući i da se više nikad ne vraća. Pošto je to svakako njena kuća, tako je i bilo. To je jedini put da je majka plakala. Bio je dogovor da otac brzo sredi stan koji je nasledio od porodice i da se nas dve uselimo. Za tri godine je kroz ovaj stan prošlo mnoštvo različitih majstora, i niko mu nije bio dovoljno dobar. Svi rade pogrešno, a on je lenj. Sada već deluje da se nikada nećemo tamo useliti i majčina ruka uvek zadrhti na pomen toga.

– Da se jebeš ti malo, a? – kaže majka s hladnim izrazom lica, ali ta ruka je odaje.

Otac je pogleda i seda nazad na dvosed.

– E, svašta!

Usledi tišina, pokušava da promeni temu.

– Je l' sutra kreće kod Vesne na slikanje?

Ja se zbunim, ne znam o čemu priča.

– Nisam još pričala s njom. Mislila sam da ćemo zajedno.

– Neću kod Vesne. Mrzim Vesnu – mrzela sam Vesnu.

Kada sam primetila da je čak i majčin snažan list na nozi zatitrao, shvatila sam da je tempirana bomba eksplodirala.

– E pa, moraš! Ako si našla sad, pred kraj godine, da se zaposliš u farbari, što i sama znaš da je van svake pameti, onda ćeš makar raditi nešto što će te upisati na taj fakultet. Vesna ima dobru volju da te ubaci u već formiranu grupu, ima da nađeš vremena i za to, kad si već sebi zakomplikovala život s tim poslom.

Ovo sam i želela kad sam se prijavila za taj posao, da uradim suprotno od toga što oni očekuju od moje budućnosti. Htela sam time da uspostavim kontrolu i da im kažem jebite se s vašim fakultetima i ambicijama. Maštala sam o tome da neko od njihovih uglednih prijatelja uđe u radnju i zbuni se kada me vidi za kasom umesto ispred zgrade fakulteta. Ispunjavao me je taj osećaj njihovog šoka i razočaranja na koje bih ja gledala s gađenjem i konačno dobila potvrdu da su svi oni lažni, a da sam ja jedina prava. Ipak, sada kada vidim majku ovakvu, ništa od toga mi ne deluje naročito bitno.

– Reci joj nešto, Dušane.

– Šta tu ima da se kaže? Gluposti. Ja ne znam što ti nju puštaš da se zaluđuje s tim slikarstvom uopšte.

Njih dvoje se sada pripremaju za dvoboj. Majka ima masku kao ptica a očev kačket se produži tako da mu štiti nos. Dvoboj će se završiti tako što će otac majku da moli za milost a onda će imati seks dok ja ležim u nekom jarku s dva metka u stomaku, ili ranom od mača. Zavisi od epohe.

– Ja je puštam da se zaluđuje?

– Ti, nego ko? Ja da se pitam ona bi studirala prava. Iona-ko svi znamo zašto se uhvatila za to slikarstvo.

Majka ga je prostrelila pogledom.

– Dušane...

– Pa, ne, sad ćemo da se pravimo...

– Dušane!

Gledam ga prezrivo i on ipak začuti.

– Nije zbog toga – kažem.

– Ajde, reci, je l' znaš uopšte nekog slikara?

Gledam ga i nadam se da će mu kačket spasti i da će mu sunce spržiti oči.

– Znam.

– Ajde, ko ti je omiljeni slikar?

– Dušane, pusti dete na miru!

– Veličković.

– E, čuj, Veličković, pa šta ti znaš o tom? To je, bre, mračno, samo neki mrtvaci, crnilo neko. Ti si, bre, mlada, treba da misliš o lepim stvarima...

Dok je pričao, trnjenje u ruci mi se pojačavalo, a njegove reči o lepim stvarima slivale su se u misao o ribi koja svoje oštre igličaste zube zariva u moje meso.

* * *

Nesigurnim koracima hodala sam ka adresi koju mi je majka izdiktirala. U rancu sam imala blok i olovku. Sprema sam za sve. Ulazim. Ušla sam. Zakoračila sam u malu ku-

hinju koja više liči na hodnik na kojem su pridodati kuhinjski elementi nego što liči na kuhinju. Dve devojke sede zbijene za stolom na kom stoji stoni ventilator. Puše. Devojka sa zift crnom kosom i šiškama koje su isečene da stoje uko-so drži neprirodno ispruženu ruku s pikslom daleko od sebe. Odmah pomislim da je to neko kvaziumetničarenje, da je kul držati pikslu na taj način. Onda shvatim da bi joj se u suprotnom, kad bi piksla stajala na stolu, pepeo raspršio svuda po kuhinji. Pomalo mi je neprijatno što sam je odmah pogrešno procenila. Činilo mi se da su starije od mene, ili je to prosto zbog toga kako su obučene. Devojka sa zift crnom kosom je na sebi imala jedva postojeću majicu, bili su joj goli i leđa i stomak, bila je izuzetno mršava, tako da su joj pršljenovi bili prilično izbačeni. Uvek sam želela da mogu da nosim takve majice, ali ta upala jainika!

Druga devojka je imala kosu spaljenu od farbe, ali jar-konarandžasta boja vredela je spaljivanja. Ona je bila jedna od onih devojaka koja deluje kao da se uopšte ne trudi oko svog izgleda. A u stvari se trudi. Više od svih. Nosila je sportske patike, konac oko članka, tigrasti laneni šorc i neku lju-bičastu majicu.

Delovalo mi je da je prošla čitava večnost dok me nisu primetile. Pričale su nešto poverljivo i smeškale se. Nekoga ogovaraju. Već sam mogla da zamislim kako izlazim iz sobe i isto se tako smeju meni. Plašila sam se takvih devojaka. Uvek sam imala tremu kad pričam s njima.

Pogledale su me kao što sam već pretpostavila da će me pogledati. Pitale su se ko sam sad ja i šta tražim tu. U sušti-ni, pitale su se isto što i ja. Morala sam nešto da uradim, a da ne bude glupo. Mahnula sam. Što sam mahnula? To je glupo.

– Ćao!

– Ćao! Je l' si došla ovde na pripreme?

– Da.

Htela sam da kažem još nešto, kada je u kuhinju ušla Vesna. Vesna, mamina drugarica iz osnovne škole. Stalno je

nosila neke lude šešire. To je radila još od osnovne škole, govorila bi majka. Pokušavala je da bude prijatna i vesela, ali nije mogla da sakrije svoju suštinsku ukrućenost i strogoću. Strogoća je kiptela iz nje, šta god da izgovori. Mrzela sam to. Mrzela sam neprijatne situacije. Mrzela sam da mi neko išta grublje kaže, odmah bih se povukla. Takva je bila i moja mama s prijateljicama. Kao ja. Nisam znala kako su mogle da se druže.

– Ooo! Saro! Stigla si. Dobro nam došla! Devojke, ovo je Sara, ćerka moje dobre drugarice. Ona hoće da upiše, kako beše? Slikarstvo, je l' tako?

Klimnula sam glavom. Zašto mora da me predstavi kao ćerku prijateljice, sad će svi odmah da me gledaju kao da sam neka štićenica ili šta već? Mnogo će mi više trebati da se dokažem ako je to prvi utisak.

Predstavila mi je njih dve. Devojka sa zift crnom kosom zvala se Tisa, a devojka sa spaljenom Ida. Naravno da imaju tako dobra imena. Mora da su im i roditelji neki umetnici. Naravno da se nijedna od njih ne zove Radojka, ni Sneža, ma ni Jelena, a ni Sara. Mislim da bi mi bile simpatičnije da se tako zovu. Ili makar pristupačnije, ako ništa drugo.

– Ajde, družićete se na pauzi već! Dođi, Saro, da ti pokažem kako sve ovo izgleda!

Dok sam izlazila, opet sam bacila pogled na njih dve. Tisa mi se, verovatno iz pristojnosti, osmehnula, Ida je samo skrenula pogled i nastavila da priča s Tisom. Najviše sam mrzela pomisao da ću ja premotavati ovaj susret u glavi još bezbroj puta i sećati ga se do kraja života. Njih dve su ga već zaboravile.

Vesna me je uvela u sobu sa zidovima prekrivenim crtežima, nekoliko drvenih klupa koje veoma liče na one koje se koriste u školama. Nasred sobe stajao je dečko malo stariji od mene. Potpuno go. Sitne tetovaže prekrivale su mu površinu kože po rukama i butinama. Bilo ih je toliko, da je bilo teško sagledati šta svi ti oblici predstavljaju. Tetovaža koja je odskakala od ostatka, jer je jedina bila na cevani-

ci, bila je etiketa. To me je iznerviralo. Kao, on je etiketiran, a samim tim nije etiketiran, kao, on je predmet, a u stvari nije predmet. Folirant.

Nekoliko mojih vršnjaka sedelo je u klupama, s vremena na vreme bi pogledali u golog momka i nastavili da crtaju. Akt. To se tako zove. Sećam se s likovnog.

Tek onda sam obratila pažnju na to da mu se vidi kurac. Razmišljala sam kako je toliko siguran u sebe da neće slučajno pomisliti na nešto ili videti nešto što će mu izazvati erekciju. Da li bi na primer imao erekciju kada bih ja sad podigla majicu i pokazala mu sise? Možda kod kuće vežba da mu stvari ne izazivaju erekciju toliko lako. Setila sam se da mi je jedan drug pričao kako, da bi što kasnije svršio, razmišlja o svojoj babi. Da li to svi rade ili samo taj moj drug?

Učinilo mi se da me je goli model pogledao, skrenula sam pogled.

Vesna mi je pokazala gde da sednem. Prazna klupa. Odlično. Izvadila je iz kutije pored prozora vazu i narandžu za koju nisam mogla da procenim da li je prava ili plastificirana. Stavila ih je jednu do druge na stolicu preko puta klupe. Prešla je pogledom preko sobe kao da nešto traži. Prišla je jednoj devojci koja je sedela u prvoj klupi. Tražila joj je maramu koju je devojka držala oko vrata. Devojka ju je, kao da je to uobičajen zahtev, skinula i dala joj.

Vesna je prebacila maramu preko vaze i narandže. Nekoliko puta je premestila maramu. To je radila samo da bi mi delovalo kao da ja to ne bih umela da uradim sama kod kuće. Znam da je zato. Pretpostavila sam da je vreme da izvadim blok i olovke iz torbe. To i uradim.

Kad je završila, osmehnula mi se. Stvarno se trudila da bude fina.

– Ovo ti je prva vežba. Ništa. Nacrtaj ovo kako vidiš, ali, mala pomoć prijatelja, obrati pažnju na senke. I proporcije su veoma bitne.

Prišla je mom stolu, pogledala olovke.

– Vidi ovo, ta tvoja majka! Uvek nešto mora da zasere. Nema veze, gledaj!

Uzela je jednu olovku, zagledajući je, gotovo kao da namerno naglašava da to nije olovka kakva bi trebalo da bude.

Čučnula je pored mene, zatvorila jedno oko, ispužila ruku s olovkom. Izmerila je da je narandža jedna četvrtina olovke i pomerila je palac na to mesto.

– Vidiš. Pomoću olovke meriš koji ti je odnos između proporcija. Na primer, koliko puta se ova pomorandža sadrži u toj vazi. Kapiši?

Mahinalno sam klimnula glavom. Pomazila me je po glavi i otišla. Malo sam zijala po sobi a onda sam se dosetila genijalne ideje. Uzela sam olovku, zatvorila jedno oko i izmerila kurac modela. Pomerila sam palac na to mesto i onda izmerila koliko njegovih kurčeva staje u njegovu glavu. Stalo je tri. To mi je bilo baš zabavno i naglas sam se zakikotala. Spustila sam olovku na sto. I čim sam pogledala ispred sebe, videla sam ga. Prazan papir. Strah. Osećala sam da je ovo neka vrsta testa. Svako od ovih ljudi koji sada crtaju akt nekada je bio na mom mestu. I Tisa i Ida su bile na mom mestu. Verovatno svi ti radovi stoje negde, jedni pored drugih, jedni na drugima. Sigurno ih Vesna čuva da bi nekada mogla nekome da pokaže bolje i gore primere iste vežbe. Ta pomorandža verovatno tako izgleda jer ju je crtalo još mnogo ljudi pre mene. Vaza je verovatno napukla jer je nekome ispala. Ovo što sada nacrtam je to. To je pravi prijemni. Vesna će pogledati rad i odmah, bez zagledanja, znaće da li imam šanse da upišem ili ne. Nikad mi neće reći šta je njena procena, naravno. Možda će majci reći. Ali meni nikada. Šta ako su svi ovde talentovaniji od mene? Verovatno i jesu. Šta ako ovo bude najgora vaza i najgora narandža koju je ovaj atelje ikad video? Šta ako na pauzi Tisa i Ida prođu pored mog stola i vide moj neuspeli crtež? Da li sam spremna da saznam da nemam šanse da upišem? Da su moja vaza i moja narandža bedni pokušaji vaze i narandže? A marama? Na maramu sam potpuno zaboravila.

Marama je verovatno svaki put drugačija. Možda mogu da se vadim na to da je to bila najteža marama za crtanje. A šta ako je, u stvari, najzanimljivija marama od svih dosadašnjih marama? Šta ako ja imam najbolju priliku dosad da napravim nezaboravan crtež? Ta marama možda ima takve šare da je potrebno samo da se nacрта i to će biti remek-delo. Prva vežba, a već je u galeriji. Vidim sebe među svim tim važnim svetom, guraju se da vide moju „Vazu i narandžu“. Stoji na centralnom mestu na mojoj samostalnoj izložbi, odmah iza mene. Sve blešti od bliceva a iznad crteža stoji debelim crnim slovima „Počeci“, a pored strelica. Samouvereno kažem „Smatrajte da je izložba otvorena“ i ljudi prate strelicu koja ih vodi kroz moj život. Svaka soba je deo mene i ljudi me sve dublje upoznaju. Nikad više neću morati da govorim jer će shvatiti ko sam ja kroz te radove. Više ne moram da se pravim, da tražim reči, da budem razočarana kad neko bolje od mene nešto formuliše, da strepim da će me neko poniziti, da se plašim da kad ćutim delujem glupo. Kad stojim sama na podijumu sada, svi znaju da ja stvaram, razmišljam, više ne mogu da budem bedna. Ne moram više da se plašim da će me razotkriti da sam lopov, folirant i imitator, jer ja više nikoga ne imitiram, ja sam samo svoja i ovo sam samo ja. Znaće ko sam, diviće mi se, poštovati me. Posle će biti koktel i Tisa i Ida će mi prići i pitati me: „I uspela si onakvu vazu i narandžu da nacrtáš tom olovkom? Neverovatno.“ I ja ću im odgovoriti nešto misteriozno i neuhvatljivo zbog čega će, kad dođu kući, da otvore moju monografiju u pokušaju da u njoj nađu odgovor.

Neko otvori prozor u ateljeu i poznati zvuk ptica podseti me ko sam ja. Ja sam Sara. U najboljem slučaju, moj crtež će biti prosečan. Što sam ovde ako sam prosečna? Što je ovde ako je prosečna? To će Vesna pomisliti, Tisa i Ida će pomisliti, devojka s maramom koja je sad bez marama da bih ja imala priliku da napravim dobar crtež će pomisliti, goli model će pomisliti. Što sam došla na ove pripreme? Šta sam mislila? Čim uđem na vrata svi će da me saleću. U ate-

lje je ušla ona, sledeći Pikaso, Šile, Rembrant, Endi Vorhol, kombinacija svih njih zajedno. Njih dve začute čim otvorim vrata, Tisa sruči sve opuške iz piksle sebi u usta i pojede ih. Vesna me zagrlila, ali ipak odlučila da to nije dovoljno pa klekne i ljubi mi stopala: „Hvala ti što si došla, hvala ti!“ Golom modelu se diže kurac čim uđem u sobu. Njegovi mišići popuštaju, celo telo počne da mu leluja, pokušava da se ne pomera ali telo mu je sada guma, kičma mu se presavija tako da pada u most. Devojka s maramom kida maramu s vrata, vadi iz brushaltera još tri različite marame i onda još jednu iz gaća. Nudi mi koju želim, kao na pijaci. Ne daje se svaki dan marama jednoj takvoj Sari.

Papir je i dalje bio prazan kad je počela pauza. Svi koji su crtali ili su otišli u kuhinju ili stali ispred prozora u sobi. Model više nije bio ukočen, krenuo je ka svojim pantalonama koje su bile prebačene preko stolice u uglu sobe. Iz džepa je izvadio cigarete. Bilo je čudno videti ga u pokretu. Bio je potpuno drugačiji nego što sam ga zamišljala. Odjednom mi nije delovao kao opak tip sa tetovažama koji voli da pokazuje svoje istetovirane ruke i kurac. Više mi je ličio na dete na plaži koje je već te godine trebalo da roditelji obuku u kupaći, ali i dalje su u ubeđenju da je dovoljno mali da bude go. Bilo je nešto u njegovom držanju, što se nije primećivalo dok je stajao ukipljen. Savio se, skupio, kao da mu je hladno. Dete na plaži koje se neprijatno oseća golo, ali nije još tačno sigurno zašto, i tek sledeće godine, kada bude obukao kupaći, shvatiće da je to ono što je falilo.

Setila sam se da i ja pušim. Nikad nisam bila zahvalnija toj činjenici. Šta bih sad radila tu, da ne pušim? Bacila sam pogled na prozore u sobi, skoro na svakom je stajao neko. Sigurno neću otići u kuhinju. Jedna devojka se pomerila. Imala sam sreće. Prozor najbliži mojoj klupi sada je bio slobodan. Neće biti toliko čudno što nisam prišla nikome da se upoznamo ako stojim na prozoru najbližem svojoj klupi. To je nekako logično. Da stojim baš tu, na tom prozoru.

Zapalila sam cigaretu i prelazila pogledom preko crteža koji su okačeni na zidovima. Tražila sam crtež vaze i naranđe. Nije bilo nijednog. Možda ih Vesna čuva i ne pokazuje nikome, iz poštovanja. Prvi rad, nije reprezentativan. Ili skuplja sve na jedno mesto pa kad sakupi dovoljno, oblepiće celu prostoriju tom podmuklom prvom test-vežbom.

– Ti mora da si neka baš ozbiljna slikarka, čim imaš tako ofarbane ruke.

Štrechnula sam se. Neko se meni obratio. Neko me je prepoznao. O, hvala ti, farbaro, hvala ti, šefe sa stomačinom, napraviću ti, u ime zahvalnosti, jedan snimak kako padam s litice, samo da bih te nasmejala. Tvoja farba mi je otvorila put u sve galerije i muzeje na svetu. Moma, Luvr, Albertinum. Ko je ta osoba kojoj ću se zahvaljivati u svim govorima? Ko je osoba koja je videla kroz prazan papir i prepoznala moj talenat? Okrenula sam se, bio je to model. Pa naravno! Naravno da je on. On je najviše crteža i video!

– Ma, jok, ti si ipak pre ona riba koja je namerno kod kuće umočila ruke u malo farbe. Da izgleda ozbiljnije.

Udarne vesti. Teroristički napad na umetnost, dinamičnom opasali Momu, Luvr, Albertinum. Na današnji dan se dogodila velika tragedija. Sva najveća umetnička dela razorena u istom trenutku. Među njima Da Vinčijeva „Mona Liza“, Vorholova „Merilin Monro“, Sarina „Vaza i naranđza“. Osmehnula sam se. Što je najgore, nije loše procenio. Možda bih to stvarno i uradila. Umočila ruke u farbu da bi svi pomislili kako sam velika slikarka.

– Ti to nešto nisi dobro procenio.

Nastavili smo da pušimo u tišini. Prvo sam uspevala da održim pogled i izraz lica koji su u stilu rečenice koju sam izgovorila. Nadmeni. Međutim, lice se uskoro opustilo u moj uobičajeni izraz, i već sam zaboravila na pređašnji pogled. Postalo mi je neprijatno. Probala sam da se koncentrišem na ono što se dešava na ulici, ali sunce je bilo prejak i zbolele su me oči. Počela sam da preispitujem da li je ono što sam rekla bilo previše grubo ili bezobrazno. Možda

i pretenciozno. Šta sam time htela da kažem? Nije dobro procenio da sam zamočila ruke u farbu namerno, nego sam stvarno velika slikarka?

– Radim u farbari, pa tamo mešam boje.

Ispeci pa reci. Uvek sam se pitala da li to zaista iko poštuje. Da li ljudi stvarno razmisle pre nego nešto kažu? Ja često izgovaram stvari koje nisam znala ni da mislim. Neka-da se složim s onim što sam rekla, a nekada i ne baš, ali i kad se ne složim, spremna sam da branim tu rečenicu svim ostalim rečima u svom rečniku, samo da ne bih razotkrila da sam potpuno nepromišljena.

A nekada prosto izgovorim i ovako nešto. Rečenicu na koju bi neko mogao samo da kaže, pa šta, ili koga briga, ili niko te to nije pitao. I posle koje bi mi trebalo u najboljem slučaju nekoliko dana da se oporavim, a svaki put kad bih i pomislila na tu rečenicu, htela bih da propadnem u zemlju. Nekome dajem moć da me s dve reči uništi. Nekad se pitam zašto uopšte komuniciram s novim ljudima.

Ipak, delovalo mi je kao da se u njegovom pogledu posle te rečenice pojavila neka vrsta poštovanja prema meni. Možda je jedan od onih tipova koji se nađe s prijateljima u parku, pije vinjak i bori se za radnička prava.

– Stvarno? To nije loše. Ima kao neke veze sa slikanjem, ako to hoćeš da upišeš.

– Da, tako sam i ja razmišljala.

Kad sam spustila pogled, setila sam se da je go. Nasmejala sam se. Presekao me je strah. Šta ako pomisli da sam se nasmejela njegovom kurcu? Koliko sam shvatila, to je muškarcima najgora noćna mora. To je baš glupo. Kad su spušteni, jesu bili malo smešni. Kao neki tip sa afrom koji ništa ne vidi od kose, ali zato ima dosta izraženo čulo njuha i ogroman nos.

– Vidi ti nju, kako se smeje. Ajde ti, probaj pet sati da sediš gola i ne pomeraš se! Ajde, ozbiljno! Voleo bih to da vidim.

Osmehnuo se sebi u bradu. Treća rečenica, perverzna fora.

– Ja nikad to ne bih mogla. Ne znam koliko bi neko morao da mi plati da sedim i da se ne pomeram. Ili stojim, još gore. Šta ako te nešto zasvrbi? Mislim da ne bih izdržala ni petnaest minuta.

Povukao je dugački dim, delovalo mi je kao da se baš ozbiljno zamislio o tome što sam rekla.

– Da, da, kapiram. Ljudima je obično tako. Ja to vežbam od kad sam bio mali. To nepomeranje. Gledao sam neki film kao klinac, uvek mi je u glavi da je *Kill Bill*, ali nisam sto posto siguran. Nisam nikad proverio. Sećam se samo te scene u kojoj dete leži ispod kreveta svojih roditelja, a na krevetu neki mafijaši ili šta su, kolju roditelje. Onako, prolazi nož kroz krevet. I samo mu keva padne na pod, on joj vidi krvavo lice i njen pogled, potpuno hladan i mrtav. Od toga sam se baš usrao. Kad sam razmišljao posle toga, šta bih uradio da mi se to desi, skontao sam da je najbolja taktika da se praviš mrtav. Realno, neće da proveravaju, osim ako nisu ozbiljni sadisti, pa te izrešetaju još onako malo, iz fazona.

Pratila sam pogledom kako gasi cigaretu na prozorski sims. Stidne dlačice su mu se pomerale na vetru. To me je na trenutak podsetilo na lelujanje očevih dlaka ispod miške u kolima kad smo se vraćali iz Crne Gore. Onda sam prekorila sebe. To je bolesno što mi je uopšte zaličilo jedno na drugo. Nije da je meni to bilo nešto posebno bolesno. Bilo mi je krajnje logično, ličilo je. Pomislila sam na reakcije ljudi kada bih to izgovorila naglas. Izveštačeno su mi se osmehnuli, okrenuli se i jedni drugima šaputali: „Ova devojka je bolesna. Ona ima problem s ocem. Edipov kompleks, ako to važi za žene, ona to ima, Frojd bi imao svašta da kaže o tome.“

To su isti ljudi koji su smislili da se dlake oko kurca zovu stidne dlačice. Već su unapred odredili kako treba da se osećamo povodom njihovog postojanja. Ipak, i dalje sebe

opominjem kad primetim da bi nešto moglo da bude bolesno, i dalje nazivam dlake oko kurca stidne dlačice, a ne afro.

– Onda sam vežbao to nepomeranje. Čak sam gledao neke klipove onih ljudi na ulici što stoje kao kipovi ofarbanu, recimo, zlatno. Znaš na šta mislim. Oni izgledaju kao da ne dišu. Pa sam i to vežbao. Sve u svemu, ovde mi je čak i lako, nekad čak i zevnem, niko se ne žali.

Klimnula sam glavom. Nisam znala šta dalje da kažem. Uхватиo me je na prepad. Navikla sam se na Viktora, on retko priča. Opet sam imala sreće. Svi su polako sedali na svoja mesta, model je naglo krenuo na svoju poziciju kao da nismo dosad pričali. Kad je prolazio pored mog stola, bacio je pogled na moj prazan papir, okrenuo se ka meni.

– Vidim da ti baš ide.

Nasmejao se i ponovo mi okrenuo leđa. Na dupetu je imao istetoviran limun. Moj stric je imao psa koji se strašno plašio limuna. Ipak, svaki put bi mu prišao, polizao bi ga i onda pobegao na drugu stranu. I svaki put bi opet polizao limun. Zamislila sam stričevog psa kako poliže modelu dupe i onda beži, mahnito cepajući sve crteže narandži i vaza na koje naiđe u ateljeu.

Uvek sam razmišljala o tome da se istetoviram. Odustajala bih u poslednjem trenutku. Tetovaže su zauvek, a sve što je imalo reč „zauvek“ u sebi delovalo mi je jezivo. Možda jer je Lara baš tu reč iskoristila da bi opisala smrt, onda, na placu. A i šta je dovoljno bitno da bi ti bilo na koži zauvek? Nema te stvari.

Sela sam pred beli papir, pogledala olovku, pa vazuu, pa narandžu, pa maramu, pa opet olovku. Ne danas. Sledeći put. Sad je ionako prošlo već pola dana. Reći ću da mi je loše. Da, to ću reći Vesni i zamoliti je da pomerimo tu vežbu za sledeći put. Ushićena što sam smislila tako genijalni plan, izletela sam iz sobe.

U kuhinji nije bilo Vesne, ni Ide. Samo je Tisa bila tu. Sipala je toplu vodu iz ketlera u šolju u kojoj je bila kesica ča-

ja. Ketler je izgledao kao najnovija i najmodernija stvar u toj kuhinji. Baš mi je bilo čudno da ona pije čaj. Pre bih rekla da pije kafu. Čaj, i ja pijem čaj. I bilo mi je čudno što drži baš tu najnoviju i najmoderniju stvar iz kuhinje u ruci, pre bih mislila da će namerno da zagreje vodu u džezvi. Osmehnula mi se, kao i prošli put, ali sada ipak nekako iskrenije. Pružila mi je ruku.

– Nismo se lepo upoznale. Tisa.

– Sara.

Uхватиła je šolju s obe ruke, približila je licu, umesto da uzme gutljaj, udahнула je paru.

– Pokušavam da se inhaliram, imam problem sa sinusima, a sad je počela ova sezona alegija. Non-stop se gušim. Tražiš Vesnu?

– Da. Nešto mi nije dobro, pa sam mislila da ostavim ovu vežbu za sledeći put.

Zašto nju lažem? Osmehnula se kao da zna za moj plan. Sve je shvatila. Čim sam ušla u atelje, znala je da ću izaći odmah posle pauze i to sa praznim papirom. Možda je i navijala za to. Pra-zan pa-pir, pra-zan pa-pir! Pra-zan, pa-pir, pra-zan pa-pir!

– Opušteno, preneću joj ja.

Klimnula sam joj glavom u znak zahvalnosti i brzo izašla iz ateljea.

Pritisnula sam pomfrit i iz njega je potekla kap ulja. Stavila sam ga u usta i osetila ukus soli, toliko jak da mi žeže jezik. Iznad glave mi je sjajio žuti znak u obliku slova M i bila sam usamljena. Otvorila sam kutiju big meka i sipala pomfrit u poklopac kutije. Odmah sam videla da nema dovoljno fila i to me je razbesnelo. Fil je za big mek bio ono što je Viktor za moj život, sve povezuje u smislenu celinu.

Kad sam zagrizla, bilo je baš onako kao što sam mislila, otužno. Bez fila je meso tanko i zemička slatka, a bez Viktora sam svesna da nisam dovoljno posebna. Možda sam se

zato i osećala tako dobro u restoranu koji je na celom svetu isti, uniformisan.

Kad razmislim, škole u kojima se nosi uniforma i nisu tako loše. Postojalo bi manje načina da se otkrije da sam suštinski obična.

Za sto pored sela su dva Cigančića. Jedan stariji, jedan mlađi. Krišom su izvadili nešto iz kese. Burek. Stariji me je na trenutak uplašeno pogledao. Pokušavao je da proceni da li ću ih odati radnicima iz Meka. Odmah sam se osetila krivom, iako to nikad ne bih uradila. Kad je shvatio da neću, više me nije primećivao. Zagledala sam se u tog starijeg brata. Uzeo je dva zalogaja bureka, dao je bratu ostatak. Celo parče bureka s dva mala odgrizena kraja. Rekao mu je da ne može više. Bio je veoma mršav. Gledao je brata kako mu curi mast iz usta, povremeno bi se osvrtao oko sebe da proveri da li će ih osoblje iz Mekdonałdsa izbaciti. Počela sam i ja da se štrećam kad se neko penje uz stepenice. Pomislila sam da im ponudim malo svog pomfrita, ali tako bih razotkrila starijeg brata da je gladan i time ga ponizila pred mlađim. Kad je mali pojeo burek, odmah je ustao. Stariji je pokupio đubre sa stola i jednim pokretom zamahnuo masnim papirom od bureka po stolu da bi očistio mrvice. Otišli su brzim hodom. Zagledala sam mast i mrvice koje su bile rasute po stolu. Odjednom tu, nasred Meka, s kiselim krastavčićem u ustima, potekle su mi suze. Samo tako.

Stojim na vrhu svoje ulice, iz daljine vidim majku. Pored nje su tetka i moja sestra od tetke, Marina. Marina je u ovo vreme obično na poslu, a tetka, od kad se sve ono desilo, izbegava da dolazi kod nas. Majka i tetka su u crnom. Nešto se desilo i odmah sam znala šta. Otac će se vratiti kući. Osetila sam nalet radosti i nisam mogla to da suzbijem. Razmišljam o tome da ga mrzim sve dok ne ostanemo sami u sobi i ponovo se ne osetim kao da imam pet godina, sedim ulepljena peskom na plaži, skrivam se od popodnevnog sunca iza njegovih širokih leđa i skidam mu kožu s opekotina kao da je obična maska za lice.

Stojim nasred ulice i čekam da mi priđu. Majčino lice izgleda uobičajeno hladno ali mišići u telu su joj opušteni. Kao da se cela ispumpala, dve bore su se produbile i ruke su joj visile. Majka zastaje ispred mene. Zausti nešto da kaže, ali ja je preduhitrim klimanjem glave.

– Idi kući! Sad će i Marina. Samo nešto da obavimo.

Tetka me zagrli, ali me i dalje ne gleda, a Marina me pomazi po ruci. Njih tri nastave da hodaju.

Stojim još neko vreme nepomično na ulici. Baka je umrla. Dobro. Učinilo mi se da sam primila to saznanje. Jesam, primila sam saznanje. Sada je to, definitivno, nešto što ja znam. Baka je mrtva. Sada kad to znam, vreme je da plačem. Ništa se ne dešava. Možda ne mogu da plačem na ulici.

Uđem u stan i sednem na kauč. Čekam. Pomislim da je baba ipak imala osamdeset tri godine i da bih ja dupe dala da doživim toliko godina, a ne da umrem sa devetnaest. Prekorim se jer ipak je baba umrla i to nije lepo sad, razmišljati o sebi. Premestim se na bakinu fotelju na kojoj je uvek sedela. Čekam. Koncentrišem se. Zamišljam kako sedi na njoj i menja kanale. Kako nabada dugmiće na daljinskom. Uzmem daljinski u ruku i prstima prelazim preko dugmića koji su najviše izlizani. Preko ovih dugmića su prelazili njeni prsti. I dalje ništa. Možda sam u stanju šoka. Možda sam psihopata bez emocija. Možda sam predosetila šta se desilo pa su one suze iz Mekdonaldsa, u stvari, bile zbog ovoga. Zašto suze ne mogu da se prebacuju? Majka sigurno zbog ovoga nije spremila ručak. Dobro je. Barem neću morati da se pravim da nisam jela. O čemu ja razmišljam? Uzimam jastuk s fotelje i prekrivam glavu. Ajde, plači! Plači! Daj neka sećanja s bakom! Daj da se nečega setim! To će me sigurno rasplakati. Sećanja mi ne dolaze.

Čuju se vrata. Marina stiže. Zatiče me s glavom prekrivenom jastukom. To nije loše. Misliće da plačem. Čujem kako seda na kauč pored fotelje. Čim sedne, brizne u plač. Pogledam je krajičkom oka. Nije čak ni sedela na bakinom mestu.

Uvek mi se činilo da je Marina kao balon. I to onaj što ga ubodeš iglom i misliš da će pući i razneti se na komade, a u stvari se samo polako ispumpava, leti tako po sobi i ispušta zvuk ispumpavanja, obleće svim ljudima oko glave da bi ga videli i onda svi uzviknu „jao, ne, pukao je balon“ i na kraju uz lagani pad završi na podu i neko ga pokupi jer mu je žao balona i stavi ga na sto. Iako se toliko teatralno ispumpavao, sada je potpuno čitav, ima samo jednu malu neprimetnu rupicu od igle.

Sebe sam doživljavala kao drugu vrstu balona. Kao onaj što toliko brzo pukne, da se svi samo na trenutak trgnu na zvuk i onda zaborave da se išta desilo, pa onda gaze pocepane gumene ostatke po prostoriji do kraja žurke.

Možda je tako, a možda se prosto tešim time što je ona emotivno inteligentnija od mene. Razmišljanje o balonima bih često sebi vrtela u glavi kada ona nešto radi bolje od mene, posebno kad bi došla i plakala pred mojim roditeljima dok ja sedim ukipljena i gledam oca kako je gleda s divljenjem koje ja nikad nisam dobila od njega. Zavidela sam joj na tome što može samo tako da se otvori, ali ono što me je zaista užasavalo jeste pomisao da je bolja osoba od mene. Jer, na kraju, kakva je razlika da li se balon raspukao na deliće ili ima malu rupicu, i dalje nikad više neće moći da poleti.

Sve me je to morilo i više sam volela kada ne viđam Marinu.

Ustajem pažljivo. Tako da mi lice bude okrenuto na suprotnu stranu. Da ga Marina ne vidi.

Ostalo je poslednje parče bakinog kolača. Napravila ga je pre dva dana. I dalje je bio na stolu. Kolač je i dalje tu, a ona nije. Uzela sam čokoladnu kocku. Zagrizla sam je. Prah šećer mi se uvukao u grlo. Prah. Kremacija. Njeno telo će biti spaljeno u peći. Zagrcnula sam se, počela sam da kašljem. Bez razmišljanja otrčala sam u toalet. Podigla sam dasku, ispljunula kolač. Kašljanje se smirilo. Zagledala sam se u deliće već sažvakane čokolade koji su plutali na površini vode.

Znam da taj kolač sad ima neko posebno značenje, zato sam otcepila deo toalet papira i zapakovala ostatak kolača, sve stavila u kesu i privezala je. Odnela sam je u sobu. Nisam morala da razmišljam gde da je stavim. Popela sam se na stolicu. Kesu sam spustila na fascikle koje su stajale na ormanu, skroz uza zid, tamo odakle se ni iz jednog ugla sobe neće videti. U jednoj od fascikli, onoj najskrivenijoj, nalazio se Larin crtež.

Za večerom nisam mogla da prestanem da gledam u oca. Bilo mi je čudno da ga posle toliko vremena vidim za trpezarijskim stolom. Pomislila sam da baba verovatno ne bi bila oduševljena kad bi znala da je ušao u kuću čim je umrla. Onda se setim koliko je bila bolja osoba nakon poslednjeg šloga, pa se zapitam da li bi mu se možda i obradovala. „Bila je ona dobra, ali onih poslednjih šest meseci, kako je bila vesela i rumena.“ Verujem da će tako ljudi pričati o njoj kada prođe malo vremena.

Čini mi se tužno da si ljudima draži nakon šloga nego pre, a možda je i nebitno, možda je samo bitno kako te na kraju upamte, a možda ni to nije uopšte bitno, nego kako si živeo, a možda ni to nije bitno, možda je bitno šta si mislio, a možda ni to nije bitno, nego je bitno ono što ti misliš da je bitno, a možda ni to nije bitno, nego su deca bitna, a možda ni to nije bitno, nego su deca dece bitna, a možda ni to nije bitno, nego je bitno da ti je uopšte nešto bilo bitno.

Tetka je slična Mona Lizi. Sve vreme na licu ima svoj blaženi osmeh, ali ako se dovoljno dugo zagledaš u njega, možda pomisliš da je luda. Ona nije previše tužna zbog bakine smrti jer zna da je sada otišla kod Boga. Nakon što se sve desilo, najviše vremena provodi u crkvi, nas izbegava i uvek priča kako je lepo vreme, čak i kad nije. Majka se veoma trudila da joj se smeška, ali je uvek imala prekrštene ruke kada priča s njom i videla sam da bi je rastrgla na komade.

Svi smo sedeli za trpezarijskim stolom i slušali Marinu koja je sa svima u zavidnim odnosima.

– Nije da neću decu... Samo sa svakom drugaricom koja dobije dete ja sam sve dalje od te pomisli. Mislim, da se razumemo, one se muče.

– Ma, to su gluposti. Deca su najveća radost – rekao je otac i bila sam srećna što se konačno u nečemu nije složio s njom.

– Da... Pa verujem, stvarno. Jedna drugarica je probala da mi objasni preko Mile – Mila je bila njihovo kuće. – Bile smo u parku i ona mi je rekla „Vidiš kako ti je drago kada Mila uživa u parku, kada se istrčava i znaš da je srećna, e pa, zamisli kako ti je tek onda kada je to tvoje dete. Zamisli kako si tek onda srećna, kad to vidiš.“

– Lepo ti je rekla – govori otac.

– Dušane, šta je prekidaš, pusti je da završi – kaže majka.

– Dobro, Sonja, jebote, čoveče!

– Mislim, razumem to što mi je rekla. Jesam srećna kada se Mila istrčava i zanima me kako joj je u parku, ali nekako, najviše me zanima kako je meni u parku.

– Znam, Marina, ali zato to nije dobro poređenje. Da je dete, a ne pas, više bi te zanimalo kako je njoj u parku – kaže joj majka.

– Verujem da bi bilo tako... Zapravo, gotovo sam sigurna da bi bilo tako. Ali šta ako ja to ne želim? Šta ako želim da se i dalje najviše radi o meni?

Svidelo mi se kako je tekao razgovor. Njihovo zlatno dete ipak ima neku manu, možda ipak nije bolja osoba od mene, možda je zapravo sebičnija od mene, možda će sada shvatiti da ja i nisam toliko loša, možda...

– Ma, takve ste vi, razmazile su vas majke – rekao je otac i osetila sam kako mi lice gori. Hteo je da svali ovaj razgovor na mene, da ne bi ispalo da samo nju kritikuje.

– Ja se ne osećam tako – rekla sam iako ne znam i dalje kako se osećam po pitanju toga, meni je preokupacija smrt a ne rođenje.

– Je l' ste videli kako će biti lepo vreme za vikend? – pitala je tetka i svi smo je pogledali. Tako je skvrčena i nije je lepo gledati.

Kad se završila večera, tetka je otišla kući a Marina je odmah zabranila majci da pere sudove. Ona će. To sam mogla i ja da ponudim, ali ja se toga nikad ne bih setila. Majka se prvo nećkala, ali pošto je Marina insistirala, pristala je. Nisam znala da li treba da ostanem ili da idem u svoju sobu, pa sam odlučila da je najsigurnije da sedim tu gde jesam. Posmatrala sam oca kako puši na terasi. Tako dugo nije bio tu. Da li je on srećan što je baka umrla?

Otac i majka su rano otišli na spavanje. Marina i ja smo sedele na terasi. U stanu su bila pogašena sva svetla, da ne bi privlačila komarce. Bilo je toplo, pirkao je vetar i ćutale smo. Marina je oduvek bila toliko drugačija od nas dve. Odmalena je tako. Sve što je htela nije joj bilo glupo da traži, postavljala je direktna pitanja, čvrsto je stiskala šaku kada se rukuje, volela je da sedi sa odraslima za stolom i nije joj bilo glupo da se ubaci da nešto i kaže. Bila je najstarija i ja sam se nadala da je samo do razlike u godinama, da ću jednog dana i ja biti takva, ali mislim da se Lara tome nije nadala, ona nikad nije želela da bude takva. Marina se, niotkuda, osmehnula, kao da se odjednom trgla iz svojih razmišljanja.

– Znaš, kad je imala onaj prvi šlog... Tad je bilo najgore. Mesecima je ležala u krevetu. Ne znam da li se sećaš toga. Tad sam izlazila s onim Davidom. Uvek sam nosila onu svoju ogrlicu s katancem, kao Sid Višis, onu koju si mi izgubila.

Napravila je pauzu, pogledala me kao da mi to nikad neće zaboraviti.

– Veče pred jedan izlazak... Sećam se da sam to veče prvi put išla kod Marka u klub. Znači, bio je septembar. Pre toga sam svratila kod vas na večeru... Kad sam ušla kod nje u sobu, ona me je pogledala, svu onako iscepanu. I rekla mi je najizlizaniju rečenicu, koja, nekako kad je ona izgovori, nije tako zvučala. Rekla mi je: „Dečko koji nađe ključ od tog katanca, biće taj.“ Ali kako je i sama čula da zvuči kao neka baba vračara, dodala je: „Nadam se da će ti on reći da se više ne oblačiš kao odrpanac“.

Zamislila se, onda je ustala. Pokazala mi prstom da sačekam. Vratila se s flašom majčine višnjevače i dve čaše. Nikad nisam pila pred njom. Sipala je sebi skoro punu čašu, a meni onoliko koliko se inače sipa. Samo pri dnu.

– Onda sam ja, najveća klinka, to shvatila jako ozbiljno. Sakrila sam taj ključ u neku metalnu zarđalu pernicu, koju je moja mama donela s nekog puta. I stavila je iza svih ostalih pernica koje su stajale na polici. Jednom, dok sam se tuširala, David mi je preturao po stvarima. I našao je ključ. Ali ne samo što je našao, nego je ušao u toalet i još me pitao šta taj ključ otključava. Nisam mogla da verujem. Mislim da je deo razloga zašto sam s njim bila toliko dugo to što ga je on pronašao... Mnogo puta sam posle toga razmišljala da mi je možda, već tad, preturao po stvarima, da bi našao pare. Tad mi to nije bilo čudno... Što mi pretura po stvarima.

Marina je imala poluosmeh sve vreme dok je pričala. Sada je osmeh potpuno nestao. Nastala je duboka tišina popunjena stvarima o kojima nikad nismo pričale i rečima koje nikad nisu izgovorene.

– Znači, zajebala te baka – pokušala sam da razbijem taj osećaj.

Marina se nije smejala na to, samo je nastavila da tone dublje u tišinu.

– Učinilo mi se da sam videla Laru – rekla sam.

Marini je višnjevača zastala u grlu. Kao da joj se držanje promenilo. Kao da je njeno telo na trenutak zaboravilo da igra ulogu ponosne, uvek smirene, starije sestre. Neko drugi to verovatno ne bi primetio, ali ja sam primetila. Kičma joj se malo iskrivila, ruke su joj se malo olabavile, usta su joj se malo stisnula.

Nisam znala zašto sam joj to rekla. Šta sam time mislila da ću postići? Možda sam htela da je isprovociram ili sam samo želela da po svaku cenu razbijem pređašnju tišinu ili nisam mogla sama da se nosim s tim susretom. Ne znam, ali ništa nisam postigla. Marina se odmah sabrala i pretvarala se da ništa nisam rekla. Zato je ona balon s rupicom.

– Kako ti je u školi?

– Za nekoliko dana – gotovo.

Marina klimne glavom. Otvorila sam samo još veći procep između nas koji sada reči ne mogu da popune. Osetila sam da je trenutak. Ušla sam u stan i izvadila cigarete iz torbe. Vratila sam se na terasu. Namerno sam prenaplašenim pokretima izvadila cigaretu iz pakle. Htela sam da Marina vidi da ću zapaliti pre nego što to uradim. Htela sam ipak da joj dam vremena da me prekine ako sam preterala. Ona je pogledala cigaretu u mojoj ruci. Napela sam telo, čekala prekor. Ništa mi nije rekla. Zapalila sam i udahnula dugačak dim. Konačno se nisam više osećala prljavo što pušim. Tišina, koja je nastala kad sam upalila cigaretu, bila mi je blagoslov. A rečenica koja je usledila bila mi je potvrda da smo konačno, barem večeras, potpuno jednake.

– Daj i meni jednu.

Pružila sam joj cigaretu. Marina je iskusno zapalila. I ona, znači, puši. Kad smo u isto vreme otresle svaka svoju cigaretu u pikslu, prvi put sam osetila da smo ipak i nas dve bliske. Bila je potpuno drugačija od mene i mnogo toga nisam razumela, ali opet mi je bila poznatija od drugih ljudi i koliko god osećala da su njeni roditelji različiti od mojih, i dalje je to najsličnije onome kako sam ja odrasla. Sva ta leta koja smo provele zajedno na plaži prekrivenoj kravljim kostima. Sve te pesme koje su se puštale u kolima u podne po najvećoj vrućini. Možda smo ih drugačije prihvatile, možda smo ih drugačije osećale, ali obe smo ih čule i bile su nam u ušima. Samo nama i njoj.

Posmatrala sam njene dugačke uredne nokte prekrivene gelom i bila sam srećna što je ono što jeste.

Kad smo ispraznile flašu, otišla sam u kuhinju da je ostavim. Kad sam se vratila, Marina je ležala na krevetu i plakala je. Dok je plakala, tresle su joj se sise. Imala je sise duplo veće od mojih.

Odlučila sam da je pustim na miru i otišla da operem kosu.

Iscedila sam šampon u dlan i utrljala ga u kosu. Setila sam se kad me je jednom prilikom baka tuširala umesto majke. Posle prvog šampona već sam ugasila vodu. Gotovo tuširanje.

– Sad ću ja tebi da otkrijem jedan trik.

Sipala je šampon u ruku i počela da mi trlja kosu. Nikada se nije toliko penilo.

– Vidiš. Ta prva tura služi da ti opere sve to prljavo što ti se nakupilo. A onda je tek drugi šampon prava stvar, da ti miriše kad završiš.

Prošla sam prstima kroz kosu, stisnula sam dva pramenka. Pena mi se skupila između prstiju i slila se na dno tuš-kabine. Voda, koja još nije stigla da oteče u slivnik, bila je prekrivena malim belim ostrvima od pene. Palcem desnog stopala pomerila sam jedno ostrvce. Beli mehurići klizili su niz vodu. Spojila sam dva ostrva. Čučnula sam i pravila pre-raspodelu sveta. Do kraja tuširanja spojila sam sva ostrvca u jedno, dok je baka držala tuš tako da mlaz ide u zid, a ne u moju kreaciju.

Baka je mrtva. Smrt je zauvek. Isprala sam kosu vreloom vodom.

Pod toplom vodom još jače sam osetila trnjenje u levoju ruci i strah me je opet preplavio. Htela sam da vrisnem. Pomislim, dobro je da nije noga, znači da nije pušačka noga. Smirim se. Nije bila prava utrnutost, ova tinja. Kao da mi je dlaka obmotana oko prsta, samo nema dlake. Ili mravi koji mi se šetaju po prstu i ponekad im se noga zakači za moju kožu pa je malo povuku, malo pecne.

Morala sam da kažem Marini. Ona je završila biologiju. Možda ima neko objašnjenje. Hitro sam izašla iz tuš-kabine, umotala se u peškir.

Zaspala je.

Zabacila sam glavu i peškirom sušila kosu. Kad se peškir natopio vodom, bacila sam ga na stolicu. Prstima sam rastresla kosu. Grebala mi je šaku. Kao da pritiska mrave i oni se sada još više sapliću o kožu.

Pogledala sam šaku. Ništa čudno se nije videlo. Da li me je riba zarazila ribljim besnilom? Ili... Tetanus! Onaj s ograde? Ili neki drugi koji nisam ni primetila? Kad imaš tetanus, odseku ti nogu. Videla sam sebe na otvaranju izložbe. U haljini malo iznad kolena. Ali jedna strana haljine je samo lansirala. Noge nije bilo. Počnem da tražim neku ogrebotinu ili ubod, bilo šta što bi moglo da ukaže na tetanus. Glasno mi zazvoni mobilni telefon iz kupatila. Prepadnem se. Hitro otrčim po njega. Viktor. Prekinem mu vezu.

Vratim se u sobu, Marina ni da se mrdne. Viktor mi šalje poruku u kojoj piše: „Ispred sam“.

Samo je tako mogao da me gleda. U dva ujutru. Pijan, naduvan ili nadrogiran, najčešće sva tri u isto vreme. Popeo bi se, jebali bismo se i to je to.

Pošto je Marina sada tu, bilo je očigledno da to neće večeras moći da se desi. Bacim pogled na svoj krevet, samo da proverim... Ne. Definitivno je bilo neizvodljivo. Napišem mu da ne može gore. Tu mi je sestra, a i nije mi dobro. Važi, odgovara, samo mi baci flašu vode.

Tiho se odšunjam do kuhinje. Nigde ne mogu da nađem praznu flašu. Uzmem načetu flašu sprajta iz frižidera. Prospem ga u sudoperu. Sipam vodu u flašu. Neće mu smetati dodatni ukus. Ionako je najčešće koristio sprajt za mešanje s votkom ili džinom.

Izađem na terasu. Prohladno je. Dune vetar. Mokra kosa mi se stvrdne i slepi se uz glavu. Viktor sedi na klupici preko puta moje zgrade. Nervozno cupka nogom. Nije uzeo novi dim cigarete, a već trese pepeo. Pijan je.

– Kssst! – rekla sam.

Valjda dovoljno tiho da ne probudim Marinu. Viktor stane nasred ulice. Naciljam. Bacam flašu. Jako udara o beton i počne da se kotrlja niz ulicu, ali Viktor je zaustavi nogom. Otpije veliki gutljaj. Gledam ga s terase.

Dok mi vetar nosi stvrdnute pramenove koji su sada počeli da se razdvajaju i da iz njih vire suve dlake, opet me zapahne osećaj da je stiglo leto. Čitav grad svetli. Reklame na

zgradama, most u daljini, na svakoj zgradi po barem tri stana, ulične svetiljke. Osetim neku neopisivu veličinu. Čega je to veličina... Mene, grada, sveta, života? Ne znam. Neka veličina, koja raste, i raste i prerasta u moje snove, iščekivanja, i osećaj da, ako samo ispružim ruke, mogu sve to da osetim i primim i omirišem. Sve to tek predstoji. Baš sad bih mogla da umrem. Pogled mi se vrati na Viktora. Mogla bih da umrem, samo da znam da Viktor i dalje postoji. Da znam da se šeta po gradu. Da meša energetska pića s alkoholom iako ga od toga sutradan boli srce. Da znam da i dalje sedi kod kuće i drka kurac na sve što mu dođe podruku. Nisam morala ja da budem tu, niti uključena u te priče. Samo je bitno da on postoji.

Odlučila sam da siđem. U liftu sam gledala svoj odraz u ogledalu. Već sam se kajala što ću da se vidim s Viktorom van spavaće sobe. Uvek me je vodio na neka zabačena mesta. Uvek je smrdelo. Uvek bih osetila njegov poriv da me uplaši, ali i da se divim kako je on hrabar. Da želim da se rasplačem, ali da onda konstatujem kako on nikad nije zaplakao. Da me raskomada, pobaca mi delove tela u neku jamu, dok drži svoju mačku u ruci. Želeo bi da i ona pati jer me je volela. Tek kad me sahrani, može na miru, bez prekorevanja sebe, da plače što me više nema.

Izašla sam ispred zgrade, stajao je naslonjen na parkirana kola direktno ispred mog ulaza. Uzeo je poslednji gutljaj vode i pokazao mi glavom da krenem. Krenula sam za njim. Jebiga.

Katakombe iza urušenog stadiona koje su služile kao sklonište u toku rata. Malo mi je laknulo. Lokacije su počele da se ponavljaju. Ostao je bez ideja. Tamo me je već vodio pre tri godine, ubrzo posle toga je stadion počeo da se renovira i na ulaz u katakombe stavili su rešetke.

Koliko sam shvatila, hteli su malo da ih srede, da bude bezbednije, prošire turu podzemnog Beograda, ispričaju još koju priču o ratu i zarade neke pare.

Na ulazu su i dalje stajale rešetke. Zbunjeno sam ga pogledala. Kako on misli da uđemo? Bile su i vertiklane i horizontalne rešetke. Pokazao mi je rukom na dve šipke koje su blago nakrivljene.

– Provuci se.

– Ne mogu ja da prođem kroz to.

Skinuo je svoj ranac, dao mi ga je. Provukao je nogu kroz rupu, izvio se tako da mu telo prođe horizontalno kroz iskrivljeni kvadrat. Jako se sporo provlačio. Bilo je knap. Kad se provukao, uzeo mi je svoj ranac iz ruke, i glavom mi pokazao da mu dodam moj.

Uradila sam što i on i uspela sam.

Upalili smo svetla na telefonu i spuštali se niz stepenice u potpuni mrak. Unutra je bilo hladno. Osećao se miris vlage pomešan s mirisom ustajale prašine.

Sve je bilo kao što sam se sećala. Čak bih možda i znala sama da nađem put do pećine. Prolazili smo pored identičnih prostorija. Neke su smrdjele na pišaćku, neke na govna. Kada u prostoriji vidiš maramice umazane braon izmetom, jasno ti je zašto smrdi. Problem je bio u onim praznim prostorijama, gde je miris isparavao iz zidova.

Svaki put kad u nekom uglu spazim neko ćebe ili cevi koje vire, cimnem se, mislim da je neko tu. Ali nikad nikoga tamo nismo sreli.

Počeli smo da se penjemo. Vazduh se menjao. Postajao je teži, gušći, vreliji. Osetila sam lepljiv znoj koji polako počinje da mi se probija kroz kožu. Došli smo do kraja. Kroz rupu u zidu, vidi se samo pohabana gomila zemlje pod velikim nagibom. Četvoronoške smo se popeli uz nagib. Kad smo stigli do vrha, bili smo u prostranoj pećini. Pećina u centru Beograda. Na sredini velika stena, na koju je prislonjen mali raspadnuti drveni sto, s klupicom za dvoje. Viktor je razbio tišinu.

– Pogledaj je l' tu ima neka sveća!

Osvetlila sam prašnjavi zemljani pod. Iskorišćeni kondomi, folija, polomljeni upaljač, jedna skoro potpuno do-

gorela sveća. Uzela sam je, izvadila upaljač, zapalila ono što je ostalo od fitilja i stavila je na stočić. Viktor je napravio krug oko pećine i doneo još dve sveće.

Izvadio je iz ranca unučice votke koje smo usput kupili na trafici i stavio ih na sto. Uzela sam votku. Dok sam je otvarala, opet sam osetila trnjenje u ruci. Svega sam se setila. I mrava, i odsecanja noge, i tetanusa, i kremacije, i praha, i smrti.

– Već nekoliko dana mi trne ruka.

Popio je unuča naiskap, ostavio telefon s upaljenim svetlom na stolu i stavio unuča preko svetla. Staklena bočica je sada bacala svetlo kao lampa.

– Tripuješ.

Otpila sam gutljaj i zapalila cigaretu. Želela sam to da kaže.

– Ne tripujem. Stvarno osećam to.

– Jedno vreme sam tripovao da gubim vid. Gledam u nešto i vidim to kao i inače što bih video, ali mislim da ne vidim. Da mi se muti. I ništa mi nije bilo. To ti je sve iz glave.

Kad je pijan, priča više. Dok smo bili zajedno, stalno sam insistirala da pijemo. Pa makar i usred dana, samo da bi mi nešto rekao. Nešto za šta mogu da se uhvatim.

Bilo mi je čudno da on umišlja da gubi vid, za to je potreban strah. U mojoj glavi, on to osećanje nije imao.

– Ajde, šta si se usrala! Nije ti ništa. Šta je najgora stvar koja može da se desi? Da umreš. I nije tako strašno kad tako kažeš.

– Ne seri. Sad to kažeš. A kad si na Adi čuo trač da u vodi možeš da dobiješ infekciju mozga, nisi ušao narednih mesec dana.

Osetila sam da mi se votka pomešala s višnjevačom koju sam pila s Marinom. Malo mi se zavrtilo u glavi, počela sam da se smejem kad sam se setila tog leta. On se nije smejao. Bio je mrtav ozbiljan.

– To je jer se tripujem svih tih stvari vezano za mozak. Ne plašim se ja smrti. Nego da izgubim pamćenje. To mi je

najgore nešto, sigurno. Jedna moja strina je u nekom trenutku poludela. Čula glasove, imala neke anksiozne napade i šta ti ja znam. Koliko sam shvatio kevu, baš je bila sjebana. Počela je da pije neke lekove, puno lekova. Dali su joj više njih odjednom jer ništa nije delovalo. I valjda su joj toliko spržili mozak da je počela potpuno da zaboravlja stvari. Cele periode života. Sve se brisalo. Ona se baš navukla na te lekove. Skoro pa je počela da se drogira njima. Kad ju je moja keva pitala jednom kako im se zvaio prvi pas, ona se nije ni sećala da su ga imali. A bio je kod njih petnaest godina. Posle toga je odlučila da se skine s lekova. I znaš šta je meni tu najjezivije? Kako se vraćala u normalu, tako je počela ponovo da otkriva ukuse, mirise, zvukove. Kaže keva da bi uzela deo pomorandže i samo ga žvakala, dugo. Sve dok joj se potpuno ne raspadne u ustima. To mi je jeziivo. Onda shvatiš. Sva ta sećanja. To sam u stvari ja. Ništa drugo, od skupa svih tih sećanja. Zamisli pred kraj života zaboraviš sve što si proživeo. To mi je omalovažavanje. To je gore nego da si mrtav. Tad nisi ni postojao.

Zagledala sam se u njegovo crveno naduveno lice. Ako tako nastavi, na dobrom je putu da ostvari svoj najveći strah. Nisam to htela da mu kažem. Kad bih mu rekla, možda više nikad ne bi izgovorio ovoliko uzastopnih rečenica. Ne bi ponovo bio pijan, i naduvan, i nadrogiran, u isto vreme. Ne bi mi došao ispred zgrade.

Uzeo je telefon i ugasio svetlo. Možda je osetio o čemu razmišljam.

Potpuna tišina i potpuni mrak. To sam tada, u toj pećini, prvi put doživela. Prvi put sam znala da i kad mi se oči priviknu na mrak, i dalje neću ništa videti. Nije bilo nikakve koncentracije koja će mi pomoći da se usredsredim na neki zvuk. Nije bilo zvuka, nije bilo svetla. To su činjenice. Namerno sam pomerila stopalo, čuo se zvuk prašine koji klizi po podu. Taj mali zvuk mi je bio znak da još uvek postojim. Još uvek nešto zavisi od mene, u tom mraku. Pokušala sam da se opustim. Da uživam. Možda više nikad neću

biti u prilici da budem u tom totalnom ništavilu. Dok ne dođe smrt, naravno. Počela sam da čujem nešto. To je moje disanje. Čula sam pluća kako mi se šire i sužavaju. Čula sam vazduh koji mi struji kroz nos. Čula sam srce koje mi pumpa krv. Ja sam samo gomila organa povezanih nervnim sistemom i kožom. Disanje mi se ubrzavalo, kucanje srca više nisam mogla da čujem. Dlanovi su mi se oznojili.

Skinula sam šorc, pa onda i gaće. Pažljivo sam spustila šorc na sto, a gaće na šorc. Sve je bilo štrokavo. Sida.

Viktor je prepoznao taj zvuk. On je skinuo kaiš i otkopčao pantalone, malo ih je spustio. Osetila sam ivicu stola kako mi se zarila u butinu. Ništa nisam videla. Viktor me je uhvatio za nogu i privukao me je ka sebi. Opkoračila sam ga. Nekoliko sekundi sam tražila njegov kurac. Kad sam ga napipala, približila sam ga sebi, naciľjala sam i sela. Uhvatio me je rukama za dupe, nabijala sam se na njega iz sve snage. On je pokušavao da ne ispusti nijedan zvuk, ali ponekad bi mu se omaklo. Mrzela sam što o tome uopšte može da razmišľja dok se jebemo. Kad bi slučajno malo glasnije uzdahnuo, krenem još jaće, ipak mogu da ga nateram da prestane da razmišľja. Osećala sam njegove dlake kako grebu i prijaju. Bila sam na ivici da svršim kada sam osetila da mi je utrnuo donji deo tela. Sve što me je smirivalo tada, u tom trenutku, palo je u vodu. Dok sam se jebala tu, s rukom oslonjenom na hladnu stenu, razmišľjala sam o svojoj smrti, planirala sam svoju sahranu, zaboravila sam na sva svoja sećanja. Zajebi sećanja, zajebi svetla grada, zajebi snove, zajebi očekivanja, zajebi ukus pomorandže, samo želim da živim.

II DEO

Jutro pre poslednjeg dana škole provela sam u čekaonici Doma zdravlja. Nisam imala otvoren karton pa se sestra izdrala na mene. Kada je čula da mi je strina doktorka, glas je prestao da joj podrhtava, pokreti su joj postali promišljeniji, rekla mi je da sačekam. Mrzela sam sestre u bolnicama, a one su mrzele ceo svet.

Doktorka me je s osmehom na licu slušala dok sam izgovarala svoje simptome. Zagledala se u moju majicu, kao da pokušava da shvati od kog je materijala. Nekoliko puta sam napravila pauzu dok sam joj objašnjavala šta mi se dešava, htela sam da joj dam priliku da me pita gde sam je kupila. Videla sam da smatra da sam samo umislila simptome. Nije me shvatala ozbiljno.

– Te dve stvari nisu povezane – rekla je – ruka i noga, to su dve potpuno odvojene stvari. Ovo ti je povezano s ovim, a ovo s ovim.

Nonšalantno mi je prstom prešla preko tela da bi mi objasnila šta je sa čime povezano. Pokret je bio toliko neodređen, da sam posumnjala u njeno znanje anatomije. Svejedno, laknulo mi je.

– Evo ti uput za neurologa, kad strina tako kaže, ali stvarno mislim da to nije ništa.

Prestala je da obraća pažnju na mene dok je pisala uput. Gledala sam oko sebe. Valjda nisu neke čestice zaraze ostale

u prostoriji od prethodnih pacijenata. Čula sam da vlada grip. Neću se sad valjda zbog ovoga razboleti. Sutra se u dvorištu pije, da bih pila, moram da pušim. Kad sam bolesna cigareta mi cepa grlo kao tupi nož. Ne smem da se razbolim.

Razmišljam da joj ispričam o ribi koja me je ugrizla za ruku, ali shvatim da bi me možda poslala kod psihijatra.

Doktorka mi je pružila uput. Zagledala mi se u patike i rekla mi da ih izujem. Gurnula je ruku u njih i počela da ih ispipava. I patike joj se izgleda sviđaju.

– Nije ni čudo što ti trnu noge kad nosiš tako neudobnu obuću... – rekla je, ponosna što je donela takav zaključak.

Ozbiljno me je pogledala i sudbinski mi klimnula glavom. Ti ulošci, oni će ti spasiti život, devojčice. Već je vidim kako odlazi kući posle radnog dana, stavlja tašnu na sto, spušta ključeve na komodu, prodere se da je stigla, izuva cipele i razmišlja o tome kako je jednoj devojčici danas spasila život. Ha, ti ulošci! Eto ti ga na, Marija, mislila si da si bolja od mene na studijama, kada bi ti mogla da zaključiš tako neku stvar? Pa to je detektivski! To je gotovo istraga!

Sedela sam u klupi i osećala neku svečanost u tome. Poslednji put da me boli trtična kost i da od dosade ne znam šta ću, pa šestarom pravim rupe u stolu. Toliko sam se dugo spremala za ovaj dan, da čak ni strah nije mogao da me odvrati od osećanja da će se nešto veliko desiti. Bili su mi u glavi svi ti američki filmovi na kojima sam odrasla i ovo je bio jedan od događaja za koji tačno znam kako treba da se osećam. Ceo život se pripremam za to osećanje i sad ja više nisam Sara, ja sam sada jedan opšti osećaj poslednjeg dana gimnazije. Znam da nisam posebna što ga osećam ali on ipak raste u meni i uzbuđena sam.

Znala sam. Kad budem izašla iz škole, čekaće me to nešto veliko. Zapahnuće me oblak nečeg velikog. Tek kada kročim iz ove zgrade, danas, počinje sve. Život. Ovo dosad su bili samo prolazni ljudi, prolazni događaji, prolazna osećanja, nikad ništa iz srednje škole ne ostane bitno. Sve ću

ostaviti iza sebe, tek sad dolazi život. Veliki. Danas sam osećala to u sebi, da sam ja ta, ja sam bitna, svi pogledi su uprti u mene. Posmatrala sam sa skrivenim osmehom na licu ljude iz odeljenja. Oni će da nastave svoje prosečne živote, da upisuju svoje dosadne fakultete, da nastave da hodaju ulicom i budu samo obični prolaznici, za koje se ponekad i zapitaš šta li oni rade, kuda idu, ali ta misao se uskoro stopi sa gomilom drugih. Oni će danas kročiti iz zgrade, kliziće, vazduh se neće promeniti, neće postati laganiji, gušći, veći. Disaće ga, isto, kao dosad. Skliznuće na ulicu i otići kući. A za mene, danas sve počinje. Ceo svet čeka, biću bitna, velika, voleće me, zasijaću, telo će mi se zakucati u veliki oblak vazduha, i probiću ga, ući ću u oblak i on će me poneti.

Zvonilo je za kraj časa. Poslednji veliki odmor. Trčim da izađem iz učionice. Ne čekam Nataliju jer želim da izađem napolje pre svih. Da budem sve vreme tu, da iskoristim svaki trenutak.

Izađem ispred škole dok je još pusto. Zapalim cigaretu i gledam oko sebe. Poslednji put. Osetila sam stezanje u stomaku. Kao da se prostor oko mene puni ljudima, prozirnim. Pokušam da zadržim pogled na nekom od njih, a figure zatrepere.

Prošle godine je Viktorova generacija završila četvrtu godinu. Na žurki za završetak škole bio je pijan. Ostala sam na žurki dok nije počelo da se smrkava. Svaki put kad bi uzeo još koji gutljaj vinjaka, obuzimala me je sreća. Možda i progovorimo. Četvrtaci su divljali, dok sam ja sedela sa strane i čekala da se slavlje završi. Gledali smo ih s ponosom, Natalija i ja. Pijane budale. Ali meni je to bila samo poza. Toliko sam im zavidela. Još godinu dana, i ja ću tako.

Kada su skoro svi otišli, jedva je hodao, ali prišao mi je. Seli smo u obližnji park. Čak je i pijan izbegavao moj pogled. Stavio mi je hladne prste na vrat. Neprijatno jako mi je stisnuo kožu ispod potiljka. Želeo je da me boli. Nakratko su nam se ukrstili pogledi, odmah je skrenuo svoj. Rekao mi je, zaplićući jezikom, da zna da ću ga zaboraviti, on me-

ne neće, ali ja ću njega zaboraviti, uskoro. Telo mi se zgrčilo od besa. Nije istina! Ali on to nije želeo da čuje. Ponovila sam više puta. To nije istina! To nije istina!

– Zaboravićeš me, hoćeš, i treba. Čak i ja mislim da treba.

Uvek sam mislila da to govori da bih ga ubeđivala u suprotno, da bi me čuo kako izgovaram da ga nikad neću zaboraviti. Tada sam shvatila da on to zaista želi. On želi da misli da će mi to biti nevažno. On želi da ja pustim kako bi on pustio. On želi da ja dokažem da je to nevažno kako bi on sam poverovao da je nevažno. Nije mi dao da dođem do reči, sklonio je prste s mog vrata. Koža je počela da mi bri-di. Izvadio je slušalice iz džepa. Krenuo je da mi ih stavi u uvo, a onda se zaustavio. Dao mi je da ih sama stavim. Pustio je pesmu benda, za koji sam, tek posle, saznala da se zove *Goribor*. Reči su mi odzvanjale u glavi dok sam posmatrala njegovo crveno lice. Pukao mu je kapilar na levom obrazu, trepavice su mu bile zamršene, u oku je imao malu crnu tačku.

*Da li me se sećaš?
da l' jos pamtiš moj glas
da li još ponekad
moje ime promrmljaš?*

*Tamo sam gde sam i krenuo
ništa bolje nisam smislio
stare stvari osvežio
s mrtvima na „ti“ prešao*

*Od sudbine se dalje ne može
a ja bih da promenim te uslove
makar na tren da se okrenem
i iz pluća mulj da operem.*

*A možda je i bolje
što nisi pored mene*

*možda bih te ubio
kao što ubijam sebe.*

*Jedno malo „da“ uništi
biljadu velikih „ne“
i opet u ogledalu
đavolu merim zenice*

*I kao da nikad nisam ništa shvatio
i kao da nikad nisam ništa platio
kao da nikad nisam s grčem plakao
kao da je Isus zbog dopa
na krstu skapao*

*I kao da su knjige za paljenje
i kao da su reči samo za laganje
i kao da su ljudi samo za mučenje
a jutra za brutalno i mučno buđenje*

*I kao da nikad nisam osetio dobro
i kao da nikad nisam poželeo dobro
i kao da nikad nisam svoje srce dao*

*I kao da to nije razlog što sam živ ostao
i kao da sam ja zacenjen decu klao
Kobejnu prosvirao glavu
milione u gasnu komoru poslao*

Pojačao je muziku, šmrcnuo je. Gledao je ustranu. Čelo mu je bilo dugačko šest i po centimetara, nos šest, usta tri, kad ih drži poluotvorenim, jer ne može da diše na nos zbog punih sinusa, onda četiri.

*I kao da nikad nisam bio dete
i kao da mi niko nikad ništa nije praštao
i kao da nikad nisam maštao*

*i kao da pičku nikad nisam video
ili da gramofon nikad nisam imao*

*Kao da pola života pod sloganom
„Boli me kurac za sve“
nisam proživeo
ali sad se samo pitam
da li me se sećaš?*

Završila se pesma i nastala je tišina. Čula sam samo svoje ubrzano disanje. Odzvanjalo mi je u glavi zbog slušalica koje su mi bile zarivene u uši. Nije primetio da se pesma završila. Samo je gledao sa strane. Bio je razjeban. Prvi put sam pomislila da će biti samo još gore. Biće samo još razjebaniji. Telo mi je bilo vrelo, mišići napeti, koža na vratu me je pekla. Želela sam da mu se približim. Ako mu ne priđem, rascepaće mi se unutrašnjost na deliće, a ako mu priđem i predugo budem tu, desiće se ista stvar. Htela sam da ponovim još jednom da ga nikada neću zaboraviti. Umesto toga sam samo ćutala, pravila se da se pesma još uvek nije završila. Čelo šest i po centimetara, nos šest, usta tri. Čelo šest i po, nos šest, usta tri. Čelo šest i po, nos šest, usta tri. Želim da ga zapamtim. Želim da te zapamtim. Zauvek ću te pamtit.

Kad je zvonilo za kraj poslednjeg časa, odugovlačila sam. Posmatrala sam sve učenike kako radosno u grupama izlaze, dok sam ja polako stavljala stvari u ranac. Odjednom me je obuzeo strah da je svima ovo mesto bilo samo segment života, a da je meni bilo sve.

Ugledam Nataliju i pomislim da je možda dobar trenutak da joj se poverim za Laru i ribu, i da je pitam da li je ono piće zaista bilo samo špricer, ali Natalija mi je prišla i poljubila me u obraz.

– Izvini, žurim da se nađem s Maksom. Vidimo se sutra!

Natalija se izgubila iz mog vidokruga i pomislila sam da se ništa ne bi promenilo ni kad bih joj rekla.

Stala sam ispred izlaznih vrata. To je to. Sad ću se zabiti u veliki mehur gustog vazduha, ući ću u njega, on će me poneti. Sada ću zakoračiti kroz ova vrata... I... I... Ništa se nije desilo. Stajala sam ispred. Oko mene je bila gomila učenika, a ja sam bila na obodu te gomile i stopila se s njima. Osetila sam gađenje nad činjenicom da me nijedan prolaznik ni po čemu ne bi izdvojio iz ove mase. Svi bismo mu bili isti. Kao jato pingvina koje šljapka nogama na otkinutom ledenom bregu. Za sada mislimo da smo na sigurnom, ali okolo vreba okean koji samo čeka da nas proguta. Uteši me pomisao da postoji jedna stvar koja me čini posebnom u tom jatu, jedina stojim na samom obodu i levo peraje mi već visi nad vodom.

Razočarana zbog urušenih očekivanja, hodala sam ka kući i razmišljala o tome što je Marina rekla na večeri. Ona se uvek osećala kao da se radi o njoj i plašila se da će izgubiti taj osećaj kada dobije dete. A šta je sa mnom o kojoj se nikad nije ni radilo? I, u redu, takva sam, prosečna, nebitna, bedna. Ali zašto onda nastavljam da biram ljude oko sebe o kojima će se uvek raditi više nego o meni? Zašto ne mogu da nađem nekog prosečnijeg, nebitnijeg ili bednijeg od sebe? O Nataliji se uvek radilo jer joj se događaji u životu smenjuju brzinom svetlosti, o Viktoru se radilo jer mu je uvek neko kriv, o Marini se radilo jer je ona tako sigurna u to da se o njoj radi. Negde između stojim ja i upijam. Da li te priče postaju deo mene pukim slušanjem, i ako je tako, ko sam uopšte ja i koliki procenat mene su u stvari drugi ljudi? Svi se prelamaju u meni, a gde sam ja?

U sobi pažljivo biram majicu i helanke za koje sam sigurna da nemaju u sebi ništa metalno, jer mi je strina to naglasila.

– Magnetna rezonanca je, kao što samo ime kaže, veliki magnet. Tako da, ni slučajno nešto metalno.

Uzela sam jednu majicu s dugmićima i pažljivo razgledala dugme sa svih strana. Bilo mi je sumnjivo. Delovalo je

kao plastika, ipak, ima i onih ofarbanih metala. Ta majica mi je potpuno odgovarala, bila je na duge rukave i topla. Fotografisala sam dugmiće i poslala strini. Rekla je da za svaki slučaj nađem neku drugu.

Na dnu ormara našla sam davno zaboravljenu majicu, mislim da je od Boška. Bivšeg dečka s kojim sam se zajedno plašila da imamo tumor na mozgu. Možda je baš ironično da obučem njegovu majicu za magnetnu rezonancu.

Probam je, deluje toplo.

Sve troje smo krenuli zajedno u bolnicu. Majka, otac i ja. Oni su sada bili na nekoj vrsti novog medenog meseca. Prepirlu se po ceo dan i posle svake prepirke majka se nasmeje i govori da je otac „potpuno otkaćen“. Nikad ga ne bih tako opisala, mislim da je bio mnogo toga, ali otkaćen svakako nije.

U glavnom holu bolnice, plafon je zbog radova bio otvoren. Dok smo sedeli i čekali da dođe strina, posmatrala sam žice, kablove, ogromne cevi, koje su se preplitale duž celog plafona. Neki kablovi bili su otkinuti i visili na metar od poda. Sve je bilo prekriveno skorelom prašinom. Neko bi pomislio da će toliko kablova i cevi na jednom mestu delovati utešno. Ali nije. Majka, koja ponekad dođe strini da joj donese nešto da pojede kad je dežurna, kaže da je tako još od prošle godine.

– Gluposti. Nemoguće da je ovo ovako godinu dana – kaže otac.

– Ja ti kažem da jeste, videla sam svojim očima – odgovori majka.

– Sigurno su prekrili zid pa opet otvorili. Gledaj na šta ovo liči, može neko da ih tuži.

– Ti ih tuži, molim te.

– Što da ih ja ne tužim?

– Ti se baš razumeš u radove.

– Jok, ti se razumeš, profesorka.

– Šta time hoćeš da kažeš? Pa da nisam profesorka teško da bismo imali šta da jedemo.

– A ovako baš lepo jedemo. Suljpa, suljpa, a?

Otac se iskezi i gleda je skrivenim molećivim pogledom. Majka prvo kao ptica pravi nagli ponosni pogled ustranu a onda ga pogleda.

– Ti si stvarno otkaćen.

Strina je došla po nas, nasmejana. Kako može da bude nasmejana kada je po ceo dan ovde?

Stepenicama smo se spustili do podruma bolnice. Odjednom je strina postala konspirativna i misteriozna. Samo nam je pogledom pokazala da sačekamo. Stajali smo u praznom hodniku, uskoro će kraj radnog vremena. Nestala je kroz jedna, u nizu identičnih belih vrata. Majka je neko vreme nervozno hodala gore-dole, a onda je počela da mi pokazuje postere protiv pušenja koji su bili polepljeni na pano u hodniku. Možda je shvatila da pušim ili je htela da me preduhitri. Ali ipak mi je više delovalo kao da samo sebi želi da skrene misli s bolnice. Stalno je pričala kako je mrzela bolnice. Otac je bio potpuno drugačiji. On nije primećivao gde se nalazimo. To je bilo toliko daleko od njega. On nikada ne razmišlja o smrti. Ne zato što je hrabar, nego prosto, nema svest da će se to i njemu desiti. Valjda zato što ima dobre mehanizme odbrane, samo zvoča oko svake sitnice pa tako nikad ne sagleda celinu.

Strina je posle dosta vremena izašla i klimnula nam glavom ohrabrujuće. Radila je sve da situacija deluje bezazleno, ali svi njeni postupci samo su pojačavali tenziju.

Sela je prenaglašeno opušteno, prekrstila noge.

– Šta stojite, dajte, sedite! – rekla je.

Videla sam da je majku taj postupak štrečno. Sad je merkala svaki strinin korak. U svakom njenom pokretu tražila je neki znak koji će joj reći da li je sve u redu sa mnom. Otac se zavalio. Nisam sela. Stoji mi se, rekla sam.

– Jeste, isteži malo nožice, ipak ćeš tamo morati da ležiš dvadeset pet minuta.

Majka se unezverila.

– Toliko traje pregled?

Strina lagano odmahne rukom.

– Ma šta je to, veliki odmor u školi – kazala je strina.

Tek tad sam shvatila da uopšte nisam razmišljala o samom pregledu. Dvadeset pet minuta? Strina nam je ponudila čaj iz automata. Otac je odmah ustao, uzeće nam on. Razmišljala sam šta da radim. Da li da uzmem čaj ili ne? Odbila sam.

Dok sam ih gledala kako ga ispijaju, razmišljala sam da li sam pogrešila. Da mi strina nije rekla da traje dvadeset pet minuta, sigurno bih uzela toplu čokoladu. Volela sam toplu čokoladu iz automata. Šta ako budem žedna dok sam na pregledu? Ali opet, bilo bi još gore da mi se neizdrživo pripiški. Uopšte ne znam da li pregled može da se prekine zbog pauze za toalet, ali ipak, možda mi bude toliko suvo grlo, da ću morati i da prekinem zbog žeđi. Odjednom me je spopala ogromna žeđ.

– Saro, nemoj da se uplašiš, magnet je malo bučan. To je normalno. Stavićemo ti slušalice. Ume da bude malo neprijatno. Moj savet ti je da NIKAKO ne otvaraš oči. Sve to deluje kao da je bliže nego što jeste – strina je govorila ispijajući vreo čaj.

Kako misli „sve deluje da je bliže nego što jeste“? Šta je bliže?

– Deluje kao da ti je tu – stavlja otvoren dlan direktno ispred nosa – ali nije, postoji veliki prostor između. Jedina stvar koja je vrlo bitna jeste da ne pomeraš glavu.

– Šta ako je pomerim? – instinktivno sam upitala.

– Moraćemo sve ispočetka. Dakle, ništa. Ti lepo samo zatvoriš oči, razmišljaš, baš te briga, samo se ne pomeraš.

Šta ako mi bude toliko suvo grlo da moram da se zakašljem i onda se pomerim i onda moraju sve ispočetka. A toliko mi se piški da ne mogu da izdržim još dodatnih dvadeset pet minuta i onda prekinem drugu turu da se ne bih upiškila u gaće. I onda još dvadeset pet minuta. Možda je trebalo da uzmem čaj. Možda još nije kasno da ga uzmem. Ali gde je ovde toalet? Ako ne smem nimalo da se pomerim,

sigurno ne smem ni da prekidam pregled da bih otišla u toalet. Već mi se piški. Osećam bešiku. Da li ću izdržati? Da li imam dovoljno vremena sad da idem?

Na vratima se pojavila žena u belom mantilu i pokazala strini da je slobodno. Laknulo mi je. Gotovo je, odluke koje sam napravila, napravila sam.

Sestra nas je svela do pregrade iza koje mogu da se presvućem. Iz fioke je izvukla papuče i bademantil. Strina je uskočila, odmahujući prstom.

– Već sam joj rekla da ne nosi ništa metalno. Možda bolje da ostane u ovome, da joj ne bude hladno.

Sestra joj se ljubazno osmehnula. Ma daj, koga ti zajebavaš!

Sela sam na sto. S papučama na nogama. Prvi put sam stvarno pomislila šta će biti ako mi nađu nešto. Kad sam se žalila na trnjenje, nisam stvarno mislila da je to dovoljno velika stvar da moram da ležim u nekoj mašini dvadeset pet minuta. Ubiće me moja hipohondrija. Treba da idem kod psihologa.

Posle nekog vremena došla je doktorka. Pitala je moju strinu što nije pustila i roditelje. Mogu da sačekaju u njejoj sobi. Strina nije htela da smetaju.

– Ma kakvi! – rekla je doktorka.

Otišli smo svi u njenu sobu. Majka je iz torbe izvadila bajadere. Doktorka se nećkala. Onda ih je uzela. Videla sam da je majka već ozbiljno počela da se uzbuđuje. Sve će nas ubiti moja hipohondrija.

– Ne brinite se, sve je to sigurno u redu.

Doktorka mi je pokazala da krenem za njom. Srce je počelo jako da mi lupa. Zašto mi je ovo trebalo?

Prošli smo pored pregrade za presvlačenje i ušli u hodničić koji kroz staklo gleda na ogromnu mašinu. Ispostavilo da je to magnetna rezonanca. Iz ugla iz kog sam ja gledala videle su se samo dečije nožice koje vire iz polukapsule. Doktorka je htela da mi objasni kako će to izgledati, strina se umešala, već mi je ispričala.

– Sve vreme ću biti tu, sa njima – strina je govorila dok mi je pokazivala na sobicu s ekranima. Na više ekrana vide-la sam mozak. To je mozak onih dečijih nožica. Klimnula sam glavom. Strina i doktorka su otišle u tu sobicu. Izašla sam u hodnik i čekala. Posle nekoliko minuta izašao je de-čak. Izgledao je potpuno hladno i pribrano. Ako može on, mogu i ja.

Strina i tehničar su ušli sa mnom u prostoriju u kojoj se nalazio magnet. Velika polukapsula, iz koje vire samo noge. Izvukao je sto, na čijem vrhu je u izdignutoj plastici udublje-nje za glavu. Rekao mi je da legnem. Na uši mi je stavio slu-šalice. Stavila sam glavu u udubljenje, dodatno mi je fiksirao glavu nekim jastučićima. Sigurno se neću pomerati. I da ho-ću, ne bih mogla. Strina mi je pravila ohrabrujuće izraze li-ca. I rukom je prelazila ispred svojih očiju, podsećajući me da ih zatvorim.

Tehničar mi je iznad lica stavio nešto nalik na belu pla-stičnu masku koja je imala rupe po sebi. Telo mi je pokrio čebetom. Klimnuo je glavom. Sto je počeo da se uzdiže.

Pokreti tehničara i strine odjednom su postali nekon-trolisano brzi. Kao da više ne smeju da budu u toj sobi. Kao da se sad dešava nešto strašno. Kao da postoji nešto što mi nisu rekli. Kroz slušalice, jastučice i plastični okvir koji mi je držao glavu, čula sam prigušeni strinin glas.

– Zatvori oči! – rekla je.

Njih dvoje su hitro izašli iz sobe. Zatvorila sam oči. Sto se mehanički podizao i lagano uvlačio u kapsulu. Ne, ja ne mogu. Ne, ja ne mogu ovo. Ne mogu. Magnet je počeo da zuji. To me je preplašilo. Presekao me je stomak. Sto je stao. Osetila sam srce koje mi je toliko jako lupalo, da sam misli-la da ću ga isповraćati. Ja ne mogu ovo. Došlo mi je da vri-štim. Ne smem da otvorim oči. Zašto mi je rekla da ne smem da gledam? Šta deluje da je blizu? Ne, ne smem da pogle-dam.

Rekla mi je da brojim u sebi. Jedan, dva, tri, četiri, pet, pet, pet, pet, pet, pet, pet. Zvuk koji je ispuštao magnet pro-

menio se. Dosad se čulo zujanje, sada se čulo kao da neko zakucava esker u istom ritmu, ponovo, i ponovo, i ponovo, i ponovo. Osetila sam kao da mi se ceo svet sužava u tu kapsulu, sve što sam ikada u životu doživela, videla, skupljalo se u nju. Vraćalo se u mene. Pretvaralo se u vrisak. Vrištaću. Ne mogu. Ne, ne, ne smem. Mora da je već prošlo pet minuta. Još samo dvadeset. Moram da izdržim. Šta ako mi stvarno nešto nije dobro, svakako bih morala da uradim ovaj pregled. Opet da brojim. Jedan, dva, tri, tri, tri. Ne. Zašto mi je rekla da ne otvaram oči? Trebalo bi duboko da dišem. Uдах, izдах, uдах, izдах, uдах, izдах. Srce mi se malo smirilo. Moram da razmišljam o lepim stvarima.

Zašto da ne otvorim oči?

O lepim stvarima. Ne smem da se pomerim. Lepe stvari. Sutra u ovo vreme biću pijana u školskom dvorištu. Šta ću da pijem? Mogla bih sprajt, sprajt, sprajt i, sprajt. Zvuk se naglo promenio, sada je pištalo. Pip-pip-pip-pip-pip! Kao da je došlo do neke greške. Srce je ponovo počelo da mi lupa. Da vrištim.

Vrištaću.

Rasplakaću se.

Ne. Ne smem. Još malo je ostalo. Jedna epizoda traje dvadeset minuta ako je prevrtim u glavi, znaću da je prošlo dvadeset minuta. Počinje... Počinje... Kako počinje? Pištanje je prestalo. Tišina. Oblio me je znoj. Je l' kraj?

Trepnula sam. Belo, plavičasto. Tako je blizu. Ja sam u kapsuli.

Zatvorila sam oči. Telo mi je bilo obliveno znojem. Tek onda sam primetila koliko mi je toplo. Možda sam bunovna od toplote. Pomerila sam prst na desnoj nozi. I dalje je to moje telo. Toliko mi je vrelo, eksplodiraću. Povraćaću. Šakom sam napipala mali metalni deo na kom sam ležala. Dodirnula sam ga prstom. Hladno. Osećam hladno. Počela sam da ga ispipavam prstom. Mogu na to da se koncentrišem. To je konkretno. Tračak hladnoće. To je opipljivo. To

postoji. To sigurno postoji. Kao majčin prsten kad mi se pribije uz čelo. Moje vrele mokre šake ubrzo su zagrejale metalni deo. Morala sam da sačekam da se ohladi. Uskoro je kraj. Sigurno. Ovo predugo traje. Prošlo je dvadeset minuta sigurno. Ponovo sam se setila gde se nalazim, srce je počelo da mi lupa. Ovi trenuci mi deluju kao polovina života. U ovih petnaest minuta, doživela sam polovinu života. Moram da razmišljam... Šta bi mi Viktor rekao? Možda da pokušam da pevam neku pesmu u sebi. Pesma. Pesma. Pesma. Pesma. Radije bih umrla nego bila ovde. Ovo je jedina stvar za koju mogu to da kažem. Radije bih bila mrtva. Čula sam kao kroz bunovni san zvuk otvaranja vrata. Sto se malo pomerio iz kapsule, videla sam tehničara. Telo mi je zadrhtalo. Je l' gotovo?

– Je l' ti toplo? – prodrao se, da bih ga čula.

– Jeste malo.

Skinuo je cebe s mene. Sto je počeo ponovo da se uvlači. Nije gotovo? Ne! Ne mogu opet. Htela sam da ga pitam još koliko je ostalo, ali ne može da bude duže od deset minuta. Nemoguće je. Stvarno je nemoguće. Isti zvuk zakućavanja čekićem kao ranije. Laknulo mi je. Taj sam znala.

U stvari je dobro što se zvukovi menjaju. To je jedina stvar koja mi govori da protiče vreme. Kad bih samo znala koliko traje jedna deonica.

Kako je znao da mi je vruće?

Sigurno su to videli na snimku? Neki receptor na mozgu im je rekao. Inače nije mogao da zna? Zašto je tako zabrinutim tonom to rekao? Nadao se da ću reći da jeste, da mi jeste toplo. Možda se nadao da je to što vide posledica toga što mi je toplo. Šta ako su nešto videli? Prošlo je sigurno već dvadeset pet minuta. Sigurno je prošlo. Bože mili! Šta ako imam rak? Gušenje. Ne. Ne. Nemam. Previše sam mlada. Ima ljudi koji i ranije dobiju. Ali ne. Previše su jasni simptomi. Ne bih znala. Ne bih znala. Ne bih znala. Možda svi sada plaču, majka, otac, strina, i zato me drže ovde. Da

ih ne bih videla, da bi bili smireni kada dođem. Ne. Nije mi ništa. Nije mi ništa. Samo mi se odužilo dvadeset pet minuta. On je ušao i pitao me da li mi je toplo iz pristojnosti.

Koje pristojnosti?

Šta ako umrem? Jebote! Šta ako umrem?

Osetila sam prste smežurane od znoja. Prodorni zvuk kao buldožer, kao buldožer, kao buldožer. Ne mogu više. Ne mogu. Moram da izađem odavde. Makar imala rak. Nema veze. Samo da izađem. Ne mogu više ovo da izdržim.

Model.

Kako onaj model? On satima sedi i ne pomera se. I to svojom voljom. Što je on bolji od mene? Ja imam samo dvadeset pet minuta. I to, ležim.

Zašto mi nije rekao o čemu razmišlja? O čemu? O čemu? O čemu da razmišljam? Oni sad tamo sede i gledaju u moj mozak. Ceo svet je u ovoj kapsuli.

Prvi put u životu osećam istinsku samoću.

Uvek sam bila usamljena. Sada sam sama na celom svetu.

Niko nije na ovom mestu na kom sam ja sada, s ovim mislima.

Znam da Viktor sada nešto radi, majka, otac, ujak iz Kanade, postoji Kanada, postoji Nemačka. Dva Cigančeta iz Mekdonaldsa. U Mekdonaldsu je sigurno red. Neko dete sada gleda u vitrinu s igračkama i moli majku da uzmu hepi mil. Natalija je verovatno i dalje s Maksom. Model se verovatno oblači u ateljeu. To se sve verovatno dešava, samo što ja nisam deo toga. To mi je tako daleko. Zašto sam uzela ono piće od Natalije, zašto sam gledala u onaj akvarijum?

Na trenutak sam u mislima uspela da zamislim zgradu bolnice spolja. Jednu njenu stranu. Stranu koja gleda na ulicu. Jedinu koju dovoljno dobro poznajem.

Ja sam u ovoj zgradi, u podrumu, ja sam i u odnosu na zgradu jedan mali delić, u odnosu na ulicu, još manji, na grad još manji, država, kontinet, Zemlja, Sunčev sistem, univerzum.

Pokušala sam da se smirim. Ja sam ništa u odnosu na univerzum. Nisam čak ni veličina ćelije. Čudno, ali ni to me nije smirilo.

Posle toga, misli su počele da mi se mešaju. Kao da su se od vreline mog tela istopile. Počele su da se slivaju jedna u drugu. Nijednu rečenicu nisam mogla da zamislim do kraja. Videla sam samo boje koje se transformišu. Na trenutak mi je delovalo kao da prate ritam zujanja magneta. A onda se iz tog ritma stvorila pulsirajuća masa, koja izgleda kao da se bori da poprimi neki oblik. Škiljim i pokušavam da shvatim šta se to stvara. Odjednom osetim isti onaj riblji miris kao što sam osetila u klubu, počne da mi nagriza oči, jako stisnem kapke da bi peckanje prestalo.

– Što si se obukla tako toplo, ovde ima sto stepeni – kaže poznati glas.

Odjednom se riblji miris pretvara u miris zapaljenih mirisnih štapića koji imaju aromu cimeta i jabuke. Iz dubine prostorije čuje se pesma *Transmission* benda *Joy Division*. Inače volim tu pesmu, ali sada mi deluje daleko i nepoznato. Trgnem se i shvatim gde se nalazim. Poznati zamračeni stan, gomila jakni koje su pobacane jedna preko druge, u drugoj sobi prigušeno svetlo ljubičaste boje. U neverici sam što sam ponovo ovde i imam isti grozničav osećaj kao nekada na Larinim rođendanima. Lara stoji na vratima i gleda u mene radosno.

Mrzela sam njene rođendane, svi su mi se podsmevali jer sam mlađa i nezanimljiva. Ali čekaj, sad nisam ni mlađa a nisam ni nezanimljiva. Čim to shvatim, odobrovoljim se. Konačno imam dovoljno godina da budem ovde, sada i ja imam društvo, idem s njima ulicom, svi se deru i piju i idemo zajedno u klanicu i pijemo nepoznate tečnosti i moje društvo je isti ogranak društva kao ovo društvo, isto su privilegovani a prave se da nisu i isto su umetnici iako većina ništa zapravo ne stvara.

Pogledam Laru, nosi patike s debelom platformom i znam koliko je molila tetku da joj ih kupi. Pored jednog oka

ima nacrtane tri tačkice ajlajnerom, a na čelu vertikalnu liniju crvene boje i znam koliko se brinula da će izgledati kao da je rošava.

Obuzima me sreća, jer bih je ranije samo zaneseno gledala i pitala bih se što nisam kao ona, a sada imam u glavi i tetku koja joj govori da neće da joj kupi te patike jer su teške kao tuč i izgledaće kao na štulama, imam u glavi crveni ajlajner koji Lara svojom pljuvačkom zabrinuto briše s čela.

Osećam polet i jedva čekam da uđem. Primetim da pored nas prolaze dva tipa, jedan je visok, bleđ, s kosom do ramena, a drugi mršav i nosat s naočarama za sunce preko očiju. Izgledaju isto kao i nekada, ali ja ne. Držim glavu gore i čekam da me pogledaju i zapitaju se „ko je sad ova?“ Prvo me ugleda visoki bleđi i samo skrene pogled. Zbunim se, ali ne dopuštam da me to odmah razori.

– Ajde, šta čekaš? Uđi.

Lara me povuče za ruku i provodi me kroz stan. Prolazimo kroz predsoblje i ja se pogledam u ogledalu. Nosim boc-kavi džemper i imam dvanaest godina. Prestravim se i pokušavam da shvatim kako je to moguće. Želim da se otrgnem iz njenog stiska, ali kao da su nam šake zalepljene. Koraci su mi sve sitniji i sad gotovo trčkaram za njom da bih je stigla. Misli mi postaju lakše i telo mi dobija bezbrižni polet. Larina kosa mi sa svakim korakom izgleda sve sjajnije i sve jasnije osećam koliko je viša od mene. Gledam je iz donjeg rakursa i toliko želim da sam ona i da imam takvu kosu.

Prolazimo kroz dnevnu sobu u kojoj nekoliko njih sedi zavaljeno u dvosed a neki su oslonjeni na zid i motaju cigarete. Svi ćute, i da nema muzike, bila bi totalna tišina. Mene to zbuni i ne znam što su onda uopšte došli na žurku ako će da ćute. Jedan zavaljeni momak pokaže mi srednji prst, to me uplaši i odlučim da više nikog ne gledam.

Ulazimo u spavaću sobu i tu su neki ljudi koji se smeju. Neko s kreveta povuče Laru i ona se valja sa drugaricama u plavoj posteljini. Sve leže jedna na drugoj i izgledaju kao uzburkano more. Mnogo im je lepo i ja im zavidim. Napra-

vim nekoliko koraka unazad i sedam na stolicu na kojoj uvek sedim kad dođem kod Lare.

– E, ta stolica ti je napukla – kaže mi jedan tip koji deluje najobičnije od svih i naravno da mi se baš on obratio.

To me jako razbesni jer ja znam bolje od njega kakva je ta stolica i znam tačno gde da sednem da bih zaobišla pukotinu. Ovo je tetkin stan i ja stalno dolazim ovde i možda da mi je neko drugi to rekao, pravila bih se da ta osoba bolje zna od mene, ali pošto je ovaj, onda ću baš da nastavim da sedim ovde drsko.

Gledam Laru u moru ruku, nogu i smeha i ljubomora mi raste. Žalim što nisam starija i pitam se da li ću i ja tako jednog dana imati drugarice s kojima ću se na rođendanu valjati po krevetu.

Niko me ne primećuje, ali ja i dalje ne znam šta ću s rukama i više od svega bih volela da imam s kim da pričam. Setim se da tetka, u ovakvim prilikama, prekrije kavez Larinog morskog praseta peškirom i skloni ga u ugao sobe. Odlazim do tog ugla i vidim peškir, zaista je kavez tu i na trenutak se osećam superiornije od ostalih, jer znam nešto što oni ne znaju. Podignem peškir i pogledam Larino morsko prase, vidim da je prestravljeno. Želim da mu kažem da nisam kao oni i da sam to ja, Sara, ali morsko prase me valjda zbog lošeg svetla ne prepozna i pobegne na drugu stranu kaveza. Vraćam se na stolicu i razmišljam pod kojim izgovorom da zovem majku da dođe po mene.

Lara ustaje od drugarica i seda na ivicu kreveta, zagleda se u mene. Zbunjena sam i sad kad vidim koliko ima drugarica i drugova, deluje mi potpuno nedostižno i imam tremu od nje.

– Ajde sa mnom – kaže mi.

Prolazimo kroz stan. Sada nekoliko njih i pleše, ali nekim mnogo čudnim pokretima, kao da ismevaju sam čin plesanja. Sve što rade deluje kao da se toj radnji podsmevaju i ja se pitam da li se tako ponašaju i kad su sami kod kuće?

Lara usput uzima akvarijum s ribicama i ulazimo u kupatilo koje zaključava. Stavlja ribice na veš-mašinu i seda na frotir na podu.

– Šta radimo? – pitam je

– Malo se odmaramo.

Klimnem glavom i sedam preko puta nje. Lara ima upaljač u ruci, okrzne ga i plamen približava dlanu, zadivljujuće dugo nema nikakav izraz lica, onda bolno iskrivi usta i skloni plamen.

– Kako ti je ovde?

– Okej. Samo ne znam što svi čute.

Lara se nasmeje na to.

– Zato što nemaju šta da kažu.

Zbuni me taj njen odgovor i pokušavam da shvatim odakle to dolazi. Zar nisu sve to njeni prijatelji?

– Znaš da si mi ti najbitnija ovde?

Pocrvenim i mogla bih da vrisnem od sreće. Ja sam joj bitnija od svih ovih ljudi. Ja.

– Sve to tako izgleda sa strane...

Čekam da dovrši rečenicu ali ona ipak ponovo pali upaljač i približava dlan plamenu.

– Slušaj, imam ideju, ali ne mogu bez tebe da je izvedem.

Odmah se saberem i pomno je slušam.

– Jedino što treba da radiš je da čutiš.

– Važi.

– Počinjemo, tri, četiri, pozor kroz prozor, kroz zgradu, kroz ulicu. Sad – pravi pauzu – upamti, samo čutiš.

Lara sačeka da se uveri da li sam ozbiljno shvatila igru i počne da traži nešto po kupatilu. Ispod lavaboa nalazi zapušač za kadu. Stavlja ga u slivnik i pušta vodu da teče. Zbunjena sam i ne razumem zašto joj je toliko bitno da čutim. Lara se vrati nazad na pod i neko vreme sedimo u tišini. Shvatam da čekamo da se kada napuni i kad je dopola puna, Lara prosipa vodu iz akvarijuma, sa sve ribicama, u kadu. Čučne i rukom prolazi kroz vodu. Ribice se prvo haotično vrte u krug, a onda se polako smiruju. Posmatram Laru kako

ih gleda i najednom mi se javi strah da će skinuti zapušač i da će pustiti ribice da oteku s vodom. Pokušavam da shvatim zbog čega mi je to uopšte palo na pamet, a onda mi se pogled zadrži na njenim očima koje su potpuno prazne. Njena ruka dovoljno puta obiđe krug po vodi i ja shvatim da verovatno neće to uraditi. Lakne mi.

Čuje se tup zvuk. Kvaka na vratima kupatila se pomera. Neko pokušava da uđe.

– Je l' neko unutra? – čuje se ženski glas.

Pogledam Laru tražeći dozvolu da progovorim, ali Lara samo stavi prst preko usta i nastavi da gleda ribice.

– Ne znam, ja nisam videla nikoga da je skoro ušao – odgovara drugi ženski glas.

– Ali zaključano je.

– Ne znam.

Glasovi se udaljavaju i po količini olakšanja koje osećam, shvatam koliko sam u stvari napeta. Taman što ponovo nastane mir, čuje se komešanje iz stana. Sada ima više muških i ženskih glasova koji se mešaju.

– Je l' neko video Laru?

– Ne, ja nisam.

– Kupatilo je zaključano.

– Možda je zaspala?

– Ma, dajte, ljudi, možda je otišla do prodavnice.

– Čekaj, ćutite.

Nastaje tišina.

– Nek neko ugasi muziku!

Pogledam Laru prestravljeno. Treba da kažemo nešto. Moramo da kažemo da smo tu! Lara uopšte ne reaguje. Ručkom i dalje prolazi kroz vodu. Muzika se gasi i sada mi sve postaje mnogo strašnije. Želim da progovorim, ali ne želim da je izdam. Zamišljam kako će ostali reagovati kada shvate da smo sve vreme unutra i da ćutimo i želim da nestanem s planete Zemlje.

Skuplja se još glasova oko kupatila.

– Što ste ugasi muziku?

– Nema Lare.

– Kako nema?

– Ćutite!

Čuje se još nekoliko glasova i onda svi utihnu.

– Čujem vodu!

– Šta ako joj se nešto desilo?

– Je l' uzimala nešto?

– Ma zajebava nas. Laro, dobra fora, ajde sad otvori.

Gledam Laru. Sada će nešto reći. Mora da kaže.

– Laro, nije smešno. Otvori nam.

– Kunem ti se, ako nas zajebavaš, neću više u životu progovoriti s tobom.

Na licu joj se ne pomeri ni mišić, ništa. Nadam se da je odjednom ogluvela i da ih samo ne čuje, ali znam da nije tako. Pomislim da im se svima sveti, ili se sveti celom svetu, ili je nešto shvatila. Nešto je moralo da se promeni.

– Laro! Otvori vrata!

– Šta ako joj se nešto desilo? Jao, bože! – ženski glas počinje da podrhtava.

Počinje da se oseća riblji miris. Sporim korakom počinjem da joj se približavam.

– Laro, zvaćemo hitnu pomoć!

– Laro, budi se!

Prilazim joj skroz blizu, oprezno, kao da to više nije Lara nego neki potpuni neznanac.

– Šta to smrdi? – pitam je i prekršim obećanje.

Pogledam preko ivice kade i vidim da je umesto ribica tu ona ista riba s pijace. Prestravim se i krenem ka izlazu iz kupatila, čujem vodu koja se prosipa iz kade i u sledećem trenutku osećam kako me je riba ugrizla za ruku. Zbunjeno pogledam ribu koja ukrućeno drži moju ruku među svojim zubima.

Tehničar ulazi u prostoriju, povuče sto i skine mi slušalice. Naglo se setim gde se nalazim. Gotovo je.

Strina je ušla u prostoriju. Lažno smirena, ali nije plakala.

– Vidiš da nije bilo tako strašno – rekla je pomažući mi da se oslonim nogama na pod.

Pomislila sam kako nije strašno, nego je nešto najgore što sam ikada iskusila. Ipak, nisam imala snage da to izgovorim. Celo telo mi je bilo potpuno utrnuo. Strina je klimnula glavom tehničaru, nežno me gurala po leđima.

– Ajde, da popiješ malo vode – rekla je.

Doktorka koja je pre samo dvadeset pet minuta bila prisna, sada je držala distancu. Šta su videli?

Ma, jebe mi se!

Izašla sam odande.

Na hodniku sam ugledala roditelje. Majka, kada me je videla, uložila je sve napore da ostane pribrana.

– Pa gde ste vi dosad? Nema vas dva sata!

Dva sata sam bila unutra. Ne dvadeset pet minuta. Dva sata.

Histerično mi je prišla. O ne, histerija, pomislila sam.

– Ajde, malo ti da sedneš – grubo je rekla. To je bila najgora vrsta njene zabrinutosti. Toliko zabrinuta, da je besna.

Sela sam na klupu pored nje. Čak je i otac delovao malo uznemireno, to sam primetila po tome što je ćutao. Pogledala sam strinu. Da. Definitivno nije plakala. Možda ipak ne umrem. Majka mi je dodala čašu vode. Prislonila sam čašu na presušena usta. Osetila sam hladnu tečnost kako mi prolazi kroz telo. Tačnu putanju. Gledala sam ispred sebe, ispijena. Bez ikakve snage u telu.

– Bilo je užasno – rekla sam. Bez ikakve namere da to kažem.

Majka je pogledom usmerila svoj bes na strinu. Doktor-ka je prišla i videla sam da je potištena. Isforsirano se osmehnula. Nisam je volela. Bila je fina, nasmejana, prijatna. Ali nisam je volela.

– Je l' sam dobro? – pitala sam.

– Pa... Jesi.

– Znači, nisam?

Majka me je povukla za ruku, prostrelila me je pogledom. Hitro je ustala, pokazala strini glavom da krećemo.

Ispred bolnice sam smogla snage da opet pitam strinu da li sam dobro. Rekla je da jesam i da se ne brinem. Otac je bez pogovora otišao do Mekdonaldsa da nam kupi nešto za jelo, iako inače uvek priča da je to običan sunder, a ne hrana.

Iako sam sada formalno ponovo bila deo stvarnog sveta, i dalje sam se osećala izolovano. Kao da se između mene i svega što me okružuje nalazi jedan tanki prozirni zid, kog su svi svesni, ali niko ga ne pominje.

Majka i ja smo krenule same.

Hodale smo u tišini. Izvukla sam cigaretu iz džepa i zapalila. Majka se pravila da ne vidi. Počela sam da plaćem. Ne nečujno, ne nemo. Urlikala sam. Gušila sam se u svojoj pljuvački. Majka me je tešila, govorila mi je da sigurno nije ništa ozbiljno, čim je strina tako reagovala. Samo sam joj ponavljala da ona ne razume.

– Ne plaćem zbog toga – ponavljala sam, grcajući.

Znam da mi nije verovala, ali stvarno je bilo tako. Nisam plakala zato što su nešto videli. Plakala sam jer sam prvi put u životu osetila da sam sama i da u samom životu postoji nešto gore i od smrti.

Napolju je bilo letnje več. Nisam to ni primetila.

Legla sam u krevet bez ikakvih misli. Gledala sam u plafon. To mi nije prijalo. Okrenula sam se na stranu. Zagledala sam se u telefon koji je ležao pored mene. Pomislila sam kako bih volela da se čujem s Viktorom. Uzela sam mobilni u ruke, videla sam da je četvrtak. Verovatno večeras nije pijan. Neću da rizikujem. Stavila sam telefon na punjač. Odmah sam zaspala.

Sedam ujutru. Čim zazvoni alarm, oči mi se automatski otvore. Sedam ujutru, a odmorna sam. To se nikada ranije nije desilo.

Ustanem iz kreveta i u ruci i dalje osećam trnjenje. Razmišljam kako bih se osećala da mi zauvek ostane tako. Za-

ključim da to i nije toliko strašno s obzirom da kad radiš druge stvari to ni ne primećuješ. A onda pomislim kako je čudno što je ljudska pažnja toliko jaka da s jedne strane može da ti dâ priliku da živiš normalno i pored svega lošeg što ti se desi, a s druge strane može da ti oduzme ceo svet i gurne ga u jednu ruku koja trne.

Otvorim orman i zablenem se u odeću. Uzimam kombinaciju za koju sam sigurna da je dobra. U fioci nema čistih čarapa. Bosa krenem ka majčinoj radnoj sobi i osetim hladan parket. Setim se bake koja bi me sad opomenula. Pogledam ka kuhinji. Veče kada sam je zatekla kako se krije s cigaretom, delovalo mi je kao neki drugi život.

Svi još spavaju. Na to sam i računala kada sam navila alarm u sedam ujutru. Ne želim sad da ih vidim. Osećam kao da znaju nešto više od mene. Iako znam da to verovatno nije istina, ipak me taj osećaj sve vreme obuzima. I ne želim. Ne želim da im izleti. Ne želim da mi kažu.

Uđem u majčinu radnu sobu i zapahne me ustajali smrad cigara. Otvorim dve fioke i nađem njene jeftine cigare. Uzmem tri.

Otišla sam na Slaviju. Napolju je još uvek bilo jutarnje prohladno. Koža na rukama mi se ježila. Ulicama su užurbano hodali poslovni ljudi i poneki penzioner. Ušla sam u pekaru na raskrsnici. Unutra je bio samo jedan čovek za šankom koji je jeo burek.

Prebrojala sam pare. Treba mi posle za alkohol i cigarete. Pokazala sam ženi na žu-žu. I jogurt u plastičnoj čašici.

Stala sam za šank preko puta čoveka, pogledao me je. Skrenula sam pogled.

Jela sam žu-žu, pila jogurt i gledala kroz prozor kako se polako puni grad. Zagledala sam se u jednu banderu. Na njoj je bila zakačena reklama za kurs stranog jezika. Dugo sam gledala u njenom pravcu, htela sam da zapamtim svaki detalj. Želela sam da mi se taj trenutak ureže u glavi, da ga pamtim ceo život. Ne znam zašto baš taj, ali osetila sam da treba.

Ovaj trenutak je bitan.

Stala sam pored pekare da ne bih ljudima blokirala put. Zapalila sam cigaretu i ponovo sam se zagledala u istu banderu u želji da produžim još malo trenutak, ali bilo je gotovo. Uzela sam još par dimova, pogledala sam na sat. Osam. Sofijini roditelji su otišli na posao. Ugasila sam cigaretu. Krenula sam ka Sofiji.

Dok sam čekala bezbroj dugačkih semafora kako bih došla do njene zgrade, razmišljala sam o baterijama.

Ljudi su kao baterije, one na punjenje. Istroše se, staviš ih u ležište, odleže tokom noći, sutra su opet spremne da se koriste. I tako iznova i iznova. Kad se baterija ošteti, baciš je u đubre. S ljudima je drugačije, ipak prvo pokušamo da ih popravimo.

Naleгла sam na interfon dok nisam probudila Sofiju. Nadrkano je pitala ko je. Ja sam.

Sofija je bila u zimskoj pidžami, a bilo je makar dvadeset pet stepeni. Sele smo na terasu. Podigla je nogu na stolicu, onda je primetila da nije izdepilirala noge, prvo je suptilno pokušala da spusti nogavicu. Nije joj uspelo. Spustila je bosa noge na hladne pločice.

Sofija je bila moja najbolja drugarica iz osnovne škole. Udaljile smo se, ali se pravimo da nismo.

Sofija je talentovana za sve, fotografiju, pisanje, crtanje.

Kada mi je u osnovnoj školi pokazivala crteže, pokušavala sam da sakrijem koliko mi se sviđaju, da ne bi pomislila da je dobra u tome, da ne bi vežbala, da ne bi postala bolja od mene.

Ona misli da ja tačno znam šta hoću, zavidi mi na tome. Nikad neće da priča sa mnom o upisu na fakultet, nikad neće da priča sa mnom o budućnosti. Dok me gleda, ona sve vreme razmišlja. Pokušava da shvati. Ona misli da ja tačno znam šta hoću. Ona je u velikoj zabludi. Ja joj to nikad neću reći.

Ipak joj danas neću ispričati za magnet, odlučila sam kada se zagledala u mene. Opet je pokušavala da shvati kako

ja mogu da znam šta radim, a ona ne. Šta ja imam što ona nema. Ona je u velikoj zabludi, ja joj to nikada neću reći.

– Tvoja baka je uvek bila vesela. Sećam se kad nam je pričala o svom prvom šlogu i smejala se – rekla je Sofija, prvi put skrenuvši pogled s mene. Razmislila sam o tome što je rekla. Baki bi se uvek podigle jagodice kada bi se osmehnula. Staračke pege bi se razvukle i postale braon rumenilo.

Sofija je zapalila šibicu. Prislonila je vrh cigarete uz plamen. Uvukla prvi dim, žmirkajući. Jednom mi je rekla da prvi plamen šibice oslobađa sumpor i da je to kancerogeno. Pitala sam je zašto onda uopšte koristi šibice, slegla je ramenima.

– Poprilično sam sigurna da moj tata vara moju mamu – rekla je više kao da je ta činjenica zabavlja nego da ju je to pogodilo.

Prva stvar koja mi je prošla kroz glavu bio je crtež njenog oca, dok smo igrali „pikšneri“ kod njih za novu godinu pre dvanaest godina. Slon je imao malu surlu a veliki rep, koji je više izgledao kao kurac.

– Nema šanse – rekla sam, iako me, iskreno, nije ni čudilo. Uvek mi se činilo kao da se njeni roditelji zaobilaze po kući.

Sofija kao da nije čula šta sam rekla. Ustala je. Iz male komode, usrane od golubova, izvadila je elegantne izglancane muške cipele. Ponovo je sela na stolicu, nemarno je bacila cipele na pločice i stala na njih stopalima. Koža na cipelama smežurala se pod pritiskom njenog palca.

– Svuda po kući krije nove stvari. Nisam ni znala da on ima para za ove cipele. Našla sam na sajtu... Ne želiš da znaš koliko su koštale. Ispostavlja se da sam bogata.

– Je l' tvoja mama nešto primetila ili...?

Sofija je slegla ramenima.

– Hoćeš lazanje?

Klimnula sam glavom. Skoro svaki put kad dođem kod nje ona za ručak ima lazanje. Moja majka nikad nije umela da napravi dobre lazanje.

Ušle smo u stan koji mi je sada delovao prohladno u odnosu na vrelinu na terasi. Gledala sam oko sebe, Sofija je uvek bila sama.

I sad mi je bilo čudno kako njeni roditelji imaju fiksno radno vreme. Ona je mogla u minut da predvidi kad će joj se roditelji vratiti kući.

Meni je uvek neko bio kod kuće, ili je makar bilo tako dok je baka bila živa.

Isekla je parče lazanje i stavila u mikrotalasnu. Mi kod kuće nemamo mikrotalasnu jer majka misli da je kancerogena i ja joj verujem.

– Znaš da je mikrotalasna kancerogena? – rekla sam.

Sofija je slegla ramenima.

Sedele smo za njenim stolom i jele u tišini. Spolja su lazanje bile vrele, unutra su bile ledene. Uzela sam gutljaj koka-kole iz predimenzionirane čaše. Nisu promenili posuđe od naše osnovne škole, a sve je izgledalo kao novo.

Zagledala sam se u čašu, nigde nijedan otisak osušene kapljice vode, ni čestica prašine. Prešla sam prstom preko stakla. Škripalo je. Toliko je bilo dobro oprano. Pogledala sam Sofiju, ona nije reagovala. Odjednom me je pogledala i blago mi se osmehnula.

– Je l' mogu da ti ispričam jednu priču? Mislim, više je kao neki test. Mogu da ti uradim jedan test? – pitala je uzimaći gutljaj koka-kole iz čaše, koja joj je potpuno prekrila lice.

– Možeš – rekla sam.

Sofija se potpuno ozarila, ispravila je kičmu, podigla nogu na stolicu i prigrllila je. Nazirale su joj se prozirne dlačice, sijale su se. Nije povukla nogavicu.

– Ovako, bitno je da zamisliš jednu reku. S jedne strane reke živi Antoneta, nju ćemo označiti sa A, ali ona se tako zove, Antoneta. S druge strane reke živi Teodor, njega označavamo sa T. Antoneta i Teodor su jako zaljubljeni. Teodor svakog dana pronalazi načine da pređe reku jer nema svoj

čamac, sve, samo da dođe do nje. Međutim, jednog dana Antoneta se jako uznemirila jer Teodor nije došao. Obično uvek dolazi u to vreme, ali sada nije. I ništa. Antoneta odlučila da će ona da ode do njega. Prošeta se do komšije Žorža, njega ćemo da označimo sa G i traži mu da je preveze preko reke. Žorž bi je rado prebacio na drugu stranu, ali uskoro će oluja, rizično je: „...Ali ako bi mi platila za dve vožnje, ajde, prevešću te...“. Antoneta, naravno, pristane, dâ mu novca kao za dve vožnje. Žorž je preveze preko, pozdrave se, Žorž ode. Antoneta zatekne Teodora usred posla. On joj se mnogo izvini što nije mogao da dođe, nije završio posao koji mu je preostao za taj dan, a to stvarno mora da završi. Bilo bi jako neodgovorno od njega da ne završi to što je obećao. Upita je da li mogu da odlože viđenje za sutra. Antoneti samo lakne što je sve u redu s Teodorom, kaže – naravno. Kada izađe od Teodora, shvati da nema više para da plati Žorža, a i ne zna baš kako bi ga dozvala, jer se vratio na drugu obalu. Antoneta odlučila da ode do Viktora, njega označavamo kao V. Viktor je njen bivši dečko. – Sofija se odjednom zbuni, zarumeni se, pogleda me brzo. – Slučajno se zove Viktor, tako ide priča.

Slegla sam ramenima i klimnula joj glavom da nastavi priču. Sofija uzima gutljaj koka-kole.

– Da, on je bivši dečko. I on ima čamac. Antoneta ga zamoli da je preveze preko reke. Viktor je uvređen: „Sad kad te je otkacio taj tvoj, želiš ja da te prevozim. Ne pada mi na pamet.“ Antoneta kaže: „Dobro, ako si takav, ni ne treba mi tvoja pomoć. Samo mi daj čamac, sama ću se prevesti.“ Viktor pristaje. Antoneta uzima čamac, prevozi se sama, potone i umre.

Malo sam se štreknula. Uzela sam poslednji zalogaj lazanje.

– E, sad! Ti treba da poređaš po redu s čijim se postupcima najviše slažeš – rekla je Sofija.

– Antoneta, Teodor, Žorž, Viktor – odgovorila sam.

Sofija je razmislila o mom odgovoru, klimnula je glavom odsutno.

– A kao Amour, ljubav. T kao travail, rad. G kao gen, zarada. V kao vanite, uobraženost. – Napravila je malu pauzu. – Znala sam da ćeš tako odgovoriti.

– Kako si ti odgovorila? – upitala sam.

Sofija se zagledala u jednu tačku, ustala je, uzela oba tanjira i odnela ih u sudoperu.

– Ja? Vidiš... Uopšte nisam razmišljala o tome. Meni su baš svi u toj priči idioti. Ja bih verovatno sela na Džordžov čamac i gledala u reku. – Otvorila je vitrinu i uzela dopola popijenu flašu vina. Spustila ju je na sto ispred mene. – Ta-ti sam uradila test, doduše.

– I, šta je rekao?

– Isto što i ti.

Popila sam čašu koka-kole do kraja. Nikad ranije nisam uspela da je popijem do kraja. Toliko koka-kole ne popijem ni za mesec dana kod kuće. Sipala sam vino u sada praznu čašu.

– Dobro je odgovorio – rekla je. – Potpuno uobičajeno, kao što bi odgovorio i svako drugi. To mi je najgore. Radije bih da nešto nije u redu s njim.

Promućkala sam crno vino po ustima i iskezila se Sofiji.

– Zamišljam tog Žorža s ovakvim zubima – rekla sam.

Ne znam ni da li sam ga tako zamišljala. Možda sam samo htela da opravdam svoje keženje. Mada, ipak, sad kad sam to rekla, stvarno ga tako zamišljam, tako da tehnički nisam lagala. Ipak, ako sam rekla da ga tako zamišljam, mora da mi je to došlo odnekud. Mora da je istina.

Možda njenog oca malo zamišljam kao Žorža. Ipak, to sam joj prećutala.

Na terasi smo dokrajčile vino. Sofija je pljunula crvenu pljuvačku u cipelu svog oca. Dok se pljuvačka širila firmiranim uloškom, ja sam pomislila kako će možda Viktor da prođe ulicom. Od tog trenutka ja sam gledala u pravcu ulice, a ona u zaprljanu cipelu.

Dok sam brzim hodom išla ka gimnaziji, razmišljala sam o tome da možda sve što radim, u stvari, radim zbog Viktora, iako Viktor skoro nikad nije tu. Ne zbog ljudi, nego zbog Viktora. U stvari, da on predstavlja te ljude pred kojima se pokazujem. On je moje javno mnjenje.

Onda sam se setila Sofijine priče. Viktor se u priči slučajno zove Viktor. Slučajno se tako zove, ali on bi to uradio. Viktor. Ne bi me prevezao, dao bi mi čamac. Pre toga bi ga izbušio. Kad bih počela da tonem, shvatio bi šta je uradio, ali ja bih već bila mrtva.

Odem do trafike. Kupim dva unučeta votke i cigarete. Hlad koji pravi senka trafike pada na potpuno drugu stranu ulice. Sunce me udari u glavu i votka je topla.

Pomislim kako verovatno više nikad neću kupovati cigarete na toj trafici jer mi više neće biti usput. To me rastuži, pa otvorim flašicu i nagnem glavu. Od kad sam bila u magnetu, sve vreme se osećam kao da čekam nešto. Padne mi na pamet kako već neko vreme očekujem da je ovo godina u kojoj će se desiti nešto loše. Ranije bih tvrdila da ću biti ponosna na sebe što sam bila u pravu, ali sad sam ipak samo uplašena. Iskapim votku do kraja, povraća mi se. Mrzim votku.

Ustanem, vrti mi se u glavi, noge mi se odseku.

Probijam se kroz ljude u školskom dvorištu, tražim Viktora pogledom. Mora da dođe. Mora da je tu, samo ga ne vidim. Neko mi se okači o rame. Okrenem se, to je Natalija.

– Gde ti je majica, budalo? – kaže.

Osvrnem se oko sebe, i primetim da svako odeljenje nosi majice druge boje. Sada su raznobojni pingvini iz različitih jata, a ja više ne pripadam nijednom jer sam svoju žutu majicu zaboravila kod kuće. Ta pomisao o nepripadnosti odobrovolji me. Slegnem Nataliji ramenima. Ostaću bez potpisane majice i to mi je u redu. Uzmem prvi gutljaj novog unučeta votke. Taj ukus me podseti na Viktorovo i moje prvo viđenje kad sam se pretvarala da oduvek pijem. Popila sam dva unučeta votke u četiri gutljaja. On mi se

smejao, a ja sam polako osveščivala kako mi zadah miriše na etanol koji mi je majka stavljala na rane kada padnem u parku na beton. To veče kad smo se videli, nije mi ni to smetalo, smejala sam se, i smejala, i smejala, i gledala, i gledala. Čini mi se da nikad nisam bila pijana kao tad. Ipak, ni jedne večeri se ne sećam jasno kao te.

– Je l' si videla Viktora? – pitam Nataliju.

Natalija me samo pogleda.

– Jebote, Saro, idem sutra. Je l' stvarno on sad bitan?

Zaboravila sam da Natalija sutra putuje, a i nije mi više ni bilo toliko bitno. Potajno je krivim za to što me je riba ugrizla za ruku i što mi se sve ovo dešava. Ipak, onda pomislim da je glupo da pokvarimo odnos pred sam kraj i krećem za njom.

Odvuče me do tri bivša četvrtaka s kojima je često duvala u haustoru blizu škole. Jednom od njih je celo lice bilo u ožiljcima od opekotina. Zvao se Oliver. Postojale su razne priče o tome kako je došlo do požara u njegovom stanu. Svaka priča bila je neverovatnija od prethodne i kad je bio u blizini, nisam mogla da prestanem da gledam u njega. Drugi su često sklanjali pogled, ja nisam mogla. Natalija me je više puta vodila sa sobom u haustor, ali uvek sam bila zamrzruta kad mi se on obrati. Imala sam tremu od njega. Kao da je veći, bitniji od mene. U odnosu na njega, ja sam fleka. Stajao je, smejao se, pušio, hodao, skretao pogled, bilo mu je neprijatno, bilo mu je lepo, bio je stidljiv, ljudi su ga se plašili, nosio je nož, pričali su da je izbo jednu prodavačicu. Bio je neprimetan, ali svi su se okretali kad on prođe. On je živio s tim teretom, s tim iskustvom, s tim sećanjima, s tom traumom. On zna nešto što ostali ne znaju. A ja sam pred tim mogla samo da ćutim. Nisam bila dostojna da mu se obratim.

Često sam ga zamišljala. Nekad u mojim mislima nije imao opekotine, tada bi bio lepši od svih, ali tad bi bio i bezvezan.

Čim ja stanem naspram njih trojice, odmah postane neprijatno. Natalija uvuče majicu u brushalter i golog pupka pleše ispred jednog od njih. S kose joj spada gumica na pod i plave dlake razlete se na sve strane. Njen odabrani bivši četvrtak izvadi flašu kisele vode iz ranca i dodaje je Oliveru. Oliver otpije veliki gutljaj, pogleda me, pa skrene pogled, shvati da sam ja na redu. Nekoliko trenutaka je nesiguran šta da radi, a onda duktusom obriše grlić flaše i ne gledajući me u oči, dodaje mi je. Flaša je zelena i tečnost u njoj presijava se na suncu. On je pio odavde i time što je obrišao grlić, učinio je da to bude još jasnije. Uzmem gutljaj. Vrelina rakije prođe mi kroz telo. Prži me iznutra. Vatra. Zamislim da pijem vatru. Pomislim da možda ako pijem iz iste flaše kao on, postoji šansa da dobijem neki deo onoga što on ima. Možda i ja postanem posebna. Popijem još jedan gutljaj, pa još jedan, pa još jedan. Svi se sada međusobno gledaju, osim četvrtaka koji je zagledan u Natalijin stomak koji leti na sve strane, zateže se i opušta, kao da se podrugljivo smeje. Nataliji postaje neprijatno zbog mog ponašanja i prestaje da pleše. Pogleda me prekorno, ali ja ne obraćam pažnju na nju, samo se nalivam.

– Saro, ostavi malo i za nas – kaže slatkim glasom, ali osetim da je pun osude.

Okrenem se s flašom na drugu stranu kao da sam je kidnapovala i uzmam najveći gutljaj dosad. Natalija mi otme flašu iz ruke i s kiselim osmehom na licu dodaje je četvrtaku koji joj se samo blentavo smeje i gleda joj u sise. Oliver i ja se pogledamo. Samo on razume šta sam pokušala da uradim.

Pomislim kako je vreme da idem kući. Rezultati magnetu su dosad sigurno gotovi. Poličem Nataliji obraz.

– Srećan put.

Ne zanima me Natalijina reakcija na moj prevremeni odlazak, samo krenem ka izlazu iz dvorišta. Još jednom bacim pogled iza sebe. Nije došao.

Teturavo hodam prema kući, ali onda ipak kupim još dva piva. Stavim ledenu konzervu na vrat, prođe me jeza. Kad bi mi Viktor zavukao ledenu šaku pod majicu, prošla bi me jeza.

Bila je zima kad smo počeli da se nalazimo posle škole i satima sedimo u parku. Stopala bi mi sve vreme bila smrznuta i nekad mi je bilo teško da hodam do kuće.

Kad stignem kući, promrzla, sednem na kauč, uvijek noge u čebe. Bili bi mi crveni obrazi i nos. Često se dešavalo da dođem kući kasno. Tad napunim termofor vreloom vodom i zaspim stopalima naslonjena na toplu gumu.

Nikad nismo pričali preko telefona, jer se njemu nije sviđao njegov glas. Zato sam još više iščekivala naše viđenja.

Nikad nisam znala zašto ne sme da izlazi iz kuće nedeljom. Ali brzo sam se navikla. Taj dan sam najviše mrzela.

Nikad ranije nije imao seks, ja jesam. To mu je bio veliki problem.

Zbog toga nikad nije imao poverenja u mene i nikad neće.

Kad je počeo da trenira plivanje, čekala sam ga da završi trening. Koža mu je mirisala na hlor. Seli bismo u zabačeni deo parka, gde svi pišaju i kenjaju. Bacili bi ranac na hladnu zemlju, on bi seo na ranac, ja njemu u krilo.

Šake bi mi uvek bile blatnjave, pune otisaka travki. Bila bih pribijena uz njega više nego što treba, na granici bola, delili su nas slojevi odeće. Kad bih pribila lice uz njegov vrat, iz majice bi me zapahnula toplota.

Ograda nas je delila od parkinga ispred bazena gde je trenirao. Bazen je bacao svetlo na parking i zabačeni deo parka. Mogli smo da vidimo sve što se dešava u njemu. Verovatno su i oni mogli da vide nas.

Dok bi mi gurao ruku u gaće, gledala bih u odsjaj reflektora u vodi. Voda nikad nije bila mirna i uvek bi odsjaj bio drugačiji.

Sedela sam i gledala kroz ogradu. Bio je dan, u bazenu nije bilo odsjaja, reflektori nisu bili upaljeni. Zemlja nije bila hladna.

Ispijala sam pivo, sve mi se više mutilo.

Te zime, dok se sve dešavalo, nisam ni pomislila da će za četiri godine to i dalje biti bitno.

Naglo sam legla na leđa. Zagledala sam se u nebo. Nebo se vrtelo ukrug. Viktorovo lice se pojavilo pred mojim očima. Došao je. Počela sam nekontrolisano da se smejem.

– Au, jebote, ti si se baš razvalila! – rekao je. Uzeo mi je pivo koje sam držala pored sebe na travi.

– Viktore, priznaj da bi mi probušio čamac, dao bi mi čamac, ali bi ga probušio – rekla sam kroz smeh.

– Jok – uzeo je gutljaj mog piva. – Što bih ti bušio čamac kad bi se već sama prevrnula tako pijana?

Pokazao mi je glavom da krenem. Čekao je nestrpljivo dok sam pokušavala da ustanem. Smejala sam se i ponavljala istu rečenicu, tako da je već počela da zvuči kao pesma.

– Priznaj, priznaj, probušio bi mi čamac. Priznaj. Probušio bi mi čamac, priznaj!

Kad sam konačno ustala, rekao je da me vodi kući.

Kod kuće nije bilo nikoga.

Bacila sam se na krevet i okrenula se prema Viktoru. Neprimodno sporo se kretao kroz sobu. Razgledao ju je kao da nikada ranije nije bio tu. Tako sam se i ja osećala. Uvek je dolazio noću, a noću se ništa ne računa.

Bacio je kratak pogled na krevet. Neodlučno je seo na stolicu, izvadio je cigarete iz džepa pantalona. Izbegavao je moj pogled. Sakrila sam blagi osmeh. To što je u mojoj sobi usred dana, trezan, potpuno mu je srozalo samopouzdanje. Mrzeo je što je tu i još više je mrzeo što želi da bude tu. To mi se svidelo.

– Da popušim jednu i idem – rekao je.

Htela sam da kažem nemoj, ali davno je prošlo vreme u kom bih mu nešto tako rekla. Dok je palio cigaretu, samopouzdanje mu se na trenutak vratilo, i smogao je snage da

me pogleda. Protegla sam se, obraćajući pažnju na to da mi se podigne majica i otkrije stomak. Skrenuo je pogled, ali znala sam da me gleda perifernim vidom. Tek onda sam primetila vrelinu u sobi, činilo mi se kao da ona isparava iz njega. Ponovo me je pogledao. Počela sam da podižem majicu kad su se vrata sobe otvorila.

Majka. Bilo joj je dovoljno samo jednom da me pogleda da bi shvatila da sam pijana.

– Doneću vodu. Zdravo, Vikторе! – klimnula mu je glavom.

– Dobar dan! – odgovorio je pocrvenevši. Nisu se baš dugo videli.

Majka nije bila ljuta, u njenim rečima nije bilo nikakve osude. Ni što sam pijana, ni što se i dalje viđam s Viktorom. Nešto nije bilo u redu. Zamislila sam se. Nisam primetila kada je ušla u sobu. Prva stvar koju sam videla je čaša vode koju mi je gurnula pod nos.

Ustala sam i otpila gutljaj. Majka me je nežno pomazila po leđima.

– Ajde, kad se budeš malo oporavila, možemo svi zajedno da ručamo. Taman tata da se vrati – inače se makar pravi da se šokirala što sam pijana.

– Ja ću svakako sada da idem – rekao je Viktor.

– Šta je s rezultatima? – pitala sam odsečno majku. Nerviralo me je što se pravi kao da se ništa ne dešava. Majka se neprijatno osmehnula Viktoru.

– Možda da to sačeka kad Viktor ne bude bio tu – rekla je.

– Što? Zato što umirem? – to što je on bio tu olakšavalo mi je da držim odstojanje od cele situacije. Kad je on tu, sve deluje kao da se vrti oko njega. Sve ostalo mi deluje samo kao pozadina. Pogledala sam ga na trenutak da bih videla njegovu reakciju na to što sam rekla da umirem.

Likovao je. Pogledala sam ga ponovo da bih se uverila. Lice mu je delovalo bezizražajno, ali ja sam osetila, on likuje.

On razmišlja – karma, on razmišlja – eto ti, on razmilja – šta si očekivala kad si kurva.

– Ne lupetaj gluposti. Našli su nešto na magnetu, sutra idemo u bolnicu, ali nije ništa za umiranje svakako – rekla je majka i bila je dosta ubedljiva.

Ponovo sam pogledala Viktora, nije više imao taj pogled. Sada se već izbezumio, više nego ja.

Setila sam se priče o Antoneti. Čamac. Želeo bi da potonem, potrudio bi se da potonem, a kad bi se to zaista i desilo, ubio bi se. Ali u tom trenutku sam shvatila jednu stvar koju do tog trenutka uopšte nisam osvestila, a sada sam tako snažno osećala. Ja ne želim da potonem.

– Saro, 'oćeš da ostanem? – pitao je Viktor.

Dugo nije izgovorio moje ime.

Ja ne želim da potonem. Ne želim da potonem. Ne.

– Ne – rekla sam.

Viktor je otišao. Ručak me je otreznio.

Sutra ujutru smo bili u bolnici.

Doktorka je grdila mamu i strinu što nismo došle ranije. Ja pomislim kako je riba stigla već dva puta da me ujede.

U ponedeljak primam terapiju i radim analize. Pregledala me je. Isplazi jezik, podigni ruku, podignu drugu ruku, podigni nogu, dodirni nos prstom. Doktorku sam pitala da li ću umreti, ona se smejala. Zavolela sam doktorku.

Kad smo izašle iz bolnice, strina mi je rekla da će mi u ponedeljak u bolnici vaditi tečnost iz kičme i da to ume dosta da boli, ali da vrlo kratko traje. Od deset do petnaest sekundi.

Ceo vikend sam zamišljala kako klečim na kolenima, gola, na bolničkom krevetu, kako mi dugačka oštra igla probija kožu, lomi zid pršljenja i ulazi duboko u središte kičme. Krckanje, lomljenje, struganje, probijanje, bol. Pokušavala sam da shvatim koja je to vrsta bola. Brojala sam sekunde do deset, pa do petnaest.

U početku sam zamišljala iglu koja se sporo probija do srži kičme, ipak sam onda shvatila, da bi mi probili zid pršljena, oni moraju naglo i jako da me ubodu.

Upoređivala sam iskustvo s magnetom. Šta je gore? Psihički ili fizički bol? Sve vreme bih se tešila da mi je ipak gore u magnetu, ali u trenucima kada bih uspela sebi najvernije da dočaram ubod i bol koji procenjujem da ću osetiti, predomisli bih se. Ipak ću ja u magnet. Samo, koliko sati u magnetu vredi taj bol? Dva, tri? Tad sam počela magnet da koristim kao mernu jedinica za sve neprijatne situacije. Koliko minuta ili sati u magnetu vredi to iskustvo?

Sigurno ne može da boli više od porođaja. Ipak, s porođajem je drugačije, tu te čeka nešto lepo. Šta lepo može mene da sačeka posle ovoga?

Pokušavala sam da radim nešto drugo, nisam mogla. Svaki put bih se setila tupog bola, koji prostruji kroz telo. Bol koji je kao da ti neko preseče živac i to u kičmi.

Setila sam se scene iz knjige koju smo imali za lektiru, „Na Drini ćuprija“. To je bila scena kada čoveka nabijaju na kolac. Redovi i redovi opisa kako kolac napreduje duž kičmenog stuba. Kako buši organe, lomi kosti, pretvara čoveka u iznutrice.

Ta dva dana dosta sam razmišljala o toj sceni. Mogla sam da se povežem s tim čovekom. Bila sam ubeđena da mogu da pojmem barem deset, petnaest sekundi njegovog bola. Dovoljno.

Odjednom mi je skup tih reči koje govore o njemu i njegovom mučenju, postao mnogo bliži. Svaku reč sam osećala, razumela, nije mi to bila više hororična, gadna, tragična ali daleka anegdota. Sad sam se osećala kao da sam on, kao da u ovom životu može da se desi da ću biti on. Mogla sam da pojmem šta znači da ti kolac prolazi kroz telo. Svaku reč sam mogla da vizualizujem. Sela sam da nacrtam tu scenu, ali beli papir nije mogao da mi drži pažnju. Umesto toga, šetala sam ukrug po stanu, to me je jedino smirivalo. Kad sam prošetala i petstoti krug, došao je i taj trenutak da le-

žim u bolnici na bolničkom krevetu i čekam da mi izvade tečnost iz kičme.

Bolnička soba ili dnevna bolnica, kako je pisalo na vratima, imala je petnaestak kreveta. Delovali su neočekivano čisto. Kad sam ušla, nijedan pacijent još uvek nije bio tu. Sestra mi je pokazala na krevet najbliži ulaznim vratima. Sešla sam, s pretpostavkom da se to očekuje od mene. Majka je kao furija ušla za mnom, stala je i ona pored kreveta.

Doktor je ubrzo došao. Za njim i mladić koji je verovatno tek na praksi. Nije bio mnogo stariji od mene, pokušala sam značajno da ga pogledam, ne bih li u njemu pronašla neku zaštitu; ipak, njegov pogled je bio prazan. Nije me gledao kao žensko, nego kao pacijenta. Da sam ga isto tako pogledala u kafiću ili u belom doktorskom mantilu, drugačije bi reagovao. Sada sam samo pacijent, niža vrsta.

Majka je izašla. Sestra je dovukla platnenu pregradu, koja podseća na pregrade za presvlačenje. Namestila ju je oko kreveta.

Legla sam u fetalni položaj, kao što su mi objasnili.

– Čvrsto obavij kolena – rekao je doktor. Taj položaj me je podsetio na Sofiju, njen prohladan stan, ledene lazanje. Šta bih dala da sam sada tamo.

Obavila sam noge kao što mi je rekao.

– Jedino je važno da se ne mrdneš – rekao je doktor.

– Da – odgovorila sam.

Osetila sam vlažnu i hladnu oblogu kojom mi prelazi preko donje kičme. Znači, tu će da bode. Čula sam zvukove pripremanja bočice, igle.

– Je li, mali, gde ćemo da bodemo? – pitao je mladića.

Mladić je bez mnogo razmišljanja odgovorio.

– Tu.

– Ništa, je l' si spremna? – pitao je doktor.

– Da – rekla sam.

Vreme mi se usporilo. Pet sekundi između mog „da“ i uboda igle delovalo je kao večnost. Pred očima sam videla banderu ispred pekare, u koju sam bila zagledana pre ne-

ko jutro. Tako sam je jasno zapamtila, tu sliku, kao da je stvarno bila preda mnom. Uvek mogu da se vratim u nju, na taj početak dana kad se još ništa nije desilo, nego tek treba da se desi.

Osetila sam nešto, mogla je to biti igla. Jako sam stisnula vilicu.

Bolelo je manje od vađenja krvi.

Prvo sam pomislila da strina nema pojma, a onda sam shvatila da sam možda samo imala sreće. Deda posle mene je urlikao dva sata, tri puta su mu iglom promašili kičmeni stub.

Dok sam se okrenula na drugu stranu, doktor je već otišao.

Sestra mi je prišla, pokazala mi je krevet na koji treba da se premestim. Kad sam se pridigla, primetila sam da se dnevna bolnica sada već napunila.

Nakon vađenja tečnosti iz kičme, za koju sam tad saznala da se zove likvor, mora četrdeset osam sati da se leži, dok se ne napravi novi likvor. Prva dva sata bez pomeranja, kasnije mogu u toalet.

Prvih pola sata morala sam da ležim na stomaku. Lice mi je bilo prikucano uz beli bolnički čaršav. Iako je krevet bio mekan, imala sam osećaj kao da će mi se u tom položaju smrviti polovina lica. Tako me pritiska taj glupi dušek.

Htela sam glavu da prebacim na drugu stranu, ali sam se plašila da nešto ne poremetim. Da ne oštetim kičmeni stub zauvek.

U jednom momentu osetila sam sužavanje prostora, kao u magnetu. Sve se vraća u mene. Prašnjavi radijator, beli bolnički zid, prozorčić kroz koji se vidi samo jedna grana. Sve se vraća u mene.

Taj osećaj prekinut je dolaskom devoјčice u kolicima u krevet do mog. Devoјčica je mlađa od mene nekoliko godina. Bila je lepa. Sestra ju je podigla s kolica i pomogla joj da legne na bolnički krevet. Taj krevet je imao više jastuka od ostalih i bio je uzdignutiji. Rukama se oduprla o dušek

dva puta. Mučila se da za sobom povuče i noge. To me je podsetilo na jednu seriju koju sam gledala. Devojčica se pretvara u sirenu, od trupa naniže noge joj se spajaju u rep prekriven grubom krljušti. Rep je tri puta veći od nje i izgleda kao da ima sto kila, dok je gornji deo tela lak kao perce. Ipak, devojčica puzi, laktove zariva u pesak, malo-pomalo vuče taj rep za sobom. Kada se konačno dokopa vode, devojčica se pretvara u simbol slobode i nepojmljive lepote. Setim se ribe koja me je ugrizla i počinjem ozbiljno da sumnjam u to da ću i ja postati sirena.

Kad se namestila, naglo joj je gornji deo tela pao u jastuke. Izgledala mi je kao da joj je jako udobno. Nosila je plišanu roze pidžamu kao iz kataloga ženske radnje za donji veš. Tako je i izgledala. Jastuci i plišana pidžama stopili su se jedno u drugo, a ona je među njima delovala spokojno. Šake su joj bile nežne. Da je nosila bilo koji drugi materijal na sebi a ne pliš, bila bih u strahu da će se poseći.

Pogledala me je i neprijatno mi se osmehnula. Uzvratila sam joj osmeh. Osetila sam se glupo. Ona verovatno misli da buljim u nju jer je u kolicima, ali to nije bila istina, to je bila poslednja stvar o kojoj sam razmišljala dok sam je gledala.

Setila sam se da i ja ležim na bolničkom krevetu sa zabranom da se pomerim i bilo mi je malo lakše, valjda je i njoj jasno da nisam u poziciji da je gledam čudno.

Sestra je bila posebno pažljiva prema njoj. Bila je veselija i toplija nego prema meni. Kad joj je prišla, setila se da mi kaže da sad mogu da se okrenem na leđa.

Prvo sam se radovala, jer je to svakako prirodniji položaj, ali se ispostavilo da je bez jastuka jednako bezvezan.

Sad sam gledala u beli plafon.

Majka je ušla i sela na moj krevet, toplo se osmehnula devojčici u krevetu pored.

– Zdravo, hoćeš jednu? – majka joj je ponudila bananu.

Devojčica se pristojno zahvalila i blago odmahнула glavom.

Kad bi se toplo osmehnula, majka bi delovala izveštačeno, kao da ismeva nekoga, zato mi je cela situacija bila neprijatna i uplašila sam se kako je devojčica to protumačila.

Ubrzo ju je sestra priključila na veliki, zastrašujući aparat, s mnogo dugmića. Imala je dve braunile u ruci.

Osetila sam prvi nalet straha od kako sam u dnevnoj bolnici. Šta ako će i mene morati da priključe na taj aparat?

Moja mama je tihim blagim glasom počela da skreće devojčici pažnju sa onoga što se dešava, iako je meni ona delovala iznenađujuće smireno. Iz razgovora sam shvatila da je na dijalizi. Menjaju joj krv.

– Tek što sam položila vožnju, ukočila sam se – rekla je i to sam jedino zapamtila.

U jednom trenutku sestra je rekla majci da sad smem nešto da pojedem. Majka me je malo uzdigla, pojela sam jednu bananu i malo koha.

Jako sam se uplašila kad sam shvatila da moram u toalet. Nisam znala da li je dovoljno vremena prošlo. Šta ako zbog tog odlaska u toalet ostanem nepokretna do kraja života?

Još pola sata sam se suzdržavala, kada sam shvatila da ću se sigurno upišati u gaće, rekla sam majci da moram u toalet.

Sestra je rekla – naravno. Majka mi je pomogla da ustanem. Stala sam na noge. Sve mi se vrtelo. Ne kao od alkohola, bezbrižno i jako. Ovo je bilo od malaksalosti, turobno i teško.

Uspela sam sama da piškim držeći se za kvaku. Bila sam veoma ponosna na sebe. Pomislila sam kako čovek začuđujuće lako menja perspektivu sveta. Tako se lako menjaju kriterijumi šta je potrebno za sreću.

Kad sam se vratila u krevet, majka je primetila da sestrama nije simpatično što sve vreme sedi sa mnom. Zato je otišla u hodnik.

Sada su svi kreveti bili puni. Najviše je bilo žena, devojčica mojih godina, starijih žena, mlađih. Bio je poneki mlađić, čovek, deda. U stvari, svih je bilo dosta.

Jedino je devojčica pored mene bila prikačena na veliki aparat s dugmićima, ostali su primali nešto što liči na običnu infuziju.

Ležala sam na krevetu i niko mi više nije prilazio. Kao da su zaboravili na mene. Pacijenti su se menjali, odlazili, novi su dolazili. Samo sam ležala i gledala u plafon.

Kada je strina došla, raspravljala se sa sestrama zašto nisu počele da mi daju terapiju.

Došlo je do greške. Nisu znale da treba isti dan i analiza i terapija.

Strina je došla u svom doktorskom mantilu pravo s posla, svi su je drugačije gledali nego nas ostale, mene, mamu, devojčicu pored. Samo strinu su gledali kao osobu.

Strina je brzo morala da ode. Čim je otišla, sestra me je pogledala i skrenula u sobu koju nisam mogla da vidim. Izašla je iz nje s bočicom za infuziju. Laknulo mi je kad sam shvatila da ću primati samo infuziju kao i ostatak prisutnih ljudi.

Prišla mi je i izvinila se što mi nisu odmah dali terapiju.

– Mogla si sad već da budeš kod kuće – rekla je.

Nisam videla nikakav problem u tome, samo da je infuzija, samo da nije onaj ogromni aparat.

Stavila mi je šareni kaiš oko nadlaktice, zategla ga je, pritisla mi je venu. Stavila mi je braunilu u ruku i prikačila me na infuziju.

– Možda će ti malo brže raditi srce ovih dana. Ne boj se, to je normalno – rekla mi je i otišla dalje.

Infuzija je sporo kapala. Cela ta boca treba da mi uđe u krvotok. Da je votka, morala bih na ispiranje.

Gledala sam u bocu netremice, činilo mi se kao da se nivo tečnosti uopšte ne pomera. Samo su se stvarali novi i novi mehurići. Pokušavala sam da shvatim kako se prave ti mehurići, koji je mehanizam. Brzo sam odustala. U jednom momentu shvatila sam da se plastična boca sve više skuplja kako ostaje bez tečnosti i da zbog toga nivo vode uvek izgleda viši nego što jeste. Da li je to normalno?

Pogledala sam u boce ostalih pacijenata. Nekima je izgledala sličnije mojoj, ali, opet, nekima se uopšte nije toliko skupila.

Na pola boce shvatila sam da mi se ponovo piša. Moram da izdržim. Ne znam da li sme da se prekida terapija. Zašto ne bi smela? To je ušlo u moj krvotok, pa je ušlo.

Ipak, šta ako mora odjednom?

Mučila sam se tim mislima još dvadeset minuta, a tečnost je kapala i kapala. Na kraju sam morala. Pozvala sam sestru, rekla joj da moram u toalet.

– Ih, bre, dete rekla je – sestra.

Majka je došla, odvela me u toalet. Uхватила sam se za kvaku, uspela sam sama, pa sam se radovala.

Kad su mi ponovo ubacili cevčicu u braunilu, razmišljala sam, zašto se toliko ponosim sobom. Ko mi je rekao da neću sama moći u toalet? Do juče sam mogla da pijem votku i istežem se tako da otkrijem stomak, zašto sad ne bih mogla da pišam čučeci nad šoljom?

Niko nije rekao, a tako sam se osećala. Ne fizički. Psihički. Sve mi je bilo podvig.

Kad je tečnost iscurila do kraja, nisam mogla da verujem.

Otac nas je čekao ispred, u kolima, spustili su prednje sedišta. Poslednji put sam se vozila ležećki u kolima kad sam bila mala.

Kod kuće su mi roditelji pomogli da legnem na kauč. To je to, dva dana treba tako da ležim, s pauzom za odlazak na terapiju. Majka i otac su me ostavili samu, da se odmorim.

Gledala sam u plafon. Ni o čemu nisam razmišljala. Samo sam gledala.

Nešto mi je u stanu izgledalo drugačije. Nisam mogla da shvatim šta.

Ubrzo je počeo da pada mrak. Na plafonu smo umesto lusteru imali tri sijalice. One su bile u crnim okvirima, svaka je gledala na različitu stranu. Kada je počelo da zalazi sunce, senke od sijalica počele su da se šire duž plafona. Dobile su oblik tri zuba. Kada je zašlo sunce, senke su se

smanjile, ali i dalje sam mogla da ih vidim jasno, tri zuba, sa šiljatim korenima. Sad su bili oštriji. Ličili su na riblje, a ne na ljudske.

To veče je majka spavala sa mnom u krevetu. Celu noć nisam mogla da zaspim. Srce mi je brzo lupalo. Nejasne, bunovne misli vrzmale su mi se po glavi, izmešane slike, izvitoperene uspomene, deformisana lica. Videla sam Laru, na plaži, kako stavlja šumeću tabletu na jezik. Tableta počinje da se krčka pri dodiru s njenim jezikom. Ima sve više balončića i Larina usta su sve suvlja od tolikog plaženja. Kada je tableta skoro nestala, iz nje počinje da izlazi dim, kao da nešto gori. Ispod Larinog jezika počinje da se nazire opekotina, a onda se otvara rupa. Lara ne reaguje na bol, samo joj se usta zakrivate u osmeh.

To je trajalo sve dok nije svanulo. Ubrzo se majka probudila. Odležala sam još malo, do ponovnog odlaska na terapiju.

Kad smo stigle, svi kreveti u dnevnoj bolnici već su bili zauzeti. Treba da sačekamo u hodniku. Sele smo na klupicu s ostalim pacijentima koji su čekali da uđu. Svi su na prvi pogled delovali dobro. Nisam mogla da shvatim šta im je. Šta je meni?

Usukana žena u četrdesetim godinama koja je stajala preko puta nas počela je da izdiše vazduh. Bila je crvena u licu. Nesigurno se pokrenula, počela je da hoda levo-desno. Nešto mi je bilo čudno. Nije na prvi pogled bilo ničeg neuobičajenog u načinu na koji hoda, ali nešto me je teralo da gledam u nju. Privukle su mi pažnju njene noge. Članci. Kao da je oko njih vrtlog, struja. Nevidljive niti koje kao da joj obleću oko članaka, drže odstojanje, ali svakog trenutka bi mogle da se suze i vežu joj noge. Trepnula sam više puta ne bih li izoštrila vid. I dalje sam to videla. Da li ja jedina to vidim?

Osetila sam krv koja mi je odjendom jurnula u glavu, postalo mi je vrelo. Slošilo mi se. Ne boli me glava, ne vrti mi se u glavi, samo osećam da ništa nije kako treba.

Ubrzo sam došla na red. Legla sam na jedini slobodan krevet. Nalazio se preko puta onog od juče, za vađenje likvora. Na njemu je sad ležala devojčica još mlađa od mene. Osetila sam toplinu prema njoj, htela sam da joj dam neki znak, da joj pokažem da znam kako joj je. Osetila sam se bitno, mogla bih čak da joj dam savete. Koliko li je uplašena? Koliko li je ona dugo zamišljala iglu koja joj probija pršljen?

Devojčica je uzela mobilni telefon i počela da kucka. Zagledala sam se u nju. Na moje zaprepašćenje, bila je potpuno smirena. Osetila sam neopisiv bes. Njoj ne treba moja podrška. Njoj ne treba moj savet. Kako je bahata. Mrzim te, mrzim te.

Skrenula sam pogled i više nisam pogledala u tom pravcu.

Sestra mi je stavila braunilu. Pitala me je kako sam. Osećam se kao da će mi glava eksplodirati, srce iskočiti, donja kičma se izlomiti, ruka i noga potonuti u mravinjak.

– Dobro – rekla sam.

Počela je da okreće kružić na braunili, gledajući u pravcu infuzije. Kapalo je brže nego juče. Šta ako mi tečnost previše brzo prostruji kroz telo? Da li će moje srce to izdržati? Možda dobijem infarkt. Pogledala sam infuzije ostalih pacijenata. Jedina infuzija iste brzine kao moja bila je ona kod krupnog mladića u tridesetim godinama. Preznojila sam se. Naravno da će njegovo telo to izdržati. Pogledala sam devojke mojih godina, uglavnom su im malo sporije kapale infuzije. Nisam znala šta da radim. Ne želim nekome da stanem na žulj, ipak treba tu da dolazim još tri dana.

Morala sam da budem suptilna.

Fiksirala sam sestru pogledom, prvo me nije primećivala, ali je onda konačno pogledala u mom pravcu. Prišla je i usporila mi kapanje.

Završila sam s terapijom u isto vreme kao i deda na drugom kraju sobe. Uzdigla sam se na bolničkom krevetu, a on odmah za mnom. Pogledali smo se. Koža na ruci mu je visi-

la. Osmehnuo mi se, i ja sam njemu. Oboje smo bili svesni paradoksa. Njemu je od tog pogleda bilo bolje, a meni gore.

Sedela sam još nekoliko trenutaka dok mi se nije smanjilo mantanje u glavi. Ustala sam i izašla ispred bolnice na cigaretu. Majka je otišla da mi kupi nešto da pojedem i pomislila sam da joj možda ovo i odgovara. Sada ima opravdanje da sve vreme bude uz mene, da mi zabranjuje stvari i da me guši svojom brigom.

Kad sam bila pri kraju cigarete, videla sam dedu s kojim sam doživela paradoks. Prepoznao me je i stao pored mene. Kad mi se približio, shvatila sam da po godinama verovatno nije baš skroz deda, već je štap činio da izgleda starije.

– Dobar dan – rekao je učtivo.

– Dobar dan – odgovorila sam.

– Kako ste vi po ovako divnom danu? – pitala sam se da li mi se podsmeva ili je zaista toliko pozitivan.

– Pa, onako. Ovde sam. Tako da...

– Ovde ste, da.

Zaćutao je i pomislila sam da je to kraj razgovora.

– Je l' vi uopšte znate zašto ste ovde?

To mi je zvučalo kao bizarno pitanje i nisam znala na šta tačno misli.

– Ne znam. Utrnula mi je ruka pa sam došla.

Deda koji nije baš deda počne slatko da se smeje, a onda se uozbilji.

– Da, to je svakako posledica, ali šta je uzrok?

Posmatram ga i dođe mi da ga lupim.

– Ne znam uzrok, nisu mi još uvek stigli rezultati analize.

– Da, to je svakako nezgodacija, zar ne? – kaže on, i deluje mi sarkastično.

Pogledam ga i pokušavam da shvatim šta želi da mi kaže.

– Niste vi ni za šta krivi, o, to ne, nikako! I što pre to sebi objasnite, to će vam biti lakše.

Počinjem da mislim da je lud i uplašim se da li to znači da sam možda i ja.

– Izvinite, ali ne razumem vas.

– Nemojte da vas sve ovo previše uznemiri. Svi smo mi neke ribe u moru i samo je pitanje kad će nas neko zgrabiti odozgo – napravi nagli pokret rukom kojom imitira grabljenje.

Pogledam čoveka i odjednom mi se učini da mi je poznat, zagledam se u njega i ne mogu da shvatim odakle.

Čovek mi se osmehne i mahne mi sitnim pokretom.

– Bolje udite, da vas ne zaboli glava.

Osmehnem mu se pomalo uplašeno i ulazim nazad u bolnicu.

Tog dana su počele jake glavobolje koje dovode do povraćanja. Ipak, čim legnem bez jastuka, glavobolja bi prestala. Jedna pacijentkinja me je upozorila na to prethodnog dana.

– Treba samo da piješ puno, puno vode – rekla je. I ona je bila na dijalizi.

Osobe koje su bile na dijalizi delovale su mi posebno bitno, iskusno. Uvek bih pre verovala osobi na dijalizi, nego osobi na običnoj infuziji. Kreveti su im bili uzdignuti, mašina na koju su privezani bila je najstrašnija, a oni su opet uvek delovali najsmirenije. Oni bi ležali tamo satima, sve bi znali, videli. Ostali, koji primaju običnu terapiju, šta oni znaju? Ja prva ne znam što sam koji kurac tu i šta mi koji kurac fali. Šta pa ovi drugi mogu da znaju?

Kod kuće, ponovo ništa nisam radila. Gledala sam u plafon i nalivala se vodom. Sutra ću već moći komotnije da ustajem iz kreveta.

Sutradan sam odmah ušla u dnevnu bolnicu, bilo je nekoliko slobodnih kreveta. Već sam znala kako stvari idu. Prstima sam tražila dobru venu i pre nego što mi je prišla sestra. Pokazala sam joj gde da bode.

Namestila mi je kapanje taman kako treba. Procenila sam, neće trajati više od četrdeset pet minuta. Pored mene

je legla devojka, nekoliko godina starija od mene. Ona je bila prva osoba koja prima infuziju koja mi je delovala kao da joj je jasno šta radi ovde. Klimnula sam joj glavom, u znak pozdrava, uzvratila mi je.

Skrenula sam pogled, ali sam perifernim vidom pratila šta radi.

– Tebi je prvi put, a? – pitala me je, skoro nečujnim glasom.

U dnevnoj bolnici su šaputali kad su pričali, to me je jako nerviralo.

– Da – rekla sam malo glasnije, ali ipak obraćajući pažnju na to da ne delujem nepristojno.

Klimnula je glavom i vratila se svom telefonu. Ne, ne sme to da bude kraj razgovora.

– A tebi? – pitala sam je.

– Ne. Ja imam već pet godina – odgovorila je.

Ima?

– Ali sad već gledam na to kao da mi na nedelju dana dođe neka dosadna komšinica i onda opet ode, pa se vrati i tako ukруг – nastavila je.

To poređenje mi je bilo potpuno nepoznato. Nikad nisam imala dosadnu komšinicu. Jedini kontakt s komšijama imala sam zimi kada pokušavaju preko mene da uvrede moju majku jer drži kiseli kupus u podrumu.

Nije mi se svidela ta repetitivnost koju je devojka naglasila. Onda opet ode, pa se vrati i tako ukруг.

Samo mi je potvrdila sumnje. Pacijenti na infuziji nemaju pojma.

Htela je još nešto da kaže, ali prekinula ju je buka s drugog kraja sobe.

Pogledala sam u pravcu ulaza u dnevnu bolnicu. Devojka je gotovo vrišteći objašnjavala nešto sestrama. Bila je toliko uzbuđena, da je pričala nepovezano.

– Poslali su me na fizikalnu i išla sam pet meseci i odjednom, bože! – devojka je učinila pokret telom kao da će na-

praviti korak, ali noga joj je ostala u vazduhu. Definitivno je sve uradila kako treba, napela mišiće, blago se nagnula. Ona je želela da napravi korak, samo što nije uspela. Onda sam ih opet videla, prozirne niti, kao kod žene u hodniku, samo ih je ovde bilo više, kovitlale su se oko njene noge povremeno stežući je.

Uspela je smotano da spusti nogu na pod, ali druga kao da joj se opet izgubila negde u vazduhu.

Devojka je sa svakim pokretom počinjala sve više da paniči. Sestre su pokušavale da je smire, ali pre svega, da je utišaju.

Nisu želele da je gledaju drugi pacijenti. Želele su da šapuće dok je ne odvedu na hodnik. Želele su da se ponaša civilizovano, da ne uznemirava ostale.

Bilo im je bitno da se ponaša civilizovano dok joj telo polako odumire, deo po deo.

Devojka s dosadnom komšinicom i dalje je bila smirena.

– I nju su zajebali pre nego što je došla – rekla je.

– Ko? – pitala sam.

Devojka me nije čula, zagledala se u mobilni. Skrenula sam pogled i pratila prozirne niti koje idu za devojkom, kao senka, dok je sestre, držeći je podruku, vode ka hodniku.

Pred spavanje sam navukla donji deo pidžame. Lastiš mi je pritisnuo donju kičmu. Tada sam shvatila da moj bol u kičmi nije bio običan, to je bio vrtlog tih niti. Kao da mušice obleću u haotičnim osama oko trupa. Ne, ipak nisu haotične ose, pravilne su. Planete koje se kreću po svojoj osi, prepliću se u jednoj tački, što je moj kičmeni stub.

Rukom sam mlatnula vazduh iza leđa. Nije bilo ničega.

Prste sam nežno prevukla preko donje kičme, niti kao da su se usitnile, uzburkale. Mogla sam u mislima da ih vidim, podsetilo me je na omot albuma benda *Joy Division*.

Malo su ličile na puls, onaj, pre nego što ćeš umreti.

Preostale dve infuzije provela sam pogledom tražeći devojku s dosadnom komšinicom.

Kroz glavu su mi iznova odzvanjale njene reči. Pokušavala sam da pronađem neki trag koji bi me doveo do rečenice koju nije uspela da završi. Nikad je više nisam srela.

Poslednjeg dana terapije, u dnevnu bolnicu su ušli studenti medicine, nekoliko godina stariji od mene. Bilo ih je sedmoro. Smejali su se između sebe. Došli su da traže svog profesora. Prešli su pogledom preko nas, pacijenata, kao da smo nameštaj na koji su se toliko navikli, da više ni ne primećuju da je tu.

Pomislila sam kako bi lako među njima mogao da bude moj drug iz osnovne škole, onaj, koji se na ekskurziji usrao u tuš kabinu. Čula sam da je upisao medicinu.

To me je razbesnelo. Zbog čega bi on bio bolji od mene? Zbog čega su ovi bezbrižni nasmejani skotovi bolji od mene?

Profesor je izašao iz sobe u kojoj stoje nenačete infuzije i oslobodio ih je časa. Svi su se radovali kao u osnovnoj školi. Htela sam da im kažem da sam i ja išla u osnovnu školu, i u srednju, da sam se i ja radovala kad nas oslobode časa, da imam druga koji studira s njima, da sam i ja bila na ekskurziji, da ću i ja studirati, da imam i ja prijatelje, da imam i ja profesore, da i ja imam kuću. Morala bih da se proderem da bi me oni čuli, a ovde je to bilo zabranjeno.

To je bio prvi dan da se peške vraćamo kući. Majka se inače svima hvalila kako brzo hoda. Sada je usporila da bismo hodale jedna pored druge i delovalo mi je kao da joj to menja karakter. Dosta je blaža i nemoćnija. Isto kao kad otac priča na engleskom, pa se od sramote mnogo više smeje i deluje kao mnogo veselija osoba. Pomislim na to što otac nije tu i bude mi žao. Pokušavam da shvatim zašto uvek prema njemu moram da budem gruba i da ga odbijam. Ne sećam se poslednjeg puta kad smo se dodirnuli, a kamoli zagrlili. Valjda se uvek plašim da će on mene odbiti, pa ne želim da mu dam tu moć, ili sam prosto oduvek ljuta na njega. Mislim da sam oduvek ljuta na njega.

– Je l' istina da je otac bio u Parizu dok si bila trudna? – pitam je sad dok je zanemoćala.

Majka se zbuni i odmah ubrza hod.

– Jeste, radio je kod strica da zaradi neke pare.

– Baba mi je ispričala da si se plašila da se neće vratiti.

Majka me pogleda zaprepašćeno, a onda ponovo zauzme svoj strogi izraz lica.

– To su gluposti.

Iako je dosta ubedljivo to rekla, ja sam i dalje sigurna da je on tamo razmišljao šta da uradi, da li da se vrati. Da li da bude moj otac ili ne.

Zato sam bila ljuta. Zato što celog života osećam da je kukavica.

Prolazimo pored crkve gde majka naglo skrene levo. Na ulazu u crkvu prekrsti se i ja za njom.

U crkvi je mirisalo na topljeni vosak. Stale smo ispred ikone, ona ju je poljubila, rekla mi je da uradim isto. Pomislila sam kako to i nije baš higijenski, zato nisam usnama dotakla ikonu.

– Saro, ovo je Sveta Petka, Sveta Petko, ovo je Sara. Sara je dobra devojčica – dok je razgovarala sa Svetom Petkom imala je onaj svoj pristojni glas koji zvuči kao da nekoga ismeva, ali bilo mi je jasno da je ozbiljna, a mislim i Svetoj Petki.

Zagledala sam se u Svetu Petku i ona u mene. Imala je ljutit izraz lica i linije na vratu kao moja majka. Pomislila sam da nije ni čudo što je ljuta kad je ljubi ko stigne. Ipak, znala je da ja nisam poljubila ikonu. Prvo pomislim da me možda ceni zbog toga, a onda se uplašim da to gleda kao nepoštovanje.

– Ajde, Saro, reci nešto – majka me gleda s iščekivanjem.

– Dobar dan – kažem ja i pomislim kako je to dosta dobro prošlo.

Međutim, majka nije oduševljena i samo me isključuje iz razgovora. Počne nešto konspirativno da priča s Petkom.

Zagledam se u ikonu. Ona zna. Zna da mi je svaki put dosadno kad dođem u crkvu. Zna da je Natalija pogrešno pevala crkvenu pesmu i da sam se ja smejala.

Samo da ne pomislim nešto bogohulno, samo da ne pomislim nešto bogohulno. Pomislim kako imam tetku koja svaki dan ovde dolazi i moli se za sve nas, pa nek nam oprosti. Bio joj je otvoren dlan kao da mi pokazuje da stanem. Shvatim to kao da mi govori da se umirim, poslušam je i izlazim iz crkve.

Dok sam posmatrala majku iz spoljašnjeg sveta kako priča s Petkom, shvatila sam da to što radi veoma podseća na tetku i čim mi se javila ta pomisao, obuzeo me je parališući strah.

Stan je bio dosta mračan, jer smo zbog očeve katarakte držali pogašena svetla u kući, čak su i šaloni u dnevnoj sobi bili spušteni. Otac je sedeo zavaljen u fotelju i prekrivala ga je zelena boja fudbalskog terena s televizora. Zapitam se kako to ne smeta njegovim očima?

– Gde ste vi dosad? – pita samo da bi nešto rekao.

– Svratile smo do crkve i do prodavnice – odgovori majka dok spušta kese na sto.

Nije ni slušao šta mu je rekla, znam pošto bi inače sigurno progundao nešto u vezi s crkvom i tetkom. Konačno je pogledao u mom pravcu. Na trenutak je delovao kao da će reći nešto značajno, ali onda je iz njegovih usta ipak izašlo isto što i uvek. To mi je sada bilo utešno, da se barem nešto nije promenilo.

– Još nosiš te patike, je l' sam ti rekao da ih baciš, pocepane su i ta plastika je usmrđela celu garderobu.

Ne odgovaram mu na optužbe, već odlazim u sobu. Dok zatvaram vrata, osetim se kao u snu kada uspem da pobegnem od nekog ubice koji me juri nožem. Znam da sam uspešla, ali mi telo još uvek treperi. Pogledam po sobi, svetlo zalaska sunca odbija se o ogledalo, pada na roze zidove i pravi vijugavu šaru. Sedam na krevet i gledam kako šara nestaje, sve dok sunce potpuno ne zađe i ne postane samo senka.

Veće je i Marina sedi preko puta mene i razgleda sobu.

– Kad ćeš da skineš ove postere?

– Neću. Što bih?

Marina slegne ramenima. Sedela je na stolici kod pisaćeg stola. Ja sam sedela na krevetu. Od početka mi se nije svidela podela pozicija. Prošli put kad smo se videle, ona je ležala na krevetu, a ja sam stajala nasred sobe. Morala sam da budem tiha da je ne bih probudila. Prvi put sam se osećila kao da treba ja nju da čuvam. Sad smo opet na istom.

Bila je pribrana, blago mi se osmehnula. Ustala je i otvorila vrata terase.

– Vrelo je ovde – rekla je.

To me podseti na Laru i na bunovni san u magnetu.

– Ništa ne osećam, navikla sam se – odgovorim. Marina se na to štrečne. Prvo nisam razumela zašto, ali onda sam shvatila, štrecnula se na prvi deo rečenice. „Ništa ne osećam.“

Sada je ta rečenica imala drugo značenje. Takva moja izjava nije više imala kredibilitet kao ranije. Možda samo ja ne osećam? Možda mi nije dobro?

– Koliko si godina beše napunila sad?

Pogledam je značajno, znam tačno o čemu razmišlja. Ona se uplaši tog pogleda i postaje svesna da se odaje.

– Pokušavam da se setim je l' smo tvoj osamnaesti slavili prošle ili pretprošle godine, pa zato pitam.

Uvek kad bi lagala njeno mlataranje šakama podsećalo je na ples koji smo učile na dečijim rođendanima. Jedna ruka ispružena pa preko nje druga i tako ukруг.

– Devetnaest sam napunila – gledam je, ona skreće pogled.

– Svakako, deluješ baš dobro – rekla je.

– Nikad mi i nije bilo nešto mnogo loše – odgovorila sam.

Marina je šakom kucnula o drveni sto. Vene na ruci su joj iskočile. Odjednom mi se učinila tako starom. Razlika u

godinama koja mi je ono veče na terasi delovala minorno, odjednom se povećala, između nas se stvorio procep.

Da li ću i ja jednog dana ostariti? Da li će mi sise visiti kao babine, koža se smežurati, ispegaviti, kosa prorediti? Onda se setim da na moju starost treba pridodati i bezbroj nevidljivih niti koje će dotad da se nakupe oko mene, da me stežu, puštaju. Dotad će niti sačiniti ceo novi ljudski organizam. Ljudski oranizam sačinjen od providnih strujnih niti, koji me prati poput senke. Pomislim da mi je i to u redu, samo da to doživim.

Marina je izvukla paklu cigareta iz tašne.

– Izvini, moram samo... – pokazala mi je prstom ka terasi.

– Možeš ovde da zapališ – rekla sam.

Marina me je prostrelila pogledom kao da nismo pušile zajedno one večeri. Bilo mi je jasno, nikad više nećemo.

Dim Marinine cigarete, pomešan s mirisom letnje večeri, jurnuo je u sobu. Setim se kada je tetka s drugaricama otišla na more. Tad je ostavila Marinu i Laru da spavaju kod nas. Mojim roditeljima su svako veče dolazili prijatelji. Sedeli su s njima na terasi do kasno uveče, tiho pričali, smeđali se i pušili. Nas tri bismo za to vreme ležale u krevetu na leđima, pravile se da spavamo a u stvari ih prisluškiivale i hladile stopala o zid. Prvi put mi je ta uspomena delovala banalno, minorno, nebitno. Napela sam se da ponovo osetim zanos i toplinu tog sećanja, ali što sam se više upinjala, sećanje se sve više gubilo.

Obuzeo me je strah kad sam shvatila da će me odsad miris letnje večeri i cigareta podsećati na ovo veče, a ne na one večeri odranije, kad smo sve tri bile male i potpuno bezbrižne.

Marina je posle cigarete otišla, a ja sam zaspala.

Nalazim se ispred ogledala, ali nekog kupatila koje nije moje kupatilo. Žute su pločice i svuda po zidovima su pukotine. Osećam vlagu i miris buđi. Čujem iz druge sobe neku muziku, kao da je žurka u toku. Pogledam ka svojim no-

gama, vidim da sam u pidžami. Odjednom osetim metalni ukus krvi u ustima. Iskežim se i u ogledalu vidim da mi se klima zub. Prstima ga pritisnem i on se odlepi od desni kao da nije ni bio deo vilice. Pogledam zub na dlanu, ispao je. Perifernim vidom primetim da ispod dlana više nisu pločice.

Shvatim da se sada nalazim na prašnjavom zemljanom putu, sunce je u zenitu, hodam u japankama i stopala su mi potpuno siva od prašine. Pored mene je Lara. Kasno smo se probudile pa idemo da nađemo roditelje, koji su od osam ujutru na plaži. Naizmenično sisamo lizalicu koja je kisela i kad dune vetar kose nam se lepe za nju. Pre nego što Lara progovori, odgrize deo.

– Moja drugarica iz škole je pričala kako njena mama ima koleginicu koja je jedno veče sanjala da su joj poispadali svi zubi iz vilice i sutradan joj je umrla mama. I uvek kad sanjaš ispadanje zuba to valjda znači da će neko tebi blizak umreti.

Lara krene da mi doda odgrizenu lizalicu, ali ja primećim da mi je ruka već puna. Otpustim stisak da bih videla šta to držim tako čvrsto. To je zub.

Ponovo se nalazim u kupatilu u pidžami. Zagledana sam u zub i primećujem da je čudnog oblika. Ne deluje kao ljudski zub. Još više ga približim sebi, oštar je i mali. Pomirišem ga. Miriše na more i slanu vodu.

Lara i ja stižemo na plažu. Vidimo u daljini mnoštvo odraslih i dece koji su se okupili oko nečega. Pogledam Laru, ali ona već hita da vidi šta se dešava. Stižemo do grupe, Lara se probija kroz ljude. Dok je ona u centru zbivanja, ja sam u drugom redu, provirujem joj kroz noge. Vidim meduzu koja nemoćno leži na vreloj pesku. Lara je uzima u naručje i trči ka moru. Stojim i posmatram je sa strane, imam osećaj da treba da joj pomognem, ali samo stojim, potpuno nemoćna. Jezikom napipam rupu u nizu zuba.

Ponovo sam u kupatilu, pogledam se u ogledalo i vidim, na mestu na kom mi je falio zub sada raste novi. Shvatim

da je ono bio samo mlečni zub i lakne mi. To onda verovatno ne važi isto kao kad ti ispadne pravi zub. Valjda niko neće umreti. Zagledam se i primetim da je već izrastao novi zub na njegovom mestu, okrnjen je. Nema veze što je okrnjen, barem je pravi, pomislim.

S novim okrnjenim zubom stojim na plaži i gledam Laru kako nosi meduzu kroz vodu. Dugo hoda plićakom, a pipci joj vise niz ruke. Grupica ljudi s plaže je gleda. Jedno dete plače jer je htelo da raspori meduzu svojim štapom. Majka ga teši, ne brini, naći ćemo novu meduzu koju možeš da rasporiš štapom. Lara je već stigla do sredine mora. Još uvek odlučno hoda, a meduza u njenim rukama se presijava. Kada stigne do dubine, Lara napravi veliki korak i naglo nestaje, kao da je propala. Želim da potrčim, ali me ona ista riba s pijace, iz plićaka, ujede za ruku.

Budim se i odlučim da ustanem.

Nikad nisam doručkovala, ali sada moram. Tako kažu doktori. Strpala sam kuvano jaje iz tanjira u usta, sažvakala ga i progutala už nagon za povraćanje.

Majka je bila protiv toga da idem na posao, svejedno sam otišla.

Kada sam izašla na ulicu, glava me je zbolela od beline koja mi je naglo blesnula pred očima. Nije bilo nikoga na ulici, svi su čekali da zađe sunce.

Telo mi je bridelo od toplote, a prozirne niti sada su se nekontrolisano kretale oko njega. Došlo mi je da sednem na vreo trotoar i zaplačem. Želela sam da izađem iz tog tela, ljuštore. Odjednom sam se osećala zarobljeno unutra, moje misli, sve što jesam zarobljeno je u toj ljušturi koja se sada steže i sužava na suncu. Došlo mi je da se bacim na vreo trotoar, ali sam se uplašila da ne potonem kroz tu lepljivu, crnu masu, pravo u grob.

Gazda je sedeo za kompjuterom i gledao snimak koji se zvao „najsmešniji skokovi u vodu“. Grohotom se smejao kada je mladić skočivši s daske pao na leđa.

Nikad mi to nije bilo smešno, već mi je oduvek bilo isključivo to: neko je pogrešno skočio i pao je na leđa. Nakon što kamera prestane da snima, mladić će ustati, ponovo će se popeti na dasku i ponovo skočiti. Sada nije bilo tako – kad sam videla pad, osetila sam taj bol. Prostrujao mi je kroz kičmu, izgubila sam dah. Odjednom mi prilazi nekoliko ljudi koji su videli moj pad, pitaju me da li sam dobro, u prevelikom sam šoku, govorim da sam dobro, ali ne mogu da pomerim telo. Žena srednjih godina panično zove hitnu pomoć. Ona jedina ostaje sa mnom dok ne dođu medicinski radnici, stavljaju me na nosila, pa u kola hitne pomoći. U bolnici mi nameštaju kičmu, vrištim od bolova, daju mi injekcije, daju mi lekove. Rendgeni, magneti, ultrazvukovi. Neonska svetla, tačkice na zidu, prljava posteljina. Majka očajna sedi pored mog kreveta, govori mi da mi je rekla da ne radim salto, ali ja sam morala da se pravim važna pred drugovima. Ona plače, a ja je prekidam jer mi se sere, a ne mogu sama. Ona pozove sestru i zajedno me odvedu u toalet, ta nepoznata žena me drži dok serem, gleda moje govno koje nikako da izađe, od dužine se uvija dok pada, majku je više sramota, kako je rodila dete s tolikim govnetom.

Gazda se oduševio kad me je video, rukom me je lupnuo po leđima, tup bol.

– Danas mešaš boje. Došao neki klinac, naručio farbe kao za tri zgrade, a nešto mi sumnjiv. Ako ne bude platilo... – rekao je. Opet me je potapšao po leđima i otišao da kupi novine.

Izdvojila sam sve potrebne boje na papir. Zagledala sam se u paletu s nijansama koja je stajala okačena na zid. Slučajno mi je kanula plava farba na belu. To više nije bila bela, nego svetloplava. Istu količinu plave farbe kanula sam i u crnu, crna je i dalje bila crna.

Gazda me je opet pustio ranije.

Kad sam izašla iz radnje, nisam primetila ni sumrak, ni leto, ni znoj, ni zanos. Šta sad? Još nedelju dana do konač-

nih rezultata i dijagnoze. Šta onda? Ako uopšte preživim, još neodređen broj godina dok ne umrem. Šta onda? Ništa, onda opet umiranje.

Prilično besmisleno.

Pomislim da bih mogla da pozovem Viktora, a onda se setim njegovog likovanja i odustanem. Padne mi na pamet da odem u lokal u kom je javno mnjenje, a onda se setim da je Natalija otišla i da ne mogu bez nje da odem tamo.

Mehanički se okrenem na drugu stranu, krenem ka kući, kada me preseče osećaj neprijatnosti. Odjednom, vidim stan kao izdajicu. Izdao me je. Celog života sam se osećala sigurno kod kuće, u svom krevetu. Ne može ništa loše da se desi kad sam u svom krevetu. Zaštićena zidovima koji imaju otiske mojih stopala na sebi, predmetima od kojih svaki ima neko posebno, samo meni poznato značenje. To je bio jedan od prostora u kojima ne mogu da umrem. Takvi su mi bili i bioskopi, pozorišta, prodavnice odeće, supermarketi. U tim prostorima, moguće, zbog društvenih konvencija, nije često prikazivana smrt, osim ako nije ubistvo.

Tako retko čuješ da je neko umro na takvom mestu.

Kako bih u bioskopu mogla da umrem dok traje uzbuđljiv film! Kako bih u pozorištu mogla da umrem kad svi pažljivo prate svaki tvoj korak i odmeravaju te! Bilo bi me previše blam da umrem. Prodavnica odeće, supermarket... Tako je svetlo, raznobojno. To su toliko prolazna stajališta, koja je šansa da bih baš tu umrla?

S mojim stanom to nije bio slučaj, ni u jednoj društvenoj konvenciji ne stoji da je moj stan siguran. Nije sigurniji ni od jednog drugog stana. Ali znala sam, u njemu za mene ne postoji smrt.

Kada sam provela pet dana u mraku, posmatrajući te zidove i senke, više nisam imala takav osećaj. Taj stan mi je odjednom postao nepoznat, svi predmeti su dobili još jedno, novo značenje.

Ništa nije moglo više da me rastuži od prostora i stvari koje su ostale iste, a sve se oko njih promenilo. I dalje stoje tu da te podsećaju na ono što je zauvek izgubljeno. Meni to deluje kao podrugivanje.

Za manje od deset minuta našla sam se ispred ateljea. Nisam tačno znala zašto sam došla, bila sam sigurna da neću ući. Pažljivo sam zavirila kroz prozor. Bila je to prostorija u kojoj sam prošli put dobila zadatak da nacrtam vazu i pomorandžu. Neke od učenika sam prepoznala, jedna od njih je bila devojka od koje je Vesna uzela maramu. Ubrzano mi je kucalo srce. Mora da je zbog terapije. Propela sam se na prste. Nije bilo modela. Zbunio me je osećaj razočaranja. Ionako ne bih ušla, zašto sam se razočarala? Možda je trebalo da uđem, barem da se javim Vesni. Ne, nisam još spremna da se vratim, nisam još spremna da crtam, da me gledaju ti ljudi, da govore kako sam netalemtovana. Uostalom, više čak i ne pušim, šta bih kog đavola radila na pauzi sama, bez cigarete?

– Bu! – rekao je glas iza mene, trгла sam se. To je bila Tisa. Nos joj je bio crven i na njemu se nazirala oguljena koža. Blago mi se nasmejala, izvadila je maramicu i počela da duva nos u nju. Valjda nije zarazna. Mada, u tom trenutku, nije mi padala na pamet osoba od koje bih se radije zarazila. Tisa mi je nogom pridržala vrata zgrade.

– Ulaziš? – pitala me je.

– Ne, samo sam u prolazu.

– Žuriš nekud?

Potpuno me je zbunilo to pitanje. Zašto bi pomislila da žurim nekud? Osim ako ne vidi da sam napeta... Ali, da, naravno. Ako sam u prolazu, mora da sam u prolazu do nečega. Ne mogu da ne idem nikud, inače nemam razloga da budem u prolazu. Prolazi uvek moraju nekud da vode.

– Ne, mislim, idem negde, ali ne žurim.

Tisa me je naglašeno sumnjičavo pogledala, i počela da se smeje.

– Ne brini se, neću te tužiti Vesni. Nisam ni onda – namignula mi je. – Hoćeš možda da mi praviš društvo dok le-
čim nos?

Leči nos?

– Lečiš nos?

Tisa mi se osmehnula i pošla niz ulicu. Da nisam krenu-
la za njom, ona se ne bi okrenula da pogleda gde sam. Shva-
tila bi da me nema tek kad stigne na odredište. Baš zato sam
toliko brzo hodala.

III DEO

Ušle smo u mali kineski restoran brze hrane s izlogom koji gleda na prometnu ulicu. Nisu se mnogo potrudili oko dizajna enterijera, izgledao je kao plastična kantina u kojoj nude samo pasulj. Tisa to nije primećivala, pokreti su joj na tom mestu postali slobodniji, skakutala je probijajući se između stolova.

Imala sam utisak da taj prostor i ona dišu zajedno. Prošla je pored frižidera, on je prestao da zuji. Prošla je pored automata za koka-kolu, tečnost je prestala da curi trenutak pre nego što bi prepunila čašu. Kad je stala za šank, Kinez je posuo ulje po voku i veliki dim se nadigao nad njim. Kao da mu je eksplodirao mozak kad ju je ugledao.

Širom se osmehnuo Tisi. Ispod kase je izvukao koverat i dao joj ga, ona mu je klimnula glavom.

– Isto, je l'? Kiselo-ljuta supa? A za drugaricu? – pitao je Kinez na lošem srpskom.

Tisa mi je pokazala glavom ka providnom staklu, iza kog su bila razna jela u metalnim fiokama. Plašila sam se da u Tisinin očima ne odaberem nešto previše obično ili prosto glupo, tako da sam odgovorila bez razmišljanja.

– Ja ću isto što i ona.

– Onda dve kiselo-ljute supe – rekla je Tisa.

Sele smo za sto. Iz nekog razloga, od kad smo ušle u taj restoran, sve mi je delovalo kao san. Zagledala sam se u ko-

verat koji joj je Kinez dao. Na njemu je urednim rukopisom pisalo „Tisa“. Negde sam čula da u snu ne možeš da čitaš, znači da ovo definitivno nije bio san.

Tisa je počela da maše kovertom.

– Mama mi je ostavila pare. Ajde da vidimo koliko.

Tisa je otvorila koverat i iz njega izvadila dve hiljade dinara.

– Nije loše, mogle bismo posle nešto da pijemo? Ja častim! – rekla je uzbuđeno, ali onda kao da se setila nečega.

– Ali ti imaš obaveze, je l' da?

Odmahnula sam glavom.

– Ma jok. Ne žurim.

– Super! – rekla je Tisa. Naglo se trgla kad je Kinez donio dva velika tanjira kiselo-ljute supe. Spustio ih je ispred nas. Osetila sam da Tisa cupka nogom ispod stola. Pre nego što je otišao, ostavio nam je na sredini stola veliku gomilu belih jeftinih salveta. Pomislila sam kako je čudno što nam toliko salveta treba za supu, ali nisam ništa rekla.

Tisa je odmah halapljivo uzela prvi zalogaj. Uradila sam isto, osetila sam vrelinu na jeziku. Došlo mi je da jauknem koliko je peklo, ali nisam ništa rekla, već sam progutala. Prolazilo mi je kroz organizam kao rakija. Da ne bi slučajno primetila moj bolni izraz lica, prekinula sam tišinu.

– Što ti mama ovde ostavlja pare?

– Jedino mesto na koje zna da ću doći – rekla je. – A i usput joj je kad se vraća s posla.

Nisam znala šta da odgovorim na to, pa sam zahvatila još jednu kašiku supe i suptilno dunula dva puta u nju pre nego što sam je stavila u usta.

Tek sada, kada je supa malo hladnija, mogla sam da osetim ljutinu. Otac i ja smo se uvek takmičili ko može da pojede više ljutih papričica uz roštilj. Ipak, ova ljutina je bila nešto specifično, nisam znala da li ću uspeti da je pojedem do kraja.

Tisa je jela sve brže, ali uopšte se nije zacrvenela, nije imala ni bolni izraz zbog šurenja jezika. Ništa. Kad su se

upalile neonske sijalice u lokalu, krenulo je. Tisi je iscurelo malo vode iz nosa. Uzela je salvetu i počela da duva nos.

– To si mislila pod lečenjem nosa? – pitala sam.

– Da nema kiselo-ljute supe i Minga, išla bih na tri operacije sinusa dosad, ovako sam išla samo na jednu – smejala se.

Ona je bila zanosna i dok je duvala nos. Uzimala je salvetu po salvetu, kao papire na koje treba da lupi pečat. Neki jako bitan pečat, koji će ljudima promeniti živote. Ming je s vremena na vreme dolazio do stola i odnosio iskorišćene maramice. Ona je od toga napravila stvar, proces. Ona je od bilo čega mogla da napravi stvar.

– Šta misliš, šta bi ti uradila kad bi, hipotetički, na primer, počela da ti okazuje noga? – kad sam to izgovorila, shvatila sam koliko to pitanje van konteksta zvuči bizarno i istog momenta sam zažalila što sam ga postavila. Ipak, Tisu uopšte nije zbunilo. Činilo mi se kao da joj je to normalnije pitanje nego ono za majku.

– Stavila bih je u gips – odgovorila je posle malo razmišljanja.

– Što u gips? Gips bi ti još više otežao kretanje.

– Da me ljudi ne bi gledali čudno.

Zagledala sam se ispred sebe, Ming je otvorio vrata frižidera s pićem, moj odraz u staklu se prepolovio.

Završila je s lečenjem nosa tek kad ga je raskrvarila.

Ostala mi je jedna trećina supe kad je Tisa završila. Još na polovini počela sam da odugovlačim u nadi da ćemo morati da idemo pre nego što završim.

– Je l' ćeš pojesti to? – pitala me je molećivo.

– Nisam sigurna, baš sam se najela...

– Odlično.

Uzela je i moj tanjir. Za minut je bio prazan. Pokazala mi je glavom ka izlaznim vratima. Mahnula je Mingu baš u trenutku kad je dim pokuljao iz tiganja.

Kupile smo dve flaše vina na trafici. Pomislila sam kako to možda nije dobra ideja s obzirom na terapiju, ali kad sam

se setila da je vino dobro za krvne sudove, nisam više razmišljala. Tisa se na nekoliko metara od trafike naglo zaustavila, kao da je nešto zaboravila.

– Da li da zovemo Balšu? – postavila je pitanje u mom smeru, ali zvučalo je više kao da priča sama sa sobom.

– Ko je Balša?

– Onaj dečko koji je model u ateljeu. Je l' on beše bio kad si ti crtala?

Zove se Balša. Nešto me je jako steglo u stomaku i preznajili su mi se dlanovi. Možda će da dođe ovde?

– A ne, on radi sad... – rekla je zamišljeno – nema veze, još bolje, šta će nam on. Ionako stalno filozofira kad popije.

Tisa se smeje i nastavlja da hoda niz ulicu. Mišići u telu su mi se naglo opustili, osetila sam providne niti kako su se uzburkale. Blago sam potrčala da Tisa ne bi primetila da sam zaostala.

– A šta radi? – pokušala sam da zvučim nezainteresovano.

– U „Bucku“ kod pravnog. Ali najgori je radnik ikada, on ti je onaj koji ti natovari toliko salate na picu, da možeš bukvalno samo jedno parče da pojedeš. Ne znam kako ga još nisu otpustili. Ne isplati im se.

Tisa maše nekome na ulici, devojka joj toplo uzvratila pozdrav. Opet neka devojka koja mi izgleda nedostižno. I naravno ni ne pogleda me.

Kad smo sele u zabačeni deo Kalemegdana, shvatile smo da vino koje smo kupile ima pampur, a da mi nemamo otvarač. Već sam odustala, kad je Tisa iz ranca izvukla karmin. Prislonila ga je uz pampur i jako ga pritisnula. Prampur je upao u vino, a Tisa je uzela veliki gutljaj. Kad mi se osmehnula, zubi su joj bili potpuno crveni.

Bio je radni dan, te nije bilo nikoga u blizini. Zidić na kom smo sedele još uvek je bio mlak od današnjeg sunca. Ipak, ja sam sela na duks. Počela je sezona krpelja.

Posle prve flaše vina, već sam bila pijana. Izbegavala sam da pričam o sebi. Imala sam osećaj da će priča uvek otići u istom pravcu.

Prepričavala mi je smešne anegdote iz ateljea. Glasno sam se smejala, iako sam se sve vreme pitala da li su i mene pretvorili u smešnu anegdotu. Čekala sam da se zbuni i slučajno mi ispriča priču o Sari koja je preko veze došla u atelje i onda nije mogla da nacrti ni vazu, ni narandžu, a dobila je bolju maramu od svih učenika pre nje. Ipak, nije pomenula tu priču.

Tisa je otpila poslednji gutljaj iz flaše, legla je na travu pored zidića i ne pogledavši iza sebe, da li će leći na neki delić stakla ili govno ili možda špric zaražen sidom. Doda-la mi je karmin. Dok sam otvarala drugu flašu, osetila sam njen pogled na svom licu. To je bio ključni trenutak, prepoznala sam ga. To je bio momenat u kom će ona doneti odluku šta misli o meni. Svaki moj pokret sada ima značenje, ona u svakom pokretu traži simboliku. Previše jako sam gurnula pampur, karmin je upao u flašu. Uplašeno sam je pogledala. Tisa mi je rukom samo pokazala da nema veze, i nastavila zamišljeno da me gleda.

– Je l' tebi otkazuje noga? – pitala me je naglo.

Odjednom sam bila zahvalna sebi što mi je karmin upao u flašu. Sada sam imala nešto što mogu da radim rukama i time joj prirodno izbegavam pogled.

– Pošto si postavila ono pitanje... – nastavila je.

– Ne otkazuje, ali možda će.

Tisa mi je laganim pokretom uzela flašu iz ruke i nasmejala se. To me je razbesnelo.

– Šta je tu smešno? Možda će mi otkazati noga, i druga noga, ruka, možda mi se duplira vid, možda mi otkaže jezik, pa više neću moći da pričam.

Tisa je uzela gutljaj vina i zagledala se u nešto daleko odavde, što ja ne bih mogla da vidim ni dvogledom.

– Izvini što sam se nasmejala... Samo, to što pričaš mi liči samo na običnu starost.

– Kako to misliš?

– Svi bismo mogli da kažemo tu istu stvar.

Razbesni me što tako olako shvata moje strahove.

– Ne može svako da kaže da ima dobar dokaz da će umreti u devetnaestoj.

Tisa me pogleda, osećam da mi ne veruje.

– Šta je to, kao neki klub dvadeset sedam?

Osmehne se, i sve više me nervira. Skrenula sam pogled, a Tisa je prstom prešla preko vrha flaše, čuo se prodoran zvuk. Kad je podigla pogled ka meni, na flaši vina je ble-snuo odsjaj ulične svetiljke.

– Ne može, slažem se. Ne može svako da kaže da ima dokaz da će umreti u devetnaestoj. Ali još ređe neko mora da živi celog života, sa znanjem da je trebalo da bude mrtav on, a ne neko drugi.

Učinilo mi se da je počela da joj se trese ruka, ali ubrzo ju je podigla ne bi li otpila još jedan gutljaj vina.

– Ko je to? – mehanički sam pitala.

Tisa se osmehnula sebi u bradu.

– Nikome to nisam ispričala.

Zagledala sam se u nju. Lice joj se izmenilo, linije koje su ranije bile blage i neprimetne, sada su mi delovale nepovratno urezane. Kao ožiljci.

Skrenula sam pogled i klimnula glavom u nadi da će taj pokret приметiti perifernim vidom i shvatiti da razumem njenu odluku.

– Ti i onako možda budeš mrtva do kraja godine, pa šta ima veze i da ti ispričam? – Tisa je razvukla usta u veliki osmeh, linije su nestale kao da ih nikad nije ni bilo.

Imala sam veliku želju da je ispravim. Neću umreti. Zašto bih umrla? Pa ja samo dramim, neću stvarno umreti. Je l' tako?

– Šalim se. – Tisa je prekinula moj tok misli. Odahnula sam. Da mi nije rekla da se šali, verovatno bih joj poverovala. Uzela je flašu vina od mene. Počela je da cepka etiketu s flaše.

– Sad kad razmislim... Od početka je sve bilo čudno. U prvom razredu osnovne škole uopšte se nismo primećivale, iako smo sedele klupa do klupe. Ona je imala dugu ri-

đu kosu, a trepavice su joj u korenu vukle na plavu. Imala je i pegice. U svakom slučaju, bilo je teško ne приметiti je. Ipak, meni je nekako promakla. Zvala se Ana, to je pretpostavljam bitno da se kaže kad se priča o nekome. – Tisa je pocepala najveći deo papira do tada. – Jednog dana je došla doktorka u učionicu. Ne znam da li su kod vas to radili, ali mi smo jednom u polugodištu imali pregledanje kose zbog vašaka. Doktorka je išla od učenika do učenika, prstima je vešto sklanjala pramen po pramen kose, nekome bi dunula u glavu, valjda da bi otklonila perut koja joj smeta. Vrlo brzo je prelazila s jednog učenika na drugog. Dok nije došla do mene. Svima je već dosadilo da prate pogledom dokle je stigla doktorka, ali toliko dugo se zadržala iznad mene, da su svi učenici ponovo počeli da prate šta se dešava. – Tisa je dva puta šmrknula. Nos joj se ponovo punio. – Kad je doktorka zaključila da imam vaške, htela sam u zemlju da propadnem. Učiteljica kao da je bila ljuta na mene. Grubo me je poslala kući, sve prstom pokazujući na vrata. Svi učenici su me gledali s gađenjem dok sam izlazila iz učionice. Odmah sam zvala mamu da dođe po mene, ali pošto radi do šest, morala sam da je sačekam. Sećam se straha koji me je obuzeo kada je zvonilo i odeljenje je izašlo na odmor. Svi su namerno hodali pet metara udaljeni od mene. Neki dečaci su govorili – fuj. Sve u svemu, deca su odvratna. – Tisa je otpila neprirodno dug gutljaj vina, uzela sam joj vino iz ruke, jer sam se uplašila da će morati na ispiranje želuca ako nastavi da pije. – Bila sam na ivici plača kad mi je prišla Ana. Svi su je začuđeno pratili pogledom. Pogotovo dečaci. Skoro svi su bili zaljubljeni u nju. Stavila mi je šake na slepoočnice i privukla moju glavu svojoj. Nekoliko sekundi stajale smo prislonjene čelo o čelo. Neko je doviknuo: „Fuj, Ana!“. Ona nije reagovala. Pokušala sam da je pogledam u oči, ali ona nije gledala u mene. Prvo je spustila ruke, a tek onda pomerila glavu. Neki su nas i dalje gledali zbunjeno, kada se okrenula i otišla. Samo tako, bez reči. Kad sam se posle tri nedelje vratila u školu, Ana je je bi-

la ošišana na kratko. Više nikome nije bila toliko upadljiva, sem meni. Od tad smo počele da se družimo. U trećem razredu, Anu je zarđali oluk u školskom dvorištu asocirao na krv, i inspirisana time, smislila je igru koja se zvala vampir. Bila je dosta jednostavna, kada se pogleda s ove distance. Ana je bila vampir i jurila nas je po dvorištu dok je neko ne bi preobratio u čoveka. Pošto bih uvek najduže ostala da trčim, to bih uvek bila ja. To sad zvuči banalno, ali stvarno je bilo jezivo. Ona je mogla satima da bude u ulozi. Mogao si da joj kažeš šta god hoćeš, ali ona nije reagovala. U nekim trenucima mi se dešavalo da posumnjam da je to uloga. Plakala bih i molila je da prestane, ali ona nikad nije. Tek kad joj dosadi, ona odustane. Je l' te ne gušim? – pitala me je Tisa naglo.

Bila sam obuzeta pričom i takvo njeno pitanje potpuno me je preseklo. Odmahnula sam glavom odsečno i čekala da nastavi.

– Dobro, ti slobodno reci. Da... Sećam se, jednom kad je došla da spava kod mene, ležale smo u krevetu i odjednom mi se samo učinilo da su joj oči zasvetlele. Jako sam se uplašila. Ona je shvatila da nešto nije u redu i pitala me je šta mi je. Ne znam šta mi je tad bilo u glavi, ali rekla sam joj iskreno, da sam se uplašila od njenih očiju. I to je bizar na stvar. U prvom trenutku sam videla na njenom licu da se prestravila. Ona se isto uplašila sebe. Onda je u sledećem trenutku potpuno zahladnela i počela da me plaši da je ušla u ulogu vampira. Uglavnom, nebitno. – Tisa je molećivo pogledala u flašu vina koju sam držala u ruci. Dodala sam joj je. – Ne znam što sam se sad uhvatila za to. Uglavnom, ona je sve uvek smišljala, tako da je uvek mogla prva da bira ko će biti u igri. Na primer, sećam se, igrale smo se Harija Potera, naravno, ona je bila Hari Poter, ja sam bila Ron. – Tisa se osmehnula. Ponovo joj se zatresla ruka, nisam pogrešno videla. – Jedne zime obe smo ubedile roditelje da nas puste s nastavnicom fizičkog na zimovanje. Sećam se da smo promrzle posle popodnevne šetnje i držale smo noge na ra-

dijatoru dok sam ja po hiljaditi put pokušavala da je ubedim da mi kaže da li se stvarno pretvarala u vampira ili ne. Inače je uvek izbegavala da priča o tome, a sad mi je odgovorila: „Je l' ti stvarno veruješ u to?“ Ali ne kao da me ponižava što sam toliko naivna da mogu da poverujem u takvu stvar, nego ju je stvarno zanimalo, kao da od mog odgovora zavisi da li je to istina. Svakako, na tom zimovanju smo prvi put počele da se svađamo, meni se svideo neki dečko, Denis, pa sam s njim često išla u šetnje bez Ane. Ona to nije mogla da razume. Nikad ništa nije rekla, ali svaki put kad bih se vratila iz šetnje u sobu, bila bi za trunku hladnija prema meni. I onda se desilo... Bile smo raspoređene u različite autobuse u povratku sa zimovanja. Ona je bila u autobusu sa Denisom. Sve vreme sam se plašila da će se Denisu svideti više nego ja. Stali smo na pauzu na pumpi. Ana je stajala sama i gledala u pravcu autobusa u kom sam bila ja. Pomislila sam da gleda ka autobusu jer ne vidi da sam ja izašla, ali i kad se autobus potpuno ispraznio, ona je i dalje gledala. Htela sam da joj priđem, ali Denis me je povukao za ruku i odveo iza pumpe da mi pokaže neko malo štene. Kad sam se vratila, Ana je i dalje stajala na istom mestu i gledala u istu tačku na autobusu. Stala sam pored nje. Ona me je pogledala, osmehnula mi se skoro neprimetno: „Ajde da zamenimo mesta“. Bilo mi je jako čudno što to predlaže. Nastavila je: „Znam da hoćeš da budeš s Denisom u autobusu“. Snažno sam je zagrlila. Bila sam presrećna što sam od nje dobila odobrenje. Sada sam slobodna da budem srećna sa Denisom. Nisam ni dvadest minuta sedela na novom mestu kada je autobus naglo stao. Čuo se nastavnice glas sa suvozačkog sedišta, to nije bila nijedna određena reč. To je bio vrisak. Svi smo se pridigli da vidimo šta se desilo. Autobus u kom je bila Ana skrenuo je s puta. Video se samo dim koji kulja. – Tisa je napravila veliku pauzu, voda joj je krenula niz nos. – Neki su preživeli, ali Ana je na mestu ostala mrtva. Autobus je pao na desnu stranu. Pričalo se posle da je bio klizav put, ali Anin otac koji je bio autome-

haničar sumnjao je na neki neprijavljeni kvar. Sad nije ni bitno – popila je flašu do kraja u jednom gutljaju. – Trebalo je da ja budem mrtva pre deset godina.

Tisa je počela tiho da plače. Nisam mnogo razmišljala šta da uradim. Sela sam pored nje. Nismo bile dovoljno bliske da bih je zagrlila. Pa sam se snašla. Uzela sam joj flašu iz ruke, otcepila sam poslednji delić etikete koja je bila nalepljena na flašu i nalepila joj je na ruku koja se već dva puta tresla.

– Kad god mi se desi nešto lepo ili sam prosto srećna, ja pomislim kako to ne pripada meni i kako nemam pravo na to. – Tisa je govorila kroz jecaje. – Dugo sam, kada legnem da spavam, u mislima nastavljala Anin život. Svaki dan koji ja proživim, uveče osmislim i za nju. I najgore u tome je što sam ih onda poredila. Koji dan je vredniji? Šta to uopšte znači čiji dan je vredniji? Ali znala sam da bi ona uradila nešto veće nego ja. Ona je uvek bila glavni lik, od nje se očekivalo da će nešto značajno promeniti. Bez Harija Potera nema filma, bez Rona ima. – Tisa se malo smirila. Između crvenih usana i svetloroze sluzokože videla se crna linija prelaza koja se stvorila od skorelog vina. – Stvarno je jezivo.

Dugo smo sedele u tišini, njeni jecaji su potpuno utihnuli. Trepavice su joj bile zalepljene jedna za drugu. Dok sam je posmatrala, na trenutak mi se učinilo da vidim sebe.

Ona govori o tome kako nije glavni lik, a večeras se opet radilo o njoj, a ne o meni. Ona je glavni lik u odnosu na mene. I dovoljno je hrabra da bude glavni lik. Prvi put pomislim da je za to potrebna hrabrost. Da li sam i ja kukavica kao moj otac? Da li se krijem iza drugih ljudi? Da li slušam druge ljude da ne bih ja govorila? Večeras se osećam kao da ona govori ono što bi ja trebalo da govorim. Ona oseća nešto što bi ja trebalo da osećam.

– Izvini ako sam te opteretila. Samo... Iz nekog razloga mi ti deluješ kao da možeš to da razumeš.

To me je preseklo, ali sam samo slegla ramenima.

– Kao da nekako sve slušaš na drugačiji način – nastavlja.

– Kako?

Sada Tisa slegne ramenima.

– Kao da i tebi to nešto menja – rekla je prodorno, a onda je shvatila da možda previše sebi daje za pravo – mislim, izvini, ja ne znam skoro ništa o tebi, samo mi tako deluje.

Opet smo neko vreme ćutale, a kada je ponovo progovorila, glas joj je bio drugačiji, pljuvačka gušća i jezik opušteniji. Podsetila me je na Viktora. Gledala je u pravcu neba. Od jakih uličnih sijalica kojima smo bile okružene tek se nazirala poneka zvezda.

– Zvezde koje mi vidimo na nebu mrtve su već milionima godina – rekla je Tisa.

Pogledala sam ka nebu, Tisa je zabacila kosu unazad, ulična svetiljka je zažmirkala i u tom trenutku me je zablešnula širina neba.

– To znači da je ono što mi vidimo u stvari samo prošlost – rekla sam.

– Daleka prošlost.

Tisa je nastavila da gleda nebo, dva puta je šmrknula.

Kada smo se rastale, osetila sam prazninu. Tisino prisustvo bilo je toliko jako da posle nje ostaje samo rupa. Kako to i obično biva, tu rupu odmah je popunila realnost. Praznina i istrošenost. Nisam mogla da dopustim da se sa tim osećajem vratim kući. Ne može ovo da bude kraj večeri, pomislila sam. Krenula sam ka „Bucku“. Nisam sebi baš tako formulisala pravac kretanja, ali sam onda skrenula levo kod Trga Nikole Pašića, nastavila pravo Bulevarom kralja Aleksandra koji vodi do Pravnog fakulteta kod kog sam skrenula desno u ulicu u kojoj je picerija „Bucko“, dakle kod tog skretanja je već bilo očigledno – krenula sam ka „Bucku“.

Kad sam stigla tamo, istog trenutka sam shvatila da to što radim nema smisla, ali kasno, videla sam Balšu kroz prozor. Stvarno je delovalo kao da stavlja mnogo salate, to je bila cela kutlača. Zakoračila sam prema lokalu kada me je

pogledao, naglo sam se okrenula, zakačila patikom štiklu neke žene i brzim hodom počela da se spuštam niz ulicu. Kada sam se dovoljno udaljila od picerije, pomislila sam, bože, bre, je l' može grom da me udari u glavu? Ipak, bio je to bolji osećaj od praznine i stvarnosti, tako da sam se s nekim pokajničkim uzbuđenjem vratila kući.

Tamo sam zatekla majku koja je zaspala na kauču. To joj se nikada nije dešavalo. Sigurno me je čekala.

Presvlačila sam se pažljivije nego inače, kako je slučajno ne bih probudila. Ipak, nisam mogla do kraja da kontrolišem svoje telo jer sam i dalje bila pijana. Kutija sa šminikom pala je na pod uz prasak. Zaledila sam se i sačekala nekoliko trenutaka. Izgleda da je nisam probudila. Dok sam nespretno skidala pantalone, setila sam se devojke iz dnevne bolnice koja nemoćno izlazi na hodnik.

Osetila sam olakšanje kad sam legla u krevet. Kada spavam, ne mogu da razmišljam ni o čemu. Zatvorila sam oči. Haotične, neorganizovane misli počele su da me opsedaju, postajale su sve isprepletanije, spajale su se jedna s drugom, dok više nisu imale smisla. Bila sam na ivici da zaspim kada mi je zazvonio telefon. Pogledala sam broj na ekranu. To je bio Viktor.

Mahinalno sam krenula da se javim, ali sam se u poslednjem trenutku zaustavila. Znam da je ispred zgrade. Ako se javim, izaći ću. Ne znam zašto, ali osetila sam da, ako večeras ne izađem, više nikad neće doći ispred moje zgrade. Na tu pomisao nešto snažno preseklo me je u stomaku. Posmatrala sam telefon koji je svetleo. Zamislila sam njegovo pijano lice, počela sam da se tresem. Telo mi je bilo na ivici da krene, samo mali pokret, i odletela bih na terasu. Okrenula sam se na drugu stranu i gledala u istu tačku na zidu. Pokušavala sam da se smirim, ali nisam mogla. Vilica mi je podrhtavala i telo mi se sve jače trzalo. Nećemo nikad otići zajedno na more. Treba da se okrenem, da se javim, da siđem, da ti kažem sve što imam da ti kažem. Kako najviše od svega želim s tobom na more. Kako, kada zamišljam scenu

kako umirem, jedino što me teši jeste pomisao da ti živiš. Da ti kažem kako imaš lepe prste i da ti se izvinim što ti to ranije nisam rekla, zato što sam tek skoro shvatila da su mi prsti bitni. Da ti kažem da svaki put kad ti pogledaš neki film, ja ga ponovo puštam pokušavajući da ga vidim tvojim očima. Da ti kažem da se sećam svega. Da ti kažem koliko bih volela da znam kako provodiš dane. Da ti kažem kako bih najviše na svetu volela naše dete, iako bismo mu upropastili detinjstvo. Da ti kažem kako se svaki put tresem. Kako mrzim sve te ljude koji su oko tebe, a ne shvataju koliko si poseban. Kako mrzim što ti ne shvataš koliko si poseban. Kako mrzim što ne možeš sebe da vidiš mojim očima. Kako mrzim što ne mogu da se promenim dovoljno da bismo bili dobro. Kako mrzim što ti ne možeš da se promeniš dovoljno da bismo bili dobro. Kako mrzim što nismo dobro.

Gledala sam svetlo koje na zid baca ekran telefona. Kada bih stala ispred njega i skupila hrabrosti da mu kažem sve, i dalje bi me gledao istim pogledom. To nije bio samo pogled, to je bilo sve ono što je on video u meni, sve ono što zna da bi ga uništilo, sve ono što je znao da ne može do kraja da poseduje, sve ono što ne može do kraja da ugasi. To je bila sva ta ljubav u koju nikada neće moći da poveruje da mu pripada. To su bile sve stvari preko kojih nikada neće moći da pređe.

Svetlo na ekranu prestalo je da svetli. Osetila sam nagon za povraćanjem. Šta ja to radim?

Sve u životu ću raditi samo da bi ti video.

Ako je i dalje tu, izaći ću. Hitro sam ustala iz kreveta, izašla na terasu. Osetila sam hladne pločice na stopalima. Vetar mi je pripio majicu uz telo. Provirila sam preko terase. Videla sam ga izdaleka, odlazi.

Duboko sam udahnula nalet vetra koji mi je nadošao do lica.

On će nastaviti da postoji. Živeće, sedeće u svojoj sobi, hodaće, disaće. Rizikovaću da to više nikada ne osetim. Do-

voljno mi je da postoji. Ne mora da bude pored mene. Dovoljno mi je da postoji.

Vratila sam se u krevet, telo mi je bilo prekriveno hladnim znojem, stopala sam obrisala o čaršav. Pre nego što je telo ponovo počelo da se trese, krenula sam u mislima da pratim svaki njegov korak dok hoda ka kući. Počela sam nekoliko zgrada niže od mesta gde sam ga poslednji put vide-la, toliko mi je vremena trebalo da dođem od terase do kreveta. Kada ne bih mogla da se setim koji je raspored zgrada pored kojih prolazi, ja bih zamišljala trotoar po kom gazi. Da li je izlizan ili reckav. Kad je došao do raskrsnice, uplašila sam se. Šta ako počne da trči, ili skrene, ili nikad nije ni planirao da ode kući? Ako je tako, onda pratim nešto što ne postoji.

Na trenutak se uplašim, ali onda shvatam da mi prvi put od kad sam ga upoznala nije ni bitno da li postoji. Moje je. I to je dovoljno.

Pratila sam ga svaki sekund puta do njegovog dvorišta, kada je otvorio vrata od kuće, zaspala sam.

Odluke, život je sačinjen od niza odluka. Odluke su ono što čini naš život drugačijim od drugih života. Ipak, samo određene su stvarno ključne. To veče kad sam zaspala, znala sam da je ovo bila jedna od njih. Kasnije ću je verovatno još dugo preispitivati i proživljavati sve moguće varijatne koje bi se desile da sam se te noći javila na telefon, ali nikad stvarno neću znati šta bi bilo.

Ponovo se nalazim u nepoznatom prostoru. Svetlo je prigušeno i narandžasto, nameštaj star i oronuo. Nema prozora, ili je napolju samo toliki mrak da su prozori neprimetni. Osetila sam prisustvo ljudi, kao da se u tom stanu dešava neka proslava. Ipak, ja nisam deo toga, stojim sama u hodniku. Primetim stepenice u uglu sobe i pažljivo, proveravajući da li me neko gleda, penjem se uz njih. Na vrhu stepeništa su vrata. Takva vrata su obično ona zaključana, kroz koja niko ne sme da uđe, ali ja ih ipak lako otvaram.

Na krevetu leži baka. Mišići su joj atrofirani, ali u licu je rumena i puna života. Soba je mala, skladište starih stvari. Zbog slojeva prašine vazduh je težak. Znam da sanjam i da je baka već umrla. I ovde je mrtva, iako je disala, gledala me, a onda se i nasmejala. Neprijatno mi je. Ne znam šta da joj kažem. Zašto je dole proslava, a ona leži ovde, mrtva? Šta da joj kažem kad mi je samo jedna stvar u glavi?

– Kako izgleda... – pitam je.

– Smrt? – odgovori.

Nesigurno klimnem glavom. Ona počne da se ceri, a onda se zakašlje. To je dug, suv i gnojavi kašalj. Kad se smiri, blago se lupne po grudima.

– Nije loša. Samo malo, ovde u grudima, osećam krvni ugrušak. – Opet se osmehne. Deluje spokojno.

– Izvini za buku.

– Što se izvinjavaš, uskoro ću i ja da siđem – odgovorila je. – Lara se toliko potrudila da namesti svetla, greota je da to ne vidim.

Vidi da me je taj odgovor potpuno zbunio. Ispod smežurane kože koja je prekrivala njene ruke pojave se dve tanke žile, pomoću njih se pridiže u krevetu.

– Saro, nemoj da si blesava kao ostali.

Blago odmahnem glavom u znak nerazumevanja, zakoračim jednom nogom unazad i u tom trenutku se probudim.

Otvorila sam oči i pogledala po sobi. Kako je mislila da ne budem blesava kao ostali? Kakvi su to ostali? Lara je namestila svetla? Nekoliko trenutaka sam gledala u plafon i pokušavala da shvatim smisao svog sna. Bila je tamo i rekla je da smrt nije loša... Smrt.

* * *

Imam šest godina, Prvi maj je i danas ću saznati šta znači reč „smrt“.

Imam šest godina i moja porodica tradicionalno za Prvi maj odlazi na plac. Barem je dosad tako bilo. Od sledeće

godine plac će se izdavati i teško da ćemo onda ići. Majka kaže da je to zato što je otac ostao bez posla.

Svake godine se menja postavka rođaka koja ide s nama. Baba kaže da je to zato što moji roditelji veoma drže do porodice. Tetke, strine, ujaci, teče, sestre od tetke, braća od ujaka, sestričina, baba, dede, svekrve, zaove, šuraci, nećaci, deveri, tastovi, snaje, prije, svastike, svaki zbunjujući naziv za rodbinsku vezu, sve ih imam. Baba priča da moji roditelji zbog toga gutaju mnoga govna. Da li se isplati? Ona kaže: „Valjda da.“

Posebno je toplo. Otac je u šorcu dok raspaljuje vatru. Uvek mu pomažem oko toga. To je naša stvar.

Volim kako je taj proces pravljenja roštilja uvek isti. Svaki put imam osećaj kao da smo sve uhodaniji. Majka u kuhinji začini meso i stavi na tanjir. Onda ja trčim od roštilja do majke i nazad. Uvek barem jedan ćevap padne na pod, zabrinuto pogledam oca, on mi se toplo osmehne i kaže da će ga pojesti neki pas.

Otac posle dve šnicle koje spusti na vrelu rešetku uzme hladno pivo koje je pripremio. Pre nego što ga otvori, obavezno, nasloni mi ga na rame, da vidim koliko je ledeno. Svaki put se štreknem, i onda kada znam da će to uraditi. Deluje mi da njemu znači da se štreknem, a meni nije teško.

Kada vatra bukne, daje mi da ja pospem pivo iz limenke u vatru. Čuje se uvek isto – cccccc!

Ipak, danas je tolika vrućina da ni ne osetim kad mi prsloni limenku na rame. Prvi put se ne štreknem. Pivo je toplo. Otac se vidno iznervira. Predloži mi da idem malo u hlad s drugom decom: „Ovde je stvarno nepodnošljivo. Idi, ajde! Ako već nisi dobila sunčanicu.“

U prvom trenutku uvredim se što mi to uopšte nudi. Ja nisam izdajica. Međutim, kad vidim da prosipa pivo u travu, shvatim da je ozbiljan.

Spustim se niz popločan putić do šume, ispod kuće.

Između dva bora zakačena je ležaljka. Uvek dva ista bora.

Lara sedi na ležaljci. Obod ležaljke joj se zario u butine. Drži slušalice u ušima i iz njih se čuje bend *The Smiths*. Sad je u toj fazi, tako je rekla mama kad sam se tog jutra naljutila na Laru u kolima, ima trinaest godina i ulazi u pubertet, rekla je.

– Kad umreš, samo više ne postojiš. To svi znaju – kaže Lara.

Preseče me nešto u stomaku. To što ona priča nema nikakvog smisla. Kako možeš da ne postojiš? Osetim kako mi se lice crveni, srce mi ubrzano kuca. Uplašim se šta će sledeće reći, a ne mogu nikuda pobegnem.

– Ne znam kako to nisi i sama shvatila dosad. Logično je. Ne sećaš se perioda pre nego što si se rodila, je l' tako? – ne sačeka da odgovorim – Tako je. Ili, evo, kad spavaš a ne sanjaš. To ti je bolji primer. Zaspiš i samo se probudiš, ovo između ne postoji. Crno. Ništa. E, pa, tako ti je i kad umreš, samo se nikad ne probudiš.

Guši, seče, žiga. Pluća, srce, stomak. Guši, seče, žiga. Pluća, srce, stomak.

– Ma, daj, Saro? Nisi se valjda uplašila sad. Meni je to baš ohrabrujuće!

Ohrabrujuće?

– Ne razumem...

– Ohrabrujuće kao... Osećam se bolje kada pomislim da postoji neki kraj svega ovoga, i da je na tom kraju samo neka tišina.

Prigušeno čujem majčin glas koji nas zove na ručak. Zašto da jedem kad ću da umrem? Lara ustaje kao da ništa bitno nismo pričale i ode da ruča. Sedim na ležaljci i posmatram kroz drveće porodicu koja sedi za stolom na terasi. To ne može da bude istina. Lara me samo zafrkava. Kad bi to bilo istinito, pa ne bi valjda sada svi sedeli za stolom, smejali se, pričali i jeli! I tetke i strine i ujaci i teče i sestre od tetke i braća od ujaka i sestričina i baba i dede i svekrve i zaove i šuraci i nećaci i deveri i tastovi i snaje i prije i svastike, pa ne bi valjda samo tako sedeli? Ne bi valjda živeli?

U povratku, u kolima, sve je bilo uobičajeno. Mirisalo je na cveće koje je majka ubrala oko kuće. Oko naših glava letela je neka muva. Sunce je zalazilo. Majka je skinula maramu s glave. Zapahnuo me je miris omekšivača. Preplanuli smo u licu. Sve je isto, samo što nije. Da ne bih razmišljala, u glavi iznova ponavljam reč koju sam tog dana prvi put čula. Šifonjer. Šifonjer. Šifonjer.

Mislim da ta reč označava svetiljku na ulici. Kasnije mi kažu da ta reč u stvari znači orman.

Stižemo kući, ležim sama u sobi, u mraku. Prevrćem se u krevetu, otkrivam, pokrivam. Držim šaku na srcu. Sad kad mi više nije svejedno da li ću umreti, malo da proverim kako rade organi. Sklopim oči i vidim pred sobom to ništa. Kao da stojim nasred provalije, kojoj se ne vidi kraj. Lebdim iznad nje, ne padam još, ali znam da ću uskoro pasti. Pomislim na raj o kom mi je majka pričala, briznem u plač.

Volim naša zajednička tuširanja, imamo razrađenu posebnu tehniku ispiranja kose. Šakama se oslonim o zid i nagnem glavu unazad, da mi sapun ne upadne u oči. Majka mi uvek govori da zatvorim oči dok mi rukom prolazi kroz kosu i mlakom vodom spira sapunicu. Ipak, neki glas u glavi tera me da ih otvorim, barem na sekund. Ako ne otvorim oči, zauvek ću biti tužna. Ako ne otvorim oči, razboleću se. Ako ne otvorim oči, hrčak će nam uginuti. Otvorim oči i gledam u beli plafon.

– Šta to znači kada neko umre? – pitam.

Majka se malo zamisli, što mi nije sumnjivo, jer je na dosta mojih pitanja morala dobro da se zamisli da bi mi odgovorila.

– Ako je čovek kroz život dobra osoba, on odlazi u raj.

– Kako izgleda raj?

– U raju sediš i pričaš sa svim ostalim dobrim ljudima koji su umrli. Sedite na oblacima. Oblaci su ti kao neki jastuci.

I dalje mi tu ništa nije jasno pa je pitam je li tamo ima koka-kole, Cartoon networka i Mekdonaldsa. Kad potvrdno odgovori, više ne postavim nijedno pitanje.

Neko vreme bezbrižno živim sa saznanjem da ću, kad budem umrla, samo morati da promenim televizor (koji će, verovatno, tamo biti mnogo veći i bolji nego kod nas u stanu), lokaciju Mekdonaldsa, koja će biti na nebu. Što mi je bilo poprilično prihvatljivo. Budem spremna čak i na to da je tamo limenka koka-kole verovatno neke druge boje. Crvena je previše jarka i videla bi se sa zemlje.

Zamišljam kakav je nameštaj tamo gore. Sigurna sam da sve mora da bude bele i plave boje, ali mi uopšte nije jasno od kog bi to moglo da bude materijala ako može da stoji na oblacima. I kako su ti mrtvi ljudi dovoljno laki da tamo sede? I kako ih odvedu do gore? Da li koriste merdevine? Ili avion? Ili portal? I kako to da kad smo išli avionom u Španiju nisam videla nijednu mrtvu osobu?

Lagala me je.

Posle tog Prvog maja, dve godine intenzivno razmišljam o smrti i svim njenim posledicama, a i kad ne mislim, bude mi tu negde.

S vremenom nađem misli koje me smiruju. Ponavljam te misli dok strah ne prođe. Ima vremena dotad. Dotad ću nešto shvatiti. Ima vremena dotad. Dotad će me biti baš briga da li ću umreti. Što bi čovek tako razmišljao kad je život tako lep? Kad ima još toliko vremena?

Delovalo mi je kao da sam zauvek uspela da zapušim rupicu kroz koju smrt može da se ušunja u život. I dugo je bilo tako. Sve dok smrt nije sela na buldožer, u punoj snazi se zaletela, srušila mi zid s rupicom i usput mi otkinula ruku.

* * *

Ustala sam iz kreveta, počela da se oblačim. Uzela sam telefon i videla Viktorovu poruku. Otišao je na dva meseca u Hrvatsku. Uvek je pominjao da će otići da radi negde tokom leta, nisam ga shvatala ozbiljno. Sad je otišao. Odložila sam telefon i izašla na terasu. Zapahnuo me je miris

omekšivača. Prišla sam sušilici za veš i uzela čistu majicu. Kad sam pogledala grad, odjednom me je obuzeo jak osećaj besmisla. Sad kad nema Viktora, grad mi je izgledao pusto, prazno, glupo, prosto potpuno bezvezno. Nema nikoga u ovom gradu. Ne može ništa da se desi u ovom gradu. Trunuću sama u ovom gradu.

Otišli smo na porodični ručak kod strine. Svi smo jeli neslanu supu. Tako su rekli doktori. Dve nedelje posle terapije što manje slanog. Strina je to kao lekar shvatila vrlo ozbiljno. Svi su ćutali i jeli bez pogovora, sem malog Dimitrija. Njemu se na licu videlo da je supa bljutava. Supa i jeste bila bljutava. Pored toga, sve je prolazilo relativno normalno. Strina je pričala anegdote sa dežurstava. Stric se hvalio Dimitrijevim poznavanjem marki automobila i iskoristio bi svaku priliku da propituje Dimitrija o tome. Sve je bilo normalno, ali onda sam slučajno laktom oborila viljušku na pod. Sagla sam se da je dohvatim. Kad sam se ponovo uspravila, primetila sam TAJ pogled. Svi su imali TAJ pogled na licu. Nisu ga na vreme sklonili, valjda nisu očekivali da ću tako brzo da dohvatim viljušku.

To je bio isti pogled kao kada je teča sedeo za stolom, davno, sa zavojem oko glave. Svi su odahnuli kad sam se sagla, a sad kad sam se uspravila, svi su imali pogled griže savesti na licu što su se tako osetili. Na trenutak su bili oslobođeni neprijatnog osećaja brige, griže savesti, nemoći, sažaljenja i straha koji obuzimaju kada su u prisustvu nekoga koga nazivaju „bolesnim“. Koliko me je to razbesnelo. Koliko me je razbesnelo što me tako gledaju jer ja sam znala da sam dobro. Dobro se osećam. Meni ništa ne fali. Još. Još mi ništa ne fali. Što me tako gledate?

Onda sam samo odjednom shvatila. To je bolest. To što me tako gledaju. To je bolest. Jer šta je bolest zapravo? Kada nešto ne možeš, kad ti je telo izbačeno iz koloseka, ne funkcioniše kako „treba“. Stanje u kom si slabiji od uobičajenog. U redu. To jeste bolest. To je neprijatno, ume da bude bolno, ume da te isisa, da pojede sve drugo. Ali taj

pogled, svih tih ljudi, čini me „bolesnom“. Pravi me malom, nemoćnom, drugačijom. To njihovo sažaljenje vraća me na moje mesto, da slučajno ne zaboravim da je to što mi se dešava neprijatno, bolno, da može da me isisa i da može da pojede sve drugo. Nemoj da zaboraviš, Saro! Nemoj da zaboraviš!

To je valjda saosećanje. Dobro je da ga svi imaju. Ali zašto onda nakon tog saosećanja dolazi potreba da me sklo-
ne. Svi mogu da saosećaju dok im prija, u nekoj pauzi svog života. Čak će se osećati bolje u svojoj uljuljkanoj pišljivoj egzistenciji kada dođu kući posle našeg susreta. Oni su puni saosećanja, kako im je žao. Meriće između sebe kome je više žao. Ogovaraće se oni kojima nije. Ali ipak, i jednima i drugima će laknuti kad više nisam tu, kad ne moraju da me gledaju. Ne zbog mene. Nego zbog njih samih. Ja ih podsećam na neprijatnost, ja ih podsećam na prolaznost vremena, na konačnost, na smrt, na to da može i njima isto da se desi. A ipak, zapravo, niko tu ne misli STVARNO da i njima to može da se desi – zbog toga me, u neku ruku, gledaju s visine. Zamisli da se meni desi... Ali neće, meni se to nikada neće desiti.

To je dobro. I ja sam tako razmišljala. Tako mora da se razmišlja, inače bismo svi verovatno crkavali od straha svakog trenutka našeg života. Ali onda pustite mene da živim u tome da mi je dobro, ma i u tome da mi nije dobro. U tome, ako me stegnu prozirne niti kao onu devojk u dnevnoj bolnici, i da ne mogu da kontrolišem svoje telo. I da ležim kao ona prelepa devojčica sirena, i da primam terapiju zbog koje neću moći dve nedelje da jedem posoljenu supu. Samo me pustite sebičnih pogleda, osuda, procena. Osećam se jebeno dobro. Jebeno odlično. Jebeno može da mi bude lepše nego vama, pa makar ležala i ne pomerala se. Majku vam jebem! Mogu da osećam šta hoću. Zašto mi pripisujete ko sam? Šta sada mogu, šta sada ne mogu da osećam? Šta sada mogu da radim, šta ne mogu da radim? Zašto je strina promenila ton? Ko sam joj ja to sad? Zašto

ima zadržku? Zato što joj dugujem. Zato što sam sada zavisna od njih. Od bolnice, od doktora, od lekova, od farmaceutske industrije, od nje, od veza, od para. Zato što svi u bolnici postaju samo dijagnoza, broj, krvna slika, broj limfocita, leukocita, broj tačkica, broj niti, broj organa. Više nije bitno što radim u farbari, što je Viktor otišao na dva meseca, što nisam još uvek skupila hrabrosti da nacrtam vazu i narandžu. Nije više bitno ko si. Osim što je jako bitno ko si. Dajte dokumentaciju, stanite u red, je l' ste me čuli? Budite fini, budite poslušni, budite uredni, budite pristojni, lepo se obucite, inače nema leka, inače nema pomoći. Budite dobro da biste bili dobro. Budite civilizovani! Tihi! Drski ste! Kako ste samo nezahvalni! Bahati! Bezobrazni! Nekome ste zauzeli mesto, a tako ste aljkavi, drski, prosti. Šta ste umislili, ko ste? Mislite da ste bolji, vredniji od drugih? Uradite ono što vam se kaže!

Koliko je to strašno, zavisiti od nekog drugog.

Kad bih preživela smak sveta, pomračenje Sunca, opet bih umrla, jer ne bi bilo ljudi koji mogu da me leče. Prosto bih svakako umrla.

Ne mogu više da odem nekud daleko, promenim ime i promenim život, moram prvo da se konsultujem s doktorom.

Nisam još ni sigurna da je to, nisu još stigli rezultati, ali znala sam da jeste. Sve mi je govorilo da jeste. Ili je to ili ću umreti. Znam da će se desiti nešto loše ove godine i već je uveliko počelo.

Ranije sam otišla s porodičnog ručka, pod izgovorom da moram u farbaru. Svako moje ponašanje se sad pravdalo: „Uznemirena je.“ Tako da mi roditelji ništa nisu rekli, iako su znali da imam još vremena do početka radnog vremena.

Gazda se oduševio što sam stigla ranije.

– Seko, pa ti si uvek tu kad mi trebaš – rekao je.

Ceo dan smo zajedno mešali farbe. Prvi put sam ga videla da nešto radi. Čak je i kompjuter bio ugašen. Oko šest

po podne smo završili. Pokazao mi je na gomilu kanti s far-
bom koju smo naređali u piramidu, dao mi je spisak naru-
čenih farbi i zamolio me da proverim da li je sve tu. Treba-
lo bi neko uskoro da dođe po porudžbinu.

Čim sam došla do kraja spiska, čula sam iz druge sobe
otvaranje ulaznih vrata. Gazda se srdačno pozdravio i rekao
da je sve spremno.

– E, super, čale nije uspeo da nađe parking, pa moram
sve ispred da prebacim – prepoznala sam taj glas, nisam
odmah povezala ko je u pitanju, ali mogla sam da se zaku-
nem. Ja znam taj glas.

– Nema problema, pomoći ću ti ja – odogovorio je ga-
zda. – Seko, je l' sve spremno?

Pre nego što sam odgovorila, gazda je otvorio vrata ra-
dionice.

– Je l' sve tu? – ponovio je.

Klimnula sam glavom. Gazda je uzeo dve kofe i počeo
da ih iznosi iz radnje. Oklevala sam, onda sam i ja ponela
jednu.

– Ma, 'de ćeš ti s tim, pusti to! Posle kilu da dobiješ, pa
da mi uvale da platim neko osiguranje – rekao je gazda.

Stvarno je bilo dosta teško. Krenula sam da spustim ko-
fu s farbom na pod da bih odmorila ruke, ali neko ju je pri-
hvatio. Podigla sam pogled. Balša. Zaledila sam se. Otkud
on ovde? Da li me je pratio od sinoć? Kako me je našao? Da
li ga je Vesna poslala? Da li su i drugi iz ateljea došli? Ne.
Onda sam shvatila. On je došao po farbe. To je bio njegov
glas.

Balša nije delovao kao da se preterano iznenadio kad
me je video. Bio je smiren. Ipak, pomislila sam, on je oso-
ba koja bi pred ubicama bila u stanju da glumi da je mrtva,
mogao je valjda da sakrije i iznenađenje.

– Znači, stvarno radiš u farbari. Ja sam mislio da se foli-
raš – osmehnuo mi se.

Uzratila sam osmeh. Da li me je video sinoć?

– Znaš da mi se učinilo da sam te video sinoć ispred „Bucka“.

Ubiću se. Propašću kroz zemlju. Nemoj da pocrveniš. Nemoj da pocrveniš. Pocrvenela sam.

– Ne znam. Mislim da nisam juče prolazila tuda.

Balša me je na trenutak sumnjičavo pogledao, a onda je slegao ramenima. Uzeo je još jednu kantu, dok je prolazio pored mene, namerno me je odgurnuo.

– Izvini – rekao je podrugljivo. Simpatično podrugljivo.

Gazda se u tom trenutku pojavio na dovratku, pogledao nas. Iskezio se kao hijena. Jao, ne!

– A, pa jeste, vi ste vršnjaci! Tako treba, tako treba! – gazda je lupnuo modela po ramenu, namignuo mu je i uzeo još dve kante.

Neprijantost je u meni samo rasla. Nisam znala kako i dalje postojim na ovom svetu s tolikim osećajem neprijatnosti. Osećala sam se kao da sam isečena iz starih dnevnih novina od požutelog papira i nalepljena na tek otvoreni modni časopis s masnim stranicama koje još uvek mirišu na novo.

Model, s druge strane, nikakva reakcija. Kao onda, kad mi je prišao u ateljeu, kad je bio potpuno go.

Uzeli su i poslednje kante iz radionice. Obojica su sada ostali u glavnoj prostoriji. Znala sam da bi trebalo da izađem da se pozdravim, ali sam pokušavala što duže da odložim taj trenutak. Tek što sam skupila hrabrosti da izađem iz radionice, Balša me je presreo na dovratku.

– Aj' sa mnom.

To me je potpuno zbunilo.

– Radim – rekla sam.

Balša je spustio ruku s dovratka i otišao u glavnu prostoriju. Opet nadmenost. Zašto sam morala to da kažem? Zašto nisam ponudila da se vidimo kasnije? Samo je otišao. Odustao je od mene i otišao.

– Je l' postoji neka šansa da pomogne neko iz radnje sa krećenjem? Je l' se to radi?

Gazda je stavio ruke na bokove i obrisao rukom znojava čelo.

– Pa, znaš kako, ima onih koji hoće poneki put, al' umeju da naplate. Ne znam koliko tu posla ima, po kantama bi se reklo dosta... – Izašla sam iz radionice. Gazda me je pogledao. Počeo je da klima glavom. Izgleda da je shvatio.

– Ali seka može sve to sama da okreći, vidi kakva je – gazda mi je konspirativno klimnuo glavom.

– To bi bilo strava. Može odmah?

– Nego šta. I ovako samo radi, mora malo i razonode, što bi se reklo – pogurao me po leđima i toplo mi se osmehnuo.

Balša me je pobeđnički pogledao, izašao je na ulicu.

– Ajde, čekam te.

Stajala sam ukipljeno još nekoliko trenutaka, a potom sam brzo pokupila svoje stvari, klimnula gazdi u znak zahvalnosti i izašla na ulicu. Nije bilo nikoga. Osvrnula sam se, Balša mi je mahnulo sa suvozačkog sedišta belog juga parkiranog s druge strane ulice. Pretrčala sam na crveno, ušla u kola i bacila se na sedište. Čestice prašine digle su se u vazduh, ispunile su zračak sunca koji se prelamao kroz prozor i onda nestajale u senci kao da ih nikad nije ni bilo. Sećam se da mi je jedan dečak iz osnovne škole, direktor-kin sin, rekao da je veliki procenat prašine zapravo istrunjena ljudska koža. Pokušavala sam da ne dišem, nisam uspe-
la. To je isti dečak koji me je zbog vezane kose pitao da li sam očelavila.

Kola je vozio sitan usukan čovek, mirnog i toplog izgleda. Bio je jun, a on je već pocrneo. Videlo se da mu je koža tokom godina bila previše izložena suncu. Na pojedinim delovima visila je kao bakina, a bio je relativno mlad. Blago mi je klimnuo glavom.

– Čika Đole. Drago mi je – rekao je.

– Sara.

– Ja sam Balša, inače – rekao je Balša.

Je l' on znao moje ime kao ja njegovo ili ga je i on sad prvi put čuo?

Njegov otac je bio ćutljiv. Povremeno bi mi se blago osmehnuo kada bi u retrovizoru primetio da ga gledam, a potom bi brzo sklonio pogled. Balša je vrteo stanice na radiju i nikako da odabare jednu. U odnosu na svog oca, bio je hiperaktivan. Na kraju je pustio presek stanja na putevima. Širom je otvorio prozor i zapalio cigaretu. Uvukao je dugački dim. Filter se sigurno zagrejavao. Izbacio je ruku s cigaretom kroz prozor. Dim je jurnuo ka mom licu, kao kad sam bila mala i vozila se s majkom i ocem u Crnu Goru.

Okrenuo se ka meni. Morao je da se dere jer je zvuk vetra bio prejak.

– Je l' ti smeta prozor? – pitao je.

Odmahnula sam glavom, a kosa mi se razletela na sve strane. Jedva sam mu videla lice jer je sunce iza njega bilo prejako, videla sam samo obrise. Odjednom sam osetila to... Osetila sam da je ovo bitan trenutak. Kao onda s Tisom kad me je gledala. Onaj trenutak kad će odlučiti šta misli o meni. Takav je bio i ovaj trenutak. Da se u bilo kom drugom momentu okrenuo, to bi bio samo običan okret. Da nije sunce bilo pod tim uglom, da prozor nije bio baš toliko otvoren, da se filter cigarete malo manje užario... Ali baš sad se sve poklopilo i taj okret znači sve ili ništa. Na tu pomisao mi je nagonski došlo da se povučem. Osetila sam pritisak. Da li sam dovoljno dobra?

Bitno je da ne upropastim ovaj trenutak. Bitno je da budem ja, bitno je da ne skrenem pogled. Skrenula sam pogled. Naravno da jesam. Gotovo je.

Ponovo sam ga pogledala kad sam skupila hrabrosti da se nosim s posledicama. Balša je bio zagledan u mene. To je trajalo nekoliko trenutaka. Nekoliko veoma kratkih trenutaka, toliko kratkih da bi za nekoga sa strane bili neprimetni. Neko sa strane nikada to ne bi nazvao „zagledanjem“. Ali ja sam znala da se zagledao. I on je znao.

– Naješćeš se kose.

Iskoristio je još jedan dim kao izgovor da se okrene na drugu stranu. Nastavio je da gleda kroz prozor. Na trenutak je delovao potpuno prisutan, kao da pamti svaki detalj, kao da sve primećuje i da mu je sve bitno. U drugom trenutku je delovao kao da ništa nije dostojno njegove pažnje. Plašilo me je to što mislim da je on bio sposoban da iskreno oseti oba.

Izašli smo iz gužve, bili smo na auto-putu. Konačno sam mogla da odahnem. Od kada je ušao u radnju, sve mi je delovalo haotično. Nisam imala vremena da razmišljam. Zašto me je pitao da krenem s njim? Zavalila sam se u sedište i pogledala kroz prozor. Išli smo toliko brzo da su se boje stapale jedna u drugu. Jedina stvar koju sam mogla jasno da vidim bio je dim Balšine cigarete koji mi je povremeno obletao oko glave.

Dobro je prošao onaj trenutak. Dobro je prošao.

Vozili smo se četrdeset pet minuta, dok nismo skrenuli na uski put. S obe strane puta bilo je samo prazno prostranstvo.

– Uskoro stižemo – rekao je Balšin otac.

Uspravila sam se. Prvi put sam se zapitala kuda mi to zapravo idemo. Vozili smo se nekoliko minuta dok nismo naišli na niz kuća, koje su bile solidno udaljene jedna od druge. Parkirali smo se ispred najveće u nizu. Bila je nedovršena, na dva sprata. Na donjem spratu još uvek nije bilo prozora, na gornjem spratu je falila jedna strana zida i nije bilo krova. Na metalnu šipku koja je virila s terase na drugom spratu bile su zakačene oprane potkošulje koje su bile nepopravljivo umrljane građevinskim materijalom.

Kako kuća nije bila okrećena, još uvek se video svaki pokret, svako ređanje cigle na ciglu, svako mazanje cementa, procenjivanje, skretanje, lupanje, greške. Ova kuća izgrađena je pukom snagom ljudske ruke. Okrenula sam se ka malom ispijenom čoveku koji je vadio i poslednje kante farbe iz gepeka. Ovo je on sagradio.

Balša je stao pored mene. Oko nas je bila čistina. Bili smo usred ničega. Trava okolo bila je žuta i spaljena. Ovde nije bilo hlada.

– Ovo je tvoj tata sagradio?

– Pomogao sam i ja malo. Ali da, uglavnom čale – rekao je.

Otvorio je vrata čije su ivice bile obložene sunderom. Ušli smo. Unutra je bilo potpuno prazno. Nije bilo ničega. Ni parketa, samo beton.

U uglu prostorije postojao je jedan zid koji pravi improvizovanu sobu. Unutra je bio dušek za spavanje, a svuda okolo pobacane stvari. Balša je seo na dušek. Prvi put sam imala osećaj da mu je malo neprijatno. Nije promislio pre nego što me je pozvao ovde. Nije znao šta dalje, zato je upalio cigaretu. Prišla sam dušku. Bilo mi je glupo da sednem, pa sam stajala i razgledala sobu. Na jednoj stolici je stajala gomila nabacanih skica. Krenula sam rukom ka papirima i upitno pogledala Balšu tražeći dozvolu da ih pogledam, klimnuo je glavom. To mi je odlično došlo, sad sam imala šta da radim s rukama, nisam samo zijala okolo kao budala.

Skice su mu bile načinjene iz kratkih poteza. Bio je jako detaljan.

Kad sam okrenula drugu stranicu, osetila sam da je sada prirodno da sednem na dušek.

Sela sam. Sada je sve lakše.

Imao je dosta skica izvitoperenih zgrada koje se prepliću jedna s drugom, karikaturalnih izdeformisanih lica. Ponavljali su se određeni motivi, izgrizeni nokti, voda... Sve je delovalo mnogo mračnije od onoga kako sam ja doživljavala Balšu. Klimala sam glavom.

– Stvarno je dobro.

Stvarno je bilo dobro. Naslonio se rukama na dušek i malo se zavalio. Sada ništa nije bilo vredno njegove pažnje. Da li je to zato što je toliko svestan da su mu crteži dobri, da svaki put kad ih pogleda on iznova shvata da ga niko ne

zaslužuje? Ili ja to projektujem jer se sada osećam toliko ispod njega?

– Spavaš ovde? – pitala sam ga.

– Ponekad, ali najčešće ovde, dovodim ljude da ih tetoviram. – Štreknula sam se na to. Mislila sam da sam ja prva osoba koju je doveo ovde. Nisam imala razlog to da pomislim, ali pomislila sam.

Sve mi je odjednom delovalo beznačajno. I to što me je pozvao da krenem s njim, i što je od svih farbara u gradu došao baš u tu farbaru i što mi je prišao u ateljeu, čak i trenutak u kolima mi je delovao bezvezno.

Ispod gomile odeće izvukao je mašinicu za tetoviranje, pokazao mi ju je sugestivno.

– Hoćeš?

Rekao je to usputno, kao da mi nudi žvaku. Njemu je to bilo ništa. Zauvek je njemu ništa. On je takva osoba. Takva sam ja želela da budem, da me tako baš briga. On bi u magnetu zaspao, kad bi saznao da mogu da prestanu da ga slušaju ruke, noge, jezik, glava, on bi slegao ramenima. On je sigurno na smrt gledao isto kao Lara. Kao olakšanje. Divila sam mu se, ali sam ga se i plašila. Da li želim da se približim takvoj osobi? Može li takvu osobu bilo šta što uradim zaista da pomeri? Viktora i mene su na isti način pomerale stvari. Mogao je da me uništi. Mogla sam da ga uništim.

Je l' Balša sposoban da bude uništen? Nisam to planirala... Ali saznanje da to ne bih ni mogla da uradim samo mi je stvaralo odbojnost. Sebična sam.

Da mi je samo nekoliko trenutaka ranije ponudio da me istetovira, bilo bi mi teže da odbijem, ali pošto je ionako sad sve bilo beznačajno, samo sam odmahнула glavom.

– Što, čoveče? Pa kad sam te već dovukao dovde, za džabe ću ti je uraditi.

Osmehnula sam se, malo sam se pridigla. Ostavila papire sa skicama nazad na stolicu. Sada je urednije nego što je bilo.

– Ne znam. Nekako, nikad nisam mogla sebe da vidim kao osobu koja ima tetovažu – rekla sam.

Balša nije imao reakciju na to, kao da nije ni čuo. Uzeo je torbu koja je ležala u uglu sobe. Izvadio je dopola popijenu flašu vinjaka, ustao i pokazao mi da ga pratim.

Popeli smo se na drugi sprat. Balšin otac je prebacivao neki građevinski materijal s jedne gomile na drugu.

– On ne staje – rekao je.

Došli smo do dela kuće na kojem fali zid i seli smo na ivicu betonske ploče. Pogledala sam dole. Oko četiri metra. Ako padnem, velika je verovatnoća da neću umreti. To je dobro.

Nebo se već zamračilo i sve okolo je postalo plavo. Kože su nam izgledale tamnije. Počeo je da pirka hladni vetar. Čulo se šuškanje kese s peskom. Balša je otvorio vinjak, uzeo prvi gutljaj i onda mi ga pružio. Otpila sam.

– Nisam te nešto viđao posle u ateljeu – rekao je.

– Nisam bila od onda.

– Što?

Slegla sam ramenima. Usledila je tišina.

Ne. Sve je bezvezno, zašto je sve bezvezno? Ako sada ne kažem nešto iskreno, sve će samo ostati ovako. Bezvezno. Udahnula sam vazduh.

– Kod tetovaža me plaši to zauvek – rekla sam gledajući ispred sebe, uzela sam veliki gutljaj.

Balša me je pogledao.

Video me je. Bili smo tu, sedeli jedno pored drugog i konačno me je video.

– Zato nisam htela da se tetoviram – dodala sam jer mi se učinilo da nije siguran zašto sam to rekla. Ali, bilo je iskreno, znao je da je iskreno. Ugasio je cigaretu o beton. Čuo se zvuk guljenja papira. Zagledao se ispred sebe.

– Jako nam je to zauvek... Računao sam. Posle, otrpili-ke, pedest godina nakon smrti, tkivo nestaje, ostaje koža, još trideset godina da se i to raspadne... Zauvek ti je u stva-

ri devedeset godina i posle toga još tih osamdeset. Sto sedamdeset godina.

– Zapravo mi je baš čudno kad ljudi imaju taj trip kao ti.

Opet ljudi. Opet sam mu deo nekog skupa, opet nisam samo ja. On to što sam rekla ne gleda kao moju originalnu misao. Kako je moglo da zvuči kao da sam iskrena i da mu se otvaram, ako je to samo jedan uopšten strah? Tek sam onda shvatila da to što sam rekla nije nikakva dubokoumna misao, to je opšti stav.

Zašto se ljudi ne tetoviraju?

Baš zato što je zauvek.

Na moru nema ko ne bi uradio tetovažu kanom, sem ljudi koji su alergični na kanu i to samo zato što bi se plašili da će im zauvek ostati beo trag na mestu nanošenja. Inače bi uradili, privremeno je. Sa tetovažom iz žvake ista je stvar. Utrnula mi je noga.

– Meni je bilo potpuno suprotno, na primer – rekao je.

– Kako suprotno?

Čudno sam se osećala kad sam bila pored njega. Toliko sam želela da me vidi. Bila sam ubeđena, ako me stvarno vidi, bićemo nerazdvojni. Ali kad je on tu, kao da mi je sve što osećam i mislim suzbijeno negde u jednu malu tačku u telu koju ne mogu da lociram. Verovatno je negde iza, na leđima. I baš zato što je sve sabijeno u tu tačku, celo telo je lakše, ali i slabije, i krhkije, bleđe. Dok sam s njim, osećala sam se prozirno. I kao posledica tog osećaja, sve što kažem bi mi odzvanjalo u glavi. Proganjalo me. Kao da nijedna od tih reči nije izašla iz mene, jer kao da ja nisam ni postojala sad kad je sve skupljeno u tu tačku koja je zaturena dok sam s njim. Što sam duže s njim, tačka se sve više skuplja, i šansa da izgovorim nešto što osećam da je moje, bila je sve manja. Ali ubeđena sam da, kada bih uspela da se oslobodim tog osećaja, kada bih imala samo dovoljno vremena, kada bih samo mogla da ubijem to bledilo, onda bi on shvatio da, iako sam pomislila jednu običnu misao, ona nije obična, drugačija je. Drugačije je. Drugačija sam.

On sad ima prava da misli da sam banalna.

– Ja sam prelomio da ću se tetovirati baš zbog toga. Shvatio sam da je ta tetovaža jedina stvar koja će stvarno ostati od mene kad umrem. Inače ostaje samo telo bez ikakvog karaktera, bez ičega. Ako te obuku u nešto posebno, ajde, ali to opet nekako nije deo tebe. Ovo je nešto što je i dalje tu kad ti nisi, to je taj neki period života, neko osećanje... Uvek mi je bilo nešto utešno u tome kad pomislim da ću imati sve te tetovaže dok babe plaču oko mog kovčega.

Nastala je tišina. Balša se malo trgnuo iz razmišljanja, osmehnuo mi se.

– Znaš ko živi zauvek?

Odmahnula sam glavom. Želela sam da bude hladnije, ili da bude vrelo. Ili da počnem da se tresem ili da se znojim. Samo da me pomeri. Možda me probudi.

– Neke vrste meduza – rekao je. – Meni je to baš bio trip kad sam saznao. I znaš šta mi onda nije jasno? Kako to da onda ceo svet nije prekriven meduzama? Ako one žive beskonačno i samo se stvaraju nove, kako onda nisu svuda?

Uzela sam gutljaj vinjaka, prvi put te večeri osetila sam kako mi prži usta, pa jednjak, pa stomak.

– Verovatno ih pojedu neke ribe ili se nasuču na obalu... I ljudi ih hvataju. Ja sam na plaži jednom videla grupicu ljudi koji su se skupili oko meduze. Gušila se na pesku i neki dečak ju je čačkao štapom.

– I šta si uradila?

Zbunim se na to pitanje i posramim se. Nisam ništa uradila. Lara je.

– Htela sam da je vratim u vodu, ali neka devojka s plaže me je preduhitrila.

Balša je klimnuo glavom. Neko vreme smo sedeli u tišini. Postala sam opuštenija zbog alkohola i zaboravila sam na pređašnji razgovor. Prasnula sam u smeh. Balša me je zbunjeno gledao. Malo sam se smirila, pa sam opet nastavila, osećala sam mišiće u stomaku kako me stežu.

– Znaš šta bi bilo mnogo dobro? – rekla sam. – Da svako ima svoju meduzu kao kućnog ljubimca, ali ne klasičnog kućnog ljubimca, nego kao neki produžetak sebe. Možda ti onako stoji kao šešir na glavi i poprimi boju tvoje kose. I onda bi ona doživljavala sve što i ti i na neki način bi onda ti nastavio da živiš kroz tu meduzu, ako gledamo da smo mi samo skup svih stvari koje smo doživeli.

Balša je počeo ozbiljno da razmišlja o tome što pričam.

– Ali kako bi bez vode?

– Pa morali bismo da nosimo uvek kofu sa sobom i da se polivamo po glavi... – zastala sam zamišljeno. – Ali, u stvari, ako žive zauvek, onda bi možda jedna meduza bila dovoljna za celu porodicu. U stvari, ta meduza bi onda imala istoriju cele porodice u sebi. Po rođenju deteta roditelj se odriče svoje meduze i daje je detetu...

– Znači, ti misliš da kada dobiješ dete više nema života?

Pogledala sam Balšu ne bih li shvatila da li je to ozbiljno pitanje. Nasmejao se.

– Šta si se usrala, zajebavam te.

Nastavili smo da sedimo u tišini. Sada je već bio potpuni mrak. Počeli su da se čuju zrikavci. U kući u komšiluku upalila su se svetla. Prekinuo nas je Balšin tata kada se popeo uz stepenice.

– Hoćete nešto da prezagajite, imam neke stvari koje sam spakovao za sutra? – upitao je.

Balša ga je presekao pogledom.

– Hvala vam mnogo, ali ja sam mislila da krenem sad.

– Odbaciću te ja do grada – rekao je čika Đole.

Odmahnula sam glavom.

– Ma šta ima veze, mi ovde svakako ostajemo do jutra...

– Ja ću sačekati bus sa njom – prekinuo ga je Balša.

Bio je napet. Hteo je da krenem.

Hodali smo pustim, mračnim putem. Jedina svetlost dopirala je sa blica mobilnog telefona. Gde god da ga uperim, nije bilo ničega. Polja i polja. Osvetlila sam ispred sebe. Kamenčić. Šutnula sam ga. Balša ga je dočekao nogom. Šut-

nuo mi ga je nazad. Nekoliko puta smo razmenili kamenčić pre nego što je zaostao na sredini puta.

– Što baš ovde? – pitala sam.

– Kuća? – pitao je.

Klimnula sam glavom. Pogledao me je na trenutak, a onda skrenuo pogled.

– Čale ima neke svoje fiks-ideje.

– Kakve fiks-ideje?

Balša mi pokaže prstom na desnu stranu. Uperila sam blic u tom pravcu. Stanica.

– Trebalo bi uskoro da dođe – rekao je.

Seo je na stajališnu klupicu, sela sam pored njega. Bilo je hladno. Naježile su mi se ruke, grejala sam ih dlanovima.

– Baš čudno da je to ta farbara – rekao je.

Pogledala sam ga. Upaljačem kao da je podgrevao parče drveta.

– Jeste čudno – odgovorila sam.

U tom trenutku su se u daljini pojavila dva okrugla jarka svetla. Autobus. Pratila sam ga pogledom sve dok se nisu ispred mene otvorila zadnja vrata. Ustala sam, okrenula sam se ka Balši. Mahnula sam mu, on mi je uzvratio. Hitro sam ušla u autobus. Sela sam što dalje od nekolicine pijanaca koji su spavali raštrkani po autobusu. Trebalo je nekoliko sekundi da se vrata autobusa zatvore. Meni je delovalo kao večnost. Autobus je krenuo. Kad se dovoljno udaljio od stanice, osvrnula sam se. Balše nije bilo.

U autobusu sam slušala muziku. Ushićeno sam iznova u glavi ponavljala sve što se desilo. Kako bi se završila jedna pesma i počela nova, kretala bih ispočetka. Kad god bih se setila novog detalja, od njega bih počinjala.

Nisam se tako osećala još od kad sam upoznala Viktora. Već sam se pitala kakav bi Balša bio otac. Zamišljala sam ga tako istetoviranog na plaži kako mu naša ćerka prekriva telo peskom.

Svidelo mi se što ima toliki raspon. Mogao je da bude euforičan, kao što je bio kad je ušao u farbaru, a mogao je

da bude hladan, kao što je bio u improvizovanoj sobi. Neuhvatljiv je. Nisam mogla da predvidim njegov sledeći korak. Pomislim da mu je takav i raspon emocija. Verovatno može potpuno da odlepi i bude zaljubljen u mene više od svih. Ta pomisao me ponese kao oblak. Želim da se posvađamo i da dođe kod mene usred noći i govori o tome koliko sam mu bitna i kako ne može bez mene. Smatram da nemam velike zahteve, samo želim tu veliku ljubav s puno patnje i sveprožimajuće sreće koja je verovatno neodrživa.

Pojačavam muziku jer želim da to razmišljanje o njemu traje što duže.

Razmišljam o tome kako je još jedna stvar koja mi se sviđa kod Balše, a smatram da mu je zajednička s Viktorom, to što mi deluje da njegove reči imaju težinu. Imala sam osećaj da je iskreniji od drugih muškaraca i da nikada ne bi rekao nešto što ne misli. Nemam nikakav dokaz kojim bih to mišljenje i potkrepila, samo sam imala osećaj da sve što mi kaže nikada ranije nikome nije rekao. Čak mi nije ni bilo bitno da li je ili nije. Bilo mi je bitno da se osećam kao da je toliko unutrašnjeg previranja i razmišljanja prethodilo bilo kakvoj njegovoj izjavi, da kada to zapravo i izgovori, deluje kao da je to bilo nužno zlo. Kad mi kaže nešto emotivno, to je nešto što ne želi ali mora, toliko je jače od njege. Nije on odabrao, nego je to tako moralo. To sam želela i takav sam osećaj imala s Balšom.

Kad sam izašla iz autobusa na Trgu Republike, nije bilo nigde nikoga. Iz betona je isparavala vrešina. Osećala sam se slobodno. Na trenutak bi me ponelo to osećanje, pa bih se zaletela, a kad se zaustavim, pogledala bih u nebo između zgrada. Prekosutra dobijam rezultate. Nema veze, šta god da je, briga me, nema veze, šta god da je, ne može niko ovo da mi oduzme, nema veze, šta god da je, moći ću. Prošla sam pored izloga, pogledala sam se u odrazu od stakla. Mogla bih sad i da umrem, bila bih u redu s tim.

Te noći sam mirno spavala i ujutru me je probudio Sofijin glas. Majka i otac zvali su nju i njene roditelje na ru-

čak. Kako se sad ponašati prema njenom ocu kada znam da vara njenu majku? Čula sam kako majka govori Sofiji da me slobodno probudi, uspavala sam se. Zatvorila sam oči. Spavam.

Sofija je oprezno ušla u moju sobu i pažljivo sela na krevet. Sofija nikad nije bila pažljiva. Otvorila sam oči. Nešto nije bilo u redu. Odmah sam shvatila šta je. Sofija me više nije gledala kao da ja tačno znam šta radim sa svojim životom. Sofija sada ne bi imala problem da priča sa mnom o budućnosti. Sofija mi više ne zavidi. Sofija me sažaljeva. Dostiglo mi je da se rasplačem.

Sofijin otac se iznenadio kad me je video. Rekao je: „Pa ti super izgledaš.“ Ta rečenica mi je jako odzvanjala u glavi. Kako li je on zamišljao da ću izgledati? Sofijina majka je govorila o lečenju alternativnom medicinom, o čajevima, o kristalima, o fizici. Ne bi trebalo da jedem masnu hranu, a ni crveno meso, najbolja je piletina, ali piletinu iz prodavnice kljukaju hormonima, pa ni to nije dobro. Kad malo bolje razmisli, možda je bolje da postanem vegetarijanka, a najbolje je čak možda veganka, mada su jaja puna proteina. U stvari, najbolja je izbalansirana ishrana.

Sofija primeti da me ti razgovori uznemiravaju.

– Je l' možemo Sara i ja u sobu? Baš se dugo nismo videle.

Njeni roditelji su strogi, pa uvek mora da se ponaša prema njima kao da ima deset godina. Oni pogledaju moje roditelje da bi i od njih Sofija dobila blagoslov. Majka kao ptica klimne glavom, a otac nabije kačket preko očiju. Kad su gosti tu, on uglavnom ćuti.

Nas dve sedamo na moj krevet, meni je neprijatno i shvatam da mi je najgore da provodim vreme s ljudima koji me dobro poznaju. Razmišljam o tome da sam kao životinja koja se sklanja od sveta nakon povrede, da na miru umre.

– Mama još nije shvatila, a? – probala sam da je podsetim da i ona ima probleme.

Sofija slegne ramenima. Jasno mi je da joj moj problem deluje toliko velik, da joj to što njen otac vodi dupli život i nije više tako strašno. Htela sam da joj kažem kako ništa nije drugačije, da ja i dalje znam šta ću sa sobom, da i dalje mogu da pričam o budućnosti, da treba da mi zavidi. Ipak, obe bismo znale da je to laž.

– Što me izbegavaš? – kaže Sofija iz vedra neba i ja shvatim da ona uopšte nije razmišljala o stvarima o kojima sam mislila da jeste.

– Am... Ne znam na šta misliš – pravim se luda.

– Od kada smo upisale srednju to radiš. Ne razumem zašto.

Ne smem da joj kažem svoje prave razloge pa odlučim da lažem.

– Upisale smo različite gimnazije, izlazimo na različita mesta – setim se nečeg uverljivijeg pa u nastavku samouverenije pričam. – I stalno sam provodila vreme s Natalijom, a znam da ti se ona nije preterano svidela kad ste se upoznale.

– Aha – deluje mi da mi je poverovala. – Svakako, nije moralo da bude tako.

– Nije, slažem se.

Začutale smo ali sam ja nastavila razgovor u glavi jer sam znala sve što nismo izgovorile. Ona bi naravno probala da zavoli Nataliju, i volela bi da je išla s nama u izlaske. Prešla bi preko toga što ne voli duvanski dim u zatvorenom prostoru i voli da igra igrice na kompjuteru više nego da se smeška ljudima. Natalija bi je vremenom prihvatila i čak bi prešla preko njenih slučajnih surovih komentara. Shvatila bi da se iza njih krije jedna dobronamerna osoba, a ubrzo potom bi počela da otkriva da je Sofija ujedno i dosta zanimljivija od mene, i da ima više strpljenja za ljude. S vremenom bi njih dve postale bliže nego ja sa bilo kojom od njih i umesto da se potrudim da to prijateljstvo bude jako između sve tri, mene bi to što su one odjednom toliko bliske previše izjedalo, te bih se tako povukla u sebe. Osećala bih

se potpuno nemoćno u odnosu na prijateljstvo koje su one izgradile. Onda bih počela sebe da ubeđujem da je tako bolje, da su stvorene jedna za drugu i da su obe glupe. Posle nekoliko godina bih bila pomirena s tim i nastavila bih sa svojim životom.

– Upisaću novinarstvo – rekla je.

Laknulo mi je što neće neku umetnost, posebno ne nešto što je povezano s crtanjem.

– To je super.

Klimnula je glavom. Ćutale smo.

S gazdom mi je bilo najprijetnije. Kad bih mu pomenu-la bolest, on bi mi sigurno rekao samo neka probam da mi se nešto desi na poslu, jer on ne namerava da plaća osiguranje.

U pola devet sam završila radno vreme. Gazda je otišao ranije. Morala sam sama da zaključam radnju. Dok sam spuštala metalnu roletnu, pored mene se pojavio Balša.

– Nisam zakasnio.

– Zamalo.

– Žuriš negde?

– Ne.

– Ajde, na pivo. Idemo Tisa i ja.

Klimnula sam glavom.

Dok smo išli ka Tisinoj zgradi, imala sam strah kako će to izgledati. Imala sam sličan osećaj kao onaj koji me je terao da odbacim Sofiju. Ako Tisa i ja budemo tu u isto vreme, Balša će lako moći da nas uporedi i da shvati koliko je ona bolja. Kada razdvojeno provodi vreme s nama, može da pomisli da je ta razlika do okolnosti – možda su prosto seli na bolje mesto, ili su popili više, ili su vremenske prilike bolje ili je prosto on bolje raspoložen. Takođe, ako nas viđa pojedinačno, u trenutku kada mene ponovo ugleda prošlo je određeno vreme od njegovog „ugledavanja“ Tise, tako da, u međuvremenu, možda malo zaboravi koliko je ona bolja. A sada je sve jasno.

Tisa je veselo izašla iz zgrade, bacila se prvo meni, pa Balši u zagrljaj. Meni se više obradovala i to me je ohrabrilo.

Krenuli smo ka prodavnici, ali je onda Tisa shvatila da je zaboravila pare, vratili smo se do njene zgrade. Baba joj je bacila hiljadu dinara u kesi. U kesi je bio i limun. Kesa je tako bolje padala.

Tisa nam je prepričavala kako je tog dana pustila hrčka da joj se šeta po toaletu. Kada se vratila u toalet, našla je hrčka kako se brčka u WC šolji. Ona je ispričala tu priču tako da smo mi umirali od smeha.

Balša i Tisa su bili veoma bliski. Tisa i on se znaju sa studija. Balša je studirao grafiku, a Tisa slikarstvo. Balša je preko Tise došao u atelje.

Seli smo u zagušljivi pab blizu Trga Republike. Preko puta je bila pekara u kojoj sam jednom pijana pojela rol viršlu usred noći i otrovala se. U pabu su oči pekle od dima, bilo je mnogo ljudi, tako da smo sedeli na barskim stolicama. Već posle prvog piva shvatila sam da ne treba da se brinem za Tisu i Balšu. Oboje su se baš trudili da se ne brinem.

S Viktorom nikad nisam znala. Mislim da je, podsvesno, želeo da se osećam kao da je neko drugi bolji. To je bio njegov način da me konstantno podseća da treba da budem srećna što ga imam. Ponekad, nakon našeg viđenja sa Sofijom ili Natalijom, ja bih povraćala jer sam mislila da sam ga izgubila. On je posle našeg viđenja s njegovim drugovima udarao glavom o zid jer je mislio da je mene izgubio.

– Vesna je jednom pokupila sve naše radove sa stola i bacila ih u kontejner s druge strane ulice. Ne zezam se. To je uradila... – rekla je Tisa.

– Dobro, ali je posle jurila one đubretare kad se pokajala... – dodao je Balša uzevši veliki gutljaj piva.

– To jeste. Mislim, super je Vesna... Ali ipak, uvek sam se pitala da li profesori umetnosti treba i sami da budu dobri umetnici – nadovezala se Tisa.

– Naravno da treba. Moraš da imaš barem neki osećaj autoriteta... Da znaš zašto si tu – rekao je Balša.

– To jeste, ali ipak... Oni koji su uspešni ili ih ja bar tako vidim... oni su došli do toga zato što su našli nešto svoje. Svoj stil, svoj autentični glas... I desilo mi se sto puta na studijama da mi ti isti ljudi onda insistiraju na tome da pronadem nešto svoje, a u stvari me guraju u nešto što je njihovo. A to niti je više autentično, niti ja mogu da budem bolja od njih u tome što je njihovo.

– Tisa... To je zato što si od početka s pogrešnim stavom krenula da studiraš. Prosto, tebe na umetničkom fakultetu niko neće naučiti šta je ono što ti treba da radiš. Ne znam kako to nisi odmah shvatila, moraš sve sama. Mislim, ne pričam o tebi. Mislim da si ti to i te kako shvatila, inače ne bi radila sve to što radiš, ali kad samo pomislim na te gomile ljudi koji upišu i čekaju da im neko znanje i prilika padnu s neba... Sve vreme sebi govore, sada studiram, a kad završim onda ću nešto da uradim. To je pakao kad se desi. Završe fakultet i onda samo shvate, šta sad? – pogledao me je Balša.

Odsečno sam klimnula glavom, to mi je bila prilika da shvate da sam tu i da mogu da pratim to što pričaju. Ali ipak, i oni i ja smo shvatali koliko mi ti razgovori nisu bliski. Ja nisam znala ni zašto hoću baš slikarstvo, a kamoli da razmišljam o tome da li profesori treba da mi budu poznate ličnosti ili ne.

– Što prepadaš Saru? – upitala je Tisa Balšu. – Nije sve baš tako, Saro. Ja sam baš svašta naučila na studijama i upoznala mnogo strava ljudi. Balša samo voli da naglašava kako je on samostalan. Još mu samo fali da istetovira anarhiju na čelu.

Tisa podrugljivo pogleda Balšu. Balši je malo neprijatno i izduva dim.

– Ja mislim da Sara prvo treba da skupi muda i dođe u atelje, pa onda sve ostalo – rekao je Balša i prodorno me pogledao.

To me je potpuno izbacilo iz mog uljuljkanog slušanja njihovih filozofiranja. On je znao zašto ja ne dolazim. On je znao za prazan papir i za vazu i narandžu i maramu.

– Stvarno, Saro? Zato ne dolaziš? Je l' te uplašila Vesna? Ona ume da bude takva, pogotovu prvih nekoliko puta, ali posle se nekako navikneš i shvatiš kako funkcioniše – rekla je Tisa.

Malo sam se sabrala. Shvatila sam da je najbolje da ne gledam Balšu, fokusirala sam se na Tisu.

– Nije zbog Vesne, stvarno... – rekla sam.

– Jao, pa da, ti nju znaš odranije, je l' da? To je drugarica tvoje mame? – Sve je počelo da mi se raspada pred očima. Kajičkom oka sam pogledala Balšu ne bih li videla osudu na njegovom licu kada shvati da sam preko veze došla tamo. Ali osude nije bilo, bio je samo zainteresovan.

– Da... Znaju se još iz osnovne škole... – odgovorila sam.

– Šta je onda problem? – rekla je Tisa.

Usledila je tišina. Balša je ispio svoje pivo do kraja, uzeo svoju kriglu, hteo je da mi dâ do znanja koliko smo bliski.

– Ja mislim da se Sara usrala od one prve vežbe i umislila da ne ume, a mogu da se kladim da bi je pokidala – rekao je Balša, toplo mi se osmehnuvši.

– Nisi ni video ništa moje... – odgovorila sam mahinalno.

Balša i ja smo se pogledali, a onda se Tisa malo nagnula preko stola i nacerila se.

– Ali je video tebe, – rekla je – a to je nekad dovoljno za ono što mi radimo.

Da li je i Balša tako mislio? Da li je pretpostavljao da sam dovoljno dobra samo po tome kakva sam ja? A i kakva sam ja? Želela sam da ga pogledam, da vidim njegovu reakciju na to što je rekla Tisa. Ali nisam imala hrabrosti. Nisam htela da shvatim da je to što Tisa priča samo obično tešenje. Perifernim vidom registrovala sam kako konobar donosi Balši još jedno pivo. Balša ga je uzeo i podigao u vazduh.

– Ajde da nazdravimo za to što će Sara sutra doći da nacrta vazu i pomorandžu! – rekao je Balša.

Tisa je uzbuđeno podigla svoje pivo i prislonila ga uz Balšino, oboje su me gledali s iščekivanjem. Dok sam ih posmatrala, pomislila sam, moći ću. Moći ću. Moći ću. Podi-

gla sam svoju kriglu i prislonila je uz njihove. Dva puta smo ih podigli i spustili, čuknuli se i uzeli veliki gutljaj.

Balša i ja smo otpratili Tisu do kuće. Svi smo bili mrtvi pijani. Smejali smo se. Posebno Tisa. Kada smo stigli do njenog ulaza, naslonila se rukama na zid zgrade i pokušavala da smiri napad smeha da ne bi probudila baku kad bude ulazila u stan. Sela je na pod u turski sed da bi se odmorila od smejanja. Lice joj je bilo crveno, a majica kratka. Nije se plašila upale jajnika. Prošlo mi je kroz glavu sve ono što mi je pričala prošli put, o autobusu, o drugarici čiji život nastavlja svaku noć i poredi ga sa svojim... Dok sam je gledala, nisam mogla da je povežem s tim. Nemoguće je da ona oseća sve to, nemoguće je da ona misli da je njen život manje značajan od tuđeg. Nemoguće je da nije glavni lik. Ona je Tisa.

Da li bi neko isto tako pomislio za mene kad bi me pogledao sa strane? Da li ja nekome delujem bezbrižno? Da li bi za mene neko rekao „Ona je Sara“?

I Balša i ja smo ostali bez cigareta jer nam je Tisa popušila po pola pakle. Pokušavala je da prestane da puši, pa ih nije kupovala. Balša kaže da zna jednu trafiku koja radi dvadeset četiri sata i bez mnogo premišljanja krenemo ka njoj.

– Je l' si oduvek znao da želiš da upišeš grafiku?

Balša me ne gleda, zamisli se nad pitanjem.

– Onako. Nekako mi deluje da niko od nas baš i ne zna šta želi tad kad te pitaju.

Klimnem glavom.

– Ali iskreno mi je drago što sam upisao – napravi pauzu, razmišlja. – Ja se u stvari najviše bavim tom jednom tehnikom duboke štampe i mislim da mi ona i najbolje ide, tako da sam svakako pogodio smer.

Pojma nemam šta je to i ne znam da li treba da se pravim luda ili da ga prosto pitam. Baš u trenutku kada treba da prelomim koliko glupa smem da ispadnem, on samo nastavi s poletom u glasu.

– Malo je komplikovaniji proces, ali suština je da imaš neku metalnu podlogu koju prekriješ supstancom koja se

zove grund. Ona je neko jedinjenje asfalta i smole kolofo-nijum, ali pošto to ispadne previše tvrdo, onda je pomešaš s medicinskim benzinom... – shvati da malo preteruje, pa se zaustavi. – Da ne budem dosadan sad, ali fora s tom sup-stancom je što ona štiti metal od kiseline. Zapravo, ti crtaš po toj supstanci tako što je grebeš i time otkrivaš metal. Na-kon što izgrebeš svoj crtež, ubaciš celu tu podlogu u kiselini. Doduše, pre toga moraš da skineš sloj mrtvih smrdi-buba s nje, jer stalno uleću kroz prozor i onda se sprže unutra. Svakako, ta kiselina izjede samo te delove koje si izgrebao, a sve ostalo što je prekriveno grundom ostaje ne-taknuto. Ne znam da li si primetila, ali zbog te kiseline mi ovako izgledaju ruke.

Ispružio je šake prema meni. Zagledala sam se u njih. Bile su izrazito suve i svuda oko noktiju imao je crno od boje.

– Baš je ludo da tako nastaje crtež – kažem ja.

– Da. Meni je taj proces najbolji deo... Nekako, odjed-nom samo shvatiš jednu jako ironičnu i istinitu stvar. To je crtež koji nastaje iz oštećenja.

Osećala sam da ga gledam zaneseno ali nisam mogla da skrenem pogled. Bio je idealan da na njega projektujem sve svoje želje.

– A ti? Što slikarstvo?

Slegnem ramenima.

– Imaš razlog, samo nećeš da kažeš. Al' dobro, ni ne tre-ba, ko me jebe.

Balša se osmehne, ja mu uzvratim.

Kad smo stigli do trafike, nije radila, odustali smo jer je kasno i rekao je da će me svakako otpratiti do kuće. Uspu-t sam prišla dvojici ljudi pored kojih smo prolazili, uspela sam da išickam samo jednu cigaretu. Balša mi se smejao. Seli smo na klupu preko puta moje zgrade i Balša je po-vukao prvi dim. Stvarno, posle svakog dima koji je uvukao filter je bio vreo. Kad je cigareta dogorela, odjednom sam

se setila da sutra ujutru idemo kod doktorke jer su stigli rezultati.

– Hoćeš kod mene? – pitala sam.

Balša okleva nekoliko trenutaka, i tek tada shvatam koliko ću se loše osećati ako odbije.

– Ajde. Postaje hladno, a i treba dočekati jutarnji.

Ušunjali smo se do spavaće sobe. Roditelji su spavali.

Upalila sam svetlo i osećala se ogoljeno. Sela sam na krevet dok je Balša razgledao sobu. Radio je to drugačije od Viktora. U glavi nije imao bezbroj pitanja, već je samo upijao sve što vidi.

– Od kad su ti ovi posteriji? – upitao me je s blagim podsmehom.

– Iz osnovne, recimo.

– Tako rano si krenula da slušaš sve ove bendove?

Klimnula sam glavom, a Balša je seo u turski sed pored mene na krevetu.

– Kako to? – rekao je vidno zabavljen.

– Šta kako to? – pitala sam zbunjeno.

– Kako si tako rano to krenula da slušaš? Ko ti je pokazao? Ajde, priznaj.

Dlanovi su mi se naglo oznojili i suptilno sam ih obrisala o pantalone.

– Ajde, šta? Svi koji su tako rano krenuli to da slušaju pokupili su od nekoga, nema nikakve sramote u tome.

– Tata je puštao u kolima – dosetila sam se nekog odgovora.

– Aha, znači ta je priča – odgovorio je pomalo razočaran što nije nešto uzbudljivije.

Zavalio se unazad i naslonio leđima na orman.

– Sviđa mi se se ovde. Baš je kao neka soba za princezu koja sanja da bude rok zvezda kad poraste – nacerio se.

– Jebi se, bre.

Krenula sam da ga udaram, on se nasmejavao i podigao ruke ne bi li se odbranio. Naglo me je uhvatio za lakat, kao

neka škorpija koja ubode svoj plen repom, i brzinom svetlosti povukao me je ka sebi. Padala sam preko njega, smejala se i gledala ga. Pomislim kako se osećam tako bliskom s njim, kao da se oduvek poznajemo. Imam utisak kao da smo odrastali na identičan način, da smo gledali iste filmove, slušali istu muziku, da smo se družili s istim ljudima, da su nam roditelji iste stvari branili, da su nam iste stvari dozvoljavali, da je i on leta provodio kao ja, na planini, da je imao kurje oko na stopalu, da je trčao i trčao kroz šumu da bi ga češao i da zbog svega toga mi sad ležimo ovde i osećamo potpuno isto i ništa drugo na svetu nije važno. Skliznula sam s njega na krevet. Ležali smo i gledali u plafon. Disali smo ubrzano i polako se smirivali.

– Je l' u glavi nekada porediš ljude sa životinjama? – upitala sam ga.

– Ponekada. Što?

– Ja baš često neke pokrete ili samo kako neko hoda, kako izgleda, povezujem tako sa raznim životinjama u glavi.

– Na koju te ja podsećam?

– Pa sad, kako si me uhvatio za ruku, zaličio si mi na neku škorpiju, brzu.

Balša se osmehnuo.

– To je strašno, škorpije su zle.

Primetila sam da se Balša uozbiljio. Zamišljeno se zagledao u jednu tačku na plafonu. Bilo mi je nešto čudno na njemu, a onda sam uočila da mu se profil naglo promenio. Oči su mu postale prazne i osetila sam da je utonuo u mračni ponor. Odjednom me je obuzeo sasvim nepoznat osećaj. Bila sam potpuno bespomoćna i koprcala se u svom postojanju. Kao da me je uvukao sa sobom u crnu rupu. Sve oko lo je postalo besmisleno i dosadno i plakalo mi se na pomisao o bilo kakvom pokretu ili promeni. Uхватила me je panika da je ceo naš odnos izgubljen, kada se okrenuo i pogledao me, kao da se ništa nije desilo. Oči su mu ponovo imale dubinu i sadržaj.

Zagledao se u moje usne, i zavukao mi ruku ispod majice. Pomislila sam da je to taj trenutak kada će sve krenuti, ali onda je neprirodno zastao.

– Ti baš ništa nećeš da pričaš, a? – pita me.

– Šta da pričam?

– Bilo šta o sebi.

Malo se pridignem, u neverici.

– Kako neću? Sve vreme pričam nešto. Je l' sam ti sad ispričala za životinje?

– Jesi, da... Ali ne mislim na te zabavne informacije o tebi koje deluju kao da puno toga govore o tome ko si, a u stvari govore jako malo – vidi da ne planiram da odgovorim. – Kako hoćeš. Nije kao da ja mogu da ti kenjam za to.

Balša vadi najstariji mogući model mobilnog telefona iz džepa.

– Sad će mi krenuti noćni. Moram da palim. Svakako se vidimo sutra. Je l' tako?

Klimnem glavom, a on ustaje. Jako se uplašim što ide, jer znam da onda ostaje još samo nekoliko sati do odlaska kod doktorke. Pomislim da sigurno ne bi otišao kad bih nešto rekla, ali ipak ćutim.

Ujutru me je probudio bol u stomaku. Da li će mi reći da umirem? Sredila sam se, očesljala kosu. Kada sam prvi put bila kod doktorke, jedna od stvari koju me je pitala bila je: „Da li normalno češljaš kosu?“. To pitanje me od tad proganja, ali mislim da to radim normalno. Valjda je normalno.

U tišini smo hodali ulicom. Bili smo udaljeni jedni od drugih. Ja sam išla prva, pa majka, pa otac. Nisam htela da me gledaju i učitavaju kako se osećam, a onda i stvarno da počnem tako da se osećam.

Sačekali smo u hodniku. Doktorka je izašla, toplo nam se osmehnula. Sela sam preko puta nje. Rekla je da su sada sigurni da je to što su mislili. Živeću normalno. To se danas drži pod kontrolom. Pre trideset godina umiralo se od to-

ga, sada se živi normalno. Živi se s tim. Živi se s tim! Ja se osećam bolje nego što pokazuje magnet. Izgleda da imam velike rezerve mozga. To je ionako jedino bitno, kako se ja osećam, takva je bolest. Mnoge stvari mogu da se uobraziti ili da se izazovu iz glave. To je nervni sistem. Jedino što moram je da prestanem da pušim, ne moram baš da se ljubim s osobama koje kašlju i kad neko kija bolje da okrenem glavu. Bilo bi dobro da se bavim nekim sportom. Plivanje je najbolje, ali može i joga. Živeću potpuno normalno.

Postoje dva tipa lekova, jedni se bockaju, drugi se piju. Ja ću dobiti te koji se piju, oni smanjuju imunitet. Postoji veća šansa od infekcija. A šta podrazumevaju infekcije, pitam ja. Virusne, bakterijske, odgovara doktorka. Aaaa, grip, ma dobro, opustim se ja. Postoji i infekcija mozga, preseče me doktorka. Da li se umire od infekcije mozga, uplašim se ja. Samo dvadeset posto, kaže doktorka kao da je to malo, a ja sebe već sahranila.

Lekove ću dobiti uskoro, a do tada samo treba da se opustim i ne razmišljam o svemu tome.

Dok izlazimo, ona mi se ozbiljno obrati: „Živećeš normalno kao dosad, samo ćeš piti lekove, to je sve.“

Izašli smo od doktorke. Roditeljima je laknulo, kažu, to su super lekovi, dobro je da ćeš dobiti lekove, kažu. Bolje je sve nego što su mislili, kažu. Klimala sam glavom, valjda se slažem s njima.

Seli smo u kafić, naručila sam čaj. Oni kafu. Roditeljima je stvarno laknulo. Osmehnula sam im se i otišla do toaleta. Oprala sam ruke, umila sam se. Pogledala sam se u ogledalo. To sam bila ja u tom ogledalu. To sam ja.

Jedina misao koja mi je prošla kroz glavu bila je: „Dobro. Znači, neću umreti... Šta sad?“

IV DEO

Vratila sam se za sto i sela preko puta roditelja. Oni su pokušali sve da rekapituliraju, pokušavali su da objasne kako će život izgledati od sada – normalno.

Sve će biti normalno, ali ja se i dalje ne osećam normalno.

Da li je nasumično? Ako je nasumično, onda je stvarno sve moglo da mi se desi. Da me zgazi kamion, da mi padne ledenica na glavu, da dobijem tetanus pa da mi amputiraju nogu, da doživim smak sveta, da me dokrajči globalno zagrevanje. Ali čak nije ni samo to... To onda znači da mogu da ostanem sama, da ne mogu da imam decu, da neću doživeti starost, da će me možda moja deca mrzeti, da ću se razvesti, da neću imati posao, da može da se desi da moram da ubijem nekoga u samoodbrani i onda moram u zatvor, da budem u zatvoru, da neko baci kiselinu na mene i da mi se otopi pola lica kao ženi iz novina.

Ta nasumičnost mi je sada potpuno poljuljala sliku budućnosti. Onda pomislim. Ali mislila si da ćeš umreti! Budi srećna! Nisi umrla! Živećeš!

Da, mislila sam da ću umreti, i nisam, ali ipak, nisam stvarno verovala da ću umreti, nikada! Nisam verovala u to da će se to zapravo meni desiti, a sada imam potvrdu da hoće! Ako se ovo stvarno desilo, desiće se i to! Jednog dana,

možda je daleko, ali hoće! Biće sve kako je Lara rekla, crno, zauvek.

Neko umire. Sada mi te reči ne bude samo sliku čoveka koji leži i zatvara oči i crno, sada osećam to gušenje, borbu za dah, steže me i pritiska i ne želim da umrem, grabim se za život, tako ga želim. Sada sam jedno sa svim ubicama u ćeliji, sa svima koji znaju da će uskoro umreti, sa svim roditeljima koje njihova deca mrze, s onom devojkom sa slike koja ima otopljeno lice. Sve sam to ja. I osećam bol kao da sam ja. Jer, mogla bih da budem ja. Stvarno duboko u svojoj srži osećam da bih to mogla da budem ja. I Lara? Je l' sam to mogla da budem ja?

Ušli smo u stan. Sad živi. Živi. Živi normalno. Ali ne mogu.

Osećaj je bio najbližiji onom koji me je obuzeo na placu jako davno. Još uvek smo imali vinograd. Išla sam s bakom da beremo grožđe. Zbog jakog sunca, sve mi se činilo žuto. Baka se udaljila od mene na nekoliko trenutaka da prespe grozdove iz jedne korpe u drugu, kada se desilo... Muva mi je uletela u usta. I kao da me je tu nešto puklo. Samo se odjednom sve promenilo. Sve mi je delovalo drugačije. I znala sam da nema povratka nazad, nikada.

Zavibrirao mi je telefon. Tisa mi je poslala poruku: „Dolaziš danas?“

Atelje. Potpuno sam zaboravila na to. Morala sam da idem. Obećala sam. Balša je rekao: „Vidimo se sutra“. Udari mi se kriglu o kriglu i taj zvuk mi još uvek odzvanja u glavi. Možda je to i dobro za mene, da mi skrene misli sa svega. Uzimam blok i olovku i stavim ih u ranac.

Ali ne mogu samo da odem tamo nepripremljena. Daj barem da probam. Odem u kuhinju, uzmem pomorandžu. S trpezarijskog stola uzmem vazuu.

Namestim sve na stolici nasred sobe, slično kao što je to uradila Vesna u ateljeu. Nekoliko trenutaka gledam u vazuu i narandžu, a onda uzmem olovku, zatvorim jedno oko. Sa strane mi je mutno. Da li ja to gubim vid? Ponovo ura-

dim istu stvar, sve je bilo normalno. Okrenem se ka prozoru i upoređujem kako vidim na koje oko. Više ljudi u dnevnoj bolnici pričalo je kako im se dešavalo da vide duple slike. Ovo nisu duple slike. Valjda. A možda i jesu. Šta to znači uopšte, duple slike? U kojoj je to meri? Ponovo pogledam u vazu i narandžu. Možda ne smem toliko da napinjem oči. Ponovo se fokusiram. Uzmem olovku u ruku i nacrtam malu bleđu liniju. Utrne mi ruka. Narandža ima tako sitne tačkice po sebi i peteljka kao da je sačinjena od više peteljki. Neću moći. Ne mogu. Zašto sam mislila da mogu? Zašto sam pristala?

Ako sada odem i ne uradim ništa, šta će Balša misliti? Šta će Tisa misliti? To će biti potvrda da nikad neću stići do Luvra, ni Mome, ni Albertinuma i da nisam samo skriveni genije koji se uplašio, nego netaalentovana umišljena devojčica koja bi samo mnogo volela da bude umetnica, koja pritom ima preveliki strah da bi rekla zašto je to uopšte i smislila da upiše. A ne zna ni šta znači upisati to. Da li je to uopšte njena stvar ili je krađena, kao i sve ostale stvari? Da li ona ima nešto svoje ili je puka kopija? Svačija senka. Ne zna ni da li njeni profesori treba da budu poznati ili ne. A vidite kakvu priliku ima! Priliku za toliku patnju retko ko doživi, a ona to ne zna da iskoristi! Mogla bi da naslika te prozirne niti oko narandže, da je toliko stisnu da iz nje počne da curi tečnost. Pa to niko drugi ne može! Mogla bi da oslika vazu bojama koje će prikazati kako izgleda njeno telo iznutra. Ima priliku za patnju veću i od Van Goga! Ne mora čak ni da odseče sebi uvo, pa i ovako će ostati bez ruke, noge, vida! Ima priliku da naslika novi Krik, jači od Munkovog! Sve ima, samo ne ume to da iskoristi.

Uzmem telefon i ugasm ga. Moram da nestanem na nekoliko dana.

Tih nekoliko dana pretvorilo se u dve nedelje u kojima sam po ceo dan samo aktivno razmišljala o bolesti.

Pokušavala sam da je analiziram sa svih strana. Da je smestim. Da shvatim sve njene odlike. Ne medicinske. Ne.

O tome nisam znala ništa, niti sam ikoga išta pitala. Više sam razmišljala o tome koliko bi sve bilo lakše da su i svi ostali bolesni, onda me niko ne bi tako gledao. Ne bi bilo strašno. Svima bi to bilo uobičajeno i život bi se samo nastavio normalnim tokom.

Onda bih shvatila da je to na mnogo nivoa pogrešno razmišljanje pa bih prekoravala sebe.

Desi se da pomislim, pa dobro, možda je razlog za sve ovo – da me ne bi zgazio autobus. Možda, da onaj dan nisam bila u magnetnoj rezonanci, možda bih bila negde pod točkovima autobusa. To je bilo ohrabrujuće razmišljanje. Međutim, često bi se izgubilo u moru drugih, i prosto bih zaboravila da sam došla do tako prostog rešenja.

Isto je bilo i za cigarete. Možda se ovo desilo da ne bih umrla od raka pluća. Moguće. Ipak, i ta misao bi se ubrzo izgubila u nepovrat. Onda bih prosto pokušavala da se setim svih ljudi u životu koji su možda imali tu bolest, a da ja nisam znala. Na primer. Setila sam se jedne žene s kojom su se moji roditelji sprijateljili na moru. Bila je mlada, nosila je štap. Pitala sam je što nosi štap, rekla je da je povredila mali prst na nozi. To je tad imalo potpunog smisla, ali, evo sada, mislim da je lagala.

Ako je povredila mali prst, što nije nosila zavoj, gips?

Slagala je. To je nervni sistem.

– Mama, je l' se sećaš one žene iz Budve?

– Sećam se, kako ne... Vidiš, dobro si me podsetila, mogla bih da joj se javim.

– Je l' se sećaš da je nosila štap?

– Sećam se. Valjda je povredila mali prst.

Laž. Lagala je kučka da je slomila prst. Što nije rekla istinu?

Pokušavala sam na internetu da pronađem fotografije nekih od pacijenata iz dnevne bolnice. Znala sam neka ime-na i prezimena. Koju god fotografiju pronađem, čudila sam se. Pa vidi šta sve može da se radi iako si bolestan! Smeje se

na fotografiji! Znači da može još uvek da se bude srećan! Vidi je, na nekom slavlju! I to može!

Tako bih uostalom pomislila i za sebe, šta god da uradim. Kao da sam sve učila ispočetka. U svakoj novoj situaciji bih se čudila. I dalje mogu to i to! Iako mi niko nije rekao da ne mogu. Ali ja kao da sam podrazumevala da jeste. Svaka nova urađena stvar širila mi je spektar mogućnosti. Kao dete kad prohoda, pa shvati da može i da trči i da ustaje kada padne. Dete uzbuđeno nastavlja da istražuje svoje granice. Tako i ja, samo sa mnogo više straha.

Reci mi, Guglu, da li neki poznati slikar ima tu bolest? Ne znam ko su ovi.

A neki poznati glumci? Ko je ova?

A muzičari? Ove ne volim.

Dragi Guglu, zašto mi za svaki simptom koji ti napišem kažeš da ću umreti?

Jedini način na koji sam s medicinske strane gledala na bolest, bilo je prisećanje svih simptoma za koje sam saznala od pacijenata iz dnevne bolnice.

Svaki dan bih se budila s nekim konkretnim strahom. Na primer, prvi je bio da ne vidim kako treba. Nedelju dana sam malo-malo, u raznim situacijama, prekrivala dlanom jedno oko pa drugo. Kada bi se čudno prelomilo svetlo, ili prosto kada bi mi periferni vid bio zamućen, bila sam sigurna da je to – to. Oslepeću.

Isto je bilo i za vrtoglavicu, svaki put kad mi se zamuti slika kad pomerim glavu udesno ili ulevo, ja bih bila ubeđena da je to vrtoglavica.

Tripovi su uvek prolazili kroz isti ciklus. Prva tri dana sam ubeđena da sam slepa, dva dana pokušavam da ne mislim o tome. Peti dan mi je i dalje tako, ali kažem sebi umislila si. I nakon tri dana sam sigurna, da, umislila sam.

Mnogo razmišljam. Pregrejava mi se mozak. Pregrejava se toliko, da sam na kraju dana potpuno iscrpljena, sposob-

na samo da gledam u prazno i ne razmišljam ni o čemu. Jedva čekam kraj dana. Jutro je najgore.

Jednog popodneva dođe rođak Dragan. Pomislim da će mu biti neprijatno što je poslednji put kad smo se videli blenuo u moje sise, ali ipak, nije mu problem da to i ponovi.

Svašta mi kaže, ali jedna stvar mi se izdvoji u moru drugih.

– Pa, dobro, možda i nije loše... Možda će te to malo smiriti.

U trenutku pomislim, u pravu je. Možda se ovo desilo da bih se smirila, da bih usporila, da bih se ređe zaljubljivala, da bih pažljivije birala.

Tek posle nekoliko dana uspela sam da primim tu rečenicu sa svim njenim podtekstima i značenjima. Ta rečenica je bila ideologija. Način života.

Što bi me to smirilo? Zato što sam sada manje vredna? Zašto bih sada pažljivije birala? Zato što imam manje mogućnosti? Treba da budem ponizna jer sam sada krhka? Treba da budem srećna što me neko hoće, jer sam sad falična? Treba više da pazim, jer će lakše neko da me otpiše? Htela sam da mu dođem ispred vrata da mu kažem da je patrijarhalni nesrećni usranko koji mora da bude smiren još od svog prokletog rođenja jer je baksuz koji ne sme nikoga da pogleda u oči, nego samo bulji u sise. Jer želi druge ljude da umanji, da ih zarobi, da ih zdrobi, da bi bili bliže njegovom nivou. Jer bi on, da mu se ovako nešto desi, sedeo u svojoj usranoj stolici i ne bi s nje sišao nikada. Jer ne može da podnese da drugi imaju hrabrosti, da će da rizikuju iako su krhki. Jer ne može da podnese da neko neće da stane tamo gde mu je život predodredio, nego će da ide preko toga, da puca iznad, da preskoči. Jer ne može da podnese da neko neće biti ponizan samo da bi ga neko želeo. Jer je upravo on ceo život tako ponizan a niko ga i dalje ne želi jer je duboko neostvaren i podmukao. Jebi se, debeli skote! Neću se smiriti, evo sad ću ti se popišati ispred vrata!

Često su mi se menjala raspoloženja i išla u ekstreme.

Nakon što bih pomislila da ću mu doći na vrata i popišati se, ponovo bih pomislila da je možda u pravu, da je razlog što se ovo desilo – da se smirim.

Petak je, tačno dve nedelje od kada sam odlučila da prihvatim ulogu ranjene životinje. Sve je isto kao i prethodnih dana. Ustajem, perem zube, pogledam se u ogledalo. Sve je isto, samo što se osećam mnogo bolje. To me začudi i ne znam šta se tačno promenilo, ali želim da izađem iz kuće.

Roditelji nisu tu, inače bi se obradovali.

Kada kročim na vrelinu, vakuum straha naglo popusti i realnost me uvuče u sebe kao usisivač. Samo sam ugasila telefon i dve nedelje me nije bilo. Izdala sam Tisu i Balšu i nisam otišla u atelje. Gazdi nisam objasnila zašto me neće biti na poslu.

Krenula sam u neodređenom pravcu, ali sam se ubrzo našla ispred Viktorove kuće. Ne bi trebalo da mu je mama tu. Preskočila sam ogradu i sela u hlad koji je pravilo drvo u njegovom dvorištu. Iza ograde se pojavio čopor pasa, uvek su se vrzmali po kraju. Videli su me sto puta kako plačem. Moji saveznici. Legli su ispred ograde i sunčali se. Pomislila sam da bih volela da je Viktor tu, ali nisam znala da li je to istina. Nekada više osećam njegovo prisustvo kada nije tu, nego kada jeste. Ali bilo mi je lepo, u njegovom dvorištu. Bilo mi je toplo, kod njega u dvorištu. Probudila me je Viktorova majka. Bilo je predveče.

– Ti i moj sin ste stvarno otkačeni. Hoćeš da uđeš? – rekla je.

Malo sam se osvestila, osmehnula sam joj se i ustala.

– Neću. Hvala mnogo. Treba negde da budem... – rekla sam.

Znala je da blefiram, ipak, poštedela me je zafrkavanja.

– On je u Hrvatskoj... – rekla je.

– Znam – odgovorila sam.

Odmahnula je glavom i blago se osmehnula.

– Stvarno ste otkačeni.

Nisam znala šta da kažem na to, pa sam se kiselo osmehnula.

– Ništa, onda, vidimo se možda kad se vrati – rekla je. Klimnula sam glavom. Možda.

Ušla je u kuću kada sam primetila da me samo jedan pas još uvek čeka. On je bio tu i onaj put kad je bilo najgore. Kad sam mislila da će mi se pocepati svi organi od ridanja. Verovatno je i pas mislio.

Dopratio me je do stanice, pomazila sam ga, rastali smo se.

Hodam gradom i pokušavam da shvatim šta mi se dešava. Gledam oko sebe, i u mom duhu se uobličava jedna potpuno nova misao. Koračam i koraci mi imaju veću težinu. Prolazim pored ljudi i gledam ih u oči. Bitnija sam od svih i oni ništa ne znaju. Glupi su i mali i žive obične živote. Samo ja znam šta je patnja i znam sve istine sveta.

Nova misao raste i kali se, izobličuje i postaje mi kristalno jasna, kao da ju je zapljusnula voda i sprala sve blato koje ju je prekrivalo.

„Sada sam posebna.“

Hitam i znam tačno kuda treba da idem. Ima samo jedna osoba koja može potpuno da me razume, koja je i sama posebna i zna sve tajne sveta kao i ja.

Izađem na stanici blizu srednje škole. Dođem do haustora u kom je Natalija duvala na velikim odmorima. Čujem poznate glasove i ne mogu da suzdržim uzbuđenje. Prolazim kroz prolaz i izlazim na čistinu koja je sa svih strana okružena zgradama.

Na zidiću sede Oliver i još dva njegova druga sa kojima sam delila rakiju na završnoj žurki. Svi se zbune kad me vide. Prvo mahinalno sklone buksnu. Čim shvate da sam to ja, krupniji od dvojice mi se naceri.

– Natalijina drugarica, je l' tako?

Klimnem glavom, iako me to sad vređa. Sada sam mnogo više od toga. Do pre petnaest minuta mogao bi tako da

me nazove i to bi bilo u redu, sada je to pogrdno i vidi se da nema pojma o životu. Otkrije buksnu i uperi je u mene. Pridem im, uzmem buksnu i uvučem dim, krajičkom oka pogledam Olivera, on skrene pogled.

– Natalija te je poslala da je odmeniš sad kad nije tu? – nastavi krupniji.

– Tako nekako – slažem.

Mršaviji se protegne.

– Palimo sad na splav. 'Oćeš s nama? – kaže mršaviji.

Pogledam Olivera. Šta on misli o tome što sam tu?

– Jok, – odgovorim – ja sam mislila još malo da zablejim, pa kući.

Mršaviji pomalo poniženo slegne ramenima. Već mu je bila velika stvar što je prevaleo poziv preko jezika, a sad je još i odbijen.

– Kako 'oćeš. Idemo? – upita krupnijeg i Olivera.

Krupniji pljune na vrh buksne i stavi je u džep. Oliver me prvi put tokom večeri pogleda. Pogled traje neprijatno dugo.

– Ja ću zablejati još malo, pa ću doći tamo – kaže.

Mršaviji me odmeri pogledom, ne razume zašto Oliver želi da ostane. Ponovo slegne ramenima. Malo je delovalo kao da mu je to tik. Osetim, da je neko drugi rekao da će ostati, zajebavao bi ga. Olivera nije smeo. Svi su se plašili Olivera.

– Al' ostavite mi moj deo – dodaje Oliver.

– Nećeš tamo da uzmeš? – mršavijem je cela stvar sve sumnjivija.

– Ma jok, bolje mi pre – kaže Oliver uverljivo.

Mršaviji pogleda krupnijeg, ovaj mu slegne ramenima. Mršaviji se okreće i nešto presipa. Tutne Oliveru nešto u ruku, pozdravimo se i odlaze.

Postalo je neprijatno čim smo ostali sami.

– Nisi morao da ostaneš... – rekla sam, iako znam da ti me dajem sebi previše na značaju. Ima moć da me pokopa.

– Ma, opušteno, nije zbog tebe. Ne volim splavove – spusti pogled, odjednom pun nesigurnosti.

Po mraku mu opekotine nisu bile toliko upadljive, izgledalo je više kao da ima akne. Osetila sam kako mi se koža na licu zateže i blago bridu. Pecka. Da li sam ja sad sposobna fizički da osećam ono što i drugi?

– Izgorela si – prekinuo mi je tok misli.

Štreknula sam se.

– Verovatno si danas bila na nekom suncu – nastavio je. Dok sam spavala kod Viktora u dvorištu. To ima smisla. Klimnula sam mu glavom, sela sam na zidić pored njega.

– Bila si baš olešena onaj dan na trubačima – rekao je.

– Još sam bila dobro kad si me ti video – osmehnula sam se.

– Verujem – pljunuo je pored sebe. Setila sam se da to često radi.

Izvadio je duvan i rizle. Počeo je da mota cigaretu. Dodao mi je bombu piva koja mu je bila pored noge. Uzela sam gutljaj. Nešto u tom dodavanju govorilo mi je da me posmatra kao dete. Bio je samo pet godina stariji od mene i zbog toga misli da su stvari koje govorim manje vredne. To me je iznerviralo jer sada znam da sam dovoljno dobra da pričam s njim. Sad sam posebna i jednostavno osećam da sve što kažem sada ima pokriće. Kao da moje reči od sada imaju stub na koje su oslonjene. Kada bi se ispostavile šuplje i zato izgubile ravnotežu, stub bi ih pridržao i one bi makar napola stajale. Više nikad ne mogu da ispadnem glupa jer sada sigurno postoji jedna stvar o kojoj ja znam a drugi ne znaju. Bolest. To onda zalazi još dublje. Zbog toga što mi sve reči imaju pokriće ja sam uobražena i svaki moj pokret za sobom ostavlja veći trag. Ljude će taj trag uobraženosti koji se cakli i presijava da zaslepi i moraće po prostori-ji da traže izvor tog neobjašnjivog svetla. I onda, kada nađu izvor, moraće da žmirkaju, i onaj koji dovoljno dugo izdrži to jarko svetlo i ne skrene pogled, primetiće da ja nisam više samo Sara, sada sam Sara koja je preko ramena prebaci-

evidljiv kanap. Ako se ta osoba još samo malo napne, nuće pogled ulevo i primetiće da je za taj kanap zaveo čak pet dana u bolnici, vađenje tečnosti iz kičme, znajući da se ta tečnost zove likvor, prozirne niti koje će jednog dana toliko stegnuti Saru da će možda biti neomoguće da ona ili crta. Onaj ko se stvarno koncentriše, primetiće karučem taj teret za sobom i kako je toliko težak da u zezostavlja rupu dubine jednog metra. Toliko je težak taj teret. I kad se neko obrati tom putniku zvanom Sara koji nosi teret toliko veći od nje same, pa šta ima veze šta će reći taj putnik. Putniku nije dobro! Dajte, ljudi, malo vode, jer se da umre od tolikog tereta! To je putnik-namernik! Ko zna da li je put prešao s takvim teretom! Pogledaj, mila, koliko teži ova putnica, ceo teret nosi sama!

Sad sam posebna i svako ko čuje za moj teret mora da se osveti, jer on za sobom ne vuče taj teret i ko zna kakav bi teret da vuče.

– Šta te zanima? – pitao me je odjednom.

– Kako misliš? – odgovorila sam.

– Deluješ mi kao da te zanima kako mi se ovo desilo – rekao je.

– Što ti tako deluje?

– Predugo me gledaš. Svaki put.

– Ne... Možda... Ali nije zbog toga.

– Nego?

Slegla sam ramenima.

Da li je on čitao moj pogled kao pogled kojim su svi gledali mog teču? Ili pogled koji sam i sama osetila kod strine ručku?

– Znam da su ti pogledi najgora stvar od svega. Izvini – rekla sam. – Stvarno nije to taj pogled.

Iznenadilo ga je to što sam rekla, polizao je lepak na ruku. Je l' vidiš? Je l' vidiš da sam posebna? Pažljivo je oblikovao cigaretu, a onda ju je nonšalantno stavio između usana.

– Čale je ostavio upaljenu cigaretu tokom noći.

Nekoliko trenutaka sam bila zamrznuta, onda sam klimnula glavom.

– Je l' ti lakše što je on kriv? – upitala sam.

Uplašila sam se njegovog pogleda kada sam postavila to pitanje. Nije trebalo. A onda se blago osmehnuo.

– Jedno vreme sam ga mrzeo... Da, bio je čak i period kad mi je bilo lakše što je on kriv. Kao neka ravnoteža. Kao da je to neka cena koju sam morao da platim da bih imao njega za oca. A stvarno je dobar otac... Ali onda sve to prestane da bude bitno. Da li je neko kriv, preispitivanje šta je moglo da bude drugačije. Ostaje samo život i šta ćeš s njim.

Popila sam gutljaj iz bombe. Zaista sam osećala kao da smo povezani. Nije nikada pričao ovo ni sa kim. Znala sam to. Prišla sam mu malo bliže. Začudeno me je pogledao, nastavio je da gleda ispred sebe. Nežno sam mu dodirnula lice prstima. Prvo je malo ustuknuo, a onda se prepustio. Veoma sporo počela sam da mu prelazim jagodicama preko hrapave kože. Gledali smo se. Ugasio je cigaretu. Pomerio mi je kosu s lica. On je uradio istu stvar, krenuo je prstima istim putem. Palcem mi je dodirnuo usnu. Lica su nam bila vrlo blizu. Onda mi je palcem pritisnuo čelo. Počelo je da peče.

– Treba da staviš led kad dođeš kući. Dosta ti je crveno – osmehnuo se.

Na pomen kuće pripalo mi je muka. Ne. Ne vraćam se tamo večeras.

– Ajde da te vodim na jedno mesto? – rekla sam.

– Može, ali prvo moram ovo da odradim.

Oliver vadi kesicu koju mu je dao drug i otvara je.

– Mogu i ja? Ali samo pola – osetim se kao da neko drugi progovara iz mene i čudim se sama sebi.

Osećam polet što idemo u lokal. Ovo je prvi put da ću ići tamo bez Natalije i to sa osobom koja nema veze sa ostatkom javnog mnjenja. Znala sam da to uvek napravi malu pometnju tamo i ni toga se više ne plašim. Srećna sam što

ovog puta ja napraviti tu pometnju. Konačno ću ja ne-
uraditi. Konačno će me svi videti.

Svima ću večeras pokazati svoju novu posebnost! Svi će
posle večeras pričati o tome kako sam se promenila, ili još
bolje, pomisliće da me je Natalija samo gušila a da sam u
svaki sati sve vreme bila ovakva! Svi momci će se zaljubiti u me-
ne i ujutru će se pitati kako me ranije nisu primetili! Sve de-
vojke će hteti da budu moje najbolje drugarice i ujutru će
me sve pozvati na kafu! Smisliću petnaest različitih stvari za-
misljivijih od struje. Natalija je možda napravila bele sjajne
pogledi od samo dve jakne, ali meni čak ni ne trebaju jakne, pa
im ih imam oko sebe! Evo ih! Sve vreme se kovitlaju!

Kad vide kako sjajim, svi će mi prići s poštovanjem, i
reći naj što je gad ali pravi dobre žurke, i devojka koja je svim
drugaricama skinula po jednog dečka, i ovaj što je devojci
rečeno što ubacio u piće, i ovaj što je bocnuo druga nožem.
Odjednom imam bandu i idem sa svima u klanicu, dok igra-
o ja sam u centru pažnje. Svetla su na meni. Sve je uzbu-
đeno i vrtim se i vrtim se i smejem i znam da će me neko
primetiti ako počnem da padam.

Penjemo se uz hodnike koji smrde na travu i stižemo do
otvorenih vrata. Pogledam Olivera kao da proveravam da li je
pripreman. On, naravno, ne shvati moj pogled, jer nije upu-
ćen u mikrosvet iza tih vrata u kojem svaka nova osoba raz-
govori o nesigurnosti i sujetu javnog mnjenja. Pogledam ka ulazu
u lokal i spremna sam. Konačno ću biti glavni lik. Otvaram
vrata, ali umesto lokala sve je samo crno.

Okrenem se iza sebe, nema ni hodnika ni Olivera. Shva-
tam da stojim na vratima usred ničega. Osetim onaj isti ri-
ziki miris, prestravljena sam i ponovo pogledam ka lokalu.
Šta? Nema nikakve crnine, sada stojim na dovratku nekog
prostoru, čujem poznati glas.

– Što si se obukla tako toplo, ovde ima sto stepeni – ka-
že Lara.

Odjednom se riblji miris pretvara u miris zapaljenih mi-
niranih štapića koji imaju aromu cimeta i jabuke. Iz dubine

prostorije čuje se pesma *Transmission* benda *Joy Division*. Inače volim tu pesmu, ali sada mi deluje daleko i nepoznato. Trgnem se i shvatim gde se nalazim. Poznati zamračeni stan, gomila jakni koje su pobacane jedna preko druge, u drugoj sobi prigušeno svetlo ljubičaste boje. U neverici sam što sam ponovo ovde i imam isti grozničav osećaj kao i nekada na Larinim rođendanima. Lara stoji na vratima i gleda u mene radosno.

Mrzela sam njene rođendane, svi su mi se podsmevali jer sam mlađa i nezanimljiva.

Čekaj. Prekidam tok misli i shvatam da sam ga već imala.

Provučem se pored Lare i otrčim do ogledala u kom sam prošli put otkrila da sam dvanaestogodišnjakinja. Pogledam se. Ne. To sam ja. Obučena sam isto kao što sam bila obučena dok smo Oliver i ja dolazili u lokal.

– Šta si pojurila na to ogledalo? Dobra ti je šminka, ne brini se – kaže Lara.

Gledam je sumnjičavo. Zašto sam ponovo ovde?

Primetim da pored nas prolaze ista dva tipa kao prošli put, jedan je visok, bled, s kosom do ramena i drugi mršav i nosat sa naočarama za sunce preko očiju. Ponovo žele da prođu pored mene bez pozdrava, ali ovog puta sam stvarno drugačija. Samo se setim svog tereta i posebna sam. Posebna sam. Posebna sam. I odjednom, potpuno neočekivano počnem da im se smejem. Osećam kako mi se mišići u stomaku naprežu i smeh samo navire i navire. Vidim da ih to zbuni.

– Pazi da ne udariš u stub – kažem ja.

Lara mi se nasloni na rame. Prvi put smo iste visine.

– Realno, Andrej, daj, skini te naočare – dopuni me Lara. Čujem u glasu da je ponosna na mene.

Napeto pratim šta će Andrej uraditi i na moje iznenađenje, teatralno skida naočare. Shvatam da uopšte nije toliko lep kao što sam ga ranije zamišljala.

– Kako dame kažu – progovori Andrej dubokim glasom. Prilazi nam i vadi iz džepa više tester papirića za parfeme.

– Ti si nova ovde, reci, koji ti je najbolji?

Gura mi sva tri testera naizmenično pod nos, ali jedino što osećam je miris ribe.

– Drugi – lupim.

Andrej me razočarano pogleda, a Lara mi se ponosno nakači oko vrata, kao što je radila Natalija.

– To ti je to. Rekla sam ti da smo iste.

Lara me povuče za sobom i prolazimo kroz dnevnu sobu u kojoj nekoliko njih sedi zavaljeno u dvosed a neki su naslonjeni na zid i motaju cigarete. I kao što je bilo i ranije, svi ćute i da nema muzike, bila bi totalna tišina. Pogledam u momka koji mi je prošli put pokazao srednji prst. Pokažem ga ja njemu pre nego što on uopšte pomisli da to uradi, on me gleda šokirano a onda se naceri.

– Čao, ljudi – kažem i osećam da sam im pokvarila koncept, svi ponovo moraju da postanu obični ljudi koji koriste obične reči. Kažu: „Čao“ i sada smo ponovo svi u stvarnom svetu, a u stvarnom svetu nepristojno je ne javiti se nekome kada uđeš u prostoriju. Osetim da sam u tom stvarnom svetu veća i bolja od njih i to me ispuni srećom.

Ulazimo u spavaću sobu i tu su neki ljudi koji se smeju. Neko s kreveta povuče Laru i ona se valja s drugaricama u plavoj posteljini. Sve leže jedna na drugoj i izgledaju kao uzburkano more. Mnogo im je lepo i ja im zavidim. Napravim nekoliko koraka unazad i sedam na stolicu na kojoj uvek sedim kad dođem kod Lare.

– E ta stolica ti je napukla – kaže mi jedan tip koji deluje najobičnije od svih.

– Znam. Ja sam Larina sestra od tetke, pa često dolazim ovde.

Tip je iskreno iznenađen.

– Stvarno? Znači, ti si Sara. Pa drago mi je. Ja sam Igor. Klimnem glavom.

– Ličite malo. Obe imate, tako, malo kose oči.

– Hvala ti – odgovaram.

Kada zamre razgovor odlazim do morskog praseta. Podignem peškir i vidim da je prestravljeno. Otvaram kapiju i stavljam ruku u kavez. Morsko prase me namiriše, uzimam ga u ruku. Osećam njegove nežne šapice kako nesigurno opipavaju moj dlan. Morsko prase i ja dolazimo nazad do stolice. Jedna od Larinih drugarica koja ima najveću ruku u moru, pogleda me.

– Jao, vidi ga!

Ustaje i počne da mazi morsko prase.

– Drago mi je, ja sam Asja.

– Sara.

Ostale dve ubrzo ustaju.

– Hoću i ja da ga pomazim!

– I ja!

U neverici sam, ali stojim s njih tri i zajedno se smejemo. Perifernim vidom primetim Laru koja leži sama na krevetu. Lice joj je u senci a telo joj je potpuno utonulo u plavu posteljinu. Naglo ustaje i izlazi iz sobe. Ne obraćam previše pažnje na to i uživam u mojim novim drugaricama. Sve četiri sednemo na krevet i posmatramo morsko prase kako prelazi s jedne butine na drugu. Devojka koja liči na neku uplašenu ali gracioznu srnu je u kratkoj suknjici i morsko prase se kliza na njenoj beloj glatkoj koži. Posmatram sitne crvene tragove kandži koji joj sada šaraju noge i pomislim da bi to bio dobar crtež. Ona sedi, suknja joj je zavrtnuta, tako da joj se naziru crne gaćice, hrčak se drži kandžama za rub njene butine i plaši se da ne upadne u ono što je za nje ga ambis. Pomislim da bi i bilo zanimljivo da je dole ambis. Da! Ona sedi na stolici, hrčak joj visi s butine, a oko njih je neodređeni prostor nalik univerzumu, plavo je. Definitivno je plavo. U daljini se vidi sunčev sistem, a izraz na njenom licu je duboko fokusiran na ogrebotine koje ima na butini. Hrčak primećuje da su u neodređenom vremenu i prostoru, u procepu realnosti, a ona gleda u ogrebotine. Stolica joj stoji samo na dve zadnje nogare oslonjena na pod koji je ostao iz njene realnosti a sve oko je prostor

između svetova, mesto gde se svetovi ukrštaju i prelaze u druge svetove, gde se stvari mešaju i ostaje samo suština bića, nisu važni događaji i konteksti, nego samo tvoji strahovi i ono što voliš. Ona gleda u svoje ogrebotine jer je čovek, a morsko prase gleda u ambis jer želi da preživi. Pomislim kako je ovo prvi put da zamislim tako jasnu sliku u glavi. Možda i jesam za to, za slikanje? Možda to i jeste stvarno moja stvar?

Dok radosno upijam tu misao, Asja ustaje i odlazi.

Ostajemo nas tri i morsko prase se potpuno opusti, počne trećoj devojci, kojoj se vidi pupak, da gricka pantalone. Prvo se smejem i zainteresovano posmatramo kako dva velika žuta zuba malo-pomalo otkrivaju bele konce plavih farmerki. Konci se rascvetavaju i izvijaju. Kada devojka shvati da je morsko prase zaista sposobno da joj pregrize pantalone i da se rupa neverovatnom brzinom povećava, ona ga uhvati za stomak i on joj se popiški po pantalonama. Osećam da Devojka Srna suzdržava smeh isto kao i ja. Nas dve smo u tajnoj koaliciji i to mi se mnogo dopadne, da sam ja deo neke koalicije. Ipak pošto devojka sa pupkom ima zgađen izraz na licu uzimam morsko prase i spuštam ga nazad u kavez.

– Ljudi, je l' neko ovde video Laru? – ulazi Asja.

– Možda je otišla u WC? – odgovara Devojka Srna.

– Zaključano je! – kaže Asja panično.

Odmah shvatim šta se dešava i obuzme me parališući strah. Devojka sa golim pupkom i Devojka Srna hitro izlaze iz sobe. Čujem glasove iz druge sobe.

– Što ste ugasili muziku?

– Nema Lare.

– Kako nema?

– Ćutite! – prepoznajem Asjin glas. – Čujem vodu!

– Šta ako joj se nešto desilo? – prepoznajem Devojkicu Srnu.

Naboj krivice širi mi se telom. Prošli put sam barem bila s njom tamo, sad sam je ostavila na cedilu zbog butina i

morskog praseta. Uspevam laktom da se udarim u stomak i uz nalet bola uspevam da ustanem. Stanem ispred toaleta s ostalima.

– Je l' uzimala nešto? – upita tip kog nisam dosad primetila.

– Meni je potpuno normalno izgledala – oglasi se Devojka s golim pupkom.

– Ma zajebava nas. Laro, dobra fora, ajde sad otvori – kaže Asja.

– Laro, nije smešno. Otvori nam – kaže uplašeno Devojka Srna.

– Kunem ti se, ako nas zajebavaš, neću više u životu progovoriti s tobom – kaže Devojka s pupkom.

– Laro! Otvori vrata! – kaže neprimetni tip.

– Šta ako joj se nešto desilo? Jao, bože! – kaže Devojka Srna.

Prilazim vratima sa svešču da jedina ja znam šta će se desiti unutra.

– Laro! Otključaj vrata! Laro! – panika buja iz mene kao paprat. – Molim te, Laro! Otvori!

Iz sve snage se zaletim i gurnem vrata, vrata se naglo otvaraju i iz njih pohrli riblji miris, obuzima me užas. Iza vrata nije nikakvo kupatilo, već ponovo stojim na dovratku Larinog stana.

– Što si se obukla tako toplo, ovde ima sto stepeni – kaže Lara.

Odjednom se riblji miris pretvara u miris zapaljenih mirisnih štapića koji imaju aromu cimeta i jabuke. Iz dubine prostorije čuje se pesma *Transmission* benda *Joy Division*. Inače volim tu pesmu ali sada mi deluje daleko i nepoznato. U neverici sam što sam ponovo ovde i imam isti grozničav osećaj kao i nekada na Larinim rođendanima. Lara stoji na vratima i gleda u mene radosno.

– Je l' si dobro? Deluješ nešto uznemireno? – upita me Lara.

Zaobiđem je i hitro se pogledam u ogledalo. To sam ja. Obučena sam isto kao što sam bila obučena dok smo Oliver i ja dolazili u lokal.

– Šta si pojurila na to ogledalo? Dobra ti je šminka, ne brini se – kaže Lara.

Shvatim da moram da je sprečim da ode u taj toalet. Imam priliku da je sprečim.

Primetim da pored nas prolaze ista dva tipa kao prošli put, jedan je visok, bled, s kosom do ramena i drugi mršav i nosat s naočarama za sunce preko očiju.

– Drugi parfem je najbolji – kažem Andreju koji me gleda zabezeknuto.

Povučem Laru za ruku i provodim je kroz dnevnu sobu. Ne gledam debile koji sede tu i čute, nego se okrenem ka Lari.

– Saro, je l' si pila nešto?

– Da! – odgovaram i čujem da zvučim histerično.

Lara se smeje.

– Vidi se.

Gledam okolo i razmišljam šta da radim. Lara preuzima vođstvo.

– Ajde u spavaću sobu, tamo su svi – kaže Lara.

– Ne! – kažem strože nego što sam planirala. – Mogu ja da pustim neku pesmu?

Osmehne mi se i otkriva svoje pravilne i sjajne zube.

Dodemo u kuhinju koja je prazna. Od svih soba, najviše liči na stan na koji sam naviknuta. Tu se osećam da smo na sigurnom. Samo treba ovde da ostanemo i sve će biti u redu.

Prilazim mobilnom telefonu i znam da je jako bitno da pogodim pesmu. Neka pesma zbog koje će ostati. Skrenem pogled i vidim par u mračnom uglu sobe koji se ljubi i ne primećuje da smo tu. Šta da pustim?

Lara pokušava da vidi šta se dešava u drugim sobama, i to mi još više stvara napetost. Imam još malo vremena. Setim se pesme koju smo slušale u kolima kad smo bile male i išle na more. Kucam *The Strokes – Someday*.

Počinje pesma i vidim da se Lara ozarila, prilazi mi i uhvati me za ruke. Počinjemo da pevamo uglas, a pevanje se ubrzo pretvori u dranje. Deremo se i osećam se kao da smo mnogo starije, imamo pedeset godina i patimo za mladostću i greškama koje smo napravile. Kod kuće me čeka dvoje dece, a Laru samo ćerka, kao što je oduvek htela, muževi su nam u drugoj sobi, piju pivo i gledaju fudbal a mi igramo uz ovu pesmu u kuhinji i dok je slušamo ponovo imamo šesnaest godina i gomilu neostvarenih želja i kad se setimo toga toliko zaželim da nas ponovo ništa ne boli i da imamo ceo život pred sobom, ali znamo da ne možemo da vratimo vreme, zbog toga osećamo neodoljivu tugu koja se u sledećem trenutku pretvara u katarzičnu sreću, jer ipak volimo te naše živote kakvi god da su bili sa svim usponima i padovima i propuštenim prilikama.

Jedna drugoj pevamo u lice. Veoma smo blizu. Dolazi refren i kapljice njene pljuvačke padaju mi po crvenim obrazima i obožavam je, jer je bila tu kroz celo moje odrastanje, zajedno smo sedele u tim kolima i jedine znamo kako je u njima bilo vrelo i kako je smrdelo na očev laki strajk i kako smo vraćale ovu pesmu dvadeset puta i iznova pevale iz sveg glasa.

Osvrnem se i shvatim da sam konačno dočekala to o čemu sam maštala. Dočekala da imamo isto godina. Sad smo vršnjakinje i konačno smo jednake. Konačno mogu da budem ono što jesam sa njom bez zadržke. Smejemo se čelo uz čelo, rame uz rame, grudi uz grudi. Nisam joj više do pupka i glas mi nije piskav kao nekoj ptici. Lara mi se osmehne zanosno, i prvi put mogu taj osmeh da vidim iz ovog ugla. Preseče me kao tup nož. Ona me sada vidi. I dok je gledam kako peva, znam da je to ono što mi je falilo. Morala je ona da me vidi da bi me svi ostali videli.

– *You say you wanna stay by my side, darling your heads not right* – Lara otpeva ovaj stih najglasnije i gleda me s osmehom.

– *Ab, see, alone we stand, together we fall apart. Yeah, I think i'll be alright* – odgovorim joj sa samouverenim izrazom na licu.

Pesma se završava kao da je nikad nije ni bilo stihom „*I ain't wasting no more time*“. Automatski kreće sledeća pesma i odlazim do telefona da pustim još nešto. Dok kućam naziv sledeće pesme, osvrnem se i vidim da Lare nema. Odmah shvatim šta to znači i s rastućim užasom u grudima proderem se.

– Laro, ne!

Trčim ka kupatilu. Zaključano je. Vučem kvaku.

– Laro, otvori! Laro!

Svi sa žurke gledaju me začuđeno.

– Upomoć, ljudi! Nek mi neko pomogne da otvorim vrata!

Ribljí smrad probija se ispod vrata i odjednom se nalazim u hodniku Larine zgrade. Bez razmišljanja zvonim na vrata. Lara mi otvara.

– Što si se obukla tako toplo, ovde ima sto stepeni? – kaže Lara.

Odjednom se ribljí miris pretvara u miris zapaljenih mirisnih štapića koji imaju aromu cimeta i jabuke. Iz dubine prostorije čuje se pesma *Transmission* benda *Joy Division*. Inače volim tu pesmu, ali sada mi deluje daleko i nepoznato.

– Laro, molim te, nemoj ništa da uzimaš večeras. Nešto loše će se desiti.

Lara me odjednom pogleda hladnim pogledom koji sam i ranije viđala, ali nikad nije bio upućen meni.

– Ne znam o čemu pričaš.

– Laro, jednostavno znam... – ispravim se – imam osećaj da bi bilo najbolje večeras da, ne znam...

Lara me gleda i sve je hladnija i otuđenija. Želim da je prodrmam, da je podsetim šta mi je sve rekla. Da sam joj najbliža ovde, da smo iste, mi smo sestre, ali mislim da ni to ne bi probilo taj hladan izraz koji joj se zaledio na licu.

– Uđi. Sad ću te upoznati s nekim...

Primetim da pored nas prolaze ista dva tipa kao prošli put, jedan je visok, bleđ, s kosom do ramena i drugi mršav i nosat s naočarama za sunce preko očiju. Lari kao da lakne kad ih ugleda.

– E, Andrej, ovo mi je sestra. Daj, pokaži joj ove tvoje parfeme, njoj će to biti zanimljivo.

Andrej se ozari.

– Drago mi je, ja sam Andrej, ovo je Hajduk – pokazuje na dečka pored sebe.

Andrej iz džepa vadi testere, Lara me tapne po ramenu i odlazi. Dok mi Andrej gura testere pod nos, ja gledam za Larom. Osvrne se nekoliko puta i gotovo trčeći ulazi u toalet.

Andrej mi približi papirić veoma blizu nosa i ponovo osetim riblji miris.

Nalazim se na do vratku Larinog stana.

– Što si se obukla tako toplo, ovde ima sto stepeni – kaže Lara.

Ne čujem pesmu, ne razmišljam ni o čemu, samo znam da moram da uđem s njom u to kupatilo. Smislim plan. Ponašaću se identično kao prvi put i onda će me uvesti sa sobom ponovo.

Sačekam da prođu pored nas Andrej i Hajduk, da me pogledaju i skrenu pogled.

– Ajde, šta čekaš? Uđi.

Lara me povuče za ruku i provodi me kroz stan. U dnevnoj sobi ćutim. Momak mi pokaže srednji prst, ja samo pokunjeno nastavljam dalje. U spavaćoj sobi sedim na slomljenoj stolici i gledam Laru kako se kupava u moru drugarica.

– E, ta stolica ti je napukla – kaže mi najobičniji tip.

Odlazim do morskog praseta, odglumim da sam se iznenadila što je tu. Morsko prase je uplašeno, ponovo ga prekrivam peškirom. Vraćam se na stolicu.

Lara ustaje od drugarica i seda na ivicu kreveta. Pretvaram se da sam zbunjena i da imam tremu od nje.

– Ajde sa mnom – kaže mi.

Osetim da ću uspeti.

Lara usput uzima akvarijum s ribicama i ulazimo u kupatilo koje zaključava. Stavlja ribice na veš-mašinu i seda na frotir na podu.

– Šta radimo? – pitam je

– Malo se odmaramo.

Sedam preko puta nje. Lara ima upaljač u ruci, okrzne ga i plamen približava dlanu, zadivljujuće dugo nema nikakav izraz lica, onda bolno iskrivi usta i skloni plamen.

– Je l' si dobro, Laro?

Lara me prodorno pogleda, shvatim da moram da budem obazrivija.

– Dobro sam. Što pitaš?

Slegnem ramenima, što Laru očigledno smiri.

– Kako je tebi ovde?

– Okej. Samo ne znam što svi čute.

Lara se nasmeje na to.

– Zato što nemaju šta da kažu – napravi pauzu. – Znaš da si mi ti najbitnija ovde?

Iako sam već proživela ovaj trenutak, opet sam presrećna kada mi to kaže.

– Sve to tako izgleda sa strane...

– Šta izgleda? – presečem je jer znam da u suprotnom neće dovršiti rečenicu.

– Svi ti ljudi... Deluje kao da ste najbliži na svetu... A tako si zamenljiv.

– Ti nisi.

– Nemoj da si naivna, Saro. Svi su zamenljivi. Pa sutra da se probudiš i da me nema, zapravo bi se vrlo malo toga promenilo.

– To nije istina.

Lara se nasmeje.

– Veruj mi da nije istina. Znam – kažem joj prodorno i opet se uplašim da sam se odala.

– Dobro, bilo bi ti žao, bila bi tužna, ali samo bi nastavila da živiš. Kao i svi drugi ljudi. I ne osuđujem nikoga zbog

toga. Ljudi su prosto takvi. I ja sam takva. Samo mi je to tako poražavajuće, da svet samo tako nastavi da postoji – ćutim i pokušavam da smislim odgovor, ali Lara prebrzo nastavlja. – Slušaj, imam ideju, ali ne mogu bez tebe da je izvedem.

– Neću.

Laru to potpuno zbuni, gleda me sumnjičavo.

– Laro, nemoj ništa više da uzimaš večeras.

Lara naglo menja izraz. Uplašim se da će ponovo da me pogleda onim hladnim izrazom, ali dešava se suprotno. Lice joj se raširi u osmeh.

– Laro, desiće se nešto užasno. Je l' znaš?

– A šta ako znam?

Zaledim se i zagledam se u njen izraz lica. Odjednom na njemu vidim detalje koje dosad nisam primećivala. Koža joj je crvena kao da je plakala, popucali su joj kapilari oko očiju, ima podočnjake, kosa joj je umršena, bela je kao duh. Sve se zaledi, a Larin pogled ostaje prikovan za mene. Ne trepće. Oči su joj potpuno bistre i ne vidim ni zrno sumnje u njima. Taj pogled usisava sva moja sećanja, sve što smo zajedno doživele, svaku moju predstavu o tome šta se desilo te večeri. Ostajem šuplja, nemoćna i opet sam samo de te naspram nje.

Pogledam svoje šake, i zaista su dečije.

Stojim na plaži i vidim Laru s nasukanom meduzom u rukama. Hoda kroz sjajnu plavu vodu ka dubini. Grupica ljudi s plaže gleda je i mrzi. Dete vijori štapom kao zastavom. Majka ga teši da će naći novu meduzu koju može da raspori. Potrčim ka vodi. Pesak je vreo i peku me stopala. Dolazim do tamnijeg peska koji zapljuskuje more, čim zakoračim u hladnu vodu osetim da me je ponovo ujela riba. Pogledam je i prvi put se ne plašim, uhvatim je za rep i bacam daleko od sebe. Nastavim da trčim ka Lari i dozivam je, ali ona kao da me ne čuje. Probijam se kroz vodu koja me usporava, kad mi odjednom nešto stegne nogu. Pogledam ispod površine i vidim bele niti koje me okružuju, nisu vi-

e prozirne, sada izgledaju kao struja koja se kovitla i sve
še me steže. Uхватim niti i počinjem da ih kidam sa sebe
ao da su konac, ali što ih više pokidam, to se više račvaju i
ire. Toliko me stegnu, da izgubim ravnotežu i upadam u
odu, voda mi prodire kroz usta u pluća. Ne mogu da di-
em, gušim se. Oči mi se sklapaju i telo mi postaje teško.
ošaljem poslednji nervni impuls kroz telo i trgnem se. To-
ko me jako odgurne taj trzaj, da izronim na vazduh. Uzi-
nam veliki udah. Kako je moguće da sam odjednom toliko
nažna? Pogledam ispod površine vode. Više nemam noge,
eć ogroman rep prekriven krljušti.

Shvatim da sam sada dovoljno brza da stignem Laru iako
e ona već na sredini mora. Lara kao da čuje moje misli,
krene se prema meni i učini mi se da vidim Nataliju. Za-
plivam, i izronim, učini mi se da vidim Sofiju, zaplivam i
zronim, čini mi se da vidim Tisu, zaplivam, izronim, čini mi
e da vidim malu devojčicu dugačke narandžaste kose. Osta-
o mi je još nekoliko zamaha da stignem do Lare kada pri-
netim da je naglo zastala. Meduza joj sjaji u rukama. Okre-
e se ka meni i vidim isti onaj izraz lica, bistre oči bez zrna
umnje u sebi. Lara napravi korak i odjednom potone.

Zaronim, gutam vodu, peku me oči od soli, gledam gde
e, ali sve je mutno, zeleno. Moj rep diže pesak i pravi vo-
lenu maglu. Učini mi se da nešto vidim u daljini, pomeram
rep levo-desno najbrže što mogu, bole me mišići svuda u
elu. Probijam se kroz mutnu vodu kao kroz oblak, probu-
im ga s druge strane i izlazim na čistinu. Shvatim da se na-
azim u nekoj vrsti oaze. Voda je prozirna i kao da ima više
tiseonika. Gledam oko sebe, Lare nema, ali svuda oko me-
ne su meduze. Ima ih na stotine.

Stojim među njima i pitam se da li je ovo najbliže što ću
prići večnosti.

Voda je izvirala sa svih strana, zabacila sam glavu una-
ad i ugledala Olivera. Naglo sam se osvestila. Nalazimo se
u toaletu lokala.

– Je l' si dobro? Mislim da ne reaguješ baš dobro na me-
šanje.

Klimnula sam glavom i nekoliko trenutaka sedela nepo-
mično.

– Ajmo odavde – rekla sam.

– Zar nisi insistirala da dođemo ovde?

– Predomislila sam se. Ima hiljadu mesta koja su bolja
od ovog.

– Slažem se. Ovde te svi gledaju kao da si im ubio neko-
ga. I je l' čuješ kakva je tišina? Jebote... Pun lokal, a skoro
niko ne priča. Ne znam što ćute tako.

– Jer nemaju šta da kažu.

Osmehnula sam mu se. Pomogao mi je da ustanem i iza-
šli smo iz toaleta direktno na podijum na kom sam plesala
sama pre samo nekoliko nedelja. Pogledala sam sve te lju-
de koji su tu svako veče i toliko duboko upleteni u taj svet,
da više ne mogu da pobegnu odatle.

Nije me zanimalo šta misle o meni i nisam želela da im
se svidim, samo sam želela da vidim Sofiju.

Kad smo izašli iz lokala, počelo je da sviće. Oliverove
opekotine na svetlu bile su jarkoroze. Počeo je da skreće
pogled, kao da mu je jutro vratilo sve nesigurnosti. Jezikom
sam mu polizala ceo obraz. Nisam sačekala da vidim njego-
vu reakciju, krenula sam niz ulicu. Kad sam napravila neko-
liko koraka, pogledala sam iza sebe da proverim da li ide za
mnom. Bacio je cigaretu i gasio ju je patikom o trotoar. Kad
je bio siguran da je nestao sav žar, krenuo je.

Seli smo u park preko puta Sofijine zgrade i sačekali da
njeni roditelji odu na posao. Nije se javljala na telefon, pa
smo joj zvonili na interfon dok je nismo probudili.

Led je udarao o zidove blistavo čistog stakla. Oliver i ja
smo sedeli na velikoj ugaonoj garnituri u Sofijinoj dnevnoj
sobi. Spustila je predimenizonirane čaše pune limunade na
sto. Zraci sunca su se blago prelamali kroz prozor, ali je u
sobi i dalje bilo mračno.

Bila sam toliko ponosna što mi je ona drugarica.

Sela je preko puta nas. U početku joj je bilo neprijatno
bila je zbunjena što smo uopšte došli, ali onda se brzo
ustila i zajedno s Oliverom podjebavala me što mi je bi-
toliko loše.

Oliver je rekao da je to bila najbolja limunada koju je
pio u životu i primetila sam da je Sofija pocrvenela. On
toliko uzdržan i grub, da čak i kad pohvali limunadu to
zvuče kao izjava ljubavi. Počeli su da pričaju o horor filmo-
ma i potpuno su me isključili iz razgovora. Povremeno bih
uključila s glupim komentarama kako bi mogli da se udru-
protiv mene i time pojačaju međusobnu bliskost.

Posmatrala sam ih i osećala sam se srećno. U redu mi je
da mi je Sofija zanimljivija od mene.

Sofija me je pitala da li mi smeta da pokaže Oliveru ne-
što u sobi. Rekla sam da mi ne smeta. Otišli su u spavaću
sobu, a ja sam izašla na terasu.

Nebo je bilo prigušeno plave boje i sve je delovalo mek-
ko. Otvorila sam fioku u kojoj su prošli put stajale nove ci-
garete Sofijinog oca. Bile su prekrivene belim flekama ptiči-
njim izmeta, pa sam ih jedva prepoznala. Zatvorila sam fioku
i zvadila mobilni telefon iz džepa. Poslala sam Viktoru po-
slu: „Samo da ti javim da sam dobro. Kako ti je tamo?“ Vra-
ćala sam telefon u džep i oslonila se na ogradicu. Prvi put,
posle mnogo vremena, nisam razmišljala ni o čemu. Gleda-
la sam u prazne ulice grada i ptice koje sleću i odleću.

Posle nekog vremena Sofija je izašla na terasu. Bilo joj
neprijatno što sam sama. Progovorila sam da bih odagna-
la njeno osećanje.

– Gde je Oliver?

– Zaspao je.

Sedamo jedna pored druge, kao i prošli put, na toj te-
rasi. Sofija vadi cigarete, nudi mi jednu.

– Prestajem.

– Pametno, treba i ja.

Sedele smo u tišini.

– Baš ga ne razumem.

– Olivera?

– Ne. Tatu – napravila je pauzu. – Počeo je često da nam govori kako ga ne volimo.

Zapali cigaretu.

– Više puta dnevno nam samo tako kaže: „Vi mene ne volite“. Ja mu kažem da nije tako i razuveravam ga, a u sebi mislim kako je to toliko licemerno od njega. Pa pre on nas ne voli nego mi njega! A ne smem to da mu kažem, da ne bi shvatio da sam ga provalila... Za to stvarno nemam snage.

Nikad nije gledala u oči kad je pričala nešto ozbiljno i majka mi je zbog toga govorila da misli da je neiskrena. U mojim očima bilo je suprotno. Svaki put kad bi gledala sa strane, imala sam utisak da je u ispovedaonici i da govori nezavisno od bilo čije reakcije. To što ne gleda u oči bilo je zapravo veoma uviđavno od nje. Nije očekivala ništa od mene, nikakvu potvrdu. Neće promeniti tok razgovora samo zato što joj se ne dopada kakav izraz lica sam napravila ili, naprotiv, neće namerno naglašavati neki deo jer vidi da me to posebno zanima. Na meni je samo da saslušam, a ona će da govori.

– Ali ne razumem što to izgovara? Je l' pokušava da zavarava trag? Ili da svali svu krivicu na nas? Čini mi se kao da sam sebe ubeđuje u tu izjavu, tako je izgovara, kao da je to neka činjenica: „Vi mene više ne volite.“ Onda pomislim... Možda mu je tako prosto lakše, tako sebi objašnjava zašto je vara. Sebi na taj način objašnjava da nije loša osoba. Kao da je to u redu, jer on ima dobar razlog. Mi njega ne volimo, pa, eto, on jadan mora da traži ljubav na nekom drugom mestu. On je žrtva u stvari u toj situaciji. To me toliko nervira. To mi je čak možda najgori deo. Prosto priznaj da si nezreo idiot i prestani, a ne na mene da svaljuješ svoje glupe odluke.

Sofija je iskreno besna i ne trudi se da se smiri.

– Možda nije to razlog – rekla sam obazrivo. – Možda se prosto plaši da ga ne biste volele kad bi saznale. I onda, panično, iz te griže savesti sada proverava da li ga volite i ko-

liko... Jer, što ga više volite, u njegovoj glavi, manja je šansa da će ostati sam. Tim odgovorima koje mu dajete, u stvari, teši sebe da se ništa ne bi promenilo kad bi zaista i došlo do toga da nešto posumnjate.

Sofija razmisli o tome što sam rekla.

– Da. Možda je zbog toga. To mi je bolje – napravi pauzu, izduva dim. – Kako bi bilo dobro da je to toliko jednostavno... Da možeš samo tako, odjednom, nekoga da prestaneš da voliš.

Pomislim da bi zaista to bilo divno i opet nastaje tišina.

– Izvini za prethodnih nekoliko godina – rekla sam. – Nema opravdanja.

Sofija govori smireno, a reči su joj oštre, kao da su bile stvorene da budu izgovorene uz urlike, ali sada su toliko dugo odstajale da su se osušile i zvuče tek kao olupine.

– Uvek si bila takva, još u osnovnoj. Tako upoznaš neke nove ljude i postaneš toliko zanesena njima i zaslepljena, da potpuno zapostaviš one koji su uvek tu. Tako nekako... Podrazumevaš ljude.

– Da... Umem dosta toga da projektujem na ljude koje tek upoznam.

Osetim polet u njenom glasu.

– Jeste, stvarno je tako! Nekad mi se čini kao da sve što želiš da vidiš i čuješ prilepiš za te nove ljude i od tog trenutka pa nadalje samo možeš da se razočaravaš u njih.

Klimnem glavom.

– U pravu si. Slično se desilo i s Natalijom.

Sofija se smiri. Drago joj je što se ne opirem optužbama.

– Da, ali time u stvari i tim ljudima činiš štetu. Postavljaš, odmah na početku, toliko visoka očekivanja. To niko ne može da ispuni. I naravno da će te onda razočarati.

Razmislim o tome što je rekla i samouvereno odgovaram kao da sam oduvek znala odgovor na njenu tvrdnju. Ali i ona i ja znamo da nisam, nego sam je tek tad zapravo otkrila.

– Ali nije sasvim tako... Mislim da je krivica obostrana. Uzdignem te ljude na početku, to je istina, možda su to ne-

ke stvari koje uopšte ne postoje i ja ih nadogradim, ali onda se ti ljudi užive u tu ulogu. Kao da ih to osnaži i uobrazi i onda, valjda prirodno, počinju da me tretiraju s visine. I uvek, na kraju, u tim odnosima budem inferiorna, kao da mi se naglo sroljaju godine i postanem kao neka senka ili prilepak.

Sofija razmisli.

– Misliš da je tako i sa mnom?

– Do večeras sam se tako osećala, da.

– A šta se sad promenilo? – upita me i prodorno me pogleda.

Slegnem ramenima.

– Je l' nešto što sam rekla?

– Ne. Mislim da više ima veze sa mnom. Ne znam. Samo se drugačije osećam.

– Čudno – rekla je Sofija.

Osetim da je sad trenutak da joj kažem.

– Ti baš dobro crtaš... Možda treba da razmisliš da nešto uradiš s tim – prevalila sam preko jezika i sad je gotovo. Eto, sada zna da je dobra u tome, sada može i ona da ode na likovnu akademiju i da me pokida na komade. Eto, neka bude tako. Barem sam ja rekla sve što sam imala i sada možemo da nastavimo dalje sa svojim životima.

– Ali ja to ne želim.

Taj odgovor me potpuno zbuni.

– Ne volim ja nešto da crtam. Baš sam zadovoljna što sam smislila to novinarstvo.

– Aha.

Ona to nije ni želela. Pa da. To je verovatno oduvek i bilo tako. Možda nije želela ni da ide u lokal sa mnom i Natalijom. Možda nije želela da postane zanimljivija od mene ni Nataliji ni svim ljudima koje znam. Možda je samo iskreno želela da nas dve budemo bliske.

– Treba da se javiš Nataliji. Verovatno joj je teško pala ta selidba – rekla je.

– Hoću.

Ponovo smo začutale, ali sada u tišini nisam čula naše glasove koji se prepiru. Svaka je bila u svojim mislima, ali ovog puta zajedno, kao nekada u osnovnoj školi.

Ljubičasta pufnasta haljina tužno visi s mene i vuče se po prašnjavom podu. Nekoliko puta se okrenem oko svoje ose i to uopšte ne izgleda kao što sam zamislila. Zaključim da u svakoj haljini izgledam kao žgoljavo siroče i da mi je užasno s Marinom i majkom u kupovini.

Toliko su postale spretne u pretvaranju da je sve u redu, da mi se na trenutke dešavalo da zaboravim da su ekstremno vesele samo da se ne bi rasplakale.

Ulazimo i izlazimo iz radnji prepunih zajapurenih tinejdžerki i dok dodirujem materijale i šetam kroz redove drčavih krpa, strahovi mi se vraćaju kao da nikad nisu ni nestali.

Počinje po glavi da mi se vrti rečenica koju je majka izgovorila pre neki dan. „Samo da ne izgubiš svoju divnu vedru prirodu“. Što je to rekla? To joj je sigurno palo na pamet zbog nekog mog postupka. Mora da je već primetila da se menjam, pa je pokušala tom rečenicom da spreči promenu, da povrati ono što je izgubljeno. Pred tom rečenicom sam se osećala kao na samoj ivici provalije. Ne želim da se promenim! Ne želim da se promenim! U redu mi je da me promeni neka situacija koja se svima dešava, a da prosto ja reagujem na nju tako što me ona promeni. To mi je u redu. Ali ne želim da me promeni ovo što se desilo samo meni. Onda sam samo osakaćena. Nemam istu priliku kao drugi. Meni je onda teže. A koga će uopšte da zanima što je meni teže? Samo će videti ispijenu, beživotnu osobu i neću ih ni zanimati.

Odjednom me je i sama situacija kupovine haljine rastužila. Nešto što znam da bi mi inače bio veliki i značajan događaj, sada me je samo podsećalo na to šta je moglo da bude, da se nije desilo to što se desilo. Jednom kupujem matursku haljinu i ovo će biti moja kupovina matorske haljine.

Svi filmovi u kojima sam to videla, sve priče koje sam čula, to nikad neće biti moja priča, ovo će biti moja priča.

Ušle smo u butik u kom se uglavnom prodaje odeća za sredovečne žene i trudnice. Pronašla sam haljinu u delu u kom stoje košulje i ušla u skućenu kabinu u kojoj miriše na babinu pomadu kojom je mazala otoke na nogama. Haljina je bila lepršava, otkrivala je ramena i u njoj sam sebi izgledala kao indijanka. Mnogo mi se dopadne. Izlazim pred njih dve i kažu mi kako mi prelepo stoji i na to mi se plače. Mogla je prelepo da mi stoji, a da sve bude u redu, a ne da mi prelepo stoji, ali odumire mi telo, prelepo mi stoji, ali u bilo kom trenutku može nešto da me pokosi i da više ne mogu da kontrolišem nogu, prelepo mi stoji, ali ja sam sada bolesna, prelepo mi stoji, ali ljudi će me sada gledati sa sažaljenjem što mi prelepo stoji. Tako joj prelepo stoji haljina, a vidi šta joj se desilo. Tako joj prelepo stoji, ali šta joj vredi. Tako joj prelepo stoji haljina, kako je život okrutan.

Da li će ljudi sada ceo moj život obojiti u priču o bolesti, kao što su Larin ceo život obojili u priču o smrti?

To me razbesni i setim se kako sada moje reči imaju težinu. Razbesni me i pomislim kako sam sad pametnija od svih. Bacim kanap koji mi se već nepovratno urezao u desno rame sve do kostiju. Teret je na samo nekoliko centimetra od mog lica. Veliki je i težak. Prekriven je velikim najlonom, ali ja tačno znam šta je sve u njemu. Gledamo se oči u oči. Uхватim ga rukama za donji deo i počnem da ga dižem. Svi mišići u telu mi se napinju. Žile iznad dlana mi poiskaču. Lice mi se zacrveni i pojavljuju se kapljice znoja. Tri, četiri, sad! Podignem teret iznad glave kao da je trofej i progovorim.

– Lepa je haljina. Verovatno bi mi Lara sašila neku sličnu – kažem dok pomeram slamčicu koja je zabodena u koka-kolu. Fokusirana sam na najmanju kocku leda, guram je i klizi po staklu. Nekoliko trenutaka uspevam da smirim ruku i led mirno stoji na rubu čaše, odjednom prevagne na spoljašnju stranu i poleti. Pogledom pratim kocku leda ka-

to klizi po podu dok me ne dovede do Marininog i majčinog pogleda. Ispod maske veselosti sada je preneraženost. Majka pokušava da se pravi da ništa nisam rekla, uzima svoj ratluk koji je dobila uz kafu i stavlja ga Marini na tacnicu.

– Sigurno! – odgovara usputno majka, a onda se usredredi na Marinu. – Uzmi ga ti, dosta je gadan.

– Imala je onu jednu što je napravila od tetkinog stolnjaka, koja je ličila na ovu. Samo što je ta bila strukirana, koliko se sećam.

Osećam netrpeljivost koja raste u vazduhu i mazohistički deo mene želi da se ta netrpeljivost nakupi i samo odjednom pukne. Baš u trenutku kada vidim da se majka isprsinila i napravila svoj pokret glavom kao ptica, stolu prilazi mali dečak koji u ruci drži led iz moje koka-kole. Njih dve odahnule i majka koristi priliku da promeni temu. Maloj deci je pričala kao odraslim ljudima, a odraslim ljudima kao maloj deci.

– Dobar dan, gospodine! Izvinite. To je mojoj ćerki ispašlo. Ona je veoma nespretna, znate.

– Nemoj to da jedeš, ej! To je prljavo – Marini se izgleda upalio majčinski instinkt.

Dete se zagleda u mene, balavi i mlatara rukom. Imam užasnu tremu od male dece, zato ih i ne volim. Ne znam šta da im kažem. Plašim se da ih ne istraumiram i da onda budu osakaćena do kraja života. A stvar koja me još više užasava od toga jeste strah da će me razotkriti. Da će prići i samo gledanjem u mene briznuti u plač i time ću dobiti ultimativnu potvrdu da sam ja zapravo duboko u sebi jedna loša osoba.

Fiksira me pogledom i ne plače. Bala mu pada na majicu i led mu se razliva u toploj šaci. Okrene se bez najave i potrči do stola za kojim mu sede roditelji.

– Razmišljala sam onaj dan za ručkom. Možda ne bi bilo loše da tetki nađemo psihoterapeuta – odlučim da nastavljam gde sam stala, i još malo dalje.

– Jebote, umukni više – kaže Marina koja nikad ne psuje, jer smatra sebe damom.

Odjednom se osetim kao da imam godina koliko i onaj dečak. Sedim s Marinom i majkom i zapitkujem ih zašto krave muču, mačke predu, zašto traktor ima tako velike točkove. Ili im prosto na sve što kažu odgovaram pitanjem „zašto“ i na kraju toliko duboko zađu u odgovaranje, da počnu da mi govore o univerzumu i sunčevom sistemu i fizici i smislu života i postaju sve pametnije i sve su ponosnije što znaju odgovore na svako pitanje, i onda zakucaju svoju tiradu o razlogu postojanja nekom izjavom za koju misle da nema dalje, da su sve objasnile i da su tek sad i same pronikle pravu istinu. Međutim, onda im postavim to poslenje „zašto“, na šta mi obe jednoglasno odgovore „Jebote, umukni više“. Taj osećaj me još više razbesni i sada prihvatam ulogu derišta.

– Lara. Lara. Lara. Lara. Lara. Lara. Lara. Lara.

– Koji je tvoj problem?! Koliko ti godina imaš?! – urliče Marina.

– Isto koliko i ona!

Majka se samo ukoči i izgleda kao grčki kip koji je u daljini video svog mrtvog muža. Zaćutimo. Ja počinjem smirenije da govorim, ali onda sve ode dođavola.

– Moj problem je što neću da završim kao tetka. Da se smejem kao psihopata i pričam o lepom vremenu kad na polju pada grad!

Marina brizne u plač, a na majčinom licu pojavi se trzaj.

– Idi kući. Odmah!

Gledam Marinu koja rida i majku koja je grli.

– Odmah da si otišla kući!

Nekoliko trenutaka sedim i netremice ih gledam. Opet sam odrasla, ustajem od stola i odlazim ne osvrćući se.

Ispred ateljea došla sam pola sata pre nego što inače završavaju, sela sam na klupu preko puta ulice i cela sam se tresla.

Kad su ljudi počeli da izlaze, nije bilo ni Tise ni Balše. Dotad sam se već sabrala i oprezno sam prišla zgradi, provirila kroz prozor. Atelje je bio potpuno prazan. Čujem otvaranje vrata, i ugledam Idu koja me gleda svojim neprijateljskim pogledom. Setim se svog tereta i progovorim.

– Je l' znaš možda gde je Tisa? – upitala sam.

– Tisa ima završnu izložbu, morala je ranije da izađe. Ja sad idem tamo. Možeš da kreneš sa mnom ako hoćeš – osetila sam u njenom glasu zadržku i da joj nije najdraže da idemo zajedno. Prvo sam pomislila da treba iz pristojnosti da odbijem, ali sam onda shvatila da me iskreno ne zanima kako se ona oseća. Morala sam da dođem do Tise po svaku cenu, a time i do Balše.

Nismo morale mnogo da pričamo, jer su u autobusu bila samo dva slobodna mesta koja su dosta udaljena jedno od drugog.

Brzo stižemo i već sa stanice vidim gužvu ispred ulaza u galeriju. Mnogo devojaka s različitim bojama kose, momaka s naočarima i dugim kosama.

Ulazim u sterilni, jarkobeli prostor i prepoznam Tisu, na drugom kraju, iako je okrenuta leđima. Govori nekoj ženi u diktafon. Na zidu iza nje su četiri slike iste dimenzije za koje tek posle nekoliko trenutaka shvatim da su autoportreti. Na njima je Tisa zgrčena, ima izraz užasa na licu. Ru-kama vuče svoju kožu, kao da bi je pokidala. Šake joj izgledaju staro, a na licu ima toliko slojeva boje, da mi se učini da će se svakog trenutka lica s portreta istopiti.

Posmatram te četiri slike kada se Tisa okreće. Nasmehana je i izgleda kao potpuni kontrast slikama na zidu. Pomislim kako bi i to bila dobra slika. Ona ispred svojih portreta kako se smeje a iza samo užas.

Pritrčava mi i jako me stegne.

– Nisi normalna. Znaš kako sam se zabrinula. Mogla si da se javiš, čoveče – rekla je.

– Izvini, svašta se desilo.

Klimnula je glavom.

– Mnogo mi je drago da si došla. Je l' si videla moje radove?

– Da, prilično su jezivi.

Tisa se iskreno nasmeje.

– Ma šta ti je, baš mi je lep ten na njima, – kikoće se – možda bih nekad mogla u solarijum.

Osmehnem se i shvatim koliko mi je nedostajala. Nasloni mi ruku na leđa i pogura me ka suprotnom zidu.

– Je l' si videla ovaj? Mislim da mi je taj najbolji.

Izgubim dah kada vidim veliko platno ispred sebe. Posmatram scenu koja je prikazana i potpuno sam preneražena onim što vidim.

Boje su prljavo pastelne i kao da celu sliku prekriva jedna opna koja je dodatno izbeljuje. Na sredini platna je devojka koja lebdi u prostoru koji liči na klub, na zidovima su poster i oko su neodređene siluete ljudi, gužva. Donja polovina platna potpuno je uverljivo naslikana, kao stilizovana fotografija, ali na sredini boje počinju nežno da se razlivaju da bi se u gornjem delu slike, na mestu gde bi trebalo da bude plafon, boje slivaju u more. Uzburkano je, ali zbog pastelno svetloplave nijanse ne deluje preteće. U tom plafonskom moru vidi se odraz postera, devojke, i cele prostorije, samo što je sve izvitopereno, kao druga dimenzija. Prvo pomislim da se prosto realnost slike sliva u tu bajkovitu sliku sveta, a onda primetim da je devojčin džemper neprimodno zavrnut, suprotno zemljinoj teži, i pletenica joj stoji uspravno, iznad glave, kao antena. Odjednom shvatim da je cela scena već pod vodom, a plafon je vrh akvarijuma.

– Je l' si prvo pomislila da je ona na suvom i da je uvlači to more na plafonu ka sebi?

Klimnem glavom.

– Tooo! Znači, uspela sam! – smiruje se i pokušava da bude profesionalna. – Bila mi je namera da ljudi prvo pomisle da je prosto slika o tome kako se realnost sliva u san, ili u drugu realnost ili u šta god. A da onda samo odjednom

imaju taj aha momenat kada shvate da je u stvari cela slika jedan veliki akvarijum, a realnost je negde okolo.

– A što klub?

Tisa se malo uspaniči i vidim da joj je vrlo bitno da pokaže da sve što je uradila ima svoj razlog.

– Ne znam, klubovi su nekako prostori koji su sami po sebi izolovani od realnosti. Ujutru kada ustaneš više ti nije jasno šta je stvarno a šta ne, da li si sve sanjao ili se stvarno desilo. I ono što je meni tu najzanimljivije, jeste taj trenutak koji mi se često dešava celog tog dana nakon izlaska, sve vreme se pitam da li još uvek sanjam, i sve mi deluje drugačije. Ne znam, moja psihoterapeutkinja misli da sam malo otkaćena, tako da... – Tisa se kikoće. – A što? Je l' ti se ne sviđa što je klub?

– Ne! Super mi je. Samo pitam – još jednom pogledam sliku. – Mnogo je dobra, Tisa, stvarno.

Tisa sija od ponosa. Vidim grupicu devojaka koja dolazi u našem pravcu, iskorstim priliku dok još nisu stigle.

– Je l' će možda dolaziti Balša?

Tisa se na to vidno štrečne. Skrene pogled ustranu.

– E, nema Balše nešto, uopšte... Ne dolazi ni u atelje.

– Od kad?

– Ima već dve nedelje.

Na trenutak je nastala tišina, Tisa je primetila koliko sam se snuždila.

– Ne znam da li ti je Balša rekao... Ali njegova mama nije baš dobro... U ludnici je... On ume tako da nestane povremeno... Nemoj to da shvatiš previše lično. Ni meni se ne javlja.

To me je preseklo. Grupica prilazi Tisi, grli je i čestita. Gledam ih i kao da mi se sterilni, beli prostor sužava.

Kad su ljudi počeli da se razilaze, Tisa me je pozvala da sa njom i njenim drugaricama sa studija idem na pivo. Na putu do tamo razmišljala sam samo o Balši. Sele smo u isti pab u kom smo bili sve troje i to me je umirilo jer sam imala osećaj njegovog prisustva. Bilo je zagušljivo i uglavnom

je pričala jedna od devojaka koja je imala jarkoroze nokte. Prepričavala je smešne anegdote o svom dečku i ja sam se sve vreme pitala da li bi raskinuo s njom kada bi čuo ovo ili ono. Uskoro smo saznale da ima veliki kurac i da joj pred spavanje peva uspavanku nemačkim akcentom. Tisine drugarice su se grohotom smejale na svaku njenu rečenicu, ali ne i Tisa. Ona se trudila da neprimetno uzima tuđe cigarete sa stola, a kad bi je neko primetio, slatko bi se osmehnula i uvukla dugački dim. Kad se devojka s jarkoroze noktima umorila od priče, Tisa mi je predložila da spavam kod nje. To mi se učinilo kao sjajna ideja, posebno zbog načina na koji sam se rastala s majkom tog dana.

Putujemo tramvajem do Bloka sedamdeset i nastavljamo još malo dalje. Kada stignemo do njene zgrade, kaže mi da moramo da budemo tihe jer baba ima lak san.

Ulazimo u stan koji miriše na užeglu hranu i stare knjige. Izuvamo se i šunjamo do njene sobe. Iznenadim se koliko je Tisina soba minimalistična. Nema ništa posebno u njoj. Jedan kauč prekriven belim frotirom po kom se vide tragovi prosutog pepela, velika sušilica za veš i slikarsko platno pored kojeg je poredano nekoliko slika.

– Nemoj da gledaš previše. Ovde sam samo privremeno.

Odlučim da je ništa ne pitam i bacam se na kauč.

– Hoćeš da depiliraš noge?

Zbuni me pitanje i odmahnem glavom.

– Neću, hvala.

– Je l' ti ne smeta? Ja moram.

– Ne smeta mi, naravno.

Tisa vadi trake za depilaciju iz pakovanja i lepi ih na nogu, iako ja ne vidim nijednu dlaku. Gledam je i razmišljam o tome koliko smo drugačije.

– Mnogo mi je drago što si bila na izložbi. Mislim da je to najvažnije ako stvarno želiš da se baviš umetnošću, da gledaš stvari i upijaš ih.

– Ja ne znam da li stvarno želim.

Tisa se osmehne, povuče traku.

– Verovatno misliš da moraš da imaš ne znam ni ja kakav razlog. Nije tako. Meni je to bio samo jedan trenutak. Tumarala sam sama po jednoj od galerija u Beču, u koju su me roditelji odveli, protiv moje volje. Razmišljala sam o svakojakim odvratnim stvarima samo iz dosade, kada se desilo! Ušla sam u jednu od prostorija i videla postavku Helnvajnovih fotorealističkih slika. Naravno, prvo sam pomislila da su fotografije, ali kad sam prišla jednoj od njih... Nešto me je preseklo. Jeste, on ju je naslikao tako da što uverljivije prikaže stvarnost, ali ja sam sada imala saznanje da je taj prizor prošao kroz još jedno oko. Koliko god da je preslikana stvarnost, ona to više nije. Prošla je kroz autorovu interpretaciju i između mene i te stvarne devojčice koja je naslikana, postoji jedno viđenje autora koje celoj slici dodaje još jednu dubinu, začudnost i mističnost. Zapitaš se šta je on video na ovoj devojčici kad je toliko vremena posvetio da je naslika. Nešto je hteo time da kaže. Počele su da mi se javljaju neke misli koje dosad nikada nisu, i bukvalno sam imala osećaj kao da mi se um širi. Ne znam da li ti se to nekad dešava. Bila sam stvarno očarana. I tada sam odlučila, ja ću biti slikarka i ja ću imati svoju interpretaciju sveta. To mi je delovalo tako moćno, da sve što postoji na ovom svetu može da prođe kroz mene i na neki način time postaje moje, da ima deo mene u sebi. Uvek sam imala problem sa stvarima koje ne mogu da posedujem. Na primer, nisam mogla do kraja da uživam u arhitekturi ili nekom pejzažu, jer šta ja imam od toga? Ne mogu zgradu da ponesem kući i da je zauvek gledam. Ne mogu šumu da uhvatim i nagram je u sobu da mi miriše. I tada, u toj galeriji, konačno sam pronašla način na koji mogu sve da prisvojim. Da bude moje. Odjednom sve stvari mogu da ponesem sa sobom. Kad sam rekla roditeljima da hoću da postanem slikarka, oni su se smejali i rekli su: „Ti? Pa ti ne možeš ni petnaest minuta da stojiš mirno kad odemo u galeriju.“ I dalje ne mogu, ali eto... – Tisa se iskezi i počne da pakuje potroše-

ne trake. – Uostalom, to je umetnost, najčešće ne odabereš ti nju nego ona tebe.

– Volela bih da vidim kako bi izgledao svet kad bi ceo bio u tvojoj interpretaciji.

– Na svakoj zgradi bi pisalo Tisa, dole u desnom uglu, i onda bi ljudi počeli da prave teorije zavere o poreklu tog potpisa. Bilo bi priče o drevnim civilizacijama, Bogu, nekom skrivenom umetniku koji pravi grafite. A ja se nikad ne bih odala i samo bih šetala gradom i slušala kako se pominje moje ime – smeje se. – To, a i na svakom čošku bi se prodavala kiselo-ljuta supa!

– Nije loš svet – rekla sam. I nakratko smo začutale, pomislim da je možda sad dobar trenutak da je pitam nešto za Balšu, ali Tisa kao da mi je pročitala misli i brzo nalazi novu aktivnost.

– Ajde da gledamo moj omiljeni film.

Do kraja večeri gledamo tursko-nemački film *Glavom kroz zid*. Kad se film završi, Tisa mi objašnjava kako želi da joj taj film bude prva tetovaža, ali ne želi prosto slovima da napiše glavom kroz zid, a još uvek nije našla dovoljno dobar grafički prikaz tih reči, pa je zbog toga još nije uradila. Ja je pitam zašto želi da joj baš to bude prva tetovaža. A ona mi odgovara da nju to pali, da neko bude spreman da ubije za nju i završi u zatvoru ako treba, onda kaže da bi i ona sama bila spremna na to kad bi se stvarno u nekoga zaljubila. Posle tog razgovora, dok napolju tutnji saobraćaj, razmišljam da li bi neko za mene udario drugog čoveka pikslom u glavu i završio u zatvoru, a na kraju se zapitam, da li bih ja?

Budimo se smrznute jer smo zaspale otkrivene. Njena baba nam otkida parčiće hleba, na njih maže džem i to naziva zalogajčićima. Podseti me na moju babu i to me rastuži.

– Moram posle doručka kući. Večeras mi je matura, pa mi dolazi neka rodbina...

– Matura! Čoveče! Pa kako to tek tako kažeš? Mogu ja da krenem sa tobom? – rekla je.

Gledala sam u tačku iznad majčine glave ne bih li suzbi-
la neprijatnost koju osećam.

– Ooo, nova drugarica. Dobar dan. Ja sam Sarina majka.
A ti si? – kreštalala je.

Tisa se zadivljujuće dobro snalazila i prošlo mi je kroz
glavu da i sama ima takvu porodicu. Zavirila sam unutra i
svi su već bili tu, tetke, strine, ujaci, sestre od tetke, braća
od ujaka, sestričina, baba, dede, svekrve, zaove, šuraci, ne-
ćaci, deveri, tastovi, snaje, prije, svastike. Jedino su mrtvi bi-
li sprečeni.

Ona je prva ušla u mravinjak i svi su odmah počeli da
gmižu oko nje i postavljaju joj razna pitanja. Nisam smela
majku da pogledam u oči, posebno kada sam joj videla list
na nozi koji se steže i opušta. Ili će me šutnuti ili se pripre-
ma za nežan gest. Osetila sam pritisak na potiljku i njenu
masnu kožu na čelu. Poljubila me je i time smo sklopile pri-
mirje.

– Idi pomози Marini – rekla je i pokazala na kuhinju.

U kuhinji se pušilo iz lonca i čulo se cićanje ulja u tigan-
ju. Bilo je glasno i preteće. Marina je pogledala ka meni i
time mi dala do znanja da me je videla. Neko vreme sam
stajala na do vratku u tišini. Posmatrala sam crveno meso na
tiganju koje polako postaje sivo.

– Očisti šargarepu, u frižideru je – rekla je i okrenula
šnicle na drugu stranu.

Uzela sam šargarepu i nož. Stala sam pored Marine. I po-
čela da je čistim.

– Nije bila strukirana.

Pogledam je zbunjeno. Marina je i dalje ozbiljna i delu-
je fokusirano na prženje mesa.

– Larina haljina... Nije bila strukirana. Bila je isti model
kao tvoja.

Klimnula sam glavom. Cićanje ulja u tiganju se smirilo,
a ja sam posmatrala šargarepu koja sa svakim mojim pokre-
tom dobija svoju pravu boju.

Tisa nas je sve ponaosob namestila u vrstu po visini i napravila ono što ona naziva komičnom porodičnom fotografijom.

Kad smo stigli ispred „Crown Plaze”, sve devojke su izgledale pet godina starije od mene. Noge su im virile iz luksuznih kola i plazile su se u kamere. Bile su visoke i sve su izgledale kao top modeli. Setila sam se svog tereta i isprсила svoja indijanska prsa.

Ceo taj ambijent vrati mi misli tri nedelje unazad i na trenutak osetim ushićenje. Pogledom tražim Viktora. Znam da je u Hrvatskoj, ali se ipak nadam da će doći. Prošle godine u ovo vreme bilo je njegovo matursko veče. Došla sam pod izgovorom da idem da otpratim neke prijatelje koji su išli s njim u razred.

Nismo se ni javili jedan drugom, ali video je da sam tu. Značilo mu je što sam tu.

Iz razmišljanja me je prekinuo drug s kojim je trebalo da uđem. Već je bio pijan i okačio se za nečije noge. Bila je gungula. Svuda blicevi foto-aparata, svako se svakom unosi u lice. Tisa je stajala sa strane i gledala me ponosno. Nju bih pogledala uvek kada bih osetila da mi je previše. Oko nje kao da se sve usporavalo.

Primetila sam komešanje, došlo je vreme za ulazak. Shvatila sam da Viktor neće doći. Kako je i mogao, kad je u Hrvatskoj? Ipak, možda je izmislio da je otišao da bi me iznenadio. Ili se iznenadno vratio. Sve je dosad bila opcija.

Ali sada više nije, i sad je umrla u meni svaka trunka uzbuđenja koja mi je ostala u telu. Sve mi je bilo besmisleno. Što sam se sredila, ako me neće videti? Što sam ovde, ako me neće videti? Što se sve ovo dešava, ako me neće videti? Sledeći put ću se ovako srediti možda samo za svoju svadbu, a tad me svakako neće videti.

Dok sam hodala niz stepenice s pijanim drugom, pokušavala sam da shvatim koji je to osećaj koji me je toliko razdirao. Kad je sevnuo blic i cela prostorija na trenutak po-

stala sasvim bela, shvatila sam. Osećala sam se iznevereno. Iznevereno, kao kad mi je jedne godine zaboravio rođendan. Nije bilo do mature, nije bilo do rođendana. Bilo je do činjenice da bih ja uvek došla, da ja nikad ne bih zaboravila. Bilo je do toga što je ono što me drži u tom odnosu činjenica da je on jedina osoba kojoj je na isti način stalo kao i meni. U mojoj glavi, mi smo jednaki.

Osećam se iznevereno zato što mi daje razlog da posumnjam u sve. Ako prođe dan da ne pomisli na mene, onda sam ja sve umislila. A znala sam, ako shvatim da sam sve umislila, neću ga više voleti. A to bi bilo baš šteta.

Popila sam dve tople đus-votke i otišla u toalet da se isповраćam.

Kad je stigla hrana, uzela sam masno parče mesa, sela i otkidala deo po deo. Razmišljala sam o tome kako su to bili poslednji trzaji Viktora u mojoj glavi. Pitala sam se koliko su uopšte bili iskreni, a koliko mi je samo mozak naviknut na te misli i automatski ih aktivira kada zamišlja da treba. Analiziram svoje automatske misli i shvatam da nije nikakva šteta da prestanem da ga volim kad je govno prema meni. To me navede da pomislim kako su mi se naglo smenili ljudi u životu. Odjednom, nema ni Natalije ni Viktora.

Pogledam drugarice iz odeljenja koje na podijumu lome noge i žive noć svog života. Bude mi žao što nema Natalije. Mogla sam da je zamislim kako trči od osobe do osobe, trudi se da i njoj ovo bude najbolje veće u životu, a na kraju razočarano seda pored mene, uzima mi krompir iz tanjira i to baš onaj koji sam sledeći htela da pojedem. Poslala sam joj fotografiju bataka i napisala da je to jedino što propušta.

Kad su sve devojke počele da izuvaju štikle, poslala sam poruku i Balši: „Gde si?“

Nije mi odgovorio.

U pola četiri ujutru zvala sam ga. Zvonilo je. Nije se javio. Uskoro kreću jutarnji autobusi.

Izašla sam iz zadimljene zamračene sale u veliki i ras-košni hol hotela. Nije bilo nikoga sem obezbeđenja na izla-zu. Okrenula sam se još jednom ka vratima iz kojih je do-pirala muzika.

Zbogom!

Tumarala sam između solitera na Novom Beogradu u patikama koje sam ponela za preobuvanje i štiklama u ruci. To veće bilo je prvi put da sam stala na štikle. Peške sam sti-gla do Trga Republike. Sela sam na staničnu klupu i čekala autobus za Padinsku Skelu. Tamo je bila Balšina nova kuća. Ili, barem, tamo negde.

Autobus je bio potpuno prazan. Sedela sam pored pro-zora i gledala kako se betonske zgrade pretvaraju u polja i njive.

Kad sam stigla do Balšine kuće, i dalje je bilo mračno.

Kuća je delovala prazno. Prišla sam vratima i pokucala. Nije bilo odgovora. Pogledala sam kroz rupu u zidu. Još uvek nisu ugradili prozor. Nije bilo nikoga. Rukama sam se uspela i provukla kroz rupu.

Kuća mi je sada delovala još više pusta nego onda. Ušla sam u improvizovanu sobu. Sve je bilo isto kao kad sam bi-la prošli put, samo nije bilo Balšinih skica. Sela sam na du-šek i pokušavala da upijem taj prostor. Pokušavala sam da iz njega shvatim gde je Balša i šta mu je sad u glavi. Prostor je ćutao.

Pronašla sam flašu vinjaka koju prošli put nismo završi-li. Uzela sam je i izašla iz kuće.

Svitanje je bilo tek na pomolu, i dalje je bilo hladno i mračno. Besciljno sam hodala s flašom vinjaka u jednoj i štiklama u drugoj ruci. Osećala sam se tako sitno u odnosu na to prostranstvo ničega. U jednom trenutku primetila sam natpis pored puta „Klinika za psihijatrijske bolesti, Padin-ska Skela“. Okrenula sam se i videla dugačku oronulu zgra-du. Svi mišići u telu su mi se opustili, sela sam na zidić i

otvorila flašu vinjaka. Osetila sam kako mi se stvari u glavi polako slažu. Sve što mi onda nije bilo jasno, kad sam bila kod Balše, odjednom mi je nadolazilo i sklapalo se.

Pila sam i gledala u pravcu ludnice za koju sam bila sigurna... U njoj leži Balšina majka.

V DEO

Grad je bio prazan. Klima je sve vreme bila uključena. Ležala sam ispružena na krevetu i šakom tražila hladne površine. Tuširala bih se tri puta dnevno i opet bih uveče imala tabane crne od bosog hodanja. Tisa je, nekoliko dana posle mature, otišla u Crnu Goru da provede leto kod oca. Natalija je bila u Americi. Viktor je još uvek bio u Hrvatskoj. Balše nije bilo nigde. Čak je i gazda tokom leta radio samo narudžbine, tako da nisam imala previše obaveza. Dosta vremena provela sam tumarajući po gradu sa Sofijom i Oliverom koji su sada bili par. Pili bismo pivo u parku, raspravljali se o muzičkom ukusu i uvek bih se vratila besna kući, jer bi oni jedan drugom sve vreme zauzimali stranu. Sad mi je i to dosadilo, pa se uglavnom izležavam i razmišljam.

Roditelji su renovirali vikendicu jer su odlučili da je prodaju. Nekoliko puta su me pozvali da idem s njima, ali nisam mogla da podnesem njihovu brigu i poglede. S njima sam se osećala kao pod rendgenom. Iako sam dobila lekove i bolest je bila pod kontrolom, oni su i dalje skenirali moje stanje, osećali se krivima, grčili usta, skretali pogled, izbacivali dim, lupkali nogom o pod, stezali mišiće, zijali po sobi, masirali glavu, a meni bi svaki od tih sitnih postupaka vratio isti strah.

Više nisam imala strah od bolesti, sada me je mučila konstantna prisutnost smrti koje nikako nisam mogla da se ota-

rasim. Ona nije prolazila ni kroz kakve cikluse kao što je bilo sa bolešću. Ona je samo bila tu, svuda. Sveprisutna.

Strah koji me je konstantno opsedao od Larine smrti sada je dostizao svoj vrhunac i pucao na sve strane.

Samo sam čekala trenutak da mi nešto pukne u telu i da – cap, umrem.

Bila je toliko blizu mene i ja sam je osećala svuda. Držala mi je telo u konstantnom grču. Za razliku od slike smrti koju sam ranije imala u glavi, večno crnilo, sada sam i osećala svoje telo u kovčegu. Zarobljena sam sa sve četiri strane. A okolo zemlja, jebena zemlja.

Kao u magnetu, samo još gore. Magnet je polukapsula, kovčeg je cela kapsula.

Ali dobro, pomislim ja, tad ću biti mrtva, neću ni znati za taj kovčeg. Onda pomislim, ali šta me tu teši, pobogu, biću mrtva! Je l' to treba da me teši?

Shvatila sam da mi je smrt postala realna tek sa spoznajom fizičkog tela.

Prvi put sam postala svesna svog tela. Ranije nikad nisam gledala na telo kao nešto što je odvojeno od mene. Uvek sam ja bila moje telo. Sada sam gledala to telo kao ljušturu. Ljušturu koja može da te uspori, koja može da radi protiv tebe. Banalni skup organa povezan kostima, nervnim sistemom, kožom. Toliko sam želela da izađem odatle. Pustite me, hoću daleko odavde! Beži! Pustite me! Ne želim da budem ovde! Želim da izađem iz ove kože!

Telo je ljuštura različitih oblika i izgleda koju dobijamo po rođenju i pomoću nje se krećemo, stvaramo, radimo, dodirujemo, pokazujemo, vrtimo se, trčimo... A šta se desi kada ljuštura ne pomaže, nego te guši, kada te ograničava, kada ti širinu sveta sužava na samo ono što ti je nadohvat ruke? Tako sam želela da izađem. Tako sam mrzela svoje telo. Moje tačkasto, krhko, falično telo.

Ništa mi više nije značila ta ljuštura i bilo bi mi banalno kada bi bilo ko rekao suprotno.

Baš zbog te spoznaje sada sam mogla da zamislim smrt. Ranije mi je ona bila nepojmljiva, jer je to telo bilo jedno sa mnom. Ono je bilo ja, i mi smo bili zajedno. I kako može da dođe smrt, nama?

Sada sam osećala koliko je telo krhko, jedan mali otkucaj srca deli nas od smrti. Jedan pogrešan udah. Jedna pogrešna kap u mozgu. Jedna pogrešna ćelija koja raste. Malo vode koja ti uđe u usta. Jedan ubod noža. Jedna banalna metalna čaura punjena iglicama. Kako to može da bude jače od svega što jesi, od svih uspomena, od svega što si doživio? Od toplih letnjih večeri, pogleda na grad, slušanja *Goribora*, od svih reči koje si nekome izgovorio, od želje da bude tu, od toga kako kineski restoran diše zajedno s Tisom, od toga što Tisa diše, od uvlačenja pod ćebe kada si promrzao, od napada smeha koji ne znaš kako ćeš zaustaviti, od pesme koja te vrati kroz vreme, od osećaja slobode, od osećaja da si živ? Kako može da bude jače od toga?

Ne može da bude jače. Nije jače. Jače je samo od tela, od tela od kog zavisiš. Tela koje pumpa krv, i vari, i udiše kiseonik, i šalje ti nervne impulse.

Telo je toliko kompleksno, a u suštini vrlo prosto. Živi ili umre.

Dušek ispod mene bio je usijan od mojih vrelih leđa i osetila sam olakšanje kad sam se pomerila ulevo na hladan deo prekrivača. Čula sam zvono na vratima i čekala da roditelji otvore. Neko je bio uporan i shvatila sam da niko nije kod kuće.

Bezvoljno sam otvorila vrata i zbunila se kad sam s druge strane ugledala Tisu. Skočila mi je u zagrljaj.

– Zar nije trebalo da dođeš tek za dve nedelje? – rekla sam nesigurno.

Tisa je ćutala nekoliko trenutaka, a onda je ušla u stan.

– Je l' su tu tvoji?

– Izgleda da nisu.

– Dobro je. Vidi šta sam ti donela. Znam da Jovana bešni na brzu hranu.

Tisa je iz ranca izvadila kesu iz Mekdonaldsa.

– Najbolja si! – rekla sam.

Dok smo jele, Tisa mi je prepričavala kako joj je bilo u noj Gori. Na sve priče o svom ocu smejala se s pomfrijem u ustima. Bila je zaljubljena u njega.

Tamo je mnogo pila, čuvala mlađu polusestru i imala šešir s crncem iz Urugvaja.

Kad smo završile s hranom, sele smo na terasu. Zapalile cigaretu i odjednom se uozbiljila. Dodirnula je prstom nos dok je izduvavala dim.

– U stvari... Nisam tek tako došla ranije – zastala je. – Ču sam se s Balšom.

Srce je počelo jako da mi lupa.

– Majka mu je, još onda kad je nestao, pokušala da se vidi... Ja sam se toga i plašila, jer ga isto tako nije bilo jednom...

Tisa je začutala, ne bi li mi dala priliku da kažem nešto to. Nisam znala šta.

– Izgleda da se desilo to sad... Uradila je to... – lice joj izmenilo, kao ono več kad je pričala o svojoj drugarici. Htela sam da ti predložim da kreneš sa mnom na sahranu. Mislim da će Balši to značiti.

Želela sam nešto da kažem, ali jezik mi je postao težak i ne baš uvačka lepljiva. Obrisala sam ozojene dlanove o pidžamu. Skoro neprimetno klimnula sam glavom. Toliko neprimetno, da sam za svaki slučaj još jednom klimnula i skrenula pogled ustranu. Da li je prestao da mi radi jezik? Doktorica mi je na prvom pregledu rekla da se isplazim i da mi jezik u krug. Neko u dnevnoj bolnici rekao je da mu se desilo da zanemi. Da li mi se sad to dešava? Nisam imala vremena da proverim.

Dim Tisine cigarete uvukao mi se u nozdrve. Bilo je kao da zajedno pušimo. Kao ono več kad smo se prvi put videli, kad je sve bilo drugačije.

Sahrana je bila u predgrađu Beograda. Vozila nas je Tisa sa majka.

Celu noć sam ostala budna razmišljajući o tome kako će izgledati Balšin i moj susret. Znala sam da će verovatno biti takva situacija da nećemo ni porazgovarati, ali sam ipak vrtela po glavi svaki naš susret, posebno način na koji smo se rastali poslednji put. Samo je otišao, a onda je i nestao.

Šta je radio kad je nestao? Gde je nestao?

Plašila sam se da je glupo što idem. Možda uopšte ne želi da budem tamo. A možda mu nije ni bitno. Verovatno mu sada ništa nije bitno.

Kad smo stigle, već je bilo dosta ljudi. Zagledala sam ih. Svi su bili uobičajeni ljudi sa sahrana. Kao da postoji tip tih ljudi. Prosto, zrače sahranom iz sebe. Oni su toliko upadljivi, da pojedu sve ostale ljude koji su došli. To su ljudi sa sahrana. Dok smo kupovale cveće, videla sam Balšu kako prilazi iz daljine. Kad ga je Tisa primetila, krenula je ka njemu. Ja sam stajala ukipljeno. Šta da radim? Tisa se okrenula i povukla me za ruku. Probijale smo se kroz ljude i došle do Balše. Ljudi okolo takođe su ga primetili i čekali da mu priđu. To su bili ljudi sa sahrana. Tisa je jako zagrlila Balšu, Balša joj je uzvratio mnogo blaže. Samo je spustio ruku na njena leđa. Nije bilo stiska. Kad ga je Tisa pustila, pogledali smo se na trenutak. Nisam mogla da ga zagrlim. Nismo toliko bliski. Klimnula sam glavom s izrazom lica koji je trebalo da znači da mi je jako žao i da nisam dobra s tim stvarima i da sam bila do njegove kuće i da sam našla bolnicu u kojoj je ležala njegova majka i da mislim da sam mogla da osetim šta on oseća i da sam se tada, dok sam gledala ludnicu, stvarno osetila bliskom s njim. Ne znam da li je sve to uspeo da pročita iz mog izraza lica, ali svakako je i on meni klimnuo. Nastavio je dalje kroz gomilu ljudi. Dok se udaljavao, nisam mogla da verujem da je stvarno tu. Samo je bio nestao, kao da nikad nije ni postojao.

U kapeli sam prvo izjavila saučešće Balšinom ocu. Izgledao je bledo i pored pleplanule kože. Kao da mu se susnežica skupila po licu. Bila je tu i jedna baka u kolicima i žena u četrdesetim godinama. Ličila je na Balšu. Obe su plakale.

Balša je stajao na kraju reda. Bilo je čudno. Nisam na nje-
mu videla ono što sam videla na majci kad je baka umrla.
Balša je prosto izgledao kao da nije tu, iako sam mogla da
se zakunem da jeste. Ta osoba koja je stajala definitivno je
bila Balša. Ali, u stvari, samo je crna odeća bila ono što ga
smešta na to mesto. Sve ostalo je govorilo da je negde da-
leko.

Prišla sam mu, bilo mi je glupo da mu pružim ruku, bi-
lo mi je glupo da mu kažem moje saučešće, bilo mi je glu-
po da mu opet klimnem glavom. Zagrlila sam ga. Samo mu
crna odeća drži telo da se ne raspadne na komade.

Nije bilo popa na sahrani. Mnogo ljudi je plakalo. Kov-
čeg je jako lupio o zemlju. Zvuk je odzvanjao.

Kad se završila sahrana, Tisa mi je rekla da će otići u ha-
lu u kojoj je bilo predviđeno da se ruča. Pozvala me je da
dođem. Rekla sam da ne mogu. Ići ću kući. Videla sam sta-
nicu dok smo dolazile. Tisa je klimnula glavom, prišla joj je
žena od četrdeset godina koja je bila među ožalošćenima,
Tisa je otišla za njom.

Niko još nije kretao. Nisam htela prva da odem. Stala
sam sa strane i posmatrala ljude koji su ćaskali, dugo se ni-
su videli. Uvek je bilo isto. Predstava.

Zagledala sam se u ženu koja se prekrstila, poljubila sve-
ću i zarila je u pesak. Toliko se uživala u to. Toliko je ljuba-
vi unela u tu sveću, toliko želja, toliko patnje.

Da li je sve to besmisleno?

Senka mi je prekrila lice, pogledala sam u pravcu sun-
ca. Pored mene je stajao Balša.

– Aj'mo odavde – rekao je.

To me je potpuno zbunilo.

– Ne ideš u halu?

– Jok. Ali ajde da svratimo da uzmemo neku flašu.

Došli smo pre svih. To je bio ogroman prostor pod ba-
lonom. Mnogo spojenih stolova. Na njima, pečenje, soko-
vi, koka-kole, vina, piva.

Po izgledu prostora, mogla je da bude sahrana ili svadba. Tek kada gosti budu počeli da dolaze, moći će da se razazna. Ali samo po njihovoj boji odeće. Obično su ljudi sa sahrana i svadbi bili isti ljudi. To su ljudi sa sahrana.

Balša je pokupio dve flaše vina sa stola i stavio u ranac. Otišli smo.

Zbogom.

Seli smo u nekadašnji park s igralištem. Sada je to bilo napušteno parče betona sa zardalim metalnim polugama. Puno tetanusa. Neko vreme nismo govorili. Balša je bio zamišljen, a ja nisam znala šta da kažem. Pili smo vino. Bilo je kiselo. Balša je delovao dobro. Zabrinjavajuće dobro. Kao da je čuo moje misli, osmehnuo se za sebe.

– Verovatno je čudno, ali uopšte se ne osećam loše – rekao je.

– To je okej, nisi još shvatio šta se desilo – opet iz mojih usta izlaze floskule kad sam s njim. Uvek jebene floskule. Sve što kažem kad sam s njim je glupo.

– Nije to – osmehnuo se. – Zapravo sam već dugo svestan šta se desilo.

Jak vetar je dunuo, pripio nam odeću uz tela. Ostatak lanca ljuljaške počeo je da škripi.

– Kako misliš? – opet mi se razletela kosa. Nije bio trenutak za razletanje kose. Uхватила sam je i vezala u rep.

– Ona je bila mnogo drugačija, nekad... A i čale.

– Kako drugačija?

– Ima jedna slika na kojoj u nekoj raspaloj pidžami i papučama drži prste kao pištolj i cilja u čaleta. To je sve neka kič hotelska soba. Baš su bili budale, švercovali toalet papir preko granice devedesetih. Znam da su probali i neki nakit da preprodaju u Rumuniji. Čaleta uhvatili. Bio u zatvoru. A ona je za to vreme iznajmila neki buđavi stan preko puta zatvora, u tom kraju gde znam da nije bilo ni normalne vode. Morala da je prokuvava da bi se okupala. Zaposlila se tamo u nekoj prodavnici dok on ne izađe. Zgotivila se s jednim čuvarom u zatvoru, bio joj je komšija. Uzeo je stan da

mu bude blizu posla, pa je preko njega slala čaletu cigare. Onda bi u isto vreme izlazili na terasu i pušili. Čaletov prozor bio je tačno na uglu zgrade, nije mogla da ga vidi, ali dim se video. Kad je izašao iz zatvora, vratili su se ovde, keva zatrudnela. I koliko sam shvatio onda su počeli da se svađaju. On je radio po krovovima, popravljao. A ona nije mogla nigde da se zaposli s istorijom umetnosti, pa se dosađivala. Ceo dan se šetkala po gradu, dolazila bi kod čaleta usred posla i htela da idu negde. Onda bi on bio besan jer ona ne shvata da moraju od nečega da žive... Kad se on razbesni, ona se razbesni još više... Jednom je bila toliko besna da se popela na krov na kom je tad radio i počela da skače po njemu. Krov je počeo da se urušava. Čale dobio otkaz. Ali mi je pričao da su se posle smejali, jer je taj čovek, čija ja bila kuća, bio govнар... Kad sam se ja rodio, shvatila je da mora da se uozbilji. Uspela je da nađe posao. Zaposlila se u biblioteci. Šetkala se sa mnom po gradu i bila je srećna. I sećam se nekih stvari. Vodila me je na hipodrom. Drala se tamo, navijala kao debil – nasmejao se. – Toga se sećam.

Zapalio je cigaretu i otpio veliki gutljaj vina.

– I? – rekla sam, više da bi znao da ga slušam.

– Čale je u to vreme pecao... Jednog slobodnog vikenda otišli smo s njim na čamac, keva i ja. Čale je zastao na rečnom ostrvu. Bio je kraj juna, tako da je pesak još uvek bio vlažan i neki delovi ostrva su bili još potopljени. Nije bilo nikoga. Dok je mama sedela na pesku i stavljala pivo da se hladi u vodi, čale me je poveo sa sobom u reku. Ja sam bio baš mali. On je hodao kroz vodu i pridržavao me, pošto nisam znao da plivam. U jednom momentu su majka i čale ušli u svoju klasičnu prepirku. Toga se sećam, čale je objašnjavao kevi kako ne može tu da stavi piva, odneće ih voda, mora da ih zakači. Ona je rekla kako njemu ništa ne valja što ona uradi i da onda uradi to sam. I to je poslednje što sam čuo. Kao da me je nešto povuklo ka dole i ostao sam bez svesti. Ostatak priče sam čuo od čaleta... Čale me

je valjda izvukao i odneo na obalu. Pričao mi je posle kako nisam disao... I to je trajalo i trajalo. Usne su mi poplavele, bili su sigurni da sam gotov. Majka je vrištala, histerisala, udarala čaleta dok je on pokušavao da mi dâ veštačko disanje. Na kraju sam reagovao na stisak grudi i prodisao sam.

Završili smo flašu vina. Balša je sklonio praznu flašu i otvorio sledeću.

– Sve se dosta dobro završilo. Ali tad je krenulo... Keva je ubrzo posle toga prsila. Imala iracionalne strahove, davala je sve pare na doktore i analize, nikad joj ništa nisu našli, a ona se gušila, tresla se, jecala, vrištala. U jednom od napada iščupala je sebi kosu. Onda se ošišala načelavo. Naravno, to se sve dešavalo dok sam ja bio u školi. Živeli smo u malom stanu, tako da sam još uvek spavao s mojima. I sećam se da sam u polusnu, dok sam ležao pored keve, video da ima nešto u kosi, pogledao sam šta je. To je bila etiketa. Ustr'o sam se, znaš kako... Mislio sam da mi je neko zamenio kevu robotom. To nije moja mama. Ko je ovo sa mnom u krevetu? Nisam mogao da zaspim, vrteo sam se, preznjavao. Ma kažem ti, ustr'o sam se. Majka je osetila da sam uznemiren, odnela me je na kauč. Čim me je spustila, odmah sam zaspao. Sutra sam pitao čaleta da li perike imaju etiketu. On mi je rekao da nemaju. Po podne sam čuo da se keva tušira. Otvorio sam vrata i video s leve strane periku, isečenu etiketu i makaze, pomerio sam zavesu, keva je počela da vrišti. Bila je ćelava, s ranama na glavi – Balša je ustao, naslonio se nogom na klupu. – Dok je još bila histerična, to je bilo dobro. Posle se toliko povukla u sebe i svoj jebeni strah, da više nije ni fizički ličila na sebe. Strah ju je izjeo. Smršala je, smanjila se, skupila, pogled joj je bio prazan. Ne znam šta je ona videla tad kad sam se davio...

Smrt. Pomislila sam. Ali ništa nisam rekla. Vetar je digao prašinu s igrališta u vazduh. Nekoliko grudvica upalo mi je u oči. A na flaši vina koju sam držala u ruci zalepili su se delovi zemlje.

– ... Ali od tog trenutka ona je bila mrtva. Kad se smanjila, kad joj je pogled bio prazan, ona je već bila mrtva. I ona je to znala. Zato je i probala da se ubije. Nekoliko puta je probala, na razne načine. I uvek su je sprečavali. A ona nije mogla da im objasni da je već mrtva. Osoba koja skače po krovu, koja švercuje toalet papir, koja je možda luda, ali jebeno puna života, bila je mrtva. Strah. Jebeni strah. To najviše mrzim... Naravno, čale se posle isto sjebao, sebe kri-
vio što me nije dovoljno gledao taj dan na reci. Čim je skupio dovoljno kinte, kupio plac kod ludnice i počeo da gradi. Ponavljao stalno, on joj to duguje, on joj to duguje. A žena mrtva. Čoveče. Žena je mrtva – napravio je najdužu pauzu dosad. – Ništa drugo je ne bi sjebalo. Znam. Bila je takva. Ništa nije bilo dovoljno jako da je sjebe sem nje same.

Balša je ponovo seo. Prvi put me je stvarno pogledao tog dana. Prebrisala sam šakom vrh flaše.

– Ti me malo podsećaš na nju – rekao je.

Na tu rečenicu nešto me je preseklo u stomaku. Zašto?

Balša je skrenuo pogled.

– Baš sam hteo da se sklonim od tebe.

Nakratko sam ga pogledala, a onda nastavila da gledam u pod. Zbog toga je otišao onako naglo one večeri.

Osećala sam toliki strah zbog toga što je rekao, da nisam mogla uopšte da se usredsredim na to što je hteo da se skloni od mene. Zašto me je toliko uplašilo to što je rekao? Zašto? Zato što sam ja pomislila istu stvar? Zato što sam razumela njegovu majku? Zato što sam videla sebe kako vrištim jer ne mogu da izađem iz svog tela? Zato što ne mogu da prihvatim činjenicu da ćemo svi umreti? Zato što u svemu oko sebe vidim smrt? Zato što se osećam kao da je najbolje već prošlo? Zato što više ne znam šta je ostalo od mene? Zato što ne znam ko sam uopšte sada ja? Da li ću u budućnosti biti kao njegova majka? Da me ne uništi bolest nego strah.

– Ajde da idemo odavde! – rekla sam. – Ja baš moram da idem odavde.

Balša me je pogledao.

– Gde?

– Ajde da se nađemo večeras u osam na autobuskoj. Može?

– Može – rekao je.

Sačekala sam autobus u blizini. Kada sam izašla iz autobusa, trčala sam do kuće. Nisam razmišljala ni o čemu. Šifonjer. Šifonjer. Šifonjer. Šifonjer. Opet ta reč.

Popnem se na stolicu i spustim kofer na pod. Počnem u njega da trpam stvari. Majka tek sad čuje da sam došla kući. Uđe u sobu.

– Šta radiš to?

– Mislila sam da odem na plac večeras.

Majka se zbuni i napravi svoj ptičiji izraz. Sedne na krevet.

– Plac je usred renoviranja, kako si mislila sad da ideš? Ajde lepo za vikend da kreneš s nama da ti sve pokažemo...

– Moram danas da idem.

Majka me je zabrinuto gledala.

– Sama?

– Ne sama.

– S Tisom?

– Da – slagala sam.

Majka je nekoliko puta odmahнула glavom s neodobranjem. A onda sam ugledala jedan izraz lica koji nikada ranije nisam videla na njoj. Koža na obrazima joj je inače bila potpuno stegnuta, a sada se ućebala. Oči su joj se zaokruglile. Bore oko usta su joj se povećale i udaljile jedna od druge, a paradoksalno, izgledala je mlađe nego ikad. Lice joj je postalo nežno i ljupko kao balerini koja je graciozno ostarila, a pokreti su joj bili blagi kao kod pripitomljene ptice koja ti bez straha sleti na rame.

– Dobro... Ti najbolje znaš – nikad mi dosad nije rekla da ja nešto najbolje znam. – Tata će ti dati ključeve.

– Hvala.

Zagrlila me je i prvi put sam pomislila da je ona prava majka, a ja prava ćerka.

Bližilo se vreme za polazak i bila sam napeta. Soba je bila zamračena i ležala sam na krevetu razmišljajući o Balši. Vrata su se otvorila i ugledala sam vižljastu figuru koja je stajala ukočeno na vratima. Otac je bacio nešto na krevet pored mene.

– Evo ti ovo. Uzeo sam ti. Ponesi tamo – rekao je s neprijatnošću u glasu. – Evo ti i ključevi ovde.

Okrenula sam se ka njemu, još uvek u ležećem položaju.

– Hvala.

Klimnuo je glavom, ništa gnusno nije izašlo iz njegovih usta, samo je zatvorio vrata. Pridigla sam se i ugledala pored sebe knjigu o slikarkama kroz istoriju. Upalila sam svetlo i počela da je prelistavam. Zapahnula me je gomila utisaka i prizora. Bila je jedna slika koja mi se posebno svidela. Autorka se zove Berta Morizo, a slika se zove *Le Jatte de lait*. Bokal mleka. Pomislim da bih volela da sam ja ta devojčica na slici. Da je sve oko mene nežno i da sam i ja nežna. Pogledala sam u ugao sobe i u gomilu fascikli.

Balša je bio na autobuskoj u osam. Pušio je na stanici, ja sam pila vodu. Poneo je samo ranac. Pokazao mi je na mašinicu za tetoviranje. Ako se predomislim. Odmahnula sam glavom i otišla da pišam.

Pustio me je da sedim pored prozora. Bilo je hladno jer je klima radila, iako je bilo veče. Skupila sam se na sedištu i pokrila se jaknom. I ovo mogu. Mogu da sednem u autobus i odem. Balša je izvadio slušalice. Dao mi je jednu. Uzela sam je i stavila u uvo.

Krenule su reči pesme *Cigarette Daydreams* benda *Cage the Elephant*. Gledala sam kroz prozor u udaljena svetla grada koja su se sve više gubila u mraku.

– Stigli smo – probudio me je Balša.

Brzo sam se osvestila i pokupila sve sa sedišta.

Čim smo izašli iz autobusa, osetila sam oštar planinski vazduh. Miris borovine. Koliko mi je taj osećaj poznat. Hladnoća mi je odmah ušla u kosti, prostrujala kroz telo. Osećala sam se budno. Dugo se nisam osećala budno. Kao da sam sve vreme bila u nekom vreloom bunilu.

Imala sam psa ovde, zvala se Žuća. Svako leto kad bih dolazila, izašla bih na ovoj stanici, dozvala bih je i ona bi došla. Jednog leta čula sam da su je ubili šinteri. Ne verujem da su uspeili.

Krenuli smo putem do kuće.

Sve je bilo drugačije. Tamo gde je ranije bilo napušteno i zaraslo kamp-naselje, sada je bio luksuzni hotel. Kuća u kojoj je letovala bakina prijateljica s mužem sada je bila na ivici hotelskog parkinga. Tamo sam se s njihovim unukom igrala rata.

Kad smo stigli do kuće, naglo sam zastala. Spolja je bila ista, ali su oko nje bile četiri kuće i izbetonirani put.

Osetila sam rastući bes i prazninu. Nije trebalo da dođem. Posle nekoliko trenutaka sabrala sam se. Ipak sam zakoračila s betonskog puta u dvorište. To je bio taj osećaj. Poznavala sam svaku neravninu na zemlji, svako drvo, obim stabla, tačan raspored. Nisam bila toliko godina, a sve je i dalje bilo u meni. Bilo je moje. Radosno sam pogledala Balšu. Htela sam da zna sve. Ovo je moje, ovo sam ja. Htela sam da mu taj prostor bude poznat koliko meni. Želela sam da zna kako sam se valjala po travi, kako sam gledala, kako sam trčala, i trčala, i trčala. Samo trčala. Trčala i gledala. Htela sam da zna kakva je bila moja baka. Želela sam da je upozna. Želela sam da ga onjuši Žuća. Želela sam da zna sve. Kad bi znao sve, nikad ne bi želeo da se skloni. Htela sam da mu kažem, da vidi, da shvati ko sam bila ja, šta je bilo ovo, ko su bili oni, ko smo bili mi. Ko sam bila ja pre nego

što se sve ovo desilo. Ali već u drugom trenutku znala sam da njemu sve ovo nikada neće značiti koliko meni. Nikad neću moći stvarno da mu dočaram sve što ovo mesto predstavlja, što moja prošlost predstavlja. On će dobiti samo puke predstave koje će mu se posle nekog vremena pomešati, događaji će mu se spojiti, lica izvitoperiti. Nikad neće u glavi imati slike koje imam ja. On vidi samo mene. Onakvu kakva sam sad. I koliko god stvari saznao o meni, o onome što sam bila, što je bilo bitno, što je bilo, i dalje će mu uvek biti jača slika onoga što vidi pred sobom.

To me je rastužilo. Ali onda sam ga pogledala. Hodao je po toj zemlji. Gledao je, stvarno je gledao.

– Ovde je baš strava! – rekao je.

Osmehnula sam se za sebe. Klimula sam mu glavom. Bila sam baš srećna što je tu.

Otključala sam kuću. Donji sprat je bio usred renoviranja. Sem nekoliko delova nameštaja koji su bili isti kao ranije, sve ostalo mi je bilo nepoznato. Osećao se miris sveže farbe. Gledala sam dok ju je gazda mutio. Na neki način učestvovala sam u ovome kako sad izgleda kuća. To mi se nije svidelo.

Stavili smo stvari na pod. Balša je razgledao ono što je ostalo da se razgleda. Predložila sam mu da napravim čaj. Hteo je. Otvorila sam kredenac i zavukla ruku. Izvukla sam dve šolje. Bile su to moje šolje iz detinjstva. Imale su već izbledeli print crvene mačke. Odjednom, bez ikakve najeve, počela sam da plačem. To nije bio normalan plač. Rivala sam. Nisam mogla da se zaustavim. Balša me je gledao s druge strane sobe, bio je paralisan. Nije znao kako da se ponaša.

– Tačno znam gde smo ih kupile, – rekla sam – mama i ja.

Još jače sam počela da jecam. Otrčala sam u kupatilo. Nisam želela da me gleda. Čula sam Balšu kako prilazi toaletu. Stajao je ispred i čekao.

Posle nekoliko minuta malo sam se smirila, umila sam se. Pogledala sam se u ogledalo. Pukli su mi kapilari oko očiju. To mi se dešavalo od plakanja. Ili od povraćanja.

Izašla sam iz toaleta.

– Izvini – rekla sam.

– Opušteno – rekao je.

Napravila sam nam čaj i sipala u šolje s crvenom mačkom.

U kući je bilo ledeno, tako da smo seli na dvosed i pokrili se s dva ćebeta, dok grejalica ne počne da greje.

– Je l' ovde uvek bilo ovako hladno?

– Da. Ovo je ništa.

– Zanimljiva porodica.

Nasmejala sam se na to.

– Znaš šta je moja baka stalno govorila? – rekla sam.

– Šta?

– Naše čudo je veliko.

Balša se nasmejao.

– Zvuči dosta bapski.

Klimnula sam. Nastala je tišina. Uzela sam jedno ćebe i uvijena u njega otišla do komode. Još uvek je tu stajao alkohol.

– Da pijemo? – rekla sam.

– Naravno.

Zaključali smo kuću i otišli na proplanak na vrhu brda. Kad smo seli na travu, shvatila sam koliko je toplije nego u kući. Bilo je leto. Opet je bilo leto.

Oko nas je bio potpuni mrak. Samo je nebo sijalo. Što sam duže gledala ka njemu, bilo je sve više zvezda. One koje sam u početku jedva videla, sada su mi sijale najviše.

Telo mi se zagrijalo od alkohola, osećala sam kako iz mene izlazi vrelina.

– Znaš da su zvezde mrtve već milionima godina? – rekla sam.

– Pa šta? – rekao je. – I dalje su lepe.

Da, pomislila sam i legla na travu. Pogledala sam Balšu, bio je tu. Dok sam ga posmatrala kako zamišljeno gleda u nebo, prošlo mi je kroz glavu kako ne znamo šta će biti s nama. Možda se za nekoliko godina nećemo više poznavati. Možda on ili ja odemo da živimo negde daleko. Možda se ne budemo javljali jedan drugom na ulici. Možda se budemo mrzeli. Možda on bude samo ponovo nestao i nikada se ne bude vratio. Možda se ja potpuno promenim kao osoba i više ne vidim lepotu u ljudima u kojima sam je dosad videla. Možda će on jednog dana umreti od infarkta, a ja od šloga. Možda. Ali sada smo sedeli tu i sve to mi je deovalo potpuno nebitno.

Leto je. Stvarno je leto.

– Moja sestra od tetke se isto ubila – rekla sam.

Balša me je pogledao prodorno.

– Mislim, ne vodi se tako... I sama sam celog života mislila da je to bio samo nesrećan slučaj. Mešala je neke stvari koje se ne mešaju, tako sam čula da pričaju... Ali sada mislim da je znala šta radi.

Napravila sam pauzu koju je popunila potpuna tišina.

– Pitao si me za postere... Ona mi je pokazala sve te bendove. I ona me je naučila da crtam... Bila je baš dobra u tome... Jednom je osmislila kako bismo obe izgledale da smo crtani likovi, pa je onda počela da pravi stripove o nama. U njima smo bile rođene sestre koje imaju moć vraćanja kroz vreme. Obično je te situacije u koje se vraćamo uzimala iz stvarnog života, pa ih u stripu nas dve ispravljamo, na različite načine proživljavamo ili Lara samo promeni kraj da bi bio onakav kakav se njoj sviđa da bude... Bilo je ludo što, kad je Lara ostala bez dobrog materijala, činilo mi se kao da namerno pravi situacije u stvarnom životu koje će posle moći da koristi u stripu... Crtanje je baš bila njena stvar... Zato sam se toliko i pitala da li ja to stvarno želim ili je prosto, kao i u svemu drugom u životu, imitiram.

Skrenem pogled, osećam se neprijatno, ipak, nastavljam.

– Nekoliko dana pre nego što je umrla bila je kod mene i pokazivala mi kako da konturišem lice i da senčim.

Gledam ispred sebe u tamnu šumu koja se vidi u daljini. Okolo se čuju zrikavci.

– Kad je umrla, sklonila sam taj crtež. Htela sam da ga sakrijem od sebe. Stavila sam ga u fasciklu koju sam stavila ispod još deset fascikli. Jako me je grizla savest dok sam ga skrivala, ali nisam želela da gledam tu nacrtanu devojčicu. Uvek bi me prošla jeza kad je pogledam. Nisam više mogla da vidim konture, oblike i senčenje, nego sam počela u njoj da tražim neku vrstu njene poruke meni, pred smrt. Tražila sam tajno značenje svake linije i senke. Stvarno sam mislila da se u tom crtežu krije objašnjenje zašto se to desilo. Pre nego što sam došla na autobusku, izvadila sam ga posle toliko godina... Htela sam sebe da uverim da je to samo običan crtež i da je bilo suludo što sam uopšte očekivala da mi išta kaže. I, znaš šta je najluđe? Ponovo sam ga gledala na isti način. Pokušavala da shvatim zašto je oči nacrtala baš tako, zašto je taj krug u oku te veličine, zašto je kosa puštena a ne vezana, zašto je ova linija tamnija od ove – duboko udahnem, i uberem travku pored sebe.

– Nisam bila na tom njenom rođendanu. Trebalo je da dođem, ali sam se razbolela dan pre toga i uvek sam se pitala da li bi nešto bilo drugačije da sam bila tamo. Čini mi se da se i tetka isto to pitala i da zbog toga, ni dan-danas, ne može da me pogleda u oči – pokidam travku. – Nas dve smo bile baš dosta bliske. Lara i ja. Mnogo bliže nego što je ona bila sa svojom rođenom sestrom.

Nasmejem se.

– I iskreno, bila mi je baš idol. Svidela bi ti se. Šila je svoju odeću i bila je ona osoba koju stvarno nije zanimalo šta ljudi misle o njoj. Makar sam je ja tako doživljavala. Očigledno da su se druge stvari dešavale u njenoj glavi.

Pogledam Balšu, osećam razumevanje u njegovom pogledu i to me ohrabri.

– Ali, znaš šta sada mislim?

Balša me pogleda s nekom vrstom straha i neizvesnosti.

– Mislim da se na neki način nikada nisam ni odvojila od nje. Počinjem da uviđam da su svi moji odnosi u životu samo nastavak mog i njenog. Sve osobe koje sam upoznala i zavolela. Sve mi deluje kao da je projekcija Lare i mene. Moje drugarice... Sve one su Lara, a ja sam tu kao i nekada, da je upijam i da se plašim da je nikad neću zaseniti, da će zauvek biti bolja, i da pored toliko posebnog stvorenja ja ne mogu da budem posebna... I sve te priče koje sam čula u poslednje vreme, ne mogu da se otrgnem razmišljanju da smo sve to Lara i ja, svuda, da smo to nas dve, samo u drugim okolnostima i situacijama, u različitim prošlostima i različitim budućnostima.

Nastane tišina.

– A znaš šta još mislim?

Balša me prodorno pogleda.

– Da je to konačno prestalo.

Kad smo se popeli na drugi sprat, osetila sam isti miris ustajalosti i prašine, kao nekada. Upalila sam svetlo. Sve je bilo netaknuto. Zidovi su bili prekriveni lamperijom. Ispod kosine bila su dva kreveta spojena u bračni.

Postalo mi je neprijatno kad je došlo do toga da treba da legnemo. Nisam mogla da se presvlačim pred njim. Ili sam mogla? Na kraju sam otišla u kupatilo i navukla pidžamu.

Kad sam se vratila u sobu, on je već ležao pokriven s tri ćebeta, osmehnula sam se na to. Ugasila sam svetlo i ja sam se uvukla pod ćebad.

Neko vreme smo ležali u tišini, ali znala sam da ne spava.

– Znaš da je jedini put kad sam se molila Bogu bilo ovde. Baba i ja bismo se svako veče pred spavanje obavezno prekrstile i onda zamolile Boga za nešto... Znaš koliko sam bila besna što svaki put traži istu stvar: „Da budemo svi živi i zdravi“. Kako je bila dosadna s tim. Nisam mogla da

zamislim da ne može da smisli neku bolju želju od toga – osmehnula sam se. – Eno je, ta ikona.

Pokazala sam mu na malu ikonu na zidu koja je staja pored kreveta. Balša se malo pridigao i pogledao je. Onda me je pogledao mrtav ozbiljan.

– Sunce moje, hoćeš da se pomolimo? – rekao je jako smešnim glasom.

Počela sam da se smejem, a onda sam mu stavila lede – no stopalo na nogu. Napravio je bolni izraz lica od hladnoće. Kad mi se noga malo zagrejala, prislonila sam i drugu. Pokušavao je da mi uhvati nogu, ja sam se smejala jer me je golicalo.

Kad su mi se stopala ugrejala, smirili smo se. Bili smo jako blizu. Pogledali smo se.

– Na kraju se nisi sklonio – rekla sam.

Odmahnuo je glavom.

– Nisam mogao. A i u međuvremenu sam shvatio da nisi takva.

Kako je mogao da shvati?

– Kako?

Slegao je ramenima i nacerio mi se. Okrenula sam se na leđa i zagledala u lamperiju iznad kreveta. Isti broj rupica kao nekad. Morala sam da znam.

– Kako? Reci mi!

Nije odgovarao. Zaspao je.

Pogledala sam ka prozoru. Uskoro sviće. Okrenula sam se prema zidu. Videla sam ikonu. Šta ako se ne pomolim i onda Bog bude ljut i onda namerno uradi sve suprotno od onoga što bih tražila?

– Bože, molim te, nemoj da se ljutiš. Pijani smo. Popili smo jednu i po flašu vina. Molim te da svi budemo živi i zdravi. Amin!

Zatvorila sam oči. Šifonjer. Nisam mogla da zaspim.

Pažljivo sam ustala iz kreveta. Obula patike i navukla dugačak duks preko pidžame.

Zašto ta reč?

Prvi put mi je pala na pamet onog dana na placu kad sam saznala šta je smrt. Ali tad nisam znala šta znači. Orman. Šifonjer je orman, a ne fenjer.

Pogledala sam u ugao sobe, tamo je bio orman koji je spajao ovu sobu s drugom sobom koja se nije upotrebljavala. Tu sam se uvek skrivala kad sam bila mala. Oklevala sam nekoliko trenutaka, a onda sam polako otvorila klizna drvena vrata. Ušla sam u drugu sobu.

Soba je bila pretrpana nameštajem. Osećao se miris buđi i prašina je gušila pri svakom udahu vazduha.

Probila sam se kroz stvari i otvorila orman. Možda me u njemu čeka nešto veliko. Neko veliko otkriće koje će sve promeniti! Puna iščekivanja, naglo sam otvorila orman. U njemu je bila stara ženska odrpana odeća. Pokvareni usisivač i kutije pune starog posuđa. Ništa veliko. Iz jedne kutije virio je lonac na kom je falila drška. Izvukla sam lonac. Znala sam ga. Uvek je u njemu pravila kolače. Baka. Uspomena koju sam potpuno zaboravila sevnula mi je kroz glavu.

Sedi na krevetu na kojem sada spava Balša i maže nogu svojom pomadom, pravi bolne izraze lica. Tad joj je noga bila baš loše. Gledala sam plave i ljubičaste otoke, bilo je gadno.

– Neću da budem stara – rekla sam.

Baka me je pogledala s toplim osmehnom na licu i umorna od bolova legla na krevet.

– Ma nije to toliko loše. Lepo živiš, čekaš i prisećaš se – rukama je pomerila nogu. – Često zamišljam majku... Tvoju prababu. Kako u svetloj kuhinji mesi kolač, vrti onu varjaču u krug, kupi brašno s ivica posude. Noge su joj dugačke, mogla bi da razmišlja o tome kako će ih posle prošetati niz ulicu i svi će da se okrenu, mogla bi da zamišlja kako će za nekoliko meseci na moru da joj odleti šešir na plaži i otac će potrčati da bi ga sustigao, ali ona ne razmišlja o tome. Ona stoji uspravno, s odlučnim pogledom na licu i razmišlja o tom kolaču. Da li treba još vode ili još brašna? Razmi-

šlja o kolaču, jer ja volim taj kolač. To mi je bio omiljeni kolač, majka ga je zvala, „malo bolje od hleba“. Pa znaš, pravila sam ti.

Znam, bako, znam.

– Uvek sam bila ljubomorna na nju zbog toga. Celog века sam, kao i ona, pravila kolače, spremala pite, kuvala suppe, mesila rezance, ali uvek, uvek sam razmišljala o tome šta ću da radim sledeće, šta će biti kasnije, na leto, zimu, šta će biti sutra, prekosutra. Uvek sam ti ja nešto čekala. Odredim sebi da nešto mora da se dočeka i ne smirim se dok to ne dođe, a kad dođe, smislim sebi drugi datum. I tako sam uvek samo o tim datumima razmišljala dok sam pravila kolače, a evo sad, kad pomislim, retko kog takvog datuma se uopšte sećam. Šta li su oni bili, boga pitaj. Valjda neki rođendani, slave, viđenje s Kurtom i Murtom. A u stvari, ovako kad si star i znaš da se bliži taj kraj, misliš na ove momente između. Sve te trenutke u kojima sam nešto čekala. Možda je zato tvoja prababa bila bolja kuvarica od mene. Ko zna?

Zamišljeno sam je gledala. Bila sam sigurna da je to kraj mog sećanja. Ali sećanje je samo od sebe nastavilo da teče.

– Je l' sad razumeš, Saro?

– Šta?

– Nemoj da budeš blesava kao ostali!

Još nekoliko trenutaka gledala sam lonac koji sam držala u rukama. Vratila sam ga u kutiju i zatvorila orman.

Svanulo je.

Tiho sam sišla niz stepenice. Pod svetlom je bilo još prijetnije da je stan u radovima. Najlon je prekrivao podove. Jedan deo sobe bio je prazan. Na drugom je bio nagomilan nameštaj.

Sve je renovirano, ali tek sad primećujem, i dalje je sve bilo isto.

To je taj prostor u kojem sam provodila leta.

To su ti zidovi koji su upijali naše razgovore, našu drhtavicu, naš znoj, nas.

I da nema tih zidova, da su tu neki drugi zidovi, i dalje bi bili tu, ti razgovori, ta drhtavica, taj znoj. Oni su nepovratno tu. Sve što je bilo. Sve što smo bili. Tu je, svepristupno. Neizbrisivo je tu.

Izašla sam na terasu. Miris borovine. Drveće je šuštalalo na blagom vetru. Stajalo je čvrsto. Nije išlo nikud. Sve je bilo mirno. Ta mirnoća je tako velika. Sigurna u sebe i velika. Sve ostalo se gubi u toj večnosti koju pravi šuštanje iglica. One šušte već godinama i još će šuštati, i još, i još, i još. A kad ih više ne bude bilo, biće nešto drugo što će možda drugačije šuštati. I ranije je tu bilo nešto što je šuštalalo. I sve vidim. I sve je tu.

Kada dune vetar, grane različitog drveća se upletu, svaki dodir izaziva drugi dodir, svaki šum izaziva drugi šum. Sve se povezuje u kompleksnu uzročno-posledičnu mrežu. A sve je ipak mirno. I postojano. I prisutno. I ja sam deo te kompleksne mreže. Ja stojim nasred nje i osećam kako diše, kako postoji. I ja postojim. Osećam kako je sve uvezano, kako ne može da postoji jedno bez drugog, kako je sve što se ikada desilo dovelo baš do ovog trenutka i ovog zvuka šuštanja drveća koje nigde nikada neće zvučati baš ovako. Sve je uvezano, prošlost, sadašnjost i budućnost. Sve što sam ikada dodirnula, videla, doživela, dovelo je do ovog momenta u vremenu u kom stojim i gledam ispred sebe borove iglice koje šušte, a u njima čujem večnost.

Ja sam deo te mreže, osećam kako bridi, pulsira, talasa se. I neprekidno nastavlja, ne prestaje, kotrlja se i širi. I nikada neće prestati. Toliko je isprepletano i uvezano, da se drži čvrsto. Ja sam deo te mirnoće. I cela mreža mi se širi pred očima, ispletana od prozirnih niti. Širi se i sve odjednom prolazi kroz mene. Osećam sve što sam bila. Sveprisutno je tu, svuda, okolo. Osećam sebe u onim kolima na putu za Crnu Goru, dim očeve cigarete. Osećam sebe kako stojim s mokrom kosom na terasi i sve ima smisla. Osećam sebe kako trčim, i trčim, i trčim. Osećam onu čežnju prema

Viktoru, toliko jaku, da mogu da vrištim. Osećam sebe kako gledam Tisu koja sija i smeje se, i sija, i sija dok se smeje. Osećam sebe kako stojim na prozoru ateljea i Balša je tu i nikad neće nestati. Osećam toplu lazanju a hladnu iznutra. Osećam Žućin topli dah kad me obori na travu. Osećam kako se mokar pesak, zalepljen na koži, polako suši na mom licu. Osećam kako grad živi. Osećam i loše stvari, preplicu se s ostalim, uvezuju se u mrežu i stapaju se u život. Osećam sebe kako mi se svet sužava dok ležim nepomično u magnetu. Osećam kako me strah obuzima dok gledam vaz u narandžu. Osećam kako sam nemoćna kada je svuda samo smrt. Osećam ponor kada sam saznala da je Lara umrla. Osećam da je sve tu i skupljeno je u ovaj trenutak koji je sada. Jer, dok ja stojim i upijam ovaj prizor, sve te stvari su u meni, neizbrisivo. One čine ono što jesam. One su se zauvek desile. I nepovratno su moje. One teku kroz mene i zajebaće i jebeni krvotok, i jebene organe, i nervne sisteme, i ćelije, i vlakna i mišiće. One su tu nezavisno od hrpe mesa. Kad hrpa mesa prestane da radi, ostaće sve tamo gde je bilo. Ostaće u tim kolima, na toj terasi, na toj livadi, na tom moru, na tom prozoru, na toj ulici. Postojaćemo zauvek, moji roditelji, Lara, Balša, Tisa, Viktor, Sofija, Oliver, Natalija i ja. Ne devedeset godina i još osamdeset, koliko je potrebno da istrulimo do kraja. Ne. Mi smo utisnuti u beskraj.

I kad me ne bude bilo, i kad na ovom mestu bude stajao neko drugi, i dalje su moja stopala gazila na ovom mestu. I dalje su moja pluća disala na ovom mestu. I dalje je moje srce kucalo na ovom mestu. To je nepovratno tu. Sve što je bilo. Sve što sam bila. Tu je, sveprisutno. Neizbrisivo je tu.

I sada osećam kako stojim ovde, sa svim što je bilo i sa svim što će biti.

Sada stojim ovde, u centru beskraja.

Ušla sam u kuću i otišla do Balšinog ranca. Uzela sam mašinicu za tetoviranje i prvu olovku na koju sam naišla. Izašla sam na terasu.

– Obrati pažnju gde je sunce. Od toga ti zavisi pozicija senke. Nemoj da se zbuniš... Sve stvari imaju senku, osim u tom jednom trenutku, kada je sunce u zenitu – zastala je Lara onog dana kada je pokušala da me nauči da crtam. – Kad je sunce u zenitu, sve senke nestaju... Ja često tako crtam, kao da je sunce u zenitu, čak i kad nije. Meni je tako lepše.

To je senčenje.

Zaklopila sam jedno oko i podigla olovku ispred sebe. Stablo se sadrži dva i po puta u krošnji. To je proporcija.

Uključila sam mašinicu i počela da crtam.

Izdavačko preduzeće
Geopoetika izdavaštvo

Za izdavača
Jasna Novakov Sibinović

Priprema za štampu
Geopoetika

Štampa
Zlatna knjiga
Jagodina

Nađa Petrović

Meduze žive zauvek dok ih ne uhvate

Roman

Izdavačka profesija, a sa njom i uredničko zanimanje, svoj najdublji i najširi smisao postigne kada otkrije (ili do nje „samo“ stigne) novi, a zapravo samopotvrđujući književni glas. Takav, autentičan, vrcav, hrabar, mlad, a iz dubine miran... dođe, gleda vas u oči i kaže: Evo mene između sna i jave, radosti i bola, drskosti i tradicije. Sav ja, sva ja.

To je glas Nađe Petrović; originalan, intiman, romantičan i surov, koji bi da prigri, i samo njen. Solistički, sa skrivenim a glasnim horom koji je prati i podržava: to je vrsta mladosti koju književna scena priželjkuje.

Vladislav Bajac

Ranjivo i snažno, razigrano i uznemirujuće. Izuzetan roman Nađe Petrović počinje kao tinejdžerska drama odrastanja, ali se brzo pretvara u uzbudljivu intimnu ispovest, lepršavu i poetičnu, a istovremeno dirljivu i bolnu. To je priča o dubokoj i suštinskoj krhkosti, o strahu od smrti, ali i strahu od života. Intenzivno ispričana, posebna i razarajuće emotivna, a opet uronjena u sve nesigurnosti, nestalnosti i lomljivosti duše jedne mlade devojke. U tom kontrastu, gotovo nespojivih stvari, Nađa Petrović gradi svoj izrazito poseban autorski svet, a njena proza nam direktno u lice, snažno i bez zadržke baca netaknutu i nedvosmislenu istinu. Istinu u koju ne možemo da ne poverujemo, jer ta istina izbija iz svake reči, misli, pogleda i uzdaha glavne junakinje romana. Autorka u ovom romanu hrabro i beskompromisno, a opet tanano i nenametljivo, razotkriva svoju dušu, rastavlja sopstveno biće na najsitnije komade, i to radi bez pardona, kao likovi omiljenog filma njene junakinje Sare – glavom kroz zid.

Srdan Golubović

Geo
poetika

9

788661

454226